דבר

עיתון פועלי ארץ ישראל
ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל

יום שישי, י"ד בשבט תשמ"ז, 13 בפברואר 1987 ● גליון 9042 ● היום 64 עמודים כולל „דבר־השבוע" ● המחיר 1.35 ש"ח, באילת 1.17 ש"ח

היום בדבר

השבוע/שלמה גינוסר, חגי אשד, אמנון דנקנר. עירק/ אמציה ברעם. ארץ ישראל/ חיים גורי. צור באחור/יעל אדמוני. מצרים/ דן אבידן. נפש/יוסף מיכלסקי. צדיק בינו/ יואב יצחק. מחמוד מסארווה/ מחמוד חלליה, יצחק מרידור. עליה/ יקיר צור. קליטה/ יעל פישביין. גדעון חוזיימי/ גדעון חסיד. 1949 גנזך. בימות/ אהוד מנור, מרים פוקס, עירית נחמני, „אקונומיסט". „משא" לתרבות ולאמנות, „דבר השבוע"

מזג האויר

(ע). – תחזית מזג האוויר להיום: ירושלים: 7־19, רמת־הגולן: 8־19, צפת: 6־16, חיפה: 10־22, טבריה: 10־25, נצרת: 10־21, עפולה: 7־22, שומרון: 7־20, תל־אביב: 10־22, נתב"ג: 8־22, יריחו: 7־25, עזה: 10־20, באר־שבע: 7־23, אילת: 12־27.

גוברת המתיחות הקואליציונית

„העבודה": הליכוד העמיד פנים באשרו סיכום נסים־אדרי – הסיוע לתק"ם והסיוע ליו"ש יוגשו יחד לוועדת הכספים ● שמיר נוטה לא לאשר מינוי יעקבי לשגריר ● עימות חדש בפרשת הנשק לאיראן

יצחק שמיר ושמעון פרס, בשני טקסים שונים אתמול, בנפרד. רכבת הקואליציה צוברת תאוצה אל מסילת הפירוק? (צילומים: יצחק הררי ויוסי זמיר)

מאת עליזה ולך, יוסי מלמן ואמנון דנקנר, סופרי „דבר"

המתיחות בין הליכוד למפלגת העבודה ואווירת חוסר האמון בין ראשי שתי המפלגות הגדולות התגברו אתמול. לאי־הבהירות באשר לסיכום לגבי אישור הסיוע לתק"ם ולמחלוקת על הוועידה הבינלאומית, נוספו אתמול חילופי ההתבטאויות בין ראש הממשלה לממלא מקומו סביב פרשת הנשק לאיראן.

לראשי מפלגת העבודה התחוור אתמול, שהליכוד העמיד פנים באשרו את סיכום נסים־אדרי, הכולל את המתחייבות לאישור הסיוע לתק"ם כהצעת האוצר. עתה התברר להם, שהודעת שרי הליכוד מתנה בעצם את אישור הסיוע לתק"ם באשור הסיוע לישובי יו"ש, וכי שתי ההצעות יובאו לוועדת הכספים בשבוע הבא כרוכות יחד.

אישים בכירים במפלגת העבודה מתריעים, שאם לא תהיה הפרדה בין הסיוע לתק"ם לסיוע ליו"ש, ספק אם תהיה הצבעה על הצעת התקציב במליאה בשבוע הבא. הם חוששים, שבעת היעדרות ראש הממשלה מהארץ בשבוע הבא, לא יהיה מי שירסן את חברי הכנסת של הליכוד.

מקורבי ראש הממשלה יצחק שמיר אומרים, ששמיר אינו בוטח בכוונותיו של ממלא מקומו שמעון פרס לגבי המשך השותפות בממשלת האחדות הלאומית. אחד הביטויים לחשדנות זאת היא נטייתו של ראש הממשלה לא לאשר את מינויו של גד יעקבי לשגריר בוואשינגטון, לפני יציאתו לארה"ב ביום א' הקרוב. „אני אמנה איש מפלגת העבודה לשגריר, הם יפרקו את הממשלה בינתיים", אמר שמיר למקורביו, בנמקו את רתיעתו מן המינוי.

תחביב של פרס

חילופי דברים קשים היו אתמול בין שמיר לפרס, בעקבות ראיון שנתן שמיר ל„וואשינגטון פוסט". שמיר טען, כי לא היה מדווח היטב על הקשר האיראני וכי מעמדו בפרשה היה דומה לזה של ג'ורג' שולץ בצד האמריקאי. כזכור התנגד שולץ לעסקות עם איראן ולפיכך נשמרו בסוד מפניו מרכיבים רבים בעסקות.

שמיר גם דיבר במלים פוגעות על עמדתו של פרס לגבי הוועידה הבינלאומית ואמר, כי זהו „תחביב" של פרס וכי יש אנשים – ברמז עבה לשר החוץ – שרוצים בוועידה בינלאומית, משום שהיא תביא לנסיגה לגבולות 1967.

שמיר אמר, כי הוא מתנגד לוועידה בינלאומית ויודיע בשבוע הבא לג'ורג' שולץ, כי יש מחלוקת בנושא זה בקבינט. הוא הסביר, כי בוועידה בינלאומית תמצא ישראל עצמה מבודדת ונתונה ללחצים כבדים לוותר על כל השטחים.

בתגובה לדברים אלה, אמר פרס, כי „דווקא ההתנגדות לוועידה בינלאומית היא התחביב האישי של שמיר". פרס ציין, כי אם פירושה של ועידה בינלאומית היא נסיגה מהשטחים והקמת מדינה פלשתינית – הרי גם מנחם בגין, שהסכים

(המשך בעמ' 2)

נשים פלשתיניות מנופפות בככרות לחם במהלך הפגנה שקיימו אתמול בחוצות ביירות, שבה ביקשו למחות על המצור בן ארבעת החודשים שמקיימות המיליציות השיעיות הלבנוניות על מחנות הפליטים שבמבואות ביירות ובדרום־לבנון. לפי ידיעות שהגיעו ממחנות הפליטים, אזל מלאי המזון של הפלשתינים הנצורים בהם לגמרי, ובאחרונה הם החלו לאכול כלבים, חתולים, עכברושים ועשבים. (צילום: א.פ.)

ארה"ב מסכלת יוזמה של ברה"מ לוועידה בינ"ל

מאת יוסי מלמן, סופר המדיני של „דבר"

ארה"ב פועלת באו"ם נגד יוזמה סובייטית לדון ברעיון כינוס ועידה בינלאומית לשלום במזרח התיכון במועצת הביטחון.

לירושלים הגיעו דיווחים, כי ברה"מ מציעה שמועצת הביטחון תדון ברעיון של כינון ועידה בינלאומית בהשתתפות חמש החברות הקבועות של המועצה והגורמים הנוגעים בדבר במזרח התיכון. במסגרת יוזמה זו מתקיימים מגעים הדוקים בין המשלחת הסובייטית למזכיר הכללי של האו"ם פרז דה קוייאר.

משלחת ארה"ב באו"ם מתנגדת ליוזמה הסובייטית ופועלת נגדה. בין השאר היא פנתה לשאר 14 חברות המועצה, ובמיוחד למדינות המערב, וביקשה מהן להתנגד לרעיון.

„הדיפלומטים האמריקאיים הסבירו, כי הנוסחה המוצעת „אינה פרודוקטיבית" וכי לא היתה התפתחות חדשה במזרח התיכון, שיש בה לשנות רעה זו".

שולץ ממעט לדבר עם רייגן – שוב שמועות על היחלשות מעמדו

מאת אמנון דנקנר מסופרי „דבר" בארה"ב

ואשינגטון (מיוחד ל„דבר"). – שמועות על היחלשות מעמדו של מזכיר המדינה, ג'ורג' שולץ ממשיכות להיות נפוצות בוושינגטון.

הנשיא רייגן ושולץ שהיו בעבר ידידים קרובים, כמעט אינם מדברים בימים האחרונים. על־פי דבריהם של ידידים קרובים של שולץ, מזכיר המדינה "אינו מאושר ואינו בטוח באשר לעתידו". שולץ, על־פי ידידיו, עייף ומאוכזב ממה שהצליח להשיג בתפקידו".

דובר הבית־הלבן הכחיש ידיעה שפירסמו בעלי הטור אבנס ונובאק, לפיה מסר הנשיא רייגן אזהרה לשולץ לפני כשלושה חודשים לפיה עליו "לתמוך בנשיא או לפרוש". אולם מקורבים לשולץ אומרים כי הוא מתכוון לפרוש מתפקידו תוך שלושה עד שישה חודשים.

ה"וושינגטון פוסט" פירסם אתמול פרטים על מריבה בין שולץ לנשיא ועוזריו שאירעה בתחילתה של הפרשה האיראנית כששולץ התנגד בצורה תקיפה לכוונתו של ראש סוכנות הביון המרכזית ראז וויליאם קייסי למסור לוועדת המודיעין של הסינאט עדות לא נכונה. העדות עמדה להכחיש ידיעה אמריקאית על משלוח נשק ששלחה ישראל לאירן בנובמבר 1985 ושכלל טילי "הוק".

בצמרת ההסתדרות תובעים לפעול נגד ייקורים נוספים

מאת חיים ביאור, סופר „דבר" לענייני עבודה

חברים בוועדה המרכזת של ההסתדרות יוזמים דיון בהתייקרויות של הימים האחרונים, במטרה לגבש עמדה הסתדרותית נגד מהלכים נוספים בתחום העלאות המחירים.

יו"ר היחידה לתכנון כלכלי וחברתי בהסתדרות, נחום פסה, אמר אתמול בהתייחסו להתייקרויות: „בעוד יד ימין (האוצר) חותמת על הסכמים עם המעסיקים וההסתדרות לשמירת היציבות במשק, חותמת יד שמאל (משרד התעשייה) על העלאות מחירים ומערערות יציבות זו".

פסה הצביע על ממצאי הרשות להגנת הצרכן בהסתדרות, לפיהם כל גל של העלאות מחירים מאושרות גורר אחריו התייקרויות בלתי מאושרות של מוצרים ושירותים רבים. לדבריו, העלאות המחירים התכופות יוצרות בציבור מערכת ציפיות התורמת אף היא מצידה לתהליך האינפלציוני.

אפרים ז'ילוני, סגן יו"ר האגף לאיגוד מקצועי ויו"ר סיעת מפ"ם בהסתדרות ודעיה רסיג, יו"ר האגף לדמוקרטיה תעשייתית, הודיעו אמש שהם עומדים לתבוע דיון דחוף בוועדה המרכזת על ההתייקרויות היזומות במשק.

„במערבולת אי־היציבות נותר רק אי בודד של יציבות", אמר ז'ילוני, „וזהו שכרם השחוק של העובדים".

עובדי המינהל והמשק בקופ"ח לחופשה מאורגנת ביום א' וב'

מאת דנקה הרניש, סופרת „דבר"

עובדי מינהל המשק, בהם רוקחים, טכנאים והנדסאים בבתי־חולים, במרפאות ובבתי ההבראה של קופת החולים הכללית יוצאים ל„חופשה מאורגנת" ביום א' וביום ב' הקרוב.

יו"ר ארגון עובדי קופ"ח חיים ברנס מסר ל„דבר", כי סיבת ההשבתה נעוצה באי־מתן תוספת הכפיים לעובדי קופת־חולים בדירוג אחיד, בדומה לעובדי כל יתר המוסדות של ההסתדרות.

ילדים בני 3־4 – ברשימת עצורים של ממשלת דרא"פ

קייפטאון (רויטר). – ממשלת דרום־אפריקה [illegible] 4,000 [illegible]

[illegible] שר החוק והסדר בממשלת דרום־אפריקה [illegible] פרסם אתמול [illegible] 18 ילדים שגילם פחות משלוש שנים [illegible] שגילם אינו עולה על ארבע שנים.

[illegible] אמר, כי בעצם, מוחזקים הנערים אלה ב„מעצר מונע", שנועד להגן על הנערים האלה מפני „היחשפות לאלימות הפוליטית של השחורים".

[illegible] בדרום־אפריקה יש כיום כ־5,000 עצורים.

כשהילדים רוצים חטיף תני להם תמר

ההסכם לחידוש השידורים: הטכנאים חוזרים – וייפתח מו"מ על הסכמי השכר

מאת יעל אדמוני, סופרת „דבר" בירושלים

שידורי הטלוויזיה חודשו אמש בשעה 21.00, בעקבות הסכמה שהושגה אתמול בבית־הדין האזורי לעבודה בירושלים. על פי החלטת בית־הדין שבו הטכנאים בטלוויזיה לעבודה, והנהלת רשות השידור וההסתדרות ייכנסו למשא ומתן על הסכמי עבודה חדשים.

למרות ההסכמה בבית־הדין, שררה אתמול מחלוקת בין הנהלת רשות השידור לבין ההסתדרות בדבר מעמדו של יו"ר ועד הטכנאים המושעה ציון סוויריי. לטענת ההסתדרות, הושגה אתמול בשיחה טלפונית בין יו"ר רשות השידור מיכה ינון למזכ"ל ההסתדרות ישראל קיסר הסכמה, שלפיה ייצא סוויריי מרצונו לחופשה והשעייתו תבוטל. לטענת רשות השידור, לא הושג כל הסכם כזה ומבחינתה סוויריי עדיין מושעה מתפקידו.

הוועד המנהל של רשות השידור התכנס אתמול לדון בהצעתו של קיסר לינון.

בעקבות עמדת ההסתדרות החלו הטכנאים לשדר אתמול בשעה חמש ושלושים אחה"צ. על המסך הופיעה, מייד לאחר המשדר „ערב חדש", שקופית של מגדל דוד ומוסיקת רקע. מנכ"ל רשות השידור נדהם לגלות את הדבר והורה למ"מ מנהל הטלוויזיה יוסי צמח לבדוק, מי נתן את ההוראה להתחיל בשידור.

צמח הורה לטכנאים להפסיק מייד את השידור. אורי פורת אמר בתגובה, כי „אין שידורים, אלא אם אני מורה על פתיחתם. את התרגילים האלה יכולה ההסתדרות לעשות במפעלים אחרים – לא אצלי".

אתמול בשעה שש אחה"צ הגישה הנהלת רשות השידור לבית־הדין האזורי לעבודה בירושלים בקשה להוצאת צוו מניעה נגד טכנאי הטלוויזיה. בית הדין סירב, אך קבע כי הטכנאים ישובו לעבודה וכי ההנהלה תפתח במו"מ עם העובדים וההסתדרות לקביעת הסכמי עבודה חדשים.

המחלוקת בין הצדדים בדבר מעמדו של סוויריי נותרה בעינה גם בבית־הדין. בא כוח ההסתדרות בני כהן טען, כי בשיחה בין ינון לקיסר הוסכם, שסוויריי ייצא לחופשה מרצונו, יושעה מחברותו בוועד העובדים ועונש ההשעיה יבוטל.

בא כוח המדינה עו"ד אלי בן־טובים טען, כי מבחינת רשות השידור לא היה כל הסכם כזה וכי ההליך המשמעתי נגד סוויריי אינו פתוח למשא ומתן. עם זאת אמר

(המשך בעמ' 2)

צופי טלוויזיה נזעמים הדביקו מודעות על קירות בניין הטלוויזיה נגד ההשבתה, ופועלים עמלו אתמול להסירן (צילום: אפי שריר)

המודיעין האמריקני אוסף מידע על קשרי ישראל עם דרום־אפריקה

מאת יוסי מלמן, סופר המדיני של „דבר"

בחוגי המודיעין של ארה"ב ובכלל זה בגופים אחרים, אוספים זה חודשים מידע מודיעיני על קשרי ישראל ודרום־אפריקה, כך נודע ל„דבר" מפי מקור ישראלי בכיר המעורב בנושא.

לדברי המקור, [illegible] קהילת המודיעין לבית הלבן להבין את הדין־וחשבון שיוגש מטעמו לנשיא ולקונגרס עד לאחר אפריל.

מטרת הדין וחשבון היא לבחון איזה סוכנות מספקות נשק למשטר בפרטוריה, ובכך מפירות את אמברגו הנשק של האו"ם ופוגעות את החוק המקיף נגד אפרטהייד", שהתקבל לפני חודשים אחדים על־ידי הקונגרס. שגרירויות ארה"ב בתל־אביב ובפרטוריה מרכזות את הטיפול באיסוף המידע על הקשרים בין ישראל לדרום־אפריקה. על רקע זה נודע עוד, כי ממשלת ישראל הבהירה לאחרונה לממשלת דרום־אפריקה, כי תיאלץ לצמצם את קשריה בתחומי המדע, הטכנולוגיה והבטחון הנחשבים ל„רגישים".

בין השאר, הובהר כי לא יחודשו חוזים חדשים, אף כי יכובדו ההסכמים הקיימים.

ח"כ שמחה דיניץ העומד בראש ועדת משנה העוסקת ביחסים עם דרום־אפריקה מטעם ועדת החוץ והבטחון ממליץ על מדיניות חדשה של „הורדת הפרופיל". במסגרתה תנתק ישראל את קשריה עם המשטר בפרטוריה ותקיים רק יחסים בעלי אופי חיוני לאינטרס הלאומי ולאסטרטגיה שלה.

هكذا في الأصل

חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות

מחנה מיה מיה, צידון, אתמול – אחרי הפצצת חיל־האוויר. (צילום: אי.פי.)

מוק יגיש תביעה על זיוף בפרשת המכתב שקרא להתפטרות ולדהיים

וינה („רויטר"). – סגן הקאנצלר של אוסטריה אלויס מוק הודיע אתמול, כי בכוונתו לפתוח בהליכים משפטיים נגד „אלמוני", בקשר לפרשת המכתב שבשיכול כתב לראש ממשלת בריטניה מארגארט ת'אצ'ר ובו הודיע, כי לדעתו יש לשכנע את נשיא אוסטריה קורט ולדהיים להתפטר מתפקידו.

ראש משרדיו של מוק כורנה מסר לכתבים, כי סגן הקאנצלר יגיש תביעה משפטית על זיוף בסמכים למשרד התובע הכללי של אוסטריה כבר היום, או מחר. ממשרדי הנציבות העליונה של קפריסין בלונדון נמסר אתמול, כי המכתב שהגיע למערכת ה„ג'רוזלם פוסט" – שבו כתב, כביכול, אלויס מוק לת'אצ'ר, כי ולדהיים גורם נזק לתנועה הסמרטית הבינלאומית ועליכן יש לשכנעו לפרוש מתפקידו „מטעמי בריאות" – אמנם שוגר מן המשרד, אולם לאיש במשרד אין ולו מושג קלוש כיצד אירע הדבר ו„הכל המומים מן הפרשה".

הנציב העליון הקפריסאי בלונדון טאסוס פאנאיידס אישר שלשום, כי צופן חותם הדואר הדיפלומאטי שלו זהה לזה שהתנוסס על המכתב הסטרוקטורי(?) שקיבל ה„פוסט". אולם, יועץ התקשורת של הנציבות סוטיריוס גיאורגאליס אמר, כי „אין להעלות על הדעת" שמישהו במשרד הנציבות היה מעז לחבר מין מכתב שכזה. מכונת החתמת הדואר של הנציבות ניצבת בגלוי על אחד השולחנות במשרדים שבפארק סטריט בלונדון. גיאורגאליס אמר, כי אין מנהלים במשרד רישום של החומר המוחתם במכונה, מפני שכמות הדואר היוצא רבה מדי.

המכתב שנתקבל במערכת ה„ג'רוזלם פוסט" נכתב, כביכול, על־ידי סגן הקאנצלר מוק לראש הממשלה ת'אצ'ר ונשא את התאריך 15.12.87. האיגרת נכתבה על נייר־מכתבים של „מפלגת העם האוסטרית" שאלויס מוק הוא יושב הראש שלה. במשרד ראש הממשלה בלונדון אישרו שלשום, כי מארגארט ת'אצ'ר אמנם קיבלה מכתב ממוק במחצית חודש דצמבר, אולם הדגישו, כי במכתב זה לא נזכר קורט ולדהיים כלל וכלל. הנשיא האוסטרי ולדהיים אמר בראיון הבוקר בעיתון השמרני האוסטרי „די פרסה", כי משרדו עוסק בהכנת „ספר לבן", שבו יכללו עובדות „על כל המזימות והאשמות הסרק שנרקמו נגדו". ולדהיים אמר, כי הוא מקיים מגעים עם הקאנצלר פרנץ וראניצקי, כדי להבטיח ש„הספר הלבן" הזה יזכה לגיבוי רשמי.

הפגנות ויידוי אבנים בשטחים

מאת דני רובינשטיין ודני צדקוני, סופרי „דבר"

הפגנות, שביתות־שבת ויידוי אבנים במכוניות ישראליות היו אתמול ביהודה ושומרון, בעזה ובמזרח ירושלים על רקע המצור על מחנות הפלשתינים בדרום ביירות. בחאן יונס נפצע נער בידי צה"ל בעת פיזור הפגנה, ובשכם נעצרו 5 מפגינים.

בשכם תקפו נערים באבנים את ישיבת המתנחלים ב„קבר־יוסף" שבמזרח העיר. נערים שסבבו בין בתי־הספר של שכם קראו להפסקת הלימודים, ובמספר מקומות הוקמו מחסומי אבנים ונעשו נסיונות להתנכל לרכב ישראלי.

המתנחלים במקום התלוננו, כי כוחות הבטחון פעלו לאט וביד רכה נגד הנערים המיידים. כוחות הבטחון, שהגיעו למקום, הקיפו את בתי־הספר הסמוכים ועצרו 15 נערים ערבים. כוחות צה"ל השתמשו בגאז מדמיע וירו באוויר כדי לפזר את התלמידים.

בשכם וברמאללה היו מספר תקריות במרכז העיר, ונוסעי מכונית ישראלית ירו באוויר, כאשר הותקפו באבנים. צה"ל פיזר בגאז מדמיע קבוצות של צעירים. באל־בירה ערכו תלמידות שביתת־שבת בבית ספרן.

בביר־זית הושבתו הלימודים בבוקר, והסטודנטים ערכו שביתת־שבת ותהלוכה גדולה. צה"ל לא התערב ולא היו תקריות.

נער נפצע

בחאן יונס נזרקו אבנים על שתי מכוניות ישראליות, שעברו בכביש הראשי בחאן יונס. למקום הגיעו מתיישבים, שחסמו ברכבם את התנועה בכביש. הם נענו לפניות כוח צה"ל ופינו לאחר זמן את השטח.

כשעתיים לאחר מכן, החלה הפגנה של תלמידים במחנה הפליטים אל־מועזי לשם. בעת שהצבא הפעיל את נשקו, כדי לפזר את ההפגנה, נפצע אחד התלמידים מקליע בידו. הוא הועבר לביה"ח „שיפא" בעזה.

נמסר, כי נפתחה חקירה, אם הילד נפצע בירי החיילים, או מכדור שנורה ממקור ידי אחר.

מושב חוסן נעל את שעריו: נחזיר לשמיר את פנקסי החבר

מאת יוסי ליבוביץ, סופר „דבר" בגליל המערבי

אתמול בשעות הבוקר המוקדמות ננעלו שערי מושב תנועת החירות חוסן שבגליל המערבי. שרשרת עבה מפרידה בין 325 אנשי המושב לבין העולם החיצון. אין יוצא ואין בא.

200 ילדי המושב, שהיו אמורים לצאת לגני־הילדים ולבתי־הספר האזוריים במעונה ובכברי נשארו במושב יחד עם 60 אחוז מחברי המושב השכירים, שגם הם לא יצאו לעבודה. אפילו פנייתו של יו"ר מזכירות תנועת החרות ח"כ יורם ארידור, לדחיית סגירת שערי המושב ומסירת פנקסי התנועה ביום ראשון הקרוב – נדחתה.

„אמרתי לארידור כי החלטתנו נחושה להחזיר את הפנקסים ביום ראשון. לא נזוז מהמושב. ביום ראשון נאסוף את נציגי 67 בתי האב ונתייצב מול משרדו של יו"ר התנועה, שהוא גם ראש הממשלה, ונמסור לו העתק של האסיפה הכללית, בה הוחלט לפרוש ממושבי בית"ר־חרות ולהחזיר את הפנקסים", אומר יו"ר הוועד דוד אפללו.

עד לפני שנה וחצי היה מושב חוסן קשור לארגון קניות מושבי הגליל. בדצמבר 1985, לפני מפולת הארגון, פתח המושב בהליכים משפטיים לעזיבת ארגון הקניות. בד־בבד סוכם שארגון משקי חרות־בית"ר יקלוט את חוסן, אולם עקב קשיים לא בוצעו הסיכומים.

משקי בית"ר התחייבו לכסות חוב קודם של חוסן, שהסתכם בכמיליון דולאר. וכך, ללא ארגון הקניות וללא מושבי בית"ר, נותר חוסן ללא אבא. המושב החל לעבוד במישרין עם הבנקים, ובימים אלה סיים את התקציב השוטף.

סימפוזיון על אברהם אבינו כינס יחד בבית־כנסת... מוסלמים בכירים ונוצרים

מאת גדעון קרין, שליח „דבר" בספרד

קורדובה (מיוחד ל„דבר"). – אישים מוסלמים בכירים ואישים נוצרים ביקרו אתמול בבית הכנסת העתיק של קורדובה, במסגרת הסימפוזיון הבינלאומי על אברהם אבינו, שנפתח כאן אתמול.

בין המבקרים שנראו בבית־הכנסת בעירו של הרמב"ם: האיאטולה האיראני אחמד ז'אנאטי, מזכיר הליגה האיסלאמית הסעודי עבדאללה עומר נסיף ושרי הדתות לשעבר של ירדן ואלג'יריה.

הכינוס נועד לדון בשאלה האם יהודים, ערבים ומוסלמים יקרבו יותר את השלום. כינוס זה מציג עצמו כ„כינוס היהודי, ערבי מוסלמי הראשון".

למעשה, נפתח אמש הכינוס ללא אף משתתף יהודי אחד, פרט לעיתונאים. בפתיחה, הוקראה ברכתו של הכנר היהודי מנוחין והושמע קטע בנגינתו. בדברי ברכתו, קרא מנוחין לקבל את הזהב שבשלוש הדתות.

ליומו השני של הכינוס – היום – מבטיחים את בואו של מנהל בית הספר על שם הרמב"ם בפאריס. הכינוס בקורדובה מאורגן על ידי „הארגון לדיאלוג בין תרבויות", שמייסדיו – ובראשם הפילוסוף הקומוניסט הצרפתי שהתאסלם רוז'ה גרודי – רחוקים מלהיות חשודים באהדה כלשהי לציונות.

האיאטולה ז'נאטי נשא דרשה בה קרא לכל „להיות פטישו של אברהם שבו ניתץ את האלילים".

האיאטולה האיראני סירב בכל תוקף להתראיין ל„דבר".

דבר DAVAR دافار
מאוחד עם למרחב
העורכת חנה זמר
משנה לעורך דוד פדהצור
סגני מערכת מרדכי ברקאי
עורך „דבר־השבוע" טוביה מנדלסון
מנהל כללי אהרן קראוס
המו"ל – „דבר" בע"מ
נדפס בדפוס „דבר" בע"מ
המערכת והמנהלה: תל־אביב, רח' שינקין 45, ת"ד 199, מיקוד 61001
טלפון 286141 (6 קווים)
מחלקת המודעות טלפונים ישירים 286156, 281860, 295032
סניפים: ת"א, בית „דבר" רח' שינקין 45 טלפון 286141, מיקוד 65233
ירושלים: המערכת: רח' המלך ג'ורג' 18 בית מאוזיה קומה ג טלפון 242203, מ. 94229
חיפה: רח' הנביאים 27 טלפונים 3־642111, מ. 33106

המתיחות הקואליציונית

(המשך מעמ' 1)

לרעיון הוועידה הבינלאומית, היה בעד מדינה פלשתינית. „מי שאומר שאני בעד חזרה לגבולות 67 הוא משמיץ, והוא יודע זאת", אמר פרס.

בתגובה על דברי שמיר בעניין הפרשה האיראנית, אמר פרס, כי ברור ששמיר ידע על הפרשה בראשיתה. „משום שהמגע הראשון בנושא איראן נעשה עם מנכ"ל משרד החוץ והוא דיווח לשר החוץ". יתר על כן, מציין פרס, כי בפרשת השב"כ, „שלא הייתי מעורב בה אישית", נטל על עצמו אחריות מתוך אחריות לשלמות הממשלה.

פירוק הממשלה

בישיבת לשכת מפלגת העבודה נשמעו אתמול קריאות לפירוק הממשלה, אולם שר החוץ פרס שלל קריאות אלה. „אני נגד פירוק הממשלה ואיני מציע לשאת את דגל פירוק הממשלה. יכול להיות שהליכוד רוצה לפרק", אמר פרס. עם זאת אמר שר החוץ, כי אין מה לפחד מהקדמת הבחירות. „אני מכיר את הרחוב לא פחות מכל חבר שיושב כאן", אמר.

בדברו על הסיוע לתק"ם סיפר פרס לחברי הלשכה, ששר האוצר משה נסים התחייב לסייע את נושא הסיוע לתק"ם לפני הגשת הצעת התקציב, ו„התחייבויות צריך לקיים". „אם יש כסף, בואו נבטל את הקיצוצים בבריאות, בחקלאות ובחינוך", אמר פרס.

מזכ"ל מפלגת העבודה ח"כ עוזי ברעם פתח את הישיבה בציון העובדה, שבימים האחרונים היו חילוקי־דעות בתוך המפלגה בין המחייבים את פירוק הממשלה ובין השוללים אותו, אבל בהשוואה ל„חירות" מפלגת העבודה מלוכדת. ח"כ ברעם הודיע על כוונה לארגן בתחילת מארס כינוס הסברה גדול, „כי במארס העיתוי יכול להיות די משמעותי" – רמז על ההתפתחויות שאחרי מסע שמיר לארצות־הברית.

מזכ"ל מפלגת העבודה הדגיש, כי „אין מטרה עקרונית ליציבותנו בממשלה", אלא אם כן תימשך בגבעת ריסון האינפלציה, יועמק סיוע לסקטורים יצרניים ויקודם תהליך השלום. לגבי תהליך השלום, ציין ח"כ ברעם, שכוונתו של ראש הממשלה כנראה להקפיאו.

יו"ר המחלקה להתיישבות הסוכנות נסים זוילי אמר, שבשבע שנות הליכוד הושקעו ביו"ש יותר מחצי מיליארד דולאר. „צריך לפנות לדוד לוי כסגנו ולשאול אותו, איך אין לו כסף לשיכונים בתענך ובערבה ופתאום יש לו 20 מיליון לשיכונים ביו"ש", הטעים.

חיים צדוק אף הוא עמד על ההיבט העקר והבזבזני שבהתנחלויות ביו"ש.

ההסכם

(המשך מעמ' 1)

בדרטונים, כי רשות השידור מקבלת את הצעת בית־הדין, שלפיה יחזרו העובדים לעבודה וההסתדרות תקיים מו"מ עם רשות השידור על תנאי העבודה בכדי להגיע להסכם עבודה.

ציון סורידי אמר אתמול לאחר החלטת בית הדין כי הוא יוצא לחופשה מרצונו, כי ההשעייה בוטלה וכי הטכנאים נכנסים למו"מ עם ההנהלה. „לדעתנו ההסכם שנעשה בין קיסר לינון הוא הסכם מחייב", אמר סורידי.

חיל־האוויר הפציץ בסיסי מחבלים בלבנון

מאת טלי זלינגר, סופרת „דבר" לענייני צבא

חיל־האוויר תקף אתמול השכם בבוקר מפקדות ובסיסי אימונים של מחבלים מארגון „פתח" ממזרח לצידון.

בהמשך לפעילות מוגברת של צה"ל בים ובאוויר לשיבוש התארגנות המחבלים הפלשתינים בלבנון, ובעיקר באיזור צידון, הפציץ חיל האוויר מפקדות ובסיסי תכנון ויציאה לפיגועים של מחבלים בכפר מיה־מיה שממזרח לצידון.

הטייסים דיווחו על פגיעות מדוייקות.

דרורי יסיים כהונתו כרגיל – למרות הסערה שעוררה ביקורתו

מאת טלי זלינגר, הסופרת הצבאית של „דבר"

סגן הרמטכ"ל האלוף אמיר דרורי ימשיך, כנראה, בתפקידו עד תום כהונת הרמטכ"ל הנוכחי, על אף הסערה שעוררו דבריו בעניין תהליך בחירת הרמטכ"ל, וחילופי הדברים שהיו לו בעניין זה עם שר הבטחון אתמול.

אתמול בבוקר הזמין שר הבטחון יצחק רבין ללשכתו את סגן הרמטכ"ל לדון עמו בהתבטאויותיו שלשום נגד תהליך בחירת הרמטכ"ל. רבין אמר לדרורי שהוא רואה בחומרה רבה את התבטאויותיו.

האלוף דרורי חזר על עיקרי טיעוניו, אך לא התנצל. למרות זאת נראה כי ימשיך בתפקידו עד תום כהונת הרמטכ"ל הנוכחי. הוא לא התבקש לסיים את תפקידו קודם לכך.

נחשפה רשת מבריחי נשק דרך גשרי הירדן

מאת אוריאל בן־עמי, סופר „דבר"

כוחות הבטחון לכדו באחרונה רשת של נהגי משאיות מחברון, שהבריחו אמצעי־לחימה מירדן לארץ דרך גשרי הירדן.

בעקבות חשיפת הרשת, נעצרו כעשרה נהגים תושבי חברון. כוחות הבטחון סירבו למסור פרטים על היקף וסוגי אמצעי הלחימה שנתפסו.

ככל הנראה מדובר באמצעי לחימה מגוונים, שהועברו לגורמים עויינים ביהודה ושומרון. באמצעים אלה נעשה שימוש לפיגוע במטרות ישראליות, שפרסומן נאסר.

יש לציין, כי באחרונה מסרו כוחות הבטחון, כי גורמים עויינים מתקשים להשיג אמצעי לחימה „חמים", ולכן רבו מקרי הדקירות בסכינים. בעקבות גילוי רשת המשאיות, נסגרו גשרי הירדן לתנועת המשאיות עד יום א' לשם בדיקה מחודשת של סידורי הבטחון בגשרים.

איגוד לשכות המסחר עתר נגד העלאת הריבית

מזכיר תנועת המושבים: לשקול מחדש!

מאת דויד מושיוב, סופר „דבר" לענייני חקלאות

מזכיר תנועת המושבים, גדליה גל, תובע מנגיד בנק ישראל, מיכאל ברונו, לשקול מחדש את החלטת הבנק להעלות את הריבית במשק.

במברק ששיגר לנגיד בנק ישראל, טוען גדליה גל, כי ההחלטה להעלות את הריבית פוגעת במשק היצרני הזקוק יותר מכל גורם אחר להון זול.

מדיניות הריבית הרצחנית נמשכת – קובל גל – ומושבים רבים ייאלצו להמשיך ולשלם ריבית הכפולה לא־פעם מסכום ההלוואה עצמה. גל מטעים, כי הריבית הנהוגה במשק הכפילה את חובות המושבים מ־500 מיליון דולר לכדי 800 מיליון דור.

בסוף מברקו שואל גדליה גל את נגיד בנק ישראל כיצד עולה ההחלטה להעלות את הריבית במשק בקנה אחד עם מדיניות של צמיחת המשק עליה החליטה הממשלה.

(ע). – בג"ץ ידון בעתירת איגוד לשכות המסחר, הטוען בעתירה שהגיש אתמול, כי החלטת בנק ישראל להעלות את שיעורי הריבית במשק באחוז – אינה חוקית, נוגדת את חוק בנק ישראל ואת הסכם עיסקת החבילה במשק. איגוד לשכות המסחר מבקש גם, בעתירתו לבג"ץ, להוציא צו־ביניים, האוסר על העלאת שיעור הריבית במשק.

מעצר בחור ישיבה חשף התנכלויות לערבים

מאת אוריאל בן־עמי, סופר „דבר"

מעצרו של תלמיד ישיבת „שובו בנים", שנמלט מן המשטרה ואחר־כך הסגיר עצמו, חשף התנכלויות לערביי מזרח ירושלים.

אריק וולפוביץ, חסיד ברסלב מישיבת „שובו בנים", נמלט מהמשטרה לפני כחודשיים, לאחר שהיה מבוקש בחשד להשלכת בקבוקי תבערה לבתי ערבים בעקבות רצח אליהו עמדי, שהיה תלמיד הישיבה.

לפני כשבוע הסגיר וולפוביץ את עצמו למשטרה ושיתף פעולה עם חוקריו. חקירתו הביאה לחשיפת התנכלויות מצד תלמידי הישיבה לבתי ערבים. בין השאר מדובר בהצתת שני כלי־רכב בבעלות ערבים במז' ים, השלכת בקבוקי תבערה וגרימת נזק לבתי ערבים. חקירתו של וולפוביץ נמשכת ועם סיומה תוגש לפרקליטות מחוז ירושלים לשם הגשת כתב־אישום.

התקפה אווירית על טהראן – פעם חמישית תוך 48 שעות

בגדאד („רויטר"). – מטוסי־קרב של חיל־האוויר העיראקי תקפו אתמול את טהראן, זו הפעם החמישית ב־48 השעות האחרונות – כך הודיע דובר צבאי בבגדאד.

הדובר אמר, כי המטוסים תקפו מטרות בטהראן עצמה וכן הצליחו לגרום נזקים למטרות תעשייתיות בעיר סאבריה(?). סוכנות הידיעות הממלכתית של איראן „אירנא" דיווחה אתמול, כי בהתקפת חיל האוויר העיראקי על סאבריה(?) נהרגו אנשים אחדים ונפצעו יותר מתריסר. כן נמסר, כי המטוסים העיראקיים הצליחו להשמיד אתמול את שדה התעופה האיראני החשוד מסגד סולימאן ולפגוע בריכוזים של אנשי „משמרות המהפכה" לאורך קו החזית.

סלפאק ולרנר לא יורשו לצאת מברה"מ

מוסקבה (עי"צ). – דובר סובייטי רשמי ציין אתמול את שמותיהם של 8 אנשים, שלהם לא יעניקו השלטונות אשרת יציאה, מאחר שבידיהם „סודות צבאיים של המדינה". בין אלה – מסורבי העליה ולאדימיר סלפאק, מי שנמנה עם הקבוצה שקיבלה על עצמה לפקח על ביצוע הסכמי הלסינקי בברית־המועצות, ואלכסנדר לרנר.

גנאדי גראסימוב, מנהל מחלקת העיתונות של משרד החוץ הסובייטי הטעים, כי „האזרחים המכירים סודות מדינה או סודות צבאיים אינם רשאים לעזוב את המדינה מטעמים ממלכתיים".

הדובר הזכיר כדוגמה את שמו של ולאדימיר סלפאק, הממתין זה שנה לרשות הגירה. הוא נדון ל־5 שנות גלות, מאחר שהניף על מרפסת דירה במוסקבה ב־1978 כרזה ובה נאמר: „תנו לנו להצטרף לבננו בישראל".

הדובר הזכיר גם את שמו של אלכסנדר לרנר, קיברנטיקאי בעל שם עולמי המבקש מאז תחילת שנות ה־70 להצטרף לבנו בישראל.

„חיזבאללה" חטף ושיחרר 14 חיילים סורים לאחר קרב בביירות

מאת דן אבידן, סופר „דבר" לענייני ערבים

לוחמים של ארגון ה„חזבאללה" חטפו אתמול 14 חיילים סורים ו־13 אנשי ג'נדרמריה לבנונים במערב ביירות, אך שיחררו אותם לאחר מגעים שקיימו עם קציני הצבא הסורי.

החטיפה אירעה לאחר קרב שהתנהל ברובע אל־בסטה בביירות בין סיור משותף של חיילים סורים ולבנונים לבין אנשי ה„חזבאללה". בקרב זה נהרג, ולפי גרסה אחרת נשבה, אחד מלוחמי ה„חזבאללה".

קודם־לכן חטפו כנראה אנשי ה„חזבאללה" – המסתתרים תחת הכינוי „הג'יהאד האיסלאמי" – את איש העסקים המרינאי הלבנוני הנוצרי ז'אן עביד באחד מרחובותיה הראשיים של מערב ביירות. חטיפתו של מנהיג זה עוררה את זעמם של חוגים נוצרים ומוסלמים כאחד, שכן עביד נחשב למנהיג המקובל על שתי העדות.

עביד מילא בשנים האחרונות תפקידי תיווך שונים בין המיליציות היריבות ושימש עד לאחרונה יועץ בכיר של הנשיא ג'מייל. רדיו הפלנגות טען אתמול, כי ארגון „הג'יהאד האיסלאמי" נטל את האחריות לחטיפתו של עביד. לפי דברי הרדיו, איים דובר הארגון להוציא להורג את ז'אן עביד אמש בחצות, אם עד למועד זה לא תשחרר מליציית הפאלנגות את כל העצורים השיעים המוחזקים ברשותה.

„אינהאר": אבו איאד שכנע החוטפים לא להוציא להורג את בני־הערובה

ביירות (א.פ.). – אחד מעוזריו הבכירים ביותר של יו"ר אש"ף יאסר ערפאת שכנע את החוטפים המוסלמים המחזיקים בשלושת המרצים האמריקאים ובמרצה ההודי בבני־ערובה לא להוציאם להורג, כדי למנוע בכך אפשרות של מתקפה אמריקאית בלבנון.

העיתון הכוויתי „אינהאר" דיווח, כי סלאח ח'לף, הידוע בכינויו „אבו־איאד", הזהיר את החוטפים בלשון בוטה, כאשר פרסמו את האולטימאטום שלהם, ביום ב', כי „אין גם שמץ של ספק, שארה"ב אמנם תתקוף את לבנון, אם יוצאו בני הערובה להורג".

פורש השב"כ פלג רדאי – בין מקימי חב' אבטחה בינ"ל

מאת נתן רועי, סופר „דבר"

פורש השב"כ פלג רדאי ואנשי בטחון ישראלים, ששירתו ב„אל־על" ובגופי בטחון ישראליים, הקימו חברת אבטחה בינלאומית, שזכתה במכרז לאבטחת חברת התעופה האמריקאית „אמריקן איירליינס".

בראיון שהתפרסם בעיתון הכלכלי „ג'ורנל אוף קומרס" המופיע בארה"ב, מראיין הכתב את ליאור צוקר, אחד ממנהלי החברה שלפי התיאור מחלק את זמנו בין משרדי החברה בתל־אביב לאלה שבניו־יורק. ליאור צוקר הוא המנהל האחר מתוך ארבעה שותפים של חברת האבטחה „איי.סי.טי.אס.".

העיתון מדווח, כי חברת „אמריקן איירליינס", הנחשבת לאחת מחברות התעופה הגדולות בעולם, סיימה באחרונה את היערכותה הבטחונית החדשה בטיסות בינלאומיות ואת בסיוע פורשים מחברת „אל־על" ומגופי האבטחה הממלכתיים של מדינת ישראל. תוכנית „חידוש האבטחה" ארכה חמישה חודשים, והיא התקיימה בבסיסיה של החברה בארה"ב ובנמלי התעופה הבינלאומיים, שבהם נוחתים מטוסי החברה.

תוכנית האבטחה, שגיבשו ארבעת הישראלים, כוללת בדיקת המזוודות והמטענים של הנוסעים במכשיר לייזר ובדיקת הנוסע לפני הטיסה בשיטות מתוחכמות, הנהוגות בגופי אבטחה מתקדמים. נמסר, כי האספקט המרכזי של תוכנית האבטחה הוא שיקוף־לייזר של הנוסעים עצמם, ולשם כך גייסה החברה בעת האחרונה 160 עובדים חדשים, שעברו אימונים תחת השגחת המנהלים הישראלים.

שני ישראלים נעצרו בקפריסין לאחר שצילמו משרדי אש"ף באי

שוחררו לאחר חקירה – אבל חלק מהצילומים הוחרמו

(ע). – עיתונאי וצלם עיתונות ישראלים נעצרו על־ידי משטרת קפריסין, לאחר שכפי הנראה נודע לגורמי אש"ף באי על תחקיר שערכו השניים, ובמהלכו צילמו מבנים ומתקנים של אש"ף בקפריסין.

בחקירה ממושכת במשטרה הקפריסאית [illegible] שלהם לנקוט אמצעי זהירות [illegible].

צלם העיתונות יוסי רוט נלווה השבוע לכתב הצבאי של „ידיעות אחרונות" צבי אלוש, שיצא לקפריסין בשליחות העיתון לסקר את פעילות אש"ף באי, בעקבות לכידת הספינה השבוע.

תוך כדי איסוף חומר עיתונאי על פעילות אש"ף בקפריסין, הגיעו אלוש ורוט לאתרי מחבלים שונים, וביניהם מבנה בן ארבע קומות במרכז ניקוסיה, המשמש לכל הנראה מרכז לוגיסטי של הארגון.

העיתונאים הישראלים צילמו את המבנה מזוויות שונות, [illegible]

הישראלים ונהג המונית הקפריסאי נחקרו במשך כחמש שעות על מעשיהם באי. החוקרים ביקשו לדעת אלו אתרים צילמו הישראלים, נטלו מהם את כל סרטי הצילום ולאחר שפיתחו אותם, החזירו לצלם חלק מהתמונות.

הסרטים ובהם הצילומי מרכז אש"ף בניקוסיה, סוכנות הנסיעות הלובית ומבנים נוספים, הקשורים בפעילות המחבלים באי, הוחרמו על־ידי המשטרה.

רק התערבות נמרצת של שגריר ישראל בניקוסיה עמוס סטיבל, הביאה לשחרורם של השניים. הם הוסעו לשגרירות ישראל בניקוסיה, ברכב של הבולשת הקפריסאית, [illegible] שייתכן שמספר המונית שהסיעה אותם קודם לכן נודע לאנשי אש"ף ולכן לא בטוח לנסוע בה שוב.

אנשי הביטחון המקומיים הזהירו את הישראלים, שעליהם לנתק כל מגע עם נהג המונית ועם אחרים שפגשו קודם לכן, כדי למנוע אפשרות של התנכלות אנשי אש"ף אליהם. אתמול בצהרים שבו אלוש ורוט לישראל.

חריש: יש לשקול העמדה לדין של חותמי העצומה נגד בג"ץ

מאת טובה צימוקי, סופרת „דבר" בירושלים

היועץ המשפטי לממשלה יוסף חריש פנה במכתב לשר הדתות זבולון המר ודרש ממנו לנקוט צעדים נגד הרבנים, שחתמו על העצומה נגד ההכרה במרות פסיקת בג"ץ בעניין גיור שושנה מילר.

היועץ המשפטי לממשלה מדגיש במכתבו, כי יש מקום לשקול, אם אין במעשיהם של חותמי העצומה משום עבירה פלילית. הוא הדגיש, כי ימתין לתשובת שר הדתות, לפני שיפתח בחקירה.

„אין ערוך לחומרתם של הדברים הכלולים בעצומה, ואין שיעור לחומרתו של המעשה של הפצת אותה עצומה", כתב חריש.

היועץ המשפטי לממשלה סבור, כי מי שהודיע לעשות מכולם הוא הרב גדליה אקסלרוד, שנטל על עצמו להיות המוציא והמביא לגבי אותה עצומה. לדבריו, מדובר בעבירות לכאורה על סעיף 244 (העושה דבר בכוונה להכשיל הליך שיפוטי), עבירה על „בזיון בית־המשפט".

חריש סבור, כי יש לשקול את הרבנים לא בהכרח באופן שאינו הולם את מעמדם והכבוד עבודו(?) על חוק הדיינים. „אין להתיר הפגנת בוז כלפי מוסדות של בתי־המשפט", כתב חריש.

מזכירתו של רפי לוי הוכרזה עדה עוינת: לחצו אותי בחקירה

(ע). – מזכירתו של הממונה לשעבר על מחוז ירושלים במשרד הפנים רפי לוי – הוכרזה אתמול כעדה עוינת במשפט. המזכירה שושנה חיומי אמרה, כי את עדותה במשטרה מסרה מתוך לחץ ופחד והיא חזרה בה מחלקים מרכזיים מהודעותיה במשטרה.

עדותה של חיומי עמדה במרכז היום השלישי במשפטו של רפי לוי בבית־המשפט המחוזי בירושלים. התביעה התמקדה בהנפקת תעודות אר"ב (אישיות רמת־מעלה), שלוי הוציא למען אישים מהשטחים, כדי שיוכלו לעבור בגשרי הירדן בלי בדיקות בטחוניות. לטענת התביעה, לוי קיבל תמורת תעודות אלה טובות הנאה.

העדה ששימשה כמזכירתו של לוי במשך 5 שנים סיפרה, כי כמה חודשים לפני מעצרו, צימצם המינהל האזרחי את מספר התעודות, שנמסרו לו לחלוקה. לדבריה, לפני נסיעתו של לוי לחו"ל הוא השאיר לה תעודות ריקות, בכוונה שתמלא בהן את פרטיהם של אישים, שקיבלו בדרך־כלל תעודות, כגון איש הכמורה עג'מיאן ואשת העסקים נוהא זגנירי. היא העידה, כי ניהלה רישום מסודר של חלוקת התעודות.

התפנית בעדותה של חיומי חלה, כאשר התובע עדן ספיר שאל אותה, אם ראתה את זגנירי באה למשרדו של לוי עם דבר־מה בידה, כהגדרתו. חיומי השיבה, כי אינה זוכרת כך עתה גם בשאלה אם זגנירי הגיעה עם דבר־מה בידה לרפי לוי.

כאשר הציג התובע בפניה את הודעתה במשטרה, בה היא סיפרה כי השניים נכנסו למשרדו של לוי עם חבילות, ויצאו בלעדיהם, הגיבה חיומי: „לחצו אותי נורא בחקירה. לא ידעתי מה אני אומרת, מה נרשמה, אמרתי תחת לחץ".

בשלב זה קיבלה השופטת דליה דורנר את בקשתו של התובע להכריז על שושנה חיומי כעדה עוינת.

נוהא זגנירי, סוכנת ובעלת חנות לצורכי תינוקות, סיפרה בהתרגשות רבה על הכרותה רבת השנים עם רפי לוי. היא העריכה, כי קיבלה במשך כ־15 תעודות אר"ב חד־פעמיות, לצורך נסיעותיה העסקיות לרבת עמון. היא סיפרה, כי נתנה לרפי לוי מתנות שונות, כמו מפת שולחן שאותה העריכה בשווי של 50 ש"ח, אגרטל מתרסינה, מגש כסף, סרוויס, ואת לעתים עליה בקשתו של לוי.

הפועלים הנפקות בע"מ

הודעה

על תוצאות הנפקה של אגרות חוב (סדרה 9) בסכום נקוב כולל של 15,000,000 שקל חדש.

עפ"י תשקיף החברה שפורסם ביום 5.2.87, הוצעו לציבור בדרך של מכרז על הריבית אגרות חוב 1997–2005 (סדרה 9), רשומות על־שם, כשהקרן צמודה למדד המחירים לצרכן בגין חודש דצמבר 1986 (163.1 נקודות) או לשער היציג של יחידת סל מטבעות שפורסם בגין יום 4.2.87 (1.6740 שקל חדש ליחידת סל אחת) – הגבוה שבהם, בערך נקוב כולל של 15,000,000 שקל חדש.

הריבית צמודה למדד המחירים לצרכן בגין חודש דצמבר 1986 (163.1 נקודות).

רשימת ההתחייבויות נפתחה ביום 10 בפברואר 1987 ונסגרה בו ביום בשל חתימות יתר.

נתקבלו 794 הזמנות לרכישת אגרות החוב המוצעות הנ"ל בסכום נקוב כולל של 35,638,100 שקל חדש.

הוחלט להקצות את אגרות החוב בשיעור ריבית 4.9% לשנה בשיעורים דלהלן:

להזמנות בשיעור ריבית של 4.9% – 69.5366% מהזמנתן.

להזמנות בשיעור ריבית הנמוך מ־4.9% – את כל הזמנתן.

י"ד בשבט תשמ"ז – 13 בפברואר 1987

לחיצה מלחיצה

צדיק בינו, שהתמנה אתמול למנכ"ל בל"ל, לוחץ (ביראת כבוד?) את ידיו של לואי רוס, יו"ר ועד עובדי בל"ל (צילום: יוסי אלוני)

האשמות נגד בינו צדיק עיכבו במעט את בחירתו למנכ"ל בל"ל

מאת יואב יצחק, סופר כלכלי של „דבר"

מועצת המנהלים של בנק לאומי בחרה אתמול לאחר ישיבה ארוכה בצדיק בינו לתפקיד מנכ"ל בנק לאומי.

הישיבה ארכה אתמול מעבר למתוכנן, וזאת עקב דרישתם של חלק מחברי מועצת המנהלים, שדרשו לבדוק האשמות נגד צדיק בינו.

ביום ד' קיבלו חברי מועצת המנהלים של הבנק מברקים מאריה דגן שטען כי הבנק הבין־לאומי, וצדיק בינו בראשו, ניהלו חשבונות של לקוחות באורח מגמתי. אריה דגן מוסיף, כי הגיש בעניין זה תלונות למחלקת ההונאה של המשטרה, לבנק ישראל ולרשות לניירות ערך, ואף תבע את הבנק בתביעה אזרחית.

מהבנק הבין־לאומי נמסר, כי אריה דגן חייב לבנק למעלה משלושה מיליון ש"ח והנושא נדון בבית משפט. הבנק טען, שאין שחר להאשמותיו של דגן.

חלק מחברי מועצת המנהלים של בל"ל דרשו לבדוק עם זאת את טענותיו של דגן. רק לאחר שנבדקו האשמות עם בנק ישראל והרשות לניירות ערך, וחברי הדירקטוריון השתכנעו מעבר לכל ספק, כי אין ממש בהאשמות האישיות נגד בינו, אושר מינויו על־ידי כל חברי הדירקטוריון.

מועצת המנהלים של בל"ל מינתה מתוכה ועדה לניהול מו"מ עם צדיק בינו לקביעת שכרו. בוועדה חברים יו"ר הדירקטוריון ד"ר מאיר חת ושני חברי הדירקטוריון – פרופ' צבי זוסמן ואלישע שחמון.

כפי הנראה יקבל צדיק בינו שכר כמו המנכ"ל המתפטר מרדכי איינהורן, דהיינו 15,000 דולאר לחודש, אך תנאי הפרישה שלו יקוצצו.

השופט ברק: קודם תיחקר התפרעות המשפחות – אחר־כך נדון בעתירתן!

אחיו של אליהו עמדי התפרע שנית ונעצר בידי המשטרה

מאת אוריאל בן־עמי, סופר „דבר"

משפחות נפגעי הטרור הגיעו אתמול לשמוע את עתירתם בבית־המשפט העליון נגד שחרור אפשרי של מחבלים תמורת תפוסים בלבנון, אולם השופט העליון אהרון ברק ביקש לדחות את עתירתם על הסף, עקב התפרעותם שלשום והתפרצותם ללשכת נשיא בית־המשפט העליון מאיר שמגר.

השופטים ברק, גולדברג וחלימה יצאו להתייעצות שנמשכה יותר משעתיים, ובסופה הודיעו כי הם דוחים את הדיון בעתירה עד לחקירת ההתפרעות שלשום בבית־המשפט.

באולם המשפט המתינו אותה שעה בני משפחות הנרצחים משה תמם, עקיבא שלתיאל, אסתר עזרי והאחיות פולק, והתווכחו עם העיתונאים על סיקור עניין נגדם. הורי הנרצחים נשאו גם אתמול את תמונות בניהם וקראו להנהיג עונש מוות למחבלים.

בתום התייעצות השופטים קרא השופט אהרון ברק את החלטתם: „ההתפרעות של יום אתמול היא חמורה. היא משבשת את פעולתו של בית־המשפט, החייב לדון על־פי החומר שבפניו ולא על רקע ההתפרעות במסדרונותיו. אנו כואבים את כאבן של המשפחות השכולות, אך אם רוצים כי קרבן זה לא יהיה לשווא – יש לעמוד על משמר שלטונו של החוק".

בתום ההחלטה הורו השופטים למשטרת ירושלים לחקור את המעורבים בהשתוללות. השופטים הודיעו, כי רק לאחר קבלת ממצאי החקירה, הם ימשיכו לדון בעתירה.

ביציאה מבית המשפט התפרע אשר עמדי, אחיו של תלמיד הישיבה אליהו, ותקף את צלם עתון „חדשות". אשר עמדי נעצר בידי השוטרים ובמקום פרצה מהומה. המשפחות השכולות יצאו לרחבת בית המשפט וזעקו שוב נגד שלטון החוק.

משפחות נפגעי הטרור בהפגנתם הנוספת, אתמול. (בצילום: שוטר מנסה להרחיק המפגינים (צילום: יצחק הררי)

פרקליטות המדינה, שהשיבה לעתירת בני המשפחות, הודיעה בתשובתה: „הידיעות על שחרור אפשרי של המחבלים הן חסרות בסיס". בתשובת הפרקליטות צויין, כי עם זאת עומדת נגד עיני הממשלה חובתה כלפי חיילי צה"ל הנמצאים בשבי אוייב. „אין אנו יכולים להתייחס בהודעה זאת לפרטיהם של המאמצים הנעשים לפדיון השבויים ולהצלתם", נאמר בתשובת הפרקליטות.

דלת פתוחה

אתמול התכנסו בלשכתו של נשיא בית־המשפט העליון השופט מאיר שמגר, מפקד מרחב ירושלים תת ניצב יוסף יהודאי, מנהל מערכת בתי המשפט השופט אריה הגר והממונה על תפקידים מיוחדים במשרד המשפטים עודד באשר, כדי לדון במשמעות ההתפרצות.

השופט שמגר דחה את ההצעה, שהועלתה בפניו, להתקין דלת כניסה אלקטרונית ללשכתו. „דלתו של נשיא בית המשפט העליון, אינה יכולה להיות נעולה, עליה להיות פתוחה לכל", הסביר את שיקוליו.

תת ניצב יהודאי אמר, כי מבדיקת הקלטות במוקד המשטרה התברר, כי 15 דקות חלפו מרגע הקריאה למשטרה לבוא לבית המשפט העליון ועד שהגיעה ניידת ראשונה. לטענתו, זהו הזמן המקובל להתייצבות משטרה לאירועים שאינם פיגועים חבלניים.

טענות קשות על שחיקת הפנסיות בישיבה סוערת של הסת' הגימלאים

מאת חיים ביאור, סופר „דבר" לענייני עבודה

טענות קשות על שחיקה בפנסיות של עשרות אלפי גמלאים הועלו אתמול בישיבה סוערת של מרכז הסתדרות הגמלאים.

מזכ"ל ההסתדרות, ישראל קיסר, שהופיע בפני המתכנסים, הודיע כי יתמוך במאבקם של הגמלאים שפרשו משירות המדינה, הרשויות המקומיות, (קרויים „תקציביים") לפיצוי עבור השחיקה בגמלאותיהם.

קיסר התייחס גם למחאותיהם של גמלאי קרן „נתיב", שהנהלתה מסרבת להצמיד את הפנסיות שלהם למדד המחירים. הוא מסר כי במסגרת האיחוד הצפוי של קרנות הפנסיה יושוו הזכויות של הגמלאים בכל הקרנות ובמסגרת זו תפתר בעיית ההצמדה של גמלאי „נתיב".

מזכ"ל ההסתדרות הגדיר את המצוקה הסיעודית במדינה כ„נוראה". רק למוסדות הסיעודיים של „משען" ממתינים בתור 6,500 תשושים, אמר.

יו"ר הסתדרות הגמלאים, אוריאל אברהמוביץ', תקף את חוק הפנסיה המוצע שמטרתו, כדבריו, להקטין את תשלומי הפנסיה. הוא גינה את האוצר המסרב לבצע את המלצות ועדת הכספים לפיהן יפוצו גמלאי המדינה בשיעור של 26.7 אחוז, כערך השחיקה שחלה בגמלאותיהם בשלוש השנים האחרונות.

במהלך הישיבה הניפו גמלאים מ„נתיב" שלטים המוחים על הכרסום בפנסיות והאשימו את ההסתדרות באחריות למצבם. נציגם, משה זילבר, גילה שכרבע מבין גמלאי „נתיב" מקבלים פנסיות שאינן עולות על 200 שקלים. „לא נסלח להסתדרות על כך שאנו חייבים להשפיל את עצמנו כדי להגן על המינימום שמגיע לנו", קרא זילבר.

נציג גמלאי „מבטחים", דוד בן יעקב, דרש מראשי ההסתדרות להורות להנהלות של הקרנות „מבטחים" ו„מקפת" לשלם לגמלאים הזכאים לכך את פיצוי השחיקה, כפי שקבעה לפני שלושה חודשים „ועדת פלג".

האחיות ביטלו הפגנה נגד ההסתדרות – בציפיה לתוצאות „הפיסגה"

מאת חנקה הרניש, סופרת „דבר"

אחיות בתי־החולים ביטלו אתמול את הפגנת המחאה נגד ההסתדרות שתוכננה לקיים ביום א' הקרוב מול בניין הוועד־הפועל.

ההחלטה על ביטול ההפגנה התקבלה על־ידי מזכירות חטיבת האחיות והאחים של בתי־החולים, שנציגיה נועדו השבוע עם מזכ"ל ההסתדרות ח"כ ישראל קיסר ויו"ר האגף לאיגוד מקצועי חיים הברפלד.

המזכירות העריכה, כי קיסר והברפלד עשו השבוע מאמצים ליישום ההסכם שנחתם עם האחיות. המזכירות רואה כ„גורלית" לגבי מימוש ההסכם איתם, את הפגישה המשותפת של מזכ"ל ההסתדרות, שרת הבריאות ושר האוצר שתתקיים ביום ג' הקרוב, ביוזמת קיסר.

יעקבי: בחירות עכשיו יסכנו את המשק!

(עשית). – מערכת בחירות אליה אנו עלולים להידרדר, עלולה למוטט את היציבות ולהחמיר את הסכנות למשק לטווח קצר וארוך – אמר אתמול שר הכלכלה והתכנון, גד יעקבי.

השר אמר, שאיומים המורים מטילים, כלאו הכי, צל כבד על מצב המדינה במטבע־חוץ ועלולים להאיץ את האינפלציה, ובחירות עתה, יחייבו תוכנית שיקום וייצוב שתהיה קשה יותר לביצוע מאשר ביולי 85.

באלס חויב להשיב על האישומים נגדו

מאת נתן רועי, סופר „דבר" לענייני משטרה

שופטת בית־המשפט המחוזי בתל־אביב, השופטת שושנה ברמן, דחתה את בקשתם של עורכי־הדין ויינרוט ווינשטיין, פרקליטיו של איש העסקים דוד באלס – המואשם במעשי מרמה חמורים נגד התקים – לא להשיב לאשמה נגד לקוחם.

השופטת אמרה אתמול בהחלטתה, כי היא מבקשת לקבל הסברים בדיון הקרוב, מעורכי־הדין של באלס, שאחד מהם הוא ד"ר יעקב ויינרוט, שטענו כי ראו את חיים יולש, עד התביעה המרכזי, בשוויץ בעת ש„הפקיד כספים בבנק שוויצי", למרות שהוכח כי עורך־הדין יולש לא יצא לחו"ל בתאריך שצויין על־ידי עורך־הדין.

הדיון המשפטי יימשך ב־23 בפברואר, לאחר שבאלס, באמצעות פרקליטיו, סירב לעלות לדוכן העדים בטענה שאינו מוכן.

נשיא התאחדות התעשיינים:

אבטלה סמויה בסקטור הציבורי

(ע). – נשיא התאחדות התעשיינים, דב לאוטמן, אמר אתמול כי מוכרחים להקטין את מספר העובדים בסקטור הציבורי.

הוא הטעים, כי מספר העובדים בסקטור העסקי פחות מאשר בסקטור הציבורי והוא לא יוכל לשאת על עצמו את כל הנטל. „הקטנת הסקטור הציבורי לא תגרום אבטלה, כיוון שהסקטור העסקי יוכל לקלוט את כל המובטלים" אמר.

בהרצאתו בפני חברי אגודת מהנדסי הכימיה והכימאים ב„בית המהנדס" בתל־אביב, אמר לאוטמן, כי לא תהיה אבטלה בארץ. הוא יצא נגד השרים והפוליטיקאים, אשר אינם מתמודדים עם ביטול משרדים מיותרים או הקטנתם של משרדים גדולים.

בתשובה לשאלה הוסיף, כי יש למכור את החברות הממשלתיות ואז לא השרים ימנו את מועצות המנהלים, אלא בעלי המפעל אשר ירכשו את החברה הממשלתית. הוא טען, כי יש אבטלה סמויה בסקטור הציבורי.

ויזנטאל הגיש רשימת 84 פושעי מלחמה המתגוררים בארה"ב

וואשינגטון („רויטר"). – מרכז שמעון ויזנטאל בארה"ב מסר אתמול לידי משרד המשפטים האמריקאי רשימה של 84 פושעי מלחמה נאצים, שעקבותיהם נחשפו על־ידיו זה מקרוב, המתגוררים – לפי הנתונים שבידי המרכז – בארה"ב.

מן המרכז, שמושבו בלוס־אנג'לס, נמסר אתמול, כי רבים מן הפושעים הללו אשמים בעינוי וברצח יהודים בליטא ובלאטביה בימי מלחמת העולם השנייה.

נציגי מרכז ויזנטאל מסרו לכתבים, כי בין הפושעים ששמותיהם נמסרו למשרד המשפטים יש רבים שהיו חברי „משטרת הביטחון" הליטאית הידועה לשמצה, סוהרים ושומרי מחנות־מוות.

„ברשימה שמסרנו כלולים שמותיהם של אנשים שחלקם אשמים בפשעים נגד האנושות ובפשע השמדת־עם. חמישה מ־84 השמות שמסרנו הם מן הפושעים הנאציים היותר מבוקשים על־ידינו", מסר לכתבים מנהל המרכז הרב מרווין הייר.

אשה מבקשת מבג"ץ להשוות גיל הפרישה לנשים ולגברים

(ע). – בעתירה לבג"ץ מבקשת אשה שאולצה לפרוש בגיל 60, לקבוע כי יש אפליה בגיל הפרישה של נשים וגברים ויש להשוות את גיל הפרישה של נשים וגברים ל־65.

נעמי נבו, שעבדה בסוכנות היהודית, אולצה לפרוש בגיל 60. בית־הדין הארצי לעבודה קבע בדעת רוב, כי אין משום אפליה בין נשים וגברים, באשר נשים נאלצות לפרוש לגימלאות בגיל 60 וגברים בגיל 65, משום שלנשים קיימת זכות־יתר המעוגנת בחוק. זכות־יתר אינה משום אפליה, נטען בפסק־הדין.

העותרת מבקשת מבג"ץ לבדוק את פסק הדין של בית הדין הארצי לעבודה ולקבוע, כי נפגעה זכות היסוד של שוויון ויש אפליה לרעה. לחלופין, מבקשת העותרת מבג"ץ לקבוע, כי גיל הפרישה של נשים וגברים יהיה זהה.

ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ־ישראל
המועצה הארצית של קופת־חולים

ישיבת המועצה הארצית

תתקיים ביום ראשון ט"ז בשבט תשמ"ז – 15.2.1987 בשעה 16.00. באולם הישיבות בבית ההנהלה המרכזית של קופת־חולים, רחוב ארלוזורוב 101 תל־אביב.

סדר היום
1. דו"ח הוועדה לשרותים רפואיים ופיתוחם בנושא: הרפואה המקצועית.
2. תקון לסעיף 191 בתקנון קופת־חולים.
3. שונות.

א. מויאל
יו"ר המועצה הארצית

SUPER 2000 הקומפקטית — שימו אותה בפינה של הפינה

ITT SUPER 2000

מכונת הכביסה הקומפקטית והחסכונית ביותר!

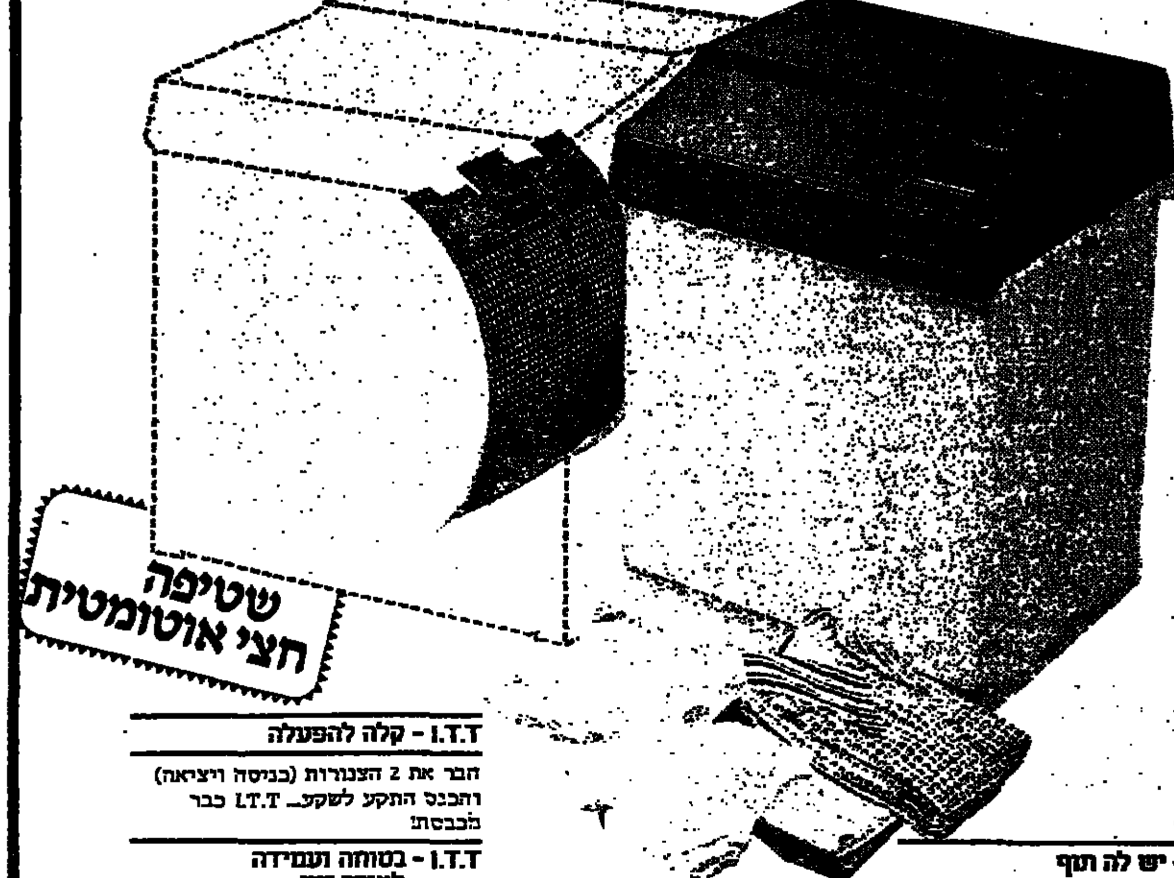

שטיפה חצי אוטומטית

I.T.T - קלה להפעלה
חבר את 2 הצנורות (כניסה ויציאה) והכנס התקע לשקע... I.T.T כבר מכבסת!

I.T.T - בטוחה ועמידה לאורך זמן
המכסה של ה I.T.T כבה אוטומטית: אם המכסה העליון נפתח תוך כדי ההפעלה או אם התוף עמוס מדי. ה I.T.T לא רק בטוחה מאוד, היא עמידה ביותר - בנויה מפוליפרופילן. חומר קשיח שאינו מחליד לעולם.

I.T.T - החסכונית להפליא
צורכת 13 ליטרים מים ו־50 גרם אבקת כביסה בלבד לכל כביסה. המנוע צורך חשמל כמו נורה על 100 וואט כן. קראי זאת שוב - נורה של 100 וואט בלבד!

I.T.T - יש לה תוף
תוף מיוחד מבטיח כביסה מעולה ויסודית ומונע בלאי ונזק מן הכבסים - אפילו העדינים ביותר. התוף מסתובב לשני הכיוונים. ומחדיר את מי־הכביסה והדטרגנטים לעומק הכבסים התוצאה - כביסה נקיה להפליא כל פעם מחדש!

I.T.T - עם השרות המצויין של "מיני ליין"
פשטות העצוב וההבנון הטכני של ה I.T.T מבטיחים לך "פעולה חלקה". ללא תקלות... ובכל מקרה את נהנית מן השרות המצויין של "מיני ליין".

I.T.T - קטנה. שימי אותה בפינה של הפינה
מידותיה - גובה: 52 ס"מ רוחב: 45 ס"מ אורך: 43 ס"מ
משקלה - 8 ק"ג בלבד (ניתן לשאתה ולאחסנה בקלות רבה).

I.T.T - הקטנה הזו מכילה הרבה כביסה
עד 2 ק"ג בגדים ניתן לכבס במהירות הבזק... את מכוונת את קוצב הזמן האוטומטי (Timer) ובתוך 2 עד 10 דקות הבגדים כבר נקיים!

P.B.S|D2

יבוא ושיווק - "מיני ליין" בע"מ, רח' הרוא"ה 6 ר"ג, טל. 03-728115-6

רשימת החנויות המשווקות של מיני ליין בע"מ
[illegible]

בעקבות ההוראה לסגור כל החשבונות והאשראי

קיבוץ מרום־הגולן שוקל לעזוב התק"ם

מאת שמעון חיים, סופר „דבר" בצפון

קיבוץ מרום גולן, ראשון הקיבוצים שהוקמו ברמת־הגולן והגדול בהם, שוקל לעזוב את התק"ם לאחר שקרן התק"ם הורתה לארגון הקניות של הגליל־העליון, אליו משתייך הקיבוץ, לסגור את כל החשבונות והאשראי שניתנו לקיבוץ, ובתוצאה מכך, לא יוכלו אנשי מרום גולן לבצע קניות הדרושות של דלק, מזון, תערובת ושאר מצרכי יסוד ואספקה שוטפת.

בכל הקיבוץ, אין תקדים בתנועה הקיבוצית שקיבוץ כה גדול נמצא לפני [illegible] התנועתי שלו. במצב שנוצר, יאלצו אנשי מרום גולן למכור את תוצרתם ישירות לשווקים ובתמורה הכספית שיקבלו – ישלמו את הוצאותיהם השוטפות.

הקיבוץ, שהוקם לפני קרוב לעשרים שנה בצפון הגולן, שרוי באחרונה במשבר כלכלי וחברתי קשה ביותר. בשנה האחרונה עזבו אותו כשמונים חברים ותושבים וגל העזיבה נמשך. כיום מונה אוכלוסיית מרום גולן כ־420 חברים לעומת כחמש־מאות עד לפני קצת יותר משנה. הסיבה העיקרית לעזיבה הגדולה היא מצבו הכלכלי הקשה של המשק שאינו מסוגל להתארגן גם בניהול הכספי השוטף שלו ומתקשה לשלם בעבור הוצאות שוטפות.

נודע, כי בקיבוץ רב הזעם על התנהגות התק"ם בעניינו של מרום גולן, ובימים האחרונים נשמעו בקיבוץ דעות על אפשרות לשנות את אופיו של הישוב מקיבוץ לישוב קהילתי. יצויין כי מיקומו של מרום גולן, בצפון הגולן, שהוא איזור קר ביותר, מאלץ את המשק להוציא תקציבים גדולים ביותר על חימום. אך בהשוואה להוצאות של מזון, החוב הכולל של מרום גולן מגיע לכ־12 מיליון דולר ומצבו הוא הקשה ביותר מבין קיבוצי הגולן. הקיבוץ נמנה עם קיבוצי התק"ם ה„עניים". אחת הסיבות לחוב הכבד הרובץ על מרום גולן היא השקעות כבדות במפעל תעשיה חדש בתנאי אשראי והלוואות קשים.

מזכיר קיבוץ מרום גולן סירב להתייחס לנושא ואמר כי בשלב זה אין הקיבוץ מעוניין לערב את התקשורת במצבו.

בהתערבות בין־לאומית הושגה ללנדוור אשרת כניסה לברה"מ

מאת יקיר צור, סופר „דבר"

שלטונות ברה"מ יאפשרו לסופיה לנדוור, תושבת אשדוד, להיכנס לברה"מ כדי לבקר את אמה הגוססת מסרטן בבית־החולים במינסק. את הידיעה על קבלת האשרה קיבלה סופיה אחרי שכבר חזרה לישראל לאחר המתנה של תשעה ימים בוינה.

סופיה לנדוור יצאה עם מזכ"ל המועצה הציבורית למען יהודי ברה"מ לפני כעשרה ימים לווינה, בניסיון להשיג אשרת־כניסה. הם פנו לשגריר ברה"מ באוסטריה, לקונסול הכללי של ברה"מ ולראש המשלחת הסובייטית לוועידת בטחון אירופה המתקיימת בוינה. סיוע נוסף הגיש להם גם המזכיר הבין־לאומי של האיגודים המקצועיים באוסטריה, מנגיד הבנק האוסטרי ואף משר החוץ האוסטרי לשעבר, ד"ר פיטר ינקוביץ.

פרשת לנדוור הגיעה גם לידיעתו של הקנצלר האוסטרי, ד"ר פרנץ ורניצקי שהפעיל את שגרירות אוסטריה במוסקווה ואף פנה במברק אישי לגורבצ'וב.

סופיה לנדוור.

מפגינים למען שחרורו של ביגון שוב הותקפו במוסקווה

מאת דוד שרבים סופר „דבר" בבריטניה

לונדון (מיוחד ל„דבר"). – התקפה נוספת הוכנה אתמול על קבוצת מפגינים יהודים במוסקבה למען שחרורו של יוסף ביגון. על המפגינים התנפלו מעורבים שמיקרו את ההפגנה והתנפלה קבוצת בריונים צעירים, שאילצו את המפגינים להחזיר את שלטיהם ולהתפזר.

כתב ה„גרדיאן" הלונדוני דיווח אתמול, כי הוכה על ידי קבוצת הבריונים, לאחר שבא לסקר את ההפגנה. דובר רשמי מסר כי לא ידועה לשלטונות זהות התוקפים. שוטר במדים שהתבקש לסייע בריסון הבריונים סירב להתערב.

בבריטניה זוכות התקפות על המפגינים היהודים לכותרות גדולות, תוך ציון שהשלטונות הרוסיים, למרות התדמית החדשה שהם מנסים לשוות לעצמם בעניין זכויות האדם, עדיין מגבילים זכויות־יסוד כמו חופש ההפגנה.

זה היום הרביעי שקבוצת מפגינים יהודים מתאספת באיזור ארבט ליד מרכז מוסקבה ומפגינה למען שחרורו של יוסף ביגון. אשתו של ביגון, אינה, נמנעה מהשתתפות בהפגנה לאחר שהוטל משמר צמוד על ביתה וכאשר ביקשה לצאת ולהשתתף בהפגנה, נאמר לה על ידי איש בטחון כי עליה „לשבת במתנה" שתישאר בבית.

„לוס־אנג'לס טיימס":

שמיר פרס ורבין סיכמו לדלל ההסכמים הצבאיים עם דרא"פ

לוס־אנג'לס (א.ס.). – מקורי ישראל גבוהי אמרו ברקע לדלל בהדרגתיות את ההסכמים הצבאיים של ישראל עם דרום־אפריקה ברבר משלוחי נשק, מכירות נשק וטכנולוגיה צבאית – דיווח אתמול ה„לוס־אנג'לס טיימס".

בהסתמכו על מקורות לא־מזוהים בממשלת ישראל, דיווח העיתון, כי הסכם ברוח כזאת הושג לאחרונה בין ראש הממשלה יצחק שמיר ובין שר החוץ שמעון פרס ושר הביטחון יצחק רבין.

ה„לוס־אנג'לס טיימס" דיווח לקוראיו, כי הסכם זה נראה כפשרה בין אותם ישראלים שרצונם בעמדה נחרצת יותר מצד ישראל בכל הנוגע לאפרטהייד ובין אותם ישראלים ששאיפתם לגונן על הסטטוס קוו ביחסי דרום־אפריקה – ישראל.

ה„טיימס" כתב עוד, כי הסכם זה הוא גם תגובה לצעדים התגרנים שנוקטת ארה"ב לאחרונה נגד האפרטהייד הדרום־אפריקאי: לפי חוק האנטי־אפרטהייד החדש, יכולה ארצות־הברית להפסיק לאלתר כל סיוע צבאי למדינה המספקת נשק לדרום־אפריקה.

ה„טיימס" אמר, כי יש יסוד להניח, שיצחק שמיר יציג את קווי התכנית הזאת בפגישות הפרטיות שינהל עם פקידים וחברי קונגרס אמריקאים בעת ביקורו בוואשינגטון, בשבוע הבא.

מקורות מוסמכים מסרו ל„לוס־אנג'לס טיימס", כי חוקר מיוחד מטעם הסטייט־דפארטמנט ביקר בירושלים בחודש שעבר, כדי לעמוד על קשרי הנשק שבין ישראל ודרום־אפריקה.

ה„טיימס" מסר עוד, כי לפי הידיעות שבידו, סייעה ישראל לאחרונה לדרום־אפריקה לפתח כושר תדלוק באוויר וכן הגישה סיוע בפיתוח מטוס מתקדם לחיל האוויר של דרום־אפריקה.

هكذا من الأصل

„הכל החשיך פתאום לנגד עיני... חשתי כאילו למשפחתי קרה אסון גדול"

קטעים מיומנו של מאיר כנפו על פרשת האניה „אגוז" שטבעה לפני 26 שנה במצרי גיברלטר כשעל סיפונה 43 עולים ממרוקו ואלחוטן, חיים צרפתי, שנשלח מישראל למבצע העלאת העולים לארץ

מאת עמרם גבאי
סופר „דבר"

אחד הפרקים הטראגיים בתולדות עליית יהודי מרוקו לארץ ישראל מהווה ללא ספק סיפור טביעתה של האניה „אגוז". 26 שנים עברו מאז טבעה במצרי גיברלטר בדרכה לישראל כשעל סיפונה 43 עולים והאלחוטן, חיים צרפתי, הישראלי היחיד שהיה על האניה אשר נשלח למטרה זו מישראל. רוב הנספים היו בני משפחה אחת, אשר נסעו כ־800 קילומטר עד לגבול מרוקו כדי לעלות על הספינה, אך נאלצו לחזור על עקבותיהם לבסיס בקזבלנקה שלוש פעמים, לאחר שגילו שתנאי מזג האוויר לא איפשרו לספינה הרעועה להפליג בים הסוער. לאחר האסון קמה סערה גדולה בעולם ונשמעו קריאות לשלטונות מרוקו לפתוח את שעריה לעליית היהודים. ואכן בתקופה שבין השנים 1961־1964 עלו לישראל כ־80,000 איש ממרוקו באורח לגאלי.

44 קורבנות „אגוז" טמונים בקברים בעיירה אל־חוסיימה בצפון מרוקו סמוך לגבול הספרדי, במרחק של שעת הפלגה ממקום האסון במצרי גיברלטר.

מו"מ חשאי להעלאת העצמות לקבורה בישראל החל עוד בסוף שנות השבעים, אך קיבל תאוצה בשנת 1985 עת ביקרה משלחת במרוקו לראשונה באופן רשמי. ידוע גם כי סם בן־שטרית, יו"ר תנועת „ביחד", אשר חשף את מקום קבורתם של הנספים, עשה במרוקו פעמים רבות ובתוך זה בשליחות ראש הממשלה אז שמעון פרס, כדי לזרז את הסידורים להעברת הארונות לישראל, סמוך לתאריך האסון בחודש טבת. אולם בעקבות ההתפרעויות באשקלון בעת קריאת כיכר מרכזית בעיר על שמו של מוחמד החמישי מלך מארוקו – הקפיא בנו המלך חסן השני את ההבטחה להעלאת הארונות. בעקבות פניה ישראלית למזכ"ל האו"ם כדי שיטיל את מלוא כובד משקלו כדי לזרז את המשא ומתן, מסרו גורמים ישראליים מוסמכים המקורבים לחצר המלוכה ברבאט כי הנושא רגיש וכי העיכוב זמני בלבד, אך המלך יקיים את הבטחתו לשמעון פרס ויתן הוראה להעברת ארונות הקורבנות במועד המתאים לו גם מבחינה מדינית. בהר הרצל בירושלים נכרו זה מכבר קברים לנספים אשר קרוביהם בישראל מחכים 26 שנה להבאתם לקבורה בישראל.

ביום שני הקרוב תיערך אזכרה באשדוד ליד האנדרטה „יד ההעפלה ממרוקו" מטעם ארגון פעילי המחתרת וההעפלה במרוקו. בטקס ישאו דברים שר הביטחון יצחק רבין, ראש עיריית אשדוד אריה אזולאי, נציג ארגון פעילי המחתרות וההעפלה במרוקו מאיר כנפו ונציג חיל הים. כן ישתתפו אורחים מחו"ל ומוזמנים רבים. במהלך הטקס ייחנך גן על־שם אלכס גתמון ז"ל, תא"ל בחיל־האוויר, אשר היה מפקד המחתרות במרוקו.

להלן שיחה עם מאיר כנפו (אשר נודע בכינויו המחתרתי בשם „רמון") ופרקי־יומן שכתב ומובאים כאן מפיו לראשונה.

התקופה: סוף 60' – ראשית 61'

כמה שבועות לפני כן נאסרו מספר עולים עם דרכונים מזוייפים, והרגישות בתחנות הגבול השונות נעשתה פי כמה יותר חמורה מאשר כרגיל. הוחלט להפסיק, לתקופת מה, את נסיונות העליה בעזרת דרכונים כלשהם ולהתרכז בנתיבי יציאה אחרים: כלומר, גם בעזרת מבריחים מקומיים חוזרים, גם על־ידי הבאה ישירה של העולים לחוף ומסירתם לספינת „פייס" (אגוז) שהסיעה אותם לחוף מבטחים.

בשני נתיבים אלה התנהלה הפעולה מזה כמה שבועות ללא תקלה, בעזרת מקומיים. קבוצות חברים אשר הכנתי בעצמי בכל עיר ועיר במרוקו ואשר השתתפו בפעולות לפי התור. אפשר לספר רבות על אותן הקבוצות, על תנאי האימונים אשר עברו בהנהגתי ובעזרת מומחים. באותה תקופה התקיימה ועידת קזבלנקה וראש המשתתפים הקולונל נאצר.

עוד לפני בואו ידענו שממשלות של אנשי ביטחון מצריים באה להכין בישרו ולדאוג לבטחונו האישי. הרגישות ברובעים היהודיים של ערי מרוקו גברה בשכונות משטרה וביטחון מרוקאיים התחילו ברדיפות אחרי יהודים. ילדי ישיבה והרב בראשם נאסרו והוכו על שחבשו, כהרגלם, כיפות בצבע תכלת־לבן עם כתובת בעברית. גברים ונשים, אשר לבשו שחורים, הוכו בטענה שבצבע הלבוש בא להרגיש את הרגשת האבל אשר ירדה על יהדות מרוקו עם בואו של נאצר. כאן אני זוכר ביקורי בתחנת המשטרה המרכזית בקזבלנקה, וראיתי כ־100 ילדים בחדר שיכול היה להכיל 30, אחד על השני, אבל שמחתי לראותם מתפללים והמוראל גבוה. הביקור נתאפשר לי הודות לכמה חברים.

הלילה לפני בואו של נאצר, בשעה 2.00 נודע לנו שהדרכים המאפשרות יציאה מקזבלנקה נסגרו על־ידי המשטרה. איך אפשר להוציא אותם? לכן, בשעה 3 בלילה קיימנו ישיבה דחופה והוחלט לפנות באותה שעה ליהודי בעל חנות, בה נמכרו תלבושות לצופים, והנה יצאו הילדים לדרך במסווה של קבוצת צופים בתלבושת צבעונית. הקהל ברחוב שחיכה אותו בוקר להופעתו של נאצר בעיר, מחא להם כפיים בחושבו שאלה הם צופים במדים ההולכים לחלוק כבוד לאורח הרם.

אני עצמי נסעתי עם אותם ילדים שלא פסקו לשיר כל הדרך, ושמם על „שטרנו הערבים". בשעה 2 בלילה עברו הילדים את הגבול בדרכם למולדת. לא אשכח את התנהגותם היפה, אמיצותם והעזרה שהגישו אחד לשני. ביניהם היו גם בחורות. הם עברו את הגבול כאילו טיילו באופן חוקי. היה זה לפני מבצע חרש של הספינה „פייס".

חיכינו להזדמנות הקרובה בה יהיו תנאי הים ומזג האוויר טובים, כדי לקיים מבצע נוסף לשרשרת המבצעים הרבים שהצליחו בעזרת ספינה זו.

האלחוטאי של הספינה היה חיים צרפתי ז"ל, אשר איתו נפגשתי בפעם האחרונה בנסיעתו הגורלית. היה גבר לבבי, אציל נפש, גבורתו השקטה והתנהגותו החברית, נבעו מתוך תחושה של קדושה שבמשימה. האחריות לתפקיד הזיהוי החברי כלפי שותפיו לפעולה, כובש את פחדיו, מקפח את זכותו לנוח ושוף סוף יצא עוד פעם לדרך... כשאנו יודעים שחיים צרפתי היה ימים ספורים לפני חתונתו ושדחה את החתונה בגלל נסיעותיו, אנו באמת נוכחים לדעת כי אישיותו, חשיבות השליחות האפילו על כל הסובב אותו.

המבצע נקבע ללילה שבין ה־9 ל־10 בינואר. יומיים לפני כן נקבעה רשימת העולים. היא כללה, בין היתר, כמה משפחות אשר כבר שלוש או ארבע פעמים נאלצו לעשות את הדרך הארוכה והקשה שבין קזבלנקה לגבול, למעלה מ־800 ק"מ בכיוון אחד, ולחזור בכל פעם, כי ברגע האחרון בוטל המבצע בגלל תנאי מזג האוויר גרועים, שלג ודרכים חסומות, וגם בגלל ים סוער, או אף רגישות במשטרה חשודה ולא רגילה באזור הפעולה שהוא מטבעו נוח ומוכר גם למבריחים למיניהם וגם לשומרי הגבול. בין הנוסעים היו כאלה אשר נעצרו לפנים על פעילותם הציונית.

על ביצועה התקין של הפעולה ישבנו לילה קודם, אחרי יום עבודה קשה, לאיסוף „חברי קבוצת החוף". עברנו על כל פרטי התכנון, על כל אמצעי הזהירות והאבטחה אשר נקבעו כנדרש. למחרת בבוקר נלקחו המשפחות במוניות, מי מבית מלון ומי מבית קרובים עד למקום המפגש הקבוע מראש. שם חיכו המכוניות שלנו. בכל מכונית נהג מתנדב, ולקחו את המשפחות בדרכם לגבול הספרדי. בזמן חילופי המכוניות היו אלה רגעי מתיחות ודאגה לשלום העולים ולשלום בחורינו, כאשר בכל רגע היו עלולים להופיע כוחות משטרה או הנולשה, להשגיח בהם ולעצרם. כשראינו בסוף את המכונית האחרונה נוסעת לדרכה בשלום, נשמנו לרווחה. יצאנו, אנשי חוליות החוף ואנכי, בשתי מכוניות לדרכנו על־מנת להגיע לפני כל השיירה.

כשיצאנו מקזבלנקה, היה מזג אוויר בהיר וחמים, השמים כחולים ועמוקים והשמש במלוא זהרה – ממש יום אביבי. הסיכויים היו שהפעם המבצע לא יתבטל ברגע האחרון. היו אלה סיכויים טובים למדי. הנסיעה התנהלה בסדר, ללא כל תקלה. אחרי העיר ואזאן עצרנו בדרך וסעדנו יחד. הקבוצה מנתה שבעה חברים. ביודעי שלא תהיה הפסקה נוספת עד שנגיע למקום, מסרתי לחברים הסברים על המבצע היות ולכמה מהם היה זה המבצע הראשון מסוג זה.

אחרי מתן ההסבר, המשכנו בדרך. הנוף השתנה. נסענו באזור הררי, על כביש צר ומתפתל, בשני הצדדים מדרונות תלולים מכוסי אשוחים ושלג. היה מאוד קר, קור שחודר לעצמות ודווקא אז התקלקל החימום במכונית.

מזמן לזמן עברנו דרך אזורים מכוסים ערפל סמיך וכבד והיינו מוכרחים, על־מנת להמשיך, להוריד מהמכונית חבר אחד לפי התור שידריך את הנהג בנסיעתו. לפנות ערב הגענו ל„פרדור של קטמה" המקום ששימש לתיירות חורף. נכנסתי וביקשתי קשר טלפוני עם קזבלנקה. שם חכתה לי אשתי שהיתה צריכה להודיעני אם אפשר להמשיך בדרך או לא. אחרי שקיבלתי הודעה מגבה שאפשר להמשיך, יצאנו שוב לדרך לקור ולשלג.

מעתה ואילך לא היה לנו כל קשר יותר עם החברים ועם קזבלנקה. היינו כבר קרובים מאוד לאזור הפעולה. מה עם מכוניות העולים? לא היה ידוע לנו. זאת יכולנו לדעת רק בשעה הקבועה בינינו להתחלת הפעולה. התעוררה שאלה נוספת: האם הים יהיה שקט ויאפשר את העלאת העולים ללא סיכון מיותר? קרה כבר שמיבצעים התבטלו ברגע האחרון כי הים לא איפשר לספינה להתקרב לחוף ולהוריד עוגן. בינתיים החשיך לגמרי, המשכנו כשמסביבנו דממה מוחלטת. לא פגשנו כל מכונית בדרך. וכי מי הוא המטורף אשר בחודש ינואר יצא לדרך לילית באזור הזה, כשבכל רגע סופת שלג או ערפל ממושך עלולים להשאיר אותו תקוע כל הלילה מבודד וללא תקווה להיחלץ בקרוב? אך האם יהודים הרוצים לעלות לישראל יירתעו מפני חששות כאלה? בדרך פגשנו מכונית משטרה אשר עצרה אותנו לבדיקה והמשכנו בדרכנו. כולנו היינו דרוכים אך המוראל היה גבוה.

שלושה קילומטרים לפני הנקודה, בצד שמאל של הכביש, עצרנו ליד משאבות המים שבמקום. תמיד השארנו המכוניות באותו מקום, על־מנת לא למשוך תשומת לב. הלכנו עד הגשר. שם, תחת הגשר, נתתי שוב הסבר, השארתי בחור מהחוליה במקום, וחבשנו כובעי גרב אשר גילו את עינינו בלבד מחשש שהעולים יזהו את חברי החוליה, והמשכנו בערוץ באורך אשר נמשך מן הגשר אל חוף הים, לבדיקת הדרך אשר עוד מעט ילכו בה העולים. בפיקודי הגיעה החוליה לחוף. סרקנו את המקום ואחרי שנוכחתי שהכל שקט השארתי שם בחור אשר יכול היה להודיענו מיד במידה ותהיה תנועה חשודה כל שהיא על יד החוף. עם יתר החוליה חזרתי לגשר. מתחת לגשר חיכיתי לבואן של המכוניות, כאשר כל מכונית, לפי לוח־הזמנים המדויק, תוריד את נוסעיה ותלך למקום החניה המיועד לה, ביער לא רחוק מהגשר, מוכנה לכל מקרה של תקלה או של ביטול המבצע, כדי להחזיר את העולים מתוך תקווה שלפעם הבאה ניתן יהיה לפזרם בכמה בתים או בבתי מלון יהודיים.

חיכינו במקום, בקוצר רוח, קופאים מקור, למכונית הראשונה, אשר היתה צריכה להגיע תוך 10 דקות. לפני כן הגיעה המכונית של סולי וגר (ממפקדי השיירה). החלפנו בינינו משפטים קצרים ולהפתעתנו מסר לנו גר בקבוק ברנדי. זה היה במקום דווקא, לחימום הלב. כולנו התפללנו באותו רגע לבואן של המכוניות, ולסיום מוצלח של המלאכה הקדושה בעינינו.

והנה, לפתע, בחשכה הגדולה מסביב ומכיוון מערב, הבהיר אור רחוק של מכונית מתקרבת. אך האם היא שלנו? האין זו מכונית משטרה? לא זזנו ממקומנו. כשהגיעה המכונית למרחק של כ־100 מטר מאתנו כבו פנסיה והיא המשיכה בדרכה בזהירות ללא אורות. הפעם לא היה ספק. הגיעו ראשוני העולים. עצירה קצרה ליד הגשר. תוך פחות מרגע ירדה המשפחה בשקט, על ילדיה וקשישיה ותוך משמעת מופתית הגיעו בעזרתי ובסיוע בחורים מתחת לגשר, לשם העברנו אותם ואת חפציהם, כשלכל משפחה לא יותר משתי מזוודות.

מכונית „א" הסתלקה וכבר מרחוק הבהבו אורותיה של מכונית „ב". כל נהג ידע את תפקידו. משך כל הדרך נתן עצות והוראות לנוסעים המבוגרים. לילדים חולקו סוכריות ובקבוקי חלב. אפילו לתינוקות דאגו לבקבוקי חלב. משך כל הנסיעה ידעו העולים שבמקרה ומשטרת הרכבים תעצור את המכונית, עליהם – בהתאם להוראות המוקדמות של הנהג – לספר שהם נוסעים לחתונה משפחתית לאחת הערים הקרובות, או שהם עולים כולם לקבר של רבי קדוש להילולה – מנהג מקובל מאוד בקרב יהדות מרוקו.

העולים ידעו שסכנות אורבות להם גם במקום היציאה ובדרך מהמשטרה, ממשמר הגבול, אנשי מכס ומלשינים למיניהם. ולכן היו נרגשים מאוד, אך רובם השתדלו שלא להראות את התרגשותם הרבה, כי ידעו שהם נמצאים בידיהם הנאמנות של „הציונים", שה„ציונים" מסכנים את עצמם למענם ואין להכביד עליהם עוד. והיפך, קרה לפעמים שזקן המשפחה הושיט ידו ובירך את הנהג על מעשיו ועל מסירותו. יהודי מרוקו ידעו שאין שקט לנפשם אלא בעליה לישראל, למרות הסכנות, למרות התנגדות השלטון ואיומיו, למרות המרחק והחושך, למרות הגשם, השלג והקור. הם גם הבינו שסיכויי ההצלחה תלויים גם בקור רוחו ושקט נפשו של הנהג ועל כן נשמעו להוראותיו וביצעו אותן באמונה.

לפני שהמכוניות התקרבו לגשר, היו המשפחות מוכנות לרדת מיד – הילדים עטופים בשמיכות, החפצים מרוכזים – וללכת אחרי הבחור אשר יוליכם הלאה. הם, כמובן לא ידעו מאיזו דרך יצאו ולאיזה מקום יגיעו וגם לא שאלו. האמינו לנו. בינתיים הגיעו כבר כל המכוניות. הורדנו את כל העולים והם ישבו בבריכה בנקודת הריכוז. מכאן ועד לחוף היה מרחק הליכה של שעה עד שעה וחצי, לפי סוג העולים, דרך שביל צר זרוע אבנים וסלעים. ארגנתי את השיירה. ראיתי שהקשישים לא יחזיקו במזוודות, חילקתי את כל החפצים בין הבחורים שלי ובין הצעירים שבמשפחות. נתתי הוראות למשפחות והסברתי להם מה יהיה עלינו לעשות בכל מקרה של תקלה. הודענו להם כי מעכשיו עד להיותם בתוך האניה אסור להם לעשן או להדליק אש, לא לדבר, לא לתת לילדים לבכות. חילקתי סוכריות לקטנים והתחלנו ללכת. לפנינו הלך גשש שבדק את הדרך שהכל בסדר. אחריו הלכה שיירת העולים כאשר האמהות חובקות את התינוקות העטופים בשמיכות והילדים הקטנים מוחזקים בשולי המעיל או הבגד של הוריהם. הזקנים יותר נעזרו במקלות הליכה. אני עצמי הלכתי כשעל גבי זקנה בת 80, ובודאי התחלפתי עם יתר חברי החוליה. משך ההליכה הייתי משנה את מקומי – פעם בראש השיירה ופעם בסופה, על מנת שהכל יתנהל כשורה.

הלילה היה שקט. השמים הכהים הבליטו עוד יותר את נצנוצי הכוכבים. בלבנו עלו גלים של אהבה חמה לאותם יהודים אשר הלכו לפנינו בדרכם לציון. מלאי תקוות וחלומות. נסיתי, ובטוחני שכל אחד מהחברים חשב זאת [illegible], שאני אחד מהם ולבי נצבט בחושבי שהם תוך ימים או שבועות מעטים יהיו כבר בארץ, ועלינו להשאר כאן. אך מה לעשות – צריך היה לעזור לעולים נוספים בדרכם הקשה.

הגענו לחוף

השמחה גדולה. הספינה כבר עגנה קרוב לחוף וראינו אותה היטב. הים היה שקט. נתתי הוראה לבחורים להוריד מעל גבם את כל המזוודות ובשקט מסרתי לעולים כי עליהם לשבת ולא לדבר. הוצאתי את הפנס הגדול שלי והתחלתי בסימנים המוסכמים לאותות לספינה. אחרי כמה רגעים התקרבה הסירה הקטנה; נכנסתי למים וקיבלתי אותה. היו בה שני ספרדים, לא יהודים, ואחרי חילופי ברכות התחלנו להכניס לסירה קודם כל את הילדים והנשים הסירה אשר מכילה שש נפשות שטה אל הספינה שם חיכה חיים צרפתי ורב החובל. לפני הפלגת הספינה התקרבו אלי גר וסולי וגר שאלני אם נוהג אני לנשק את העולים לפני עלייתם לספינה. השבתי לו שאין מנהג לזה, אך הוא הצליח לשכנע אותי ועשיתי כך לפי בקשתו. האם הרגיש שלא אראה אותם יותר לעולם?

בין העולים היה זוג צעיר שהתחתן יום לפני כן, והצעירה הסבירה לגר שאביה רצה שהיא תתחתן לפני נסיעתה, על מנת שיברך אותה. היא אמרה לגר שהיא מאושרת על אשר שוכה לירח דבש כמו שלה. כשתגיע לארץ, רוצה היא לצאת לטיול בכל פינה ופינה. בפינה אחרת היתה התרגשות גדולה בין העולים. היו שם הורים, אחים ואחיות של אחד מחברי החוליה שלי שהוא התגאה בזה שעזר באופן פעיל בעלייתם (האיש נמצא היום בארץ ועובד במכס בחיפה).

בהגיע כל העולים לספינה, קיבל כל אחד מהם תעודת הצלה וישב במקומו. בין הקבוצה שלי נמצאה בחורה שהיא בת דודתו של חיים צרפתי ודודי שאסור לנו לגלות לה את הדבר. אותה בחורה לא ראתה אותו 14 שנה והוא כעת רחוק ממנה כמה מאות מטרים בלבד. בהגיע הזקנים לספינה – ברכו ברכת „שהחיינו".

כך עלו העולים לספינה. הם ברכו אותנו ואני נישקתי את כולם. היה ביניהם גם אותו בחור אשר נתפס ועונה קודם לכן עם דרכון מזוייף. הוא עלה לסירה יחד עם שני ילדיו. ברכנו אותו וגר אמר לו בצחוק כי הפעם אפילו דרכון הוא לא צריך. האחרונים עלו. שחיתי על יד הסירה עד האניה מחשש שיפול ילד ועזרתי לעלייתם לספינה. לאחר שעלו כולם חזרתי בשחיה לחוף.

כאשר התרחקה הספינה היה לבי מלא אושר. המבצע נגמר בהצלחה. נפרדתי מסולי וגר כאשר כולנו רטובים מאוד. אף פעם לא הצלחנו מבצע כל כך טוב [illegible]. בחזרנו חזרה ברגל עד משאבות המים שם המתינו המכוניות, עברתי לפני כן ביער והודעתי לנהגים על ההצלחה שהמבצע הצליח והמכוניות יכולות לנסוע. עכשיו סבלנו ממש מהקור, בעיקר שבגדינו היו רטובים. העייפות גברה והרגשתי בקרבי הרגשת ריקנות גדולה כמו אחרי מתיחות גדולה, כאשר הכל נגמר. נסענו כל הלילה עם הפסקה קצרה בקטמה, משם טלפנתי לאשתי. הודעתי לה שהכל בסדר ושעליה להודיע על כך הלאה לאחרים.

הגעתי לביתי בשעה 8 בבוקר. ולאחר שינה של שעה העירה אותי אשתי ומסרה לי שבמטה המרכזי צריכים אותי באופן דחוף. התלבשתי ונסעתי לשם. בחור עמד והפנים שלו חיוורים. הרגשתי שמשהו לא בסדר, וסולי הודיע לי בשקט כי האניה טבעה. לא יכולתי להתאפק ופרצתי בבכי. הכל החשיך פתאום לנגד עיני, חשתי כאילו למשפחתי קרה אסון גדול. אחרי שעה התקיימה ישיבת המטה. דבר אחד היה ברור – לא להפסיק את העליה. באותו לילה, כשחזרתי הביתה, לא עצמתי עין עד אור הבוקר. ראיתי נגד עיני משך כל הזמן את הפנים שעליהם התקשרתי קשר עמוק – קשר של בטחה ואמונה, קשר של צער האבל.

לאחר שלושים יום לטביעתם הוצאנו כרוזים על מנת להלקם לכל יהודי מרוקו. במעלה זו נעצרתי, אבל זה כבר סיפור אחר.

עברו מאז 26 שנים, אך עד היום אני לא שוכח אותם, וזכרונות עצובים עולים בקרבי, הזכרונות של כאב ותחושה של חוסר האונים, על כי לא היה ביכולתנו להושיע.

צילום נדיר של האניה „אגוז" באחד מנמלי צפון אפריקה

מאיר כנפו („רמון") מספר

מאיר כנפו („רמון")

מאיר כנפו („רמון") היה חבר מרכזי במחתרת שפעלה במרוקו בהיותו בן 26. הוא היה ממונה על תחומי הבריחה לצרכי העליה לישראל. כיום הוא תושב נתניה ועובד הסוכנות היהודית, והוא מספר: „בחודש פברואר 1961 נעצרתי בקזבלנקה בעקבות מבצע חלוקת עלונים בפקודת הממונים עלי. החלה פרשת חקירות ועינויים ואף הועברתי מבית מעצר אחד לשני. חקרו אותי הן מרוקאים הן מוכנים מצרים וסורים, אשר ניסו להוציא מפי פרטים על הקשר להתנקש בחיי הקולונל עבדול נאצר. בניגוד לאלימות שנקטו שלטונות מרוקו בחקירות הרי שהחוקרים המצרים והסורים, ניסו שיטות יותר מתוחכמות, אך כל הצדדים גם יחד ניסו להסתיר מידע זה מזה".

על אותו לילה טראגי של טביעת ספינת „אגוז" הוא מספר: „כפעיל במחתרת 'הבריחה' הייתי מפקדם של חוליות החוף. בלילה שבין ה־9 וה־10 בינואר אורגנה קבוצת עולים לעליה. הקבוצה מנתה 43 איש, לרבות נשים וילדים וביניהם זוג שזה עתה נישא, והתכוון לבלות את ירח־הדבש בישראל. הטרגדיה מלווה אותי עד היום הזה ועל־כן אני ממשיך עד היום להיות פעיל בארגון ההעפלה והמחתרות. את יום הזכרון והטקסים אנו עורכים כל שנה לזכור אלו שבמותם פתחו את הדלת לעלייה ההמונית לישראל. חלום חיי לזכות ולראות בהבאתם של ארונות טבועי האניה „אגוז" לקבורה בישראל".

זכו בפיס

בסך 180,000 ש"ח זכה המספר 639530
הפרס המצטבר בסך 100,000 ש"ח עובר לשבוע הבא.
בקסימום פרס ראשון בשבוע הבא יהיה 380,000 ש"ח (כולל צבירה).
בסך 12,000 ש"ח זכה המספר: 681245.
בסך 6,000 ש"ח זכו המספרים: 193494; 275372.
בסך 300 ש"ח זכו המספרים: 013353; 016798; 019778; 024223; 033703; 053511; 079065; 082230; 088517; 137838; 189053; 195832; 235870; 247882; 250742; 258580; 329157; 344852; 450769; 473270; 582509; 609478; 644545; 661219; 685440; 732852; 773325; 809604; 875032; 892842; 893758; 896048.
בסך 150 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב: 8202; 8343.
בסך 25 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב: 278; 429.
בסך 16 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב: 109; 563; 984.
כל הכרטיסים שמספריהם מסתיימים בספרה 3 או 5 או 6 זכו בסך של 2.50 ש"ח.
בסך 5 ש"ח זכו המספרים התלת־ספרתיים: 025; 105; 115; 121; 149; 240; 275; 280; 353; 401; 472; 530; 665; 677; 680; 688; 697; 722; 760; 767; 843; 854; 888; 936; 971; 996.
בסך 2.50 ש"ח זכו המספרים הדו־ספרתיים: 02; 04; 08; 12; 14; 15; 17; 18; 20; 23; 27; 33; 37; 43; 50; 53; 54; 60; 61; 62; 63; 65; 69; 81; 88.
רק הרשימה הכללית של תוצאות ההגרלה מחייבת את מפעל הפיס.

קבלת מודעות 24 שעות ב„דחוף"
מודעות משפחתיות דחופות
וכל יתר סוגי המודעות ל"הלוח הכללי"
דבר
מתקבלות 24 שעות ביממה
ב„דחוף" דיזנגוף
רח' דיזנגוף 118 (מול כסית)
טל' 239952 248518

תורנות בית מרקחת

יום שישי
13.2.87

תל־אביב
בס – פרישמן 66 – 237326
זיוה – אצל 52, שכונת התקוה – 378403
ירושלים
הפלמ"ח – רח' הפלמ"ח 28 – 636084
חיפה
הנשיא – שד' הנשיא 33 – 333312
פתח־תקוה
קופת חולים הכללית – חיים עוזר – 905271
בני־ברק – רמת־גן
הדסה – כצנלסון 151 רמת־גן – 722271
בת־ים – חולון
גני בת־ים – הנביאים 3 בת־ים – 5515671
אסותא – טרומפלדור 4 חולון – 5058197
רחובות
ברק – הרצל 155 – 452154
רעננה – כפר־סבא – הוד השרון
דיקסטר – ששת הימים 47 כפר־סבא

שבת
14.2.87

תל־אביב
בס – פרישמן 66 – 237326
זיוה – אצל 52, שכונת התקוה – 378403
בס – פרישמן 66 – 237326 – מוצ"ש
זיוה – אצל 52 שכונת התקוה – 378403 – מוצ"ש

ירושלים
מרפאת רוממה – המ"ג 28 – 523191
אמיר – דוד ילין 31 – 222788 – מוצ"ש
חיפה
ק. אליעזר – ככר מאורהוף 6 – 511707
פתח־תקוה
קופ"ח כללית – חיים עוזר – 905271
בני־ברק – רמת־גן
הרצל – הרצל 52 רמת־גן – 722372
בת־ים – חולון
מזור – חביבה רייק 20 בת־ים – 583360
קופת חולים – עין יהב 4 חולון – 884854
רחובות
הנשיא – הנשיא הראשון, 34 – 491342
רעננה – כפר־סבא – הוד השרון
אריה – אוסטרובסקי 3, כפר־סבא
קופ"ח שועלי א. יפה, רעננה – מוצ"ש

מידען
מוקד מידע טלפוני
של קופת חולים הכללית המוסר אינפורמציה על מרפאות קופת חולים של ההסתדרות, בתי חולים, עזרה ראשונה, מרפאות הפתוחות בשבת וחג וכן אינפורמציה על הגורמים הרפואיים בישראל.

בתל אביב
בימים א' – עד ה' מ־8.00 בבוקר עד 20.00 בערב
ביום ו' וערב חג מ־8.00 בבוקר עד 15.00 אחה"צ.

מרפאת שיניים לעזרה ראשונה
אזור תל־אביב
רחוב בר כוכבא – 03־284649
בימים א' – ה' מ־21.00 עד 23.00
בימי ו' וערבי חג מ־18.00 עד 24.00
שבתות וחגים מ־15.00 עד 21.00
חיפה
הנגן 26 קומה ג' 04־523566
כל יום כולל ערבי חג, שבת ושבתות וחגים מ־20.00 עד 23.00

מרחב תכנון מקומי רחובות
הודעה לפי סעיף 149
מחוק התכנון והבניה
בקשה למתן הקלה
בהתאם לסעיפים 146–150 מחוק התכנון והבניה תשכ"ה–1965 ניתנת בזה הודעה כי הוגשה בקשה למתן הקלה של 8,5% לתוספת בניה בבנין על חלק מחלקה 18 מגרש 16 בגוש 3700 רח' [illegible] כך שאחוזי הבניה בבנין יגיעו לסה"כ של 58,5 במקום 50% המותרים. הכולל קומה נוספת כך שמספר הקומות יגיע ל־3 קומות במקום 2 קומות המותרות. כל המעוניין יוכל לעיין בתכנית הבנין, ללא תשלום, במשרדי הועדה המקומית קומה ד', כל יום בשעות העבודה הרגילות, ולהגיש התנגדות לתכנית, תוך שבועיים מיום פרסום הודעה זו בעתון.
יחזקאל הרשלר
יו"ר הועדה המקומית לתכנון ולבניה רחובות

ערן – עזרה ראשונה נפשית
תל־אביב
קו למבוגרים 03־261111
קו לילדים ונוער 03־261113
ירושלים – 02־227171
בחיפה 04־672222/3
קו פתוח – ארזן קשבת לילדים ובני נוער
בתל־אביב 03־221680 (24 שעות)

אל"ף הוצאת ספרים בע"מ ת"א
רח' גאולה 49 ת"א
טל. 612008
ספרים חדשים
חנה בנט (מרקוס) – בצל קורתו של טאצי
יוכבד ברדוד – מציאות קוראת לי – שירים
יפה צינס – אור אחר – שירים
חיים וינברגר – תפילת יחיד – שירים
שלמה כרמי – לימודי המלאכה והתפתחות התלמיד
עומר להמציע – אילן שיינפלד – שירים לרדע בפרידה – שירים

מזג האוויר ביעדי הטיסה החשובים של סוויסאיר

אוסלו	5– – 1– מעונן
אמסטרדם	3 – 6 מעונן
בואנוס איירס	19 – 28 בהיר
הלסינקי	7– – 2– מעונן
הונג קונג	19 – 23 מעונן
וינה	3– – 8 בהיר
ז'נבה	3 – 5 מעונן
טוקיו	17 – 23 בהיר
טורונטו	9– – 1 מעונן
יוהנסבורג	13 – 20 מעונן
לונדון	5 – 7 מעונן
ליסבון	11 – 12 גשום
מדריד	3 – 9 בהיר
מונטריאול	15– – 6– שלג
ניו־יורק	1– – 5 בהיר
סאן פאולו	15 – 22 מעונן
פאריס	4 – 8 מעונן
פרנקפורט	6 – 7 מעונן
ציריך	2 – 3 מעונן
ריו דה ז'נרו	21 – 27 מעונן
שטוקהולם	2 – 4 בהיר
שיקגו	4– – 11 מעונן

swissair

רכוש ספר מספרית דבר

הקרן למען בטחון ישראל
פינה חמה ללב"י
השבוע
עם סיום כהונתי בת שבע השנים בתפקיד יושב־ראש הועד הציבורי של־לב"י, ברצוני להודות לכל אלה אשר עשו במלאכה ולכל התורמים אשר נתנו כתף למפעלות הקרן.
ישראל סחרוב
היום יותר מתמיד – תן לבך ללב"י
קרן לב"י: רח' ד' (ארניא) 17, הקריה, תל־אביב 64734

נמלה לא נמלה

מאת נתן רועי, כתב "דבר"

שנים רבות הרגישה נמלה לרמן־ברזילי שהיא ילדה רגילה, כמו כולם. אבל, כשהיתה תלמידה בבית־הספר היסודי בנתניה, ניסו כמה תלמידים בכיתתה להקניטה: "לך אל הנמלה, עצל, ראה דרכיה וחכם", היו אומרים לה. נמלה לא יכלה להחזיק עוד מעמד תחת מבול ההסברות והחליטה אז, כי תשתמש בשמה השני, הרשום גם בתעודת הלידה הבריטית שלה: לאה־נמלה.

כאשר שואלים אותה האם שמה הוא שם נדיר ויוצא דופן, משיבה נמלה לרמן־ברזילי: "בימים ההם, זה היה מאד מודרני וציוני לקרוא לילדים בשמות ציוניים. בגרעין שלי, בתנועה, היו בנות רבות שנשאו שמות כמו חניתה והרצליה וזה לא נחשב מוזר, אלא ציוני מאד".

נמלה לרמן נולדה ב־23 בפברואר 1938, לאביה הנוטר שלמה לרמן, פועל במפעל למרצפות בנתניה, שהתגורר בשכונת גבע בעיר. האב החליט לקרוא לבתו נמלה, על שם הנמל העברי הראשון בתל־אביב, שאולם הנוסעים שלו נחנך ביום הולדת בתו.

במודעת הברכה שראתה אור ב־4 במארס 1938 בעיתון "הארץ", נכתב כהאי לישנא: "לשלמה לרמן נולדה בת – נמלה, לזכר חג הנמל העברי הראשון". האב לא הסתפק במודעת ברכה ושיגר מכתב לעיריית תל־אביב, שבו כתב: "עונג רב לי להודיע לכם, כי ביום חנוכת נמל הנוסעים בתל־אביב, ב־10 בבוקר, נולדה לי בת וקראתי שמה בישראל – נמלה – לכבוד הנמל העברי הראשון בארץ ישראל".

"שמחה מיוחדת היא לי, כי היתה לי הזכות להיות היהודי בארץ ישראל להנציח שם הנמל על שם בתי. נמלה שלנו בריאה ומתפתחת ושולחת את ברכותיה לנמל העברי ולתל־אביב. בברכה שלמה לרמן".

את התעודה הזאת מצאו חוקרי "מכון לבון" בשבועות האחרונים, בשעה שעסקו בהכנת התערוכה והערב החגיגי לציון מלאת חמישים שנה להיווסדו של הנמל העברי הראשון בתל־אביב, ביום ב' הקרוב.

נמלה ברזילי, אם לשני ילדים (בן שכיום הוא בן 25 וחצי ובת, שכיום היא בת 22 וחצי), היא אחות במקצועה ומתגוררת בנתניה.

נמלה סיפרה לנו השבוע כי אביה – שכיום הוא בן 75 – היה באותן שנים מפקד בנוטרים וביום שבו נולדה היא, הציעו לו עמיתיו הנוטרים שיקרא לבתו שם עברי – וכך אמנם החלט לקרוא שמה נמלה. נמלה ברזילי מספרת, כי שמה לא נשמע מוזר כלל ועיקר לאביה או לאמה. האב, דור שלישי בארץ, הוא יהודי ציוני מאד והוא ראה בקריאת שמה של בתו חג לנמל העברי הראשון.

נמלה ברזילי מספרת, כי גם היום, לאחר שנים כה רבות, היא עדיין נתקלת בעיניים בוהות כשהיא אומרת מה שמה. מכיוון שהיא אחות במקצועה ופוגשת ילדים, רבים מהם שואלים אותה: מה זה נמלה? "או אני מנצלת את הרגעים הללו להסברים ציוניים על נמל עברי בארץ וקודכת שיעור בידיעת הארץ ובציונות", מספרת נמלה.

כשאנו שואלים אותה האם היא מבקרת לפעמים בנמל תל־אביב הישן, היא משיבה: "הנמל ההוא הפך לנמל של יאכטות – ולי אין יאכטה. פעם היתה בנמל פיצריה טובה, והיינו נוסעים לשם, אבל היום כמעט איננו יוצאת מנתניה, עיר מגורי".

ביום ב' השבוע, בשבע בערב, תבוא נמלה־לאה לרמן־ברזילי ל"מכון לבון" כדי לחזות בתערוכה יחד עם אביה שלמה. לדעתנו, שם כבר לא יוקרו אותה, כרגיל, "איזה מין שם זה נמלה?"

נמלה לרמן־ברזילי (צילום: י.פ.פ.א)

אנשים • אנשים • אנשים • אנשים • אנשים

זכרונות מפולין

אמש קיבל ראש הממשלה יצחק שמיר בלשכתו את מבקר המדינה היוצא, יצחק טוניק, כדי להודות לו על שירותו כמבקר המדינה במשך חמש שנים. טוניק ציין כי הוא מרגיש כמי שהוריד ממנו עול ועוד לא שמו עליו עול חדש. הוא הוסיף: "יש לי סיפוק מיוחד על שמנעתי שינוי במעמדו של מבקר המדינה ד הצלתי את סמכויותיו". השניים העלו זכרונות ילדות משותפים מפולין ובתום השיחה איחל שמיר לטוניק בריאות טובה.

השב"כ מכה שוב

יו"ר האגודה לסיוע והגנה על זכויות הבדואים בישראל, נורי אל־עוקבי, נחקר באוזרנה במשך כשלוש שעות רצופות על־ידי ארבעה אנשי השב"כ. לאחר שהשיב על כל שאלותיהם, נשאל אל־עוקבי אם יהיה מוכן להיבדק במכונת אמת, השיב בחיוב חוזמן לסוף השבוע לבדיקה זו.

אל־עוקבי, שהוא חבר מרכזי ב"רשימה המתקדמת לשלום", נשאל בחקירתו על קשריו עם ארגונים עוינים למדינת ישראל, ובהם אש"ף. בעקבות המקרה, שיגר ח"כ מתי פלד מכתב מחאה חריף לראש הממשלה יצחק שמיר, בו הוא מתריע על ההטרדות של אנשי הבטחון כלפי יו"ר האגודה לסיוע והגנה על זכויות הבדואים בישראל.

"נורי איננו אדם זר, שהגיע לארץ למטרות חשודות", כותב ח"כ פלד, "ואין לו כל עבר פלילי. אני מרגיש זאת על־מנת להבהיר כי בתנאים אלה לא יכול להיות לשב"כ כל ענין לזמן אותו לחקירה ולהטריד אותו שעות על־גבי שעות. אם יש למשטרה יסוד לחשוד כי עבר עבירה, מחובתה לזמנו לחקירה חוקית, בפני חוקר משטרתי, להודיע לו במה הוא נאשם ולהחליט לאחר החקירה אם יש להעמידו למשפט. התעללות באזרח ישראלי מצד השב"כ, מקומה לא יכירנה עוד בישראל. אודה לך מאד אם תואיל להבהיר זאת לעומד בראשו".

אמיר רוזנבליט

לבצע

אמיר אורן הציע שלשום ב"דבר" שישראל תצניח מזון ותרופות במחנות הפליטים הפלשתינים בסברה ושאתילה. לישראל, כתב אורן, אין מלחמה עם משפחות הפליטים הפלשתינים, וזוהי ההזדמנות להוכיח זאת ולמחות, ולא במקצת, את הצלקת שהותירה שם מלחמת לבנון. אתמול כתב ברוח זו גם חנוך ברטוב ב"מעריב". אמש הצהיר ח"כ יוסי שריד שיציע לממשלת ישראל לקבל את ההצעה.

רגליים יחפות

במוצאי שבת תתקיים ב"בית דני" שבשכונת התקווה בת"א הצגה חגיגית של המחזה המוסיקלי "ברגליים יחפות". המחזה הופק על־ידי תיאטרון בית לסין לפי טקסט של דן אלמגור, לציון שנת ה־100 להולדתו של דוד בן־גוריון, והוא הוצג כבר בפני אולמות מלאים במספר ישובים בארץ, וכן בפני תלמידים.

סגן יו"ר המרכז לתרבות ולחינוך בהסתדרות, פיני שומר, העומד בראש מטה הארגונים לציון 100 שנה להולדת בן־גוריון, מסר כי הופקה גם תערוכה על בן־גוריון וההסתדרות וסרט דוקומנטרי באותו נושא.

חיים ביאור

בספרד שוב עולים על בריקדות. תלמידי בתי־הספר התיכוניים בספרד יצאו למלחמה של ממש במדיניות החינוך של ממשלתם. בתום הפגנת אלפים ברחוב הראשי של מדריד התחממו הרוחות. בתמונה נראים שני נערים חבושי מסכות מיידים אבנים בחלונות משרד החינוך – מעשה שובבות נערי קלאסי, המקבל כאן פרופורציות אחרות.

בית חם

במסגרת מבצע התרומה של אגודת אלקין, נערך אתמול טקס פתיחת "בית נערה" – הוסטל חסות לבנות הנזקקות לבית חם. בין הנוכחים היו: משה קצב (בתמונה משמאל, עם אחת מנערות ההוסטל), שלמה להט ורעייתו, ח"כ דב בן־מאיר, יו"ר אגודת אלקין, אסתר מור, ראש אגף הרווחה של עיריית ת"א, שרית בריינברג, פסיכולוג האגודה, חיים חיימוב ומתנדבים נוספים. מבצע ההתרמה יחול ביום ב', 16.2.87.
צילום: צור

חזרה מהצפון

יהודית הייבנר, שגרירת ישראל בנורבגיה, חזרה ארצה בסיום שלוש שנות כהונתה. הייבנר אמרה, כי תקופת שירותה מטעם מדינת ישראל היתה מעניינת ולא תמיד קלה. כדוגמה הזכירה התקריות שהיו עם יוניפי"ל וסכנת פתיחת משרד אש"ף באוסלו – שלא נפתח בסופו של דבר.

היא ציינה כי רכשה חוג ידידים רחב מכל שדרות האוכלוסיה – בקהילה הדיפלומטית, בשלטון, בין הפוליטיקאים והקהילה היהודית, והדגישה כי היתה זו תקופה של שיפור יחסים בין נורבגיה לבין ישראל.

לקראת סיום תפקידה נפרדה השגרירה מהמלך השבדי, ובשבת האחרונה לשהותה נפרדה מהקהילה היהודית. הייבנר שימשה סמנכ"ל משרד הפנים עד לצאתה כשגרירת ישראל בנורבגיה.

תחזית

בהרצאתו בפני השתלמות קצינים בכירים – תת־אלופים – בצה"ל בראשותו של אלוף אורי אור, העריך עמוס ערן (בתמונה) את יחסי ישראל־ארה"ב. ערן ציין שלמרות העובדה שפרשת פולארד ופרשת מעורבותה החלקית של ישראל בנושא "איראנגייט" גרמו נזק מסוים ליחסים אלה, הרי ששיתוף הפעולה האסטרטגי בין שתי המדינות יילך ויעמיק ורמת הסיוע הכלכלי והצבאי גם בשנת התקציב הבאה – תישמר.

חוששים שהדרוזים בגולן ינצלו טקסם נגד ישראל

מאת שמעון וייס, סופר "דבר" בצפון

משטרת המחוז הצפוני נערכת בכוננות מתגברת לקראת טקס הסרת הלוט מעל פסלו של שולטן אלאטרש בכפר הדרוזי מג'דל שאמס, בצפון הגולן, העתיד להיערך בשבת, מחשש פן ינצלו הדרוזים בגולן את האירוע לשם הפגנה אנטי־ישראלית גדולה.

למשטרת הצפון הגיעו בימים האחרונים ידיעות, לפיהן מתכוונים חוגים דרוזיים קיצוניים בגולן לנצל את הטקס לשם השמעת נאומים אנטי־ישראליים ופרו־סוריים, לרגל מלאת שש שנים להחלת חוק הגולן.

למשטרה נודע עוד, כי החוגים הקיצוניים אף מתכוונים להניף דגלים סוריים ולהשמיע דברי הסתה.

בימים האחרונים הוזהרו המנהיגים הדרוזיים בגולן מפני הפיכת הטקס לאסיפה פוליטית.

מפקד מחוז הצפון במשטרה ניצב לוי שאול הודיע לדרוזים בגולן, כי עליהם לקבל רשיון לעריכת ההפגנה, אך נמסר, כי הדרוזים מסרבים להגיש בקשה כזאת.

יחד עם זאת, מאפשרת המשטרה לדרוזים לערוך את טקס הסרת הלוט מעל הפסל.

מפקד המחוז ציין, כי אם יושמעו דברי הסתה, תנקוט המשטרה צעדים חריפים ושוקלת גם שימוש בכוח, במקרה הצורך.

● ראש עיריית דימונה אלי הללי, הודיע השבוע על שורה של הקלות ופטורים במיסי הארנונה לקבוצות שונות של אוכלוסיית העיר, במסגרת המדיניות החדשה של העירייה לעודד צעירים ובני שכבת גיל הביניים להשתקע בעיר.

אזכרה במלאת 20 שנה לירידת 21 נוסעי "השלושה" למצולות

מאת יוסף מיכלסקי, סופר "דבר"

במלאת 20 שנה לטביעת האוניה "השלושה", נערכה אתמול בחיפה אזכרה ל־21 נוסעיה – 18 אנשי הצוות, בהם חמישה זרים, ושלוש נשי אנשי צוות.

הטקס נערך במצפור יורדי הים, המוקדש לזכרם של כל הנספים בצי הסוחר מאז קום המדינה, תחת חסות ראש העירייה, אריה גוראל, והוא אורגן על־ידי איגודי הימאים. במקום נכחו בני המשפחות השכולות, אנשי ים, נציגי חברות הספנות, ומשלחות מחיל הים ומבתי הספר הימיים.

שלמה אביטן, שדיבר בשם איגודי הימאים, תיאר את המאורעות שקדמו לטביעת האוניה ואת החיפושים אחרי הניצולים. חיים צוקר דיבר בשם חברות הספנות ואחר־כך נשא דברים אריה גוראל.

מאיר נח, סגן יו"ר האיגוד המקצועי שדיבר בשמו של מזכ"ל ההסתדרות, אמר: "אנו מצווים לשמור על הנתיבים הימיים וצי הסוחר כפי ששומרים על הנתיבים האוויריים. זו עמדתה של ההסתדרות והיא תישאר דבקה בעמדה זו".

יונה הראל, רעייתו של רב־חובל האוניה, אברהם הראל קראה לנוכחים לכבד את זכר הנספים מדי שנה באותו מקום.

האוניה נקראה על שם שלושה יורדי ים ישראליים, שנספו באסון ימי לפני כן.

הבדווים בנגב קובלים על התעלמות הממשלה מהם

מאת אמיר רוזנבליט, סופר "דבר" בנגב

"פניות של מאות משפחות בדוויות בנגב למשרד החקלאות בבקשה לאפשר להן להקים כפרים חקלאיים אינן זוכות לשום תשובה עניינית ותחת זאת ממשיכים מינהל מקרקעי ישראל והסיירת הירוקה בגיבוי צה"ל, לחבל בחקלאות הבדווית ולנשל אוכלוסיה זו מאדמותיה" – אמר שלשום יו"ר האגודה לסיוע והגנה על זכויות הבדווים נורי אל עוקבי.

במסיבת עיתונאים שכינסה האגודה בבאר שבע, העלו פעיליה שורה ארוכה של דוגמאות בתחום ההתיישבות, החקלאות, החינוך הרווחה, המסכנות, לדבריהם, קיפוח ואפליה של הבדווים בנגב, בהשוואה לאוכלוסיה היהודית בארץ. "אנו דורשים כי תופסק ההתנכלות הברוטאלית נגד הבדווים תוך הכרה בזכויותיהם על קרקעותיהם, ולחלופין שיתאפשר להם להקים כפרים חקלאיים, על ידי הקצאת קרקע ומים לצורך זה. מכיוון שמדובר באזרחים ככל אזרחי המדינה, אנו דורשים שעיירות הבדווים יזכו לכל אותן הטבות ותקציבים המוענקים לעיירות הפיתוח", אמר אל עוקבי.

פעילת האגודה, נועה ליבנה, ציינה כי לעובדה ששבטים בדוויים בנגב, כגון אל־עוקבי ואחרים, יושבים במקום מסוים המוגדר עדיין כישוב זמני, יש השלכות משמעותיות על רווחת האוכלוסיה. "הם אינם יכולים לפתח את המקום, כי ביתם מוגדר כמקום מעבר, וחלק מהשבטים כגון אבו־ריחאן ואל־עוקבי, אינם קיימים מבחינת מקום ישוב או השתייכות מוניציפאלית. הדבר מקרין על תחומים רבים ולמעשה אין מי שמייצג את האוכלוסיה או ידבר בשמה". ליבנה, עובדת סוציאלית במקצועה, אמרה כי חוק חינוך חובה איננו מבוצע במיגזר הבדווי הלכה למעשה.

לין לנבון: עכב הכסף לאוני' חיפה עד שיוסר הציור של אופק

מאת יוסף מיכלסקי, סופר "דבר"

ח"כ אוריאל לין (ליכוד) פנה אתמול אל שר החינוך יצחק נבון בבקשה לעכב את העברת הכספים לאוניברסיטת חיפה כל עוד לא יוסר ציור הקיר של הצייר אברהם אופק ששמו "ישראל – חזון מול מציאות" בכניסה לבניין הראשי של המוסד. מדובר בציור קיר הגדול ביותר בארץ, שמידותיו השלם, באורך של 60 מטר ובגובה של שלושה מטרים.

לדעתו של לין ניתן לפרש את הציור כמקור הסתה והרס עצמי של העם. חבר הכנסת, שביקר אתמול באוניברסיטה, הודיע כי יעלה את הנושא גם בכנסת.

יו"ר הוועדה האמנותית של האוניברסיטה, פרופ' אברהם קמפף, אמר בתגובה כי "האמן מרגיש בעבודתו את החזון של הציונות – עליה, התיישבות, בניית כפרים וערים, ישיבת שבת אחים גם יחד בשלום וההבנה הדדית. יש אפילו אלמנטים משיחיים: החלום של איש תחת גפנו ותחת תאנתו בא לידי ביטוי בקיר המוקדש לחזון הציונות.

אמן המצייר בשנת 1986/87 מסתכל סביבו ומתאר ישראל חזקה. קיים אלמנט הצבא – ישראל שאינה אגרסיבית, השומרת על כוחה ומגינה על עצמה ועל ביתה. אמן כזה אינו יכול לעבור על מצב שכולנו עדים לו: אלמנטים של הוצאת דיבה, התנהגות גסה בחיים הציבוריים ובחיים הפרטיים. האמן עד למה שקורה סביבו. הוא אינו מאשים, אינו מוחה, הוא מתאר מצב כמו שהוא, בקטע מסוים בציור. משם, עובר להישגים ברפואה, במדע, בחינוך ובאמנות".

דבר לפני 60 שנה

דוכא המרד הפורטוגלי

ליסבון. כל הגדודים הלויאליים לממשלה השתתפו בהרעשת המתקוממים נגד השלטון: חלק של חיל המשמר הרפובליקאי יחד עם שוטרים ומלחים. בהרעשה היו קרבנות רבים מאד, אבל הסדר הושב על כנו. המורדים נכבשו גם באופורטו לצבא הממשלה שהרעים את העיר עם עשרים תותחים.

בפלוגת פתח תקוה

עם התפתחות העבודות של המשרד הקבלני והתרחבות עבודות הבנין והחקלאות בפתח תקוה ומגדיאל ישנם סכויים להגדלת הפלוגה שבה נעשית התאמצות להשתחרר מהחובות ולהשביח את הכלכלה.

בין הבאים

ברון הנרי רוטשילד מפאריס, בן אחיו של הברון אדמונד רוטשילד.

מודעה

כל המקוים לחתום על מניות "אוצר הישוב" מקרב קץ המשבר.

לפני 40 שנה

בווין מכריז על כשלון ועידת לונדון

לונדון. התמוטטותה הסופית של הועידה על ארץ־ישראל באה היום בשעה שהודיע בווין לצירים הערביים המכונסים לישיבת הועידה כי הממשלה ביקשה פשרה בשאלת א"י, אך לא מצאה רוח פיוס בשום מחנה.

זיהויים

זיהויים של עוברים ושבים נערכו אמש בכמה מקומות בירושלים. קבוצות חיילים מצויידים באלחוט הסגו פרשיות של רחובות בגדרות תיל, תפסו עמדות בקרנות הרחובות, הקיפו את המסומנים בפנסים אדומים כסימנים למכוניות שתעמודנה. עוברים ושבים וגם נוסעים נדרשו להראות תעודות זהות.

"לאסירינו"

על הקמת האגודה "לאסירינו" (אגודה לעזרת העצור והאסיר), הודיע יו"ר הועד הלאומי ד. רמז בפגישת עתונאים בתל אביב.

חנות אקסקלוסיבית St Michael of MARKS & SPENCER בקניון אילון
פתוח במוצאי שבת

SALE סוף העונה

החל מ־25% הנחה
על הלבשת והנעלת חורף
לנשים גברים וילדים

St Michael תה וקפה אנגלי
במחיר ללא תקדים
קפה נמס גבישי
● צנצנת 100 גר' רק 5.70 ש"ח ● צנצנת 200 גר' רק 11.00 ש"ח
● Freeze Dried 100 גר' רק 7.50 ש"ח
תה אנגלי
3 סוגים רק 4.70 ש"ח

כמעט בחצי המחיר כמעט בחצי המחיר כמעט בחצי המחיר

שמיכות פוך
25% + 10% הנחה

כל מגוון
חולצות פלנל
לגברים
רק 49.99 ש"ח

שמלות וחליפות
לנשים וילדות
30% + 10% הנחה

מרקס אנד ספנסר - איכות ללא תחרות

פרסום הרשת

هكذا من الأصل

מגמה מעורבת במניות החופשיות

מאת סופר „דבר"

מגמה מעורבת עם נטיה קלה לעליות שערים סיימה אתמול את המסחר במניות החופשיות בבורסה. במהלך המסחר נרשמו עליות שערים ל־134 מניות וירידות ערך המירים כנגד 133 שירדו או 96 אחרות שנסחרו ללא שינוי בשערן. מחזור העיסקות במניות החופשיות הסתכם אתמול ב־19 מיליון שקל. המניות החופשיות עלו השבוע בשיעור ממוצע של 2.30 אחוזים.

בענף מניות ההסדר נרשמו גם אתמול עודפי היצע, אם כי היתה ירידה ניכרת בעודפי ההיצע ההתחלתיים ל־14.5 מיליון שקל לעומת היצעים של יותר מ־40 מיליון בימי מסחר קודמים. המניות נסחרו ביציבות לאחר שנציג בנק ישראל קנה את רוב עודפי ההיצעים ללא שינוי בשער המניות. הוא עשה כך משום שתשואתן הגיעה ל־17 אחוזים או יותר. מניות ההסדר ירדו השבוע בשיעור ממוצע של 0.42 אחוז.

יש לציין שפעילות בנק ישראל בשוק ההון מעניינת במיוחד. הוא רוכש מניות הסדר בתשואה (דולרית) של 17% ומנגד, מנפיק איגרות־חוב צמודות מדד בתשואה אפסית.

איגרות החוב הדולריות נסחרו ביציבות או תוך תנודות שערים מתונות. הן ירדו ב־0.03% בממוצע. יציבות ונטיה לעליות שערים מתונות. היתה באיגרות החוב הצמודות למדד. הן עלו ב־0.32 אחוז.

כאמור בתחילת הרשימה, בשוק המניות החופשיות היתה מגמה מעורבת. על הכסכור המשיכו להשפיע האירועים שהיו גם בימי מסחר קודמים. בין העיקריים שבהם נמצא את המשך היחסים המעורערים בין המפלגות המרכיבות את הממשלה, העלאת הריבית השיקלית ב־1% לחודש, כמות הכסף הגדולה הנמצאת אצל הפעילים העיקריים בשוק המניות החופשיות, וכן כמות השערים הגבוהה אליה הגיעו שערי מניות רבות. אתמול היתה נטיה רבה יותר למימוש רווחים בתגובה לעליות השערים הגבוהות שהיו ביום מסחר קודם.

יציבות ברוב המניות הכבדות

המגמה המעורבת היתה גם פועל יוצא של פעילות מעורבת מצד מנהלי הקרנות השונים בניירות ערך שונים. בחלק מהמניות היתה מגמת קניה מצד מנהלי הקרנות ובחלק האחר היתה נכונות רבה יותר למכור מאחזקותיהם. מהלך המסחר במניות הכבדות המובילות בשוק הראה על יציבות או עליות שערים מתונות.

רוב המניות הכבדות נסחרו ביציבות. ביניהם נמצא את מניות פ.י.בי., נכסים, הכשרת־הישוב, אלרון, טבע, אי.די.בי. פיתוח, דיסקונט השקעות ואחרות. ירידות מתונות היו במניות הבנק הבינלאומי (־1%), הסנה (־3.9%), פולגת (־1.5%), ויס־הכלח (־1.9%) (־2.8%).

המשך פעילות חריגה במניות מפעלי נייר

מניות מפעלי נייר המשיכו להימצא תוך פעילות חריגה, כאשר הן היו במוקד ההתעניינות. מניות מפעלי ניר עלו ב־5.7% (עקב עליית שער ביום קודם בבורסת „ניו־יורק) כאשר בהזור העיסקות הסופי במניות היה (148 ע.נ.) פחות ממחצית עודף הביקוש ההתחלתי (355 ע.נ.). עליה הדה נרשמה גם במניות חיפה כימיקלים (+3.5%) ובמניות כלל ישראל 10 עלו ב־2%. עליה בתונה של 0.3% נרשמה למניות אלביט לאחר שאתמול התחדש בהן המסחר. עודפי ביקוש גדולים זרמו גם אתמול למניות כלל־אלקטרוניקה (+5%) אולם אתמול ירד עודף הביקוש ההתחלתי שנרשם למניות (ל־28.2 אלף שקל ע.נ.) וגם עלה מחזור העיסקות (ל־15 אלף שקל ע.נ.).

בכמה מניות היתה אתמול פעילות חיובית שהתבטאה בעליות שערים חדות עד 10%. כך היה במניות קרמני 5, בדיקר, ניקוב 1, ניקוב 5, פועלים השקעות, יאה ואחרות. לעומת זאת ירידות חדות עד 10% נרשמו למניות מירב, בנין, ציקלון 1, מיפ־גליקו, קינג ואחרות.

איגרות־חוב – יציבות

בשוק איגרות החוב ירדה אתמול הפעילות. סך מחזור העיסקות הסתכם ב־6.9 מיליון שקל בלבד, כאשר רוב איגרות החוב נסחרו ביציבות או תוך נטיה לעליות שערים מתונות. נטיה לעליות שערים הרות בין 1.5% ל־3% היתה באיגרות „הגליל" הארוכות, איגרות „הגליל" הקצרות נסחרו בתנודות עד כ־1% לשני הכוונים. איגרות „השגיא" עלו בדרך־כלל עד מחצית האחוז.

האיגרות הדולריות „ארמון" נסחרו תוך תנודות שערים מתונות לשני הכוונים. ב„גלבוע" היתה יציבות או ירידות של 0.1% ואיגרות „הרמון" נסחרו בדרך כלל בתנודות עד 1% לשני הכוונים.

הצלחה להנפקות בנק ישראל

בנק ישראל ביצע אתמול בהצלחה הנפקה של שתי סדרות של איגרות חוב. אולם המחירים שנקבעו היו נמוכים בשיעור משמעותי מהמחירים שנקבעו לסדרות דומות בשבוע שעבר. להנפקת „שגיא" שהיקפה היה 30 מיליון התקבלו הזמנות בהיקף 103.7 מיליון שקל, והיא נמכרה לפי 96.5% (בשבוע שעבר נמכרה ב־99.5%). להנפקת „גליל" שהוצעה בסכום של 10 מיליון שקל התקבלו הזמנות בסכום 51 מיליון שקל והיא נמכרה לפי שער של 96 אחוזים.

למניות ההסדר נרשמו כאמור עודפי היצע התחלתיים בהיקף 14.5 מיליון שקל, בנק ישראל רכש את רוב עודפי ההיצע ומחזור העיסקות בענף הסתכם ב־14.8 מיליון שקל. התשואות בענף נעו בין 17.11% (דיסקונט א') ל־17.00% (פועלים ע"ש).

הודעות הבורסה

- ליפשיץ. בחצי שנה שהסתיימה ב־30.9.86 היה לחברה הפסד מתואם בסך 0.3 מיליון שקל לעומת 0.53 מיליון שקל בתקופה מקבילה בשנה קודמת.
- שלטון – בשנת 1986 היה לחברה רווח מתואם של 0.37 מיליון שקל לעומת הפסד מתואם של 1.15 מיליון שקל בשנה קודמת.
- מישנאל – החברה העבירה לבורסה טיוטת תשקיף להנפקת 288.8 אלף כתבי אופציות. ההנפקה המתוכננת תהיה בדרך של מכרז לציבור – יחידה של 10 אופציות לפי מחיר מינימלי של 65 שקל. 148.8 אלף כתבי אופציות יוצעו בדרך של זכויות. במחיר רכישה של 2 שקל לכל כתב אופציה לפי יחס של כתב אופציה בגין כל 2 מניות בנות 5 שקל ע.נ.
- גליל טכנולוגיות – דירקטוריון הבורסה צווה למחוק את המניות מן הרישום למסחר ב־31.5.87.
- חילן – הנהלת הבורסה החליטה לפתוח בהליכים משפטיים נגד חברת חילן. ההחלטה נבעה מכך שהחברה ומנהליה הפרו התחייבות מפורשת של החברה לבורסה שלא להקצות מניות בהקצאה פרטית בלי פניה מראש לבורסה. החברה הקצתה 2.9% ממניותיה למנכ"ל החברה תוך כדי מאבק שליטה שמתנהל בחברה. הבורסה מציינת שאינה נוקטת עמדה במאבק השליטה אך אינה יכולה להשלים עם הקצאות פרטיות בניגוד להתחייבויות מפורשות של החברה. בקשת הבורסה היא לביטול ההקצאה הפרטית ועד לפעולה זו – איסור על שימוש במניות שהוקצו.

שערי קרנות נאמנות

הקרן	מחיר היחידה	מחיר הפדיון
אגד	—	—
אבוקה	512.14	502.32
אגוז	230.65	226.23
אד"ר	1554.87	1524.25
אורט	2621.35	2571.05
אמיר	1803.66	1790.81
אור	410.50	401.93
אורין	154.74	151.69
אורלי	251.84	249.97
אורן	757.22	742.74
איל	3699.64	3628.22
אירוס	—	—
איתן	703.98	689.81
אלון	562.99	551.44
אלמוג	679.23	665.99
ארז	701.99	688.48
אש	—	—
אשל	180.29	176.84
אתרוג	223.23	221.12
ברולה	2566.25	2518.11
ברוש	519.16	509.50
ברק	530.20	520.04
ברקת	830.15	813.97
גביש	1415.29	1405.56
גבע	1019.76	1004.77
גורן	726.83	713.01
גיא	9225.96	9089.20
גיל	3100.70	3043.15
גלית	588.24	581.71
דוברבן	399.97	396.31
דוכיפת	708.29	694.63
דולב	214.06	209.61
דורון	—	—
דותן	—	—
דליה	522.96	513.38
דרור	—	—
דקל	428.62	420.51
הדס	412.57	408.66
הוד	499.24	490.10
הגבית	2764.57	2708.57
זהב	19386.52	19180.73
זיו	17803.89	17540.34
זמיר	1062.12	1042.16
חדווה	141.63	138.52
חליפין	128.15	127.6
חלמיש	643.06	630.52
חן	154.22	135.69
חשמן	1301.62	1272.00
טל	—	—
יובל	825.10	809.45
יהלום	2577.77	2535.12
יסודות	415.20	411.12
יערה	664.37	649.99
כוכב	1215.06	1191.70
כחל	129.99	127.47
כלנית	577.42	566.67
כספית	699.45	692.52
כרמל	144.27	141.43
כתר	1105.43	1084.10
להט	4438.80	4355.01
למשקיע	—	—
לפיד	420.95	412.87
לקט	1718.20	1683.56
לשם	992.75	974.06
מבטח	1211.72	1188.62
מגמה	3491.27	3460.02
מגן	225.86	221.74
מגוון	3414.60	3382.55
מגל	746.72	732.78
מור	1942.50	1915.54
מורן	936.80	928.03
מגה	26825.38	26354.87
מיגור	909.87	892.04
מענק	4320.71	4259.16
מעיין	755.65	741.28
מקשה	1018.78	999.77
מרגלית	1394.42	1367.81
מרווח	112.51	112.09
מרום	1186.02	1163.12
נגה	26723.45	26551.64
נטיף	1009.33	990.84
נבט	501.92	496.45
גילי	6559.54	6465.95
סביון	610.54	598.94
סגולה	131.28	128.64
סלע	990.72	971.84
סנונית	708.77	695.14
ספר	814.85	799.58
ספיר	528.53	525.91
עדי	902.94	886.17
עדית	2554.55	2507.44
עידן	7272.85	7166.94
עמבר	1177.46	1152.41
ענת	2491.48	2471.16
עמרני	661.51	647.15
עינן	142.63	139.92
פיא	1568.89	1554.56
פבר	543.34	532.61
פסגות	692.67	679.15
צוק	118.02	117.35
צמיד	993.25	972.41
צמיחה	8165.54	8045.55
צמרת	1705.34	1669.84
קלע	2192.27	2181.32
רונית	17819.95	17657.12
רימון	117.39	117.15
רקפת	703.61	691.19
רשף	727.95	712.12
שביט	801.31	785.96
שהם	901.52	879.72
שדה	419.64	416.95
שמיר	369.11	356.43
שנהב	925.37	912.71
שקד	890.42	869.60
שקף	180.19	176.60
תאנה	245.33	241.50
תדהר	560.77	557.90
תדירים	504.05	498.25
תמר	217.49	213.57
תפוח	198.99	197.75
תרשיש	1430.26	1440.45
תשרי	—	—

שערי אגרות חוב

מקרקעין ופיתוח

תעשייה

חברות להשקעה

דלק ונפט

נסחרות במט"ח

מסחר ושרותים

שערי המניות

בנקים מסחריים

בנקים למשכנתאות

מוסדות מימון

ביטוח

שערי מטבע חוץ ביום 12.02.87 סל 1.6693 ש'; יציג 1.6079 ש'; נוסעים 1.9045 ש'

המטבע	השינוי	בנקנוטים לאומי קניה	בנקנוטים לאומי מכירה	בנקנוטים הפועלים קניה	בנקנוטים הפועלים מכירה	בנקנוטים דיסקונט קניה	בנקנוטים דיסקונט מכירה	העברות והמחאות לאומי קניה	העברות והמחאות לאומי מכירה	העברות והמחאות הפועלים קניה	העברות והמחאות הפועלים מכירה	העברות והמחאות דיסקונט קניה	העברות והמחאות דיסקונט מכירה	שער יציג
1 דולר ארה"ב	-0.001	1.56	1.63	1.56	1.64	1.56	1.63	1.5980	1.6180	1.5975	1.6175	1.5985	1.6186	1.6079
1 מארק גרמני	-0.002	0.86	0.90	0.87	0.91	0.86	0.91	0.8804	0.8915	0.8809	0.8919	0.8821	0.8932	0.8858
1 ליש"ט	-0.010	2.37	2.47	2.38	2.50	2.38	2.50	2.4314	2.4618	2.4267	2.4569	2.4273	2.4578	2.4448
1 פרנק צרפתי	-0.001	0.25	0.27	0.25	0.27	0.25	0.27	0.2642	0.2675	0.2645	0.2678	0.2642	0.2675	0.2659
100 ינים יפאניים	-0.004	1.02	1.06	1.02	1.07	1.02	1.07	1.0400	1.0530	1.0411	1.0541	1.0393	1.0524	1.0463
1 גולדן הולנדי	-0.002	0.76	0.80	0.76	0.80	0.76	0.80	0.7807	0.7904	0.7808	0.7906	0.7799	0.7897	0.7846
1 פרנק שוויצרי	-0.004	1.02	1.06	1.02	1.07	1.02	1.07	1.0397	1.0527	1.0397	1.0527	1.0407	1.0537	1.0465
1 כתר שוודי	—	0.24	0.25	0.24	0.25	0.24	0.25	0.2460	0.2491	0.2460	0.2490	0.2461	0.2492	0.2476
1 כתר נורבגי	—	0.22	0.23	0.22	0.24	0.22	0.23	0.2285	0.2314	0.2284	0.2313	0.2283	0.2312	0.2299
1 כתר דני	-0.001	0.23	0.24	0.23	0.24	0.22	0.24	0.2330	0.2360	0.2329	0.2358	0.2330	0.2359	0.2344
1 מארק פיני	-0.001	0.34	0.36	0.34	0.36	0.34	0.36	0.3516	0.3560	0.3515	0.3559	0.3515	0.3559	0.3538
1 דולר קנדי	-0.008	1.16	1.21	1.17	1.22	1.16	1.22	1.1885	1.2034	1.1882	1.2030	1.1876	1.2025	1.1969
1 דולר אוסטרלי	-0.004	0.98	1.08	1.03	1.10	1.03	1.11	1.0651	1.0784	1.0647	1.0780	1.0642	1.0776	1.0713
1 ראנד דרא"פ	—	0.50	0.60	0.52	0.78	0.49	0.68	0.7710	0.7807	0.7694	0.7791	0.7704	0.7801	0.7744
10 פרנקים בלגיים	-0.001	0.41	0.43	0.41	0.45	0.41	0.43	0.4205	0.4258	0.4260	0.4313	0.4261	0.4315	0.4281
10 שילינגים אוסטריים	-0.003	1.22	1.28	1.23	1.29	1.23	1.29	1.2514	1.2670	1.2508	1.2664	1.2522	1.2680	1.2591
1000 לירטות איטלקיות	-0.003	1.20	1.27	1.21	1.29	1.21	1.29	1.2378	1.2533	1.2364	1.2518	1.2386	1.2542	1.2445
1 „סל" (ECU)	-0.004	—	—	—	—	—	—	1.8145	1.8372	1.8139	1.8366	—	—	1.8254
1 דינר ירדני	-0.004	4.48	4.75	4.35	4.63	4.41	4.67	—	—	—	—	—	—	4.6629
10 לירות לבנוניות	—	—	—	0.16	0.17	0.14	0.19	—	—	—	—	—	—	0.1649
1 לירה מצרית	-0.001	0.82	0.87	0.77	0.82	0.78	0.85	—	—	—	—	—	—	0.8441

מכבי ת"א והפועל גליל עליון בגמר גביע המדינה הכדורסל

מאת משה בוך

קבוצות מכבי ת"א והפועל גליל עליון העפילו אמש למשחק גמר גביע המדינה בכדורסל, שיערך ב־9 באפריל בהיכל הספורט ביד אליהו.

7,000 הצופים שחזו בשני משחקי חצי הגמר נהנו ממאבקים שקולים ומרותקים. כדורסלני הפועל גליל עליון הגיעו לראשונה בתולדותיהם לגמר הגביע.

הצוות של אריה מליניאק שיחק באחריות רבה ולא נבהלו ממשחקם התוקפני של שחקני אליצור. אמש הוכח שוב, כי המכונה הנתניתית חורקת. ווילי סימס וחבריו אינם מסוגלים לשחזר את יכולתם הטובה מהשנה שעברה. אין ספק, כי לקראת העונה הבאה יאלצו מנהלי נתניה לעשות בדק בית יסודי בקבוצתם.

למירב המחמאות ראויים אוהדיה הרבים של הפועל גליל עליון, שהגיעו בהמוניהם לת"א ועודדו ללא הרף את קבוצתם, גם בעת שנדמה היה, כי שחקני אליצור עומדים לזכות בנצחון.

המשחק בין גליל לנתניה יזכר כאחד ממשחקי חצי הגמר המרתקים ביותר, שנראו בשנים האחרונות בארץ. אומנם המשחק לא התעלה לרמה יוצאת דופן, אך המאבק השקול וההפכפך גרמו לסיפוק רב בקרב הצופים.

כדורסלני מכבי חיפה הצליחו למתוח את מכבי ת"א עד לדקות הסיום, אך כמו תמיד ידעו חניכיו של צבי שרף להתעלות על עצמם בדקות המכריעות ולזכות בסיום בנצחון צפוי.

זיסמן ניווט וקלע לנצחון הגדול 82:84

מאת תורה שרייבר

משחק אחראי ומלא הקרבה של שחקני הפועל גליל עליון הקנה להם נצחון מתוק מול שחקניה המאכזבים של אליצור נתניה – 82:84 (42:42).

גיבור הנצחון היה ללא ספק הרכז הותיק, שמואל זיסמן, שבניגוד לכל התחזיות עלה לשחק למרות פציעתו והצליח להוליך את חבריו לנצחונם ההסטורי.

זיסמן ניהל ללא דופי את משחק קבוצתו ואף קלע נקודות חשובות בדקות המכריעות של המשחק. מתחת לסלים בלט סרי חיים, ששלט ללא עוררין על הכדורים החוזרים מהסל ואף קלע היטב ממרחקים קצרים.

גם לקפטים ברי וברד ליף היו לעיתים דקות טובות. השחקן הצעיר, גרג הנפלד, אחראי במידה רבה לנצחון קבוצתו, לאחר שקלע סל של שלוש נקודות, בעת שקבוצתו נראתה על סף כניעה ובכך הוא הצליח להחזיר את חבריו לתמונת המשחק.

שחקני נתניה איכזבו שוב. הם שיחקו בפזיזות רבה, הירבו לאבד כדורים ולא אחת התיאו־אוכטירותים. הטוב בשורותיהם היה ג'ים ג'ונסטון, שקלע ללא דופי ממרחקים קצרים ובינוניים והחזיק את קבוצתו בתמונת המשחק.

ברוב דקות המחצית הראשונה הוליכו שחקני הגליל ביתרון שנע בין 3 ל־7 נקודות, אך לקראת סיום המחצית התעוררו הנתניתים מתרדמתם והצליחו לאזן את התוצאה.

גם במחצית השניה נטלו שחקני הגליל את היוזמה והוליכו ללא קושי, אך שוב הצליחו הנתניתים להחלץ מהפיגור ולעמוד על סף נצחון. כאן התגלו זיסמן וחבריו במלוא גדולתם, כשהצליחו [illegible] לאחר סיום מרתק בנצחון.

שפטו: [illegible] בהיכל הספורט ביד אליהו.

• נקודות לגליל עליון: חיים (20), ליף (19), ברי (16), זיסמן (12), הון (12), הנפלד (5).

• נקודות לאליצור נתניה: ג'ונסטון (22), נבדסון (16), סימס (13), ברכה (10).

חיפה מתחה את ת"א 37 דקות 79:72

מאת ב. משה

במשך 37 דקות הצליחו שחקני מכבי חיפה להוות יריב שקול לכדורסלני מכבי ת"א, אך סידרת איבודי כדור של החיפאים והתעוררות של התל־אביבים מנעו הפתעה גדולה – 72:79 (40:42).

שחקני עיר הכרמל הפתיעו במשחקם המהיר וחסר רגשי נחיתות. הם לא נבהלו ממאגי וחבריו והצליחו לנהל משחק שקול עד לדקות הסיום. בשורותיהם בלטו ג'ונסון ופלוהארס, מתחת לסלים, ועדי גודרון, שניהל היטב את משחק קבוצתו.

שחקני מכבי ת"א הציגו את אחד ממשחקיהם החלשים בעת האחרונה. פרט למיקי ברקוביץ וקווין מגי (בדקות הסיום), שיחקו חניכיו של צבי שרף מתחת לרמתם.

ברוב דקות המשחק הוליכו דווקא החיפאים הנמרצים, אך בסיום הצליחו כאמור שחקני מכבי ת"א להחלץ מהפך.

שפטו גרוע פישר וקמינר בהיכל הספורט ביד אליהו.

• נקודות למכבי ת"א: מאגי (24), ברקוביץ (22), ג'ונסון (16), ג'מצ'י (8), ארזאוסטי (4).

• נקודות למכבי חיפה: ג'ונסון (18), פלוהארס (15), גודרון (15), רוזנברג (12), שפע (12).

ברצלונה הודחה מהגביע הספרדי

המוליכה בטבלת הליגה הספרדית, קבוצת ברצלונה, הודחה ממשחקי הגביע הספרדי, לאחר שנוצחה ע"י אוסאסונה, בשלב שמינית הגמר, בדו־קרב בעיטות עונשין מ־11 מטרים בשיעור 4:5.

במשחק הראשון ניצחה אוסאסונה 0:1 ובמשחק הגומלין הצליחה ברצלונה לנצח באותה תוצאה ולהשוות בכך את התוצאה ל־1:1, בסיכום שני המשחקים. את השער לברצלונה הבקיע האנגלי גרי לינקר.

בהארכה לא הובקעו שערים ולכן ניצבו שתי הקבוצות לבעיטות עונשין מ־11 מטרים, שהכריעו את גורלה של ברצלונה שלא תופיע בשלב הבא.

לעומתה הצליחה האלופה, ריאל מדריד, שגברה על קאדיז 1:6, כשהבינלאומיים הוגו סאנשז ומספסיקו ואמיליו בוטראגניו הבקיעו 2 שערים כל אחד. את ההפתעה חוללה קבוצת הליגה השניה לוגרוניס, שניצחה את בטיס סביליה 1:3.

איטליה תופיע מחר נגד פורטוגל

נבחרת הכדורגל של איטליה, המוליכה בביתה במלוא הנקודות (6) במסגרת מוקדמות אליפות אירופה, תשחק מחר בליסבון, במסגרת אותו בית נגד פורטוגל.

מאמן הנבחרת החדש של איטליה, אזגיו ויצ'יני, מסר בברגמו, שנבחרתו תופיע באותו הרכב נגד פורטוגל, כפי שהופיעה לפני כשבועיים בנצחון על מאלטה בברגמו.

תיקו לליברפול עם 10 שחקנים

למרות שהופיעה עם 10 שחקנים ברוב שלבי המחצית השנייה, הצליחה האלופה, ליברפול, לסיים בתיקו אפס את משחק החוץ שלה נגד סאותהמפטון, במיפגש הראשון ביניהן בשלב חצי גמר גביע הליגה האנגלי. משחק הגומלין יתקיים בעוד שבועיים בליברפול.

ליברפול איבדה דקות מספר לאחר ההפסקה את חלוצה המצויין פול וולש, לאחר שהורחק ע"י השופט בגין הנחתת מהלומה בפרצופו של מגן הקבוצה המארחת, קווין בונד.

קיימים סיכויים שמשחק הגמר בחודש אפריל יהיה בין ליברפול וטוטנהאם, אשר יערכו את משחקי הגומלין שלהן, כשלקבוצה הלונדונית יש יתרון של נצחון (0:1) על ארסנל, מהמשחק שהיה בראשית השבוע.

שיאני העולם בגובה לא הצליחו במשימה

שיאני העולם בקפיצה לגובה לא הצליחו לשפר את שיאיהם בתחרות שהיתה בטורינו.

הבולגריה קוסטדינובה לא הצליחה לשפר את שיאה, הזהה באולם ובחוץ בגובה של 2.04 מ', כשניתרה בפעם ה־28 לגובה 2 מטרים.

• 286 שחיינים משתתפים באליפות החורף של ישראל בשחיה לגילאי 16,15 ו־18, שנפתחה אתמול בערד ותימשך היום ומחר.

ביום הראשון של התחרויות, במסגרות המוקדמות, קבעו צעירים בגיל 15 הישגים טובים מגילאי 18. איתי לוי מהפועל ימק"א עבר 400 מ' מ.א. בזמן 4:45.22 ד'. רן קורוליק ממכבי ת"א עבר אותו מרחק בזמן 5:10.91 ד'.

בין הנשים קבעה מהדין פרידמן מהפועל בית־בריל באותו מרחק 5:28.16 ד' ואילו בגילאיות 18 קבעה עינת גבאי ממכבי חיפה 5:42.00 ד'.

יתר המנצחים: 400 מ' חופשי: ערן הירש ממכבי חיפה – 4:31.41 ד'. נערות: נוגה ויול מעמק יזרעאל – 4:45.06 ד'.

50 מ' חופשי: ערן גרומי ממכבי ים – 25.24 ש'. נערות: ענת ישראל ממכבי ת"א – 28.07 ש'.

מאמן הנוער יאמן את בית"ר נתניה

מאת ניסן פרידמן

מאמן בית"ר נתניה, שמואל פרלמן, לא נתרצה והחליט שלא לשוב לאמן את הקבוצה. אמש הסביר פרלמן כי לא נקט בצעד ההתפטרות בעקבות סידרת מפלותיה של בית"ר, אלא בגלל התערבות ההנהלה בהחלטות מקצועיות לגבי שחקני הקבוצה.

מאמן הנוער של הקבוצה יהיה מחר את בית"ר נתניה במשחקה הביתי נגד הפועל פ"ת. [illegible]

בהפועל לא שמחים לשובו של פיונטי

מאת ניסן פרידמן

הנהלת הפועל ת"א, מאמן הקבוצה דוד שוויצר ומחזיק תיק הפועל, אלי מילר, יתכנסו ביום ראשון לדיון בנושא דוד פיונטי, אם כי הידיעה שאין לקבלו חזרה לקבוצה, אחרי שנכשל בנסיונו להתקבל לגלאזגו ריינג'רס.

"נחליט סופית מה לעשות עם פיונטי", אמר אמש שוויצר, "זה הוא שרצה להשתחרר והסכמנו, למרות שעכשיו הוא שייך לנו עד סוף העונה. בישראל תמו ההעברות". קיימת אפשרות שפיונטי יחזור לשחק בהפועל ת"א, אם כי בקבוצה אין ממתינים לו בזרועות פתוחות, לאחר שביקש לעזוב ויותר מכך, חוסר הצלחתו להשתלב מבחינה מקצועית־חברתית.

המחיר הגבוה שביקשה הפועל ת"א לגבות עבור השאלתו לסקוטים, מנע את התאמתו, אם כי המנג'ר גרהאם סונס, הביע שביעות רצון מיכולתו המקצועית והזמינו להמשך העונה הבאה.

קאופמן: להחזיר אלפי בני הנוער לשורות הפועל ת"א

"אסור לוותר על ההגמוניה הפועלית ואנו עושים כל־יכולתנו להחזיר אלפי בני נוער לשורות הפועל ת"א", אמר מזכיר מועצת פועלי ת"א, חרי קאופמן, למזכ"ל הפועל, יצחק אופק, שביקר בבית ברנר.

אופק הקדיש דבריו למשחקי הפועל ה־13 וציין כי 3 מליון דולר הוקצבו לאירוע, מהם 600.000 דולר לטקס הפתיחה. לדבריו, תעמוד ת"א במרכז האירועים.

מחזיק תיק הפועל, אלי מילר, סקר את פעילות הענפים השונים במחוז ומזכיר הפועל, מאיר ברנשטיין, ציין את הגידול בפעילות במקומות עבודה ובריכוזים קהילתיים.

החברה הממשלתית למדליות ולמטבעות הנפיקה מדליית זהב "אולימפית". המדליה מתארת בצד הפנים (משמאל) את האיצטדיון האולימפי, המחבר בצורה סמלית בין קוריאה הצפונית והדרומית וסמלים של 6 ענפי ספורט אולימפיים. בצד הגב (מימין) סמל הוועד האולימפי בישראל והמלים: האולימפיאדה הכ"ד סיאול תשמ"ח 1988.

מנסדורף ניצח את וילקינסון 4:6, 4:6

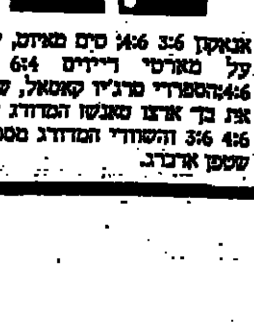

בנצחון נאה השיג אלוף ישראל בטניס, עמוס מנסדורף, בסיבוב השני של הטורניר בממפיס, כאשר גבר על האמריקאי ג'ים וילקינסון, המדורג 13 בטורניר זה ו־27 בעולם, בשתי מערכות 4:6 4:6.

עמוס יתמודד ברבע הגמר עם יריב רציני ועקשני, השוודי מיקאל פרנפורס, המדורג שלישי בטורניר זה ובמקום ה־14 בדירוג העולמי.

כן עלו לרבע הגמר: המדורג מספר 2, ג'ימי קונורס, שניצח את אנדריי צ'סנוקוב מברה"מ 1:6 3:6; ג'ון מקנרו, שגבר על בן־ארצו פול אנאקון 3:6 4:6; טים מאיוט, שגבר על מארטי ריידיים 6:4 3:6 4:6 והספרדי סרג'יו קאסאל, שניצח את בן־ארצו טאנשו המדורג שישי 4:6 3:6 והשוודי המדורג מספר 1, שטפן אדברג.

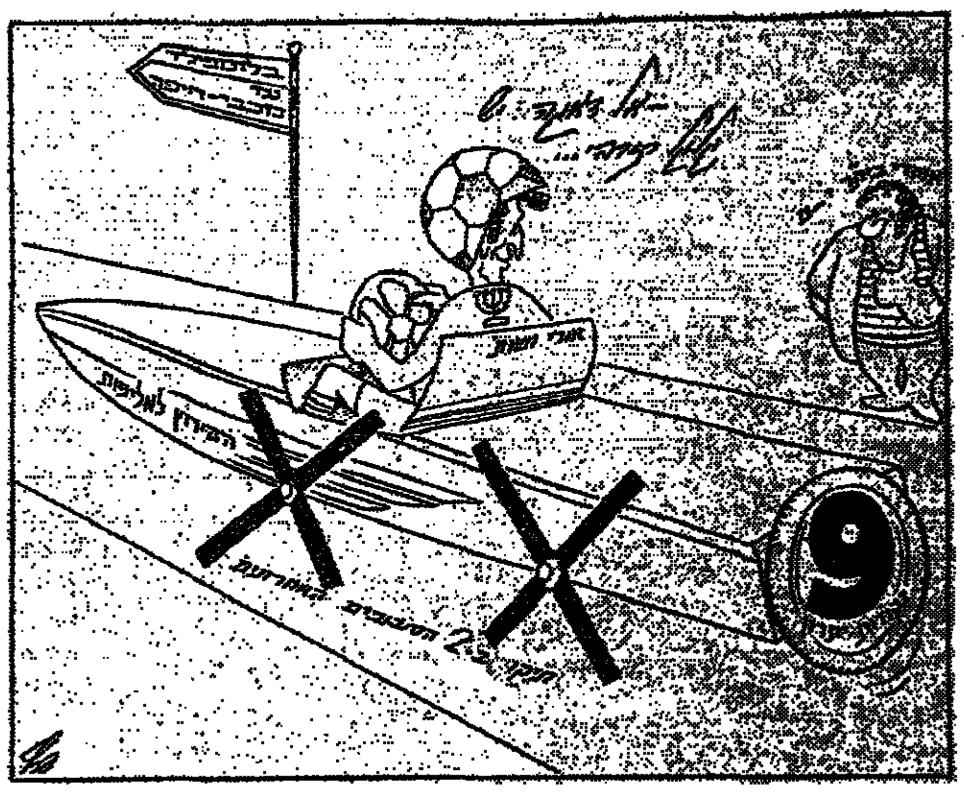

הביתיות של שלוש הראשונות לא תשנה כנראה המיקום בצמרת

מאת שמואל טל

שלוש הראשונות בטבלה יקיימו את משחקיהן במסגרת המחזור ה־17 בליגה הארצית בבית. לפיכך יש להניח, כי גם בתום תשעים הדקות ישאר המצב בצמרת בעינו. המשחק המרכזי של המחזור יהיה בעכו, שם תארח הפועל המקומית (מקום שישי) את הפועל ירושלים החמישית.

המוליכה הפועל חיפה תארח את בית"ר נהריה, המדורגת לפני אחרונה. צפרירים חולון, שטיפסה בשבוע החולף למקום השני, תארח בית"רית אחרת, זו מרמלה. להפועל חדרה תגיע הפועל מרמורק, הממוקמת אף היא מתחת לקו האדום.

בטבריה תארח הקבוצה המקומית את מכבי רמת־עמידר. מכבי שעריים תשחק במגרשה נגד רמת־גנית אחרת, הכח.

הפועל ר"ג תנסה לנצל את ביתיותה מול סוגרת הטבלה, הפועל דימונה, ואילו הפועל בית־שאן תשאף לעצור את הפועל יהוד.

הליגה הארצית

	הקבוצה	משח'	נצ'	תיקו	הפס'	שערים	נק'
1.	הפועל חיפה	16	8	6	2	9–21	30
2.	צפרירים חולון	16	7	6	3	8–16	27
3.	הפועל חדרה	16	7	6	3	16–25	27
4.	הפועל יהוד	16	8	3	5	16–21	27
5.	הפועל ירושלים	16	8	2	6	18–20	26
6.	הפועל עכו	16	6	7	3	14–19	25
7.	מכבי שעריים	16	5	7	4	8–13	22
8.	מכבי רמת־עמידר	16	6	4	6	15–12	22
9.	הפועל בית־שאן	16	4	8	4	19–16	20
10.	בית"ר רמלה	16	3	10	3	17–14	19
11.	הפועל רמת־גן	16	4	7	5	11–7	19
12.	הפועל טבריה	16	5	3	8	25–21	18
13.	הפועל מרמורק	16	4	4	8	24–18	16
14.	הכח רמת־גן	16	4	4	8	17–9	14
15.	בית"ר נהריה	16	3	5	8	17–11	14
16.	הפועל דימונה	16	2	6	8	22–13	12

הפועל חיפה – בית"ר נהריה

המוליכה מארחת את הלפני אחרונה. למרות שבכדורגל הכל אפשרי, קשה להאמין שהאורחים יצליחו להוות יריב משמעותי לחיפאים הדוהרים בפיסגה. חיפה טובה הרבה יותר ותזכה בנצחון קל. כל תוצאה אחרת תתקבל כהפתעה מרעישה.

התחזית: נצחון לחיפה

הפועל עכו – הפועל י־ם

המשחק המעניין של המחזור. שתי הקבוצות ממוקמות בצמרת ולוטשות עיניים לעבר הפיסגה. לעכו יתרון הביתיות, אולם הירושלמים נמרצים יותר ולא יוותרו בקלות. צפוי מאבק שקול ומרתק, בו כל תוצאה תתקבל בסבירות.

התחזית: תיקו המעלה לי־ם

הפועל טבריה – רמת־עמידר

טבריה פתחה את העונה בסערה, אך בכל שלושת המחזורים התדרדרה לעבר התחתית. היום היא מצויה במצב עדין, המאלץ אותה להפגין רוח לחימה. מאחר שלאורחים מהפרבר הרמת־גני אין לכאורה על מה להאבק, סביר להניח שהנקודות ישארו בעיר הכנרת.

התחזית: נצחון לטבריה

מכבי שעריים – הכח

הכח, הנאבקת על חייה בליגה, יוצאת למשחק חוץ קשה ברחובות. שעריים אמנם אינה בשיאה אך גם כך היא טובה יותר מאורחתה. הכח אמנם תלחם, אבל ספק אם הדבר יסייע לה להלץ ולו נקודה בודדת.

התחזית: נצחון לשעריים

צפרירים – בית"ר רמלה

החולונים טיפסו בשבוע שעבר למקום השני. הם בודאי לא ירצו לאבד אותו. נכון אמנם שלחולון עדיפות איכותית וטכנית על יריביהם, שטרם נמלטו מאיזור התחתית, אבל הם יצטרכו להתייחס לרמלאים בכובד ראש, אם ברצונם לזכות בשלוש הנקודות.

התחזית: נצחון לחולון

הפועל חדרה – מרמורק

עוד מאבק של צמרת מול תחתית, בו יש עדיפות ברורה לקבוצת הצמרת מחדרה. מרמורק זקוקה לנקודות כדי להחלץ ממקומה מתחת לקו האדום, אולם היא תצטרך כנראה לחכות להזדמנות אחרת. חדרה טובה הרבה יותר ותזכה בנצחון.

התחזית: נצחון לחדרה

הפועל ר"ג – דימונה

מאבק תחתית בין שתי קבוצות הנאבקות על חייהן בליגה. רמת־גן תנסה לנצל את ביתיותה כדי לזכות בנצחון ולהמלט לפחות זמנית ממצבה הקשה. לדימונה אין מה להפסיד. מיקומה, כסוגרת הטבלה, אינה מבטיח לה רבות.

התחזית: נצחון לרמת־גן

בית־שאן – יהוד

הפועל יהוד, הרחוקה רק שלוש נקודות מהפיסגה, יוצאת למבחן חוץ קשה ביותר בבית־שאן. המארחת יודעת לנצל בדרך כלל את מגרשה הביתי כדי להפתיע את יריבותיה, אף אם הם מהצמרת. יש לי הרגשה שכאן תיפול גם יהוד קורבן למארחים.

התחזית: נצחון לבית־שאן

מחר אליפות הארץ במירוצי שדה

אליפות ישראל ה־26 במירוצי שדה תיערך מחר במסלול בפארק השרון. במוקד תחרויות הגברים יעמוד המאבק בין מנצח אשתקד, אריה גבליאל ממכבי ת"א, לבין עמית נאמן מאיילות, שלמה אזולאי, דורון זימן ואיתן קרני מעמק־חפר.

בין הנשים מועמדת לנצח הזהבה שמואלי מרמת־השרון לפני בזל שלום מב"ש, שזכתה אשתקד, עדנה לנקרי מגליל־עליון, שניצחה לפני שבועיים באליפות הפועל.

★ משחקי חצי הגמר הגמר בגביע ישראל בטניס, יתקיימו היום (3 אחה"צ) ומחר ב־11 בבוקר ביפו.

בית"ר ירושלים תשאף לנפץ ההזדמנות האחרונה של חיפה

מאת ברוך הנין

בעונה שעברה היה זה קרב ההכרעה של הכתר. מחר יהיה העימות בין בית"ר ירושלים למכבי חיפה מאבק צמרת שגרתי עם סממנים של מאבק יוקרתי וממתן נוסטלגי, שדי בהם כדי לפתות קהל רב לאיצטדיון "בלומפילד".

חיפה תתייחס למשחק בחשיבות רבה מאחר והוא טומן בחובו את המפתח לעונה כולה. נצחון חיפאי יחזיר אותה לתמונת הצמרת ואילו תיקו או הפסד של "הירוקים" ירחיק אותם מכל סיכוי ויותירו את הזירה כלעדית לירושלמים.

בני־יהודה, שנותרה עם הלוזות, תנסה למשש אותם ב"דרבי הפרברים" מול שמשון ותצפה לעזרה חיפאית כדי להתקרב אל המוליכה הבית"רית.

הקרב בין בית"ר ת"א לבין מכבי פ"ת יהנה אף הוא ממעמד מיוחד בשל השפעתו המיידית על המצב בתחתית. כדאי יהיה לשים־לב למפגש הביתי של מכבי יפו עם מכבי ת"א ולמאבק בין הפועל באר־שבע לבין הפועל ת"א. גם מכבי יבנה, הקרובה לאזור המסוכן, עלולה למצוא את עצמה בצרות לאחר משחק החוץ שלה אצל הפועל כפ"ס.

שתי קבוצות בטוחות יחסית, הפועל לוד ומכבי נתניה, יתמודדו ביניהן על שיפור מיקומן ואילו הפועל פ"ת תנסה להיבנות על גבה של ספקית הנקודות, בית"ר נתניה.

הליגה הלאומית

	הקבוצה	משח'	נצ'	תיקו	הפס'	שערים	נק'
1.	בית"ר ירושלים	16	10	5	1	18–37	35
2.	בני־יהודה	16	5	11	0	13–28	26
3.	מכבי תל־אביב	16	6	6	4	13–26	24
4.	שמשון ת"א	16	5	9	2	10–16	24
5.	הפועל כפר־סבא	16	6	6	4	17–21	24
6.	מכבי חיפה	16	6	6	4	11–14	24
7.	הפועל לוד	16	6	5	5	9–16	23
8.	הפועל תל־אביב	16	5	8	3	12–15	23
9.	הפועל פתח־תקוה	16	6	4	6	16–20	22
10.	מכבי נתניה	16	5	5	6	21–16	20
11.	מכבי פ"ת	16	4	7	5	13–14	19
12.	הפועל ב"ש	16	4	7	5	11–9	19
13.	בית"ר תל־אביב	16	4	5	7	23–16	17
14.	מכבי יבנה	16	3	6	6	18–13	16
15.	מכבי יפו	16	2	6	8	25–12	12
16.	בית"ר נתניה	16	2	1	13	43–8	7

הפועל כפ"ס – מכבי יבנה

הזדמנות למארחים לשוב ולזכות במלוא הנקודות. יבנה, השקועה בתחתית, תהוה, אמנם, אגוז קשה לפיצוח, אך חניכיו של ניסים בכר יכולים להנשא על גבי הביתיות לגבהים חדשים תוך ניצול מצבם הרחוק של יריביהם.

התחזית: נצחון לכפ"ס.

באר־שבע – הפועל ת"א

לבאר־שבע מסורת ארוכה של הישגים מול "האדומים" ואין שום סיבה, שהיא תפר אותה מחר במגרשה הביתי. חניכיו של שוויצר יהיו, איפוא, מרוצים אם יסכילו למנוע הפסד ויוכלו "להיות בעננים" אם יחזרו לביתם עם קופה שמנה. קרב פתוח, שקול ובעל סיכוי לכל צד.

התחזית: תיקו.

מכבי יפו – מכבי ת"א

יפו מאכזבת גובה בכל מחזור שחולף. היא מודעת לכך, שזה הזמן עבורה לפתוח צעדי הינצלות ארוכים לפני שתאחר את הרכבת. היפואים יהמרו, לפיכך, על כל הקופה מתוך אמונה, שניתן לנצל את השאננות היחסית של יריבתם. לת"א יהיו, וראי, כוונות אחרות.

התחזית: תיקו.

הפועל לוד – מכבי נתניה

שתי הקבוצות הצליחו לרשום הישגים במחזורים האחרונים והן נהנות מיציבות במרכז הטבלה. לוד, שצברה רק נקודה אחת בשני משחקיה האחרונים, תטיל את כל כובד משקלה כדי לשוב למסלול הנכון. האווירה הביתית תסייע לה בכך.

התחזית: נצחון ללוד.

בית"ר נתניה – הפועל פ"ת

אבדן האמונה אצל שחקני בית"ר מהווה קלף חזק של אורחיהם. הנתניתים ישובו וירדו הרכב צעיר חסר ניסיון והעדיפות תישמר אצל צעירי פ"ת, הנהנים מהרצה ממושכת יותר ומהמורל משופר. תיקו לא יחשב הפתעה, אולם הסיכויים נוטים בבירור לכיוון הפתח־תקוואי.

התחזית: נצחון לפ"ת.

בית"ר ת"א – מכבי פ"ת

יחסי הכוחות נראים מאוזנים לגמרי. היכולת של שתי היריבות במשחקים האחרונים לא היתה מרשימה כלל וכלל, ואי־אפשר להעניק לאחת מהן יתרון מוקדם. התוצאה תוכרע, איפוא, על־פי האירועים בשדה, אולי גם ביד המקרה.

התחזית: תיקו.

שמשון – בני־יהודה

השמשונים לוטשים עין אל המקום השני כדי לזכות בהישג מרשים ומשמעותי. הדרך להשגת המטרה, הם יודעים, עוברת בשכונת־התקוה. גם "ההוגבים" מוכנים להיאבק עד חורמה על הסגנות והם מכינים למארחיהם קרב להט על־פי מיטב המסורת של "דרבי הפרברים". צפו למשחק טכני ומעניין.

התחזית: נצחון לשמשון.

בית"ר י־ם – מכבי חיפה

הקרב הלוהט של המחזור. חיפה יכולה, אולי, לקוות, אולם המציאות הטבלאית מדברת נגדה. אם נתבסס על הפער במיקום בין שתי הקבוצות נצטרך להמר על המנצחת ולצדד בבית"רים. מאחר שחיפה נהנית מסגל שחקנים טוב, שעשוי להתבטא דווקא בקרב החשוב, נאזן מעט את התחזית.

התחזית: נצחון לבית"ר.

שר הספורט השוודי ביטל בואו להודו בגלל היחס לישראל

שר הספורט השוודי, אולף לונקוויסט, החליט לא לבוא לאליפות העולם בטניס־שולחן, העומדת להפתח בשבוע הבא בניו־דלהי, במחאה על החלטת שלטונות הודו לא להעניק אשרות כניסה לנבחרת ישראל.

סוכנות הידיעות השוודית, שמסרה על כך, ציינה, כי לונקויסט, המכהן כיו"ר הפדרציה השוודית לטניס־שולחן, הכריז, כי הוא "זועם", שכן זו הפעם השלישית שאליפות העולם בטניס־שולחן נפגמת על־ידי סירוב להנפיק אשרות. נבחרת ישראל כבר ידעה אותו גורל ב־1975 וב־1979, בעת אליפויות העולם שנערכו בכלכותה ובפיונגיאנג שבצפון־קוריאה. באליפות אחרונה זו, נמנע גם מנבחרת דרום־קוריאה להשתתף, מאותה סיבה. השר השוודי ציין, כי הפדרציה השוודית לטניס־שולחן שיגרה השבוע מברק להתאחדות הבינלאומית, בדרישה שזו תנקוט את הצעדים הדרושים.

איזה עיתון קורא ילדך בבית?

כולנו

30.000 ילדים בגילאי 8–13 קוראים מדי שבוע את שבועון הילדים "כולנו", אשר הוקם ע"י איחוד של "דבר לילדים", "הארץ שלנו" ו"משמר לילדים".

ב"כולנו" תמצאו שפע של כתבות, סיפורים ומדורים, פרי עטם של מיטב הסופרים והכותבים לילדים.

"כולנו" מומלץ על ידי משרד החינוך והתרבות והסתדרות המורים בישראל.

גש עוד היום למזכירות ובקש להזמין עבור ילדך את שבועון הילדים "כולנו"

הנחה מיוחדת לחברי קיבוצים בסך 15%; 59.5 שקל דמי מנוי לשנה, במקום 70 שקל. וזה פחות מ־5 שקל לחודש...

גם לילדך מגיע עיתון פעם בשבוע תן לו את "כולנו"

נא לשלוח את השבועון לפי הפרטים הבאים:

שם הקורא ______ שם משפחה ______

כתובת למשלוח השבועון ______

מספר טלפון ______

תאריך לידה של הילד ______

כתובתנו: "כולנו", רחוב חומה ומגדל 2, תל־אביב. שק"ן 61999

לקבלת פרטים נוספים צלצל: 03/378833

هكذا من الأصل

هكذا [illegible] الأصل

הלוח הכללי | ידיעות אחרונות | הלוח הנפוץ ביותר | דבר ראשון בבוקר

לעבודה בטחונית בארץ ובחו"ל
דרושים
יוצאי יחידות קרביות

__הנתונים הדרושים:__
★ גילאי 21–28
★ שרות צבאי ביחידות שדה כלוחמים (הבוגרי קורס פיקודי) עדיפות לקצינים.
★ ידיעת השפה האנגלית ו/או שפה אירופית אחרת.
★ כושר גופני טוב ובריאות תקינה (פרופיל 82 ומעלה).

__אנו מציעים:__
★ עבודה רבת אתגר בארץ ובחו"ל.
★ תנאי שכר טובים והטבות מיוחדות למתאימים.
★ חוזה העסקה למספר שנים (אפשרי חוזה לשנה אחת).

העבודה מתאימה גם לסטודנטים המתכוונים ללמוד בארץ או בחו"ל בשנת הלימודים הבאה

המעוניינים העומדים בכל הדרישות לעיל יפנו בכתב לת.ד. 39350 ת"א מיקוד 61392 עבור מ.ם. בצרוף תולדות חיים ופרטים אישיים מלאים כולל מס' ת.ז. וטלפון.
– פונים מתאימים ייענו –

בחדרה
להקמת ביה"ס בעל תפיסה חינוכית - חדשנית (פתוח)
דרושים
1) מנהל התיכון
2) מורים - המסוגלים ללמד מגוון מקצועות להטבת התיכון והיסודי
3) גננות - לקחובה וכרם חובה בעלי נסיון בהוראה (רצוי בגרייתפן)
יפנו ל: כפר היום בערב:
053-44964 יעקב סדן | 053-98349 עדית אנקודי
06-337469 חיליק כדור-מיים | 06-333335 יוסי חרמוני
052-450223 יעקב בכם

לתפקיד בטחוני במסגרת ממלכתית
בארץ ובחו"ל
המאפשר קריירה מעניינת ורבת אתגר
דרושים מועמדים
העונים לנתונים הבאים:
★ גיל עד 36 לאחר שרות צבאי מלא.
★ בעלי השכלה תיכונית מלאה, עדיפות תינתן לאקדמאים.
★ ידיעת שפה מערב אירופאית ו/או ערבית ברמה גבוהה.
★ מצב בריאות תקין.

המעוניינים מתבקשים לפנות לת.ד. 33789 ת"א מיקוד 6170, בצירוף פרטים אישיים כולל מס' ת.ז. קורות חיים ונסיון עבודה, כתובת עדכנית מס' טלפון ומס' אישי בצה"ל.
רק פונים מתאימים ייענו
סודיות מובטחת

משאבי אנוש נוס והערכת מנהלים בע"מ
למפעל תעשייתי בענף הדפוס
דרוש
מנהל
למחלקת ייצור גדולה
כישורים:
□ מהנדס או הנדסאי תעשיה וניהול.
□ נסיון בתעשיה של 3 שנים לפחות בניהול צוות עובדים.
מקום העבודה ירושלים
המועמדים המתאימים יפנו בכתב יד בצירוף קורות חיים לת.ד. 4410 ירושלים
סודיות מובטחת.

דרושים
מהנדסי תעשיה וניהול
לעבודה באזור הצפון
כישורים נדרשים:
• 3 שנות נסיון לפחות בבינוי והקמת מערכות מידע למפעלי תעשיה.
• רצוי נסיון מעשי בתחומים הבאים:
– מערכות ניהול יצור.
– מערכות רצפת יצור ובקרה תעשייתית.
• עדיפות לבעלי סיווג בטחוני תקף.
מועמדים מתאימים בלבד מוזמנים לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים להברת קונתהל בע"מ, רח' כורזין 1 גבעתיים 53583.
– סודיות מובטחת –
קונתהל בע"מ
יעוץ תוכנה ומידע · בושיבה יצרת

בפיברוניקס אתה בחברה טובה
פיברוניקס היא המובילה בעולם בתכנון רשת סיבאופטית מהירה, FDDI, המיישמת את נהלי תקשורת ISO. לקבוצת פיתוח מוצרי FDDI
דרוש/ה:
מנהל/ת פתוח מערכת תכנת תקשורת
תאור התפקיד:
1. מנהל צוות פתוח תכנת תקשורת
2. השתלבות בצוות פתוח מערכות תקשורת בין MAINFRAMES
3. תאום טכני עם קבוצות פתוח בחו"ל.
דרישות התפקיד:
1. תואר בהנדסת חשמל או מדעי המחשב
2. נסיון בניהול צוות תכנה .
3. נסיון בתכנון מערכות זמן אמת
4. נסיון בלפחות אחד מהנושאים הבאים: משפחת 68000, שפת C, LOCAL AREA NETWORKS, פרוטוקולי TRANSPORT/NETWORK
למינהל ייצור דרוש/ה:
מזכיר/ת ראש מינהל ייצור
תאור התפקיד:
1. עבודות משרד ומזכירות
2. הדפסות ועיבוד תמלילים עברית ואנגלית
3. קלידת נתונים ב-I.B.M. PC ובמסוף HP
4. ריכוז טיפול בבעיות עובדי המינהל
5. קשר בין העובדים לבין גורמים מפעלים
דרישות התפקיד:
1. נסיון מוכח בתפקיד דומה
2. ידיעה טובה באנגלית
3. עצמאות וכות המצה
4. יחסי אנוש מעולים
5. קפדנות
6. נכונות ליום עבודה ארוך - 5 ימים בשבוע
נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים ופרוט "ליגיוס עובדים" פיברוניקס בע"מ, סוכנות דואר מת"ם, חיפה 31905.
סודיות מובטחת.
פיברוניקס תקשורת סיבאופטית

בפיברוניקס אתה בחברה טובה
חברת פיברוניקס המפתחת, מייצרת ומוכרת מערכות תקשורת מתקדמות בכל רחבי העולם מחפשת:
1. SOFTWARE SUPPORT ENGINEER
תאור התפקיד:
– תמיכה בתוכנה של מוצרי החברה.
– במסגרת תפקידו ירכז את התמיכה הטכנית לפני ואחרי המכירה, במערכות תקשורת נתונים מתקדמות עתירות תכנה.
– תחום פעילותו: לקוחות החברה ברחבי אירופה.
כישורים נדרשים:
– השכלה גבוהה בתחום המחשבים.
– ידע ונסיון מקיפים בתחומים הבאים:
1) מערכות תקשורת של IBM.
2) מערכות הפעלה של IBM.
3) רשתות תקשורת מקומיות (LAN).
– ידע בחומרה — יתרון.
– יכולת עבודה עצמאית מול לקוחות, עמידה בתנאי לחץ.
– ידיעת השפה האנגלית על בוריה. שפות נוספות — יתרון.
מקום העבודה:
מרכז התמך של החברה בלונדון. התפקיד מחייב נסיעות רבות.
נא לפנות בכתב, באנגלית או בעברית, בצרוף קורות חיים ונסיון מקצועי "ליגיוס עובדים" פיברוניקס, סוכנות דאר מת"ם, חיפה 31905.
2. מנהל מכירות בחו"ל
תאור התפקיד:
– מכירות מוצרי החברה בארצות חוץ.
– ניהול הסוכנים ועזרה בימי עיון ותערוכות.
– פיתוח מגורי שוק חדשים.
התפקיד כרוך בנסיעות תכופות לחו"ל.
כישורים נדרשים:
– ידיעת השפה הספרדית הכרחית.
– השכלה גבוהה בתחום המחשבים, נסיון מוכח בתקשורת נתונים.
– רצוי ידע ברשתות תקשורת.
– עצמאות בעבודה, אמינות ואחריות, כושר החלטה.
– אגרסיבי מבחינה שיווקית עם יכולת יצירת קשר טוב עם לקוחות בדרג בכיר וקיום יחסי אנוש מעולים.
נא לפנות בכתב, בצרוף קורות חיים ונסיון מקצועי "ליגיוס עובדים" פיברוניקס, סוכנות דאר מת"ם, חיפה 31905.
פיברוניקס תקשורת סיבאופטית

למפעל תעשייתי עתיר ידע באזור רחובות
דרושים:
כימאים
1. מהנדס כימיה
תיאור התפקיד:
* אחראי על תכנון, הקמה והרצת מתקנים.
דרישות התפקיד:
* מהנדס כימיה, בעל נסיון של 5 שנים בתעשיה.
* יכולת מו"מ עם גורמי חוץ.
* שפות עברית ואנגלית – הכרחי.
2. הנדסאי/טכנאי כימיה
תיאור התפקיד
* גיבוי הנדסי שוטף בקו יצור.
* כתיבת מיפרטים וביצוע ניסויים, לצורך פתרון בעיות ביצור.
דרישות התפקיד:
* הנדסאי/טכנאי כימיה.
* בעל נסיון של שנה לפחות בתעשיה הכימית.
* שפות עברית ואנגלית טכנית – הכרחית.
3. מפעילי ציוד כימי
תיאור התפקיד:
* הפעלת מערכות ליצור אלקטרוליט.
דרישות התפקיד:
* טכנאי/לבורנט כימיה.
* בעל נסיון בהפעלת ציוד כימי בתעשיה.

ניתנת לך הזדמנות להשתלב במפעל תעשייתי-כימי הנמצא בתנופת פיתוח.
אם אתה מחפש תפקיד עם אתגר, עניין מקצועי, סיכויי קידום ותנאי עבודה ושכר הוגנים, שלח פירוט קורות חיים ונסיון מקצועי בציון המשרה המבוקשת אל ת.ד. 75, רחובות מיקוד 76100.
המשרות מיועדות לגברים ולנשים כאחד.
– סודיות תישמר בקפידה –

המשטרה אתגר
דרושים:
מעוניין/ת בתפקיד לא שגרתי?
מעוניין/ת בתפקיד עם אתגר?
מעוניין/ת במקום עבודה קבוע עם שכר ותנאי שרות הוגנים?
אם הינך בעל 11 שנות לימוד לפחות, לאחר שרות צבאי, בריאות תקינה, וגילך עד 35.
משטרת ישראל מעוניינת בך!
* מועמדים מתאימים יוכשרו לתפקידי סיור, חקירות ובילוש.
* לקציני צה"ל ואקדמאים מסלול מואץ לקצונה.
לקבלת פרטים נוספים, הינך מוזמן לפנות בצירוף תעודת השכלה ופנקס מילואים לאחת מלשכות הגיוס המפורטות להלן:
תל-אביב – רח' הרכבת 14, טל. 03-628290-3
ירושלים – רח' המלך ג'ורג' 8, טל. 02-244433
חיפה – דרך חטיבת גולני 21, טל. 04-661067
באר שבע – רח' העצמאות 55, טל. 057-32521
רחובות – רח' הרצל 206 טל 08-487488
סודיות מובטחת

קליל מוצרי אלומיניום בע"מ
דרושים
מרכיבים
ו/או
קבלני משנה
להרכבת מוצרי אלומיניום באתרי בניה.
• בעלי נסיון בענף
• מגורים באזור המרכז
להתקשר טלפונית ליצחק 03-596254
לאריה 03-587699

אשרז "עיבודי נתונים בע"מ"
בית התוכנה למחשבי I.B.M
הטובים ביותר לתוכנה הטובה ביותר
למחלקת שווק ומכירות:
אנשי/נשות מכירות מעולים/ות
כישורים דרושים:
* ידע מוכח בתחום המחשבים/תוכנה
* נסיון מוכח במכירות
* אנרגיה!
* בעלי רכב
לצוות פיתוח במחלקת תוכנה דרושים:
תוכניתנים בכירים
בעלי נסיון מוכח של 5 שנים לפחות במחשבים:
I.B.M SYS/36
I.B.M MAIN FRAME (VM)
נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים ונסיון קודם אל מחלקת כ"א חברת אשרז עיבוד נתונים בע"מ רח' פנקס 30 תל-אביב, מיקוד 62661 בציון המשרה.

אבגעל מוסיפה חנויות לרשת
דרושים
מנהלי סניפים
ההשקעה הדרושה בין $10,000–$12,000
המעוניינים יפנו לטל. 03-7518181, 03-7519199
למחלקת שיווק ולבקש את מירי.
אבגעל נעלי פיל

שביט
לחברתנו
דרושים/ות
למערך קידום מכירות
נציגים בפוטציים (מעמלניים)
לאזור ירושלים
הכישורים הדרושים:
• השכלה פרא-רפואית.
• כושר ביטוי טוב.
• שליטה טובה בשפה האנגלית.
• רשיון נהיגה.
- נסיון קודם לא הכרחי.
המועמדים מתבקשים להתקשר לטל. 03-9267257

למשרדנו בפתח-תקוה
פקיד/ה
הכישורים הדרושים:
• הדפסה בעברית ובאנגלית.
• רצוי נסיון במעבד תמלילים.
• נסיון של שנה.
המועמדים מתבקשים להתקשר לטל. 03-9233333 למחלקת כח-אדם.

לחברת תיירות גדולה
דרושה
מזכירה
למנהל אגף
הכישורים:
★ בעלת ידע בהדפסה עברית ואנגלית
★ ידיעת השפות עברית ואנגלית
שעות עבודה: 8.00 –16.30
(עם הפסקה של 1/2 שעה)
יום ו' 8.00 – 13.00.
רק מועמדות מתאימות העונות על הדרישות הנ"ל מתבקשות להתקשר לכוח-אדם מיום א', 03-650862.

א.כ.א. אספקת כח אדם זמני בע"מ
דרושים לנו עבור לקוחותינו בגוש דן, לעבודות קבועות:
טכנאי/הנדסאי חשמל
לטיפול ואחזקת מכונות יצור ואריזה אוטומטיות. נסיון של שנתיים (עדיפות לבעלי נסיון בתעשיה).
העבודה במשמרות.
★
חשמלאי תעשייתי
נסיון של כשנתיים במפעלים תעשייתיים.
העבודה במשמרות.
★
מחסנאי עצמאי
לעבודה במחסן תוצרת מוגמרת. נסיון בעבודה במחסן ממוחשב. עדיפות לבעלי נסיון בתחזוקה בצה"ל.
העבודה במשמרות.
★
לבורנט מזון
בעל השכלה/הסמכה מבוקרת מזון ללבורנטים. שנתיים נסיון (רצוי בתעשיה).
העבודה במשמרות.
★
מסיק דודים
נסיון של כשנתיים במפעל תעשייתי.
בעל רשיון ממשרד העבודה.
העבודה במשמרות.
נא לפנות טלפונית למשרדנו בין השעות 8:00–15:00 03-282487, 03-287817

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה, תשמ"א 1981
לפי חוק זה אסור למעביד להפלות בין דורשי עבודה מחמת מינם או מעמדם האישי, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מחייב זאת. בכלל זה הפליה במודעות על הצעות עבודה המיועדות לאחד המינים בלבד.

נמדע חברה בע"מ
לחברת נמדע
דרוש
מנהל סכבי (ליין)
לעבודה בחו"ל בנושא רק"מ
כישורים:
בעל ידע ונסיון מקצועי טוב ומוכח במקצועות הטכנולוגיה, מסגרות, מסגרות מכבית, ריתוך ומכונאות.
השכלה:
טכנאי/הנדסאי/מהנדס
כושר בהדרכה, ניהול, תיכנון מכני וארגון.
שליטה מלאה באנגלית.
נא לפנות לטל. 03-7760071 (גבעתיים) לגילה.
החל מיום א'.

לחברה מסחרית בתל-אביב
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
הכישורים: סוג 3 לפחות; 3 שנות נסיון לפחות; נסיון בעבודה עם מחשב PC.
אפשרות למשרה חלקית.
* 5 ימי עבודה בשבוע
* תנאים טובים למתאימים
נא לפנות בכתב יד בצירוף פרטים אל ת.ד. 7136, תל-אביב 61071. סודיות מובטחת.

לסניפים בת"א ורחובות של חברת תיירות גדולה
דרושה/ה
פקיד/ת נסיעות BOOKING CLERK
הכישורים הדרושים:
★ השכלה תיכונית מלאה
★ נסיון כפקיד/ה מכירות או מוסמך/ה לפחות 3 שנים
★ ידיעת השפות עברית ואנגלית
מועמדים מתאימים מתבקשים להתקשר לכח-אדם 03-650862 שלוחה 51 מיום א'.

למבינים ענין
אנשי מכירות בשטח הפרסום, מסמים ובעלי יוזמה. הצטרפו לצוות מכירות צעיר אתנו ב:
• שכר בסיס.
• עמלות מכירה.
• תנאים סוציאליים.
• הטבות.
• קידום מהיר.
• והרבה עניין.
לקביעת פגישה: 03-614058, 623170, 623173

למוטורולה תקשורת ישראל בע"מ
דרוש
מהנדס פיתוח
להשתלבות בצוות העוסק בפיתוח ציוד קשר מתוחכם לתקשורת מחשבים (קשר למעגלי R.F., מעגלים אנלוגיים וסיפרתיים).
כישורים נדרשים:
רצוי נסיון מתחומים הנ"ל. יבוא בחשבון מהנדס צעיר ללא נסיון עם רקע תיאורטי ומתמטי חזק. נדרשת יכולת לימוד ועבודה עצמאית.
המעוניינים יפנו טלפונית לאריאל לוצאטו – טלפון בבית 03-954669, בעבודה טל. 388726 או 03-388777.
המשרה מיועדת לגברים ונשים כאחד.
סודיות מובטחת

דרושים
מנהל/ת חשבונות ראשי/ת - משרה מלאה
* נסיון מוכח בניהול חשבונות ממוכן בחברה מסחרית.
פקידה כללית - משרה מלאה
* הדפסה עברית/אנגלית כולל מעבד תמלילים.
גרפיקאי/ת - חצי משרה
* הוצאת פרוספקטים וארגון תערוכות
* טפול בנושא הפרסום של החברה.
5 ימי עבודה בשבוע
פניות בכתב יד בלבד.
אמיר
רח' ויצמן 6, ת.ד. 175, גבעתיים 53101

קצין במילואים
אתה המחפש אתגר אישי, המעוניין בעיסוק בלתי שגרתי שבו תוכל לתרום ולהתפתח.
אם אתה בעל השכלה תיכונית מלאה לפחות וגילך 23–31
בוא והצטרף אלינו
אנו מציעים לך עבודה קבועה שבה תמצא:
★ תפקיד הכרוך במגע עם אנשים, המשלב בתוכו פעילות שטח.
★ עצמאות, עניין רב וגיוון; אפשרויות לקידום וגיוון.
★ אפשרות לצאת כעבור שנים אחדות לשליחות בחו"ל ו/או ללימודים אקדמיים מלאים.
★ שכר ותנאי שירות טובים (לרבות רכב צמוד).
פנה נא אלינו לת.ד. 39888 ת"א, מיקוד 61398 עבור עינת. ציין מס' ת"ז וטלפון ופרט נא את תולדות חייך.
– סודיות מובטחת –

רותם דשנים בע"מ
לאגף האחזקה וההנדסה במפעלה בדרום הארץ
דרושים:
מנהל בתי מלאכה
מהנדס מכונות בכיר, עם נסיון ניהולי בתחום האחזקה.
התפקיד כולל אחריות ניהולית על מחלקות מקצועיות בתחום מכונאות, מסגרות, עיבוד שבבי ואל-מתכתי.
מנהל מח' הנדסה
מהנדס מכונות בכיר, עם נסיון בניהול משרד טכני מיפעלי, וריכוז פרוייקטים מיפעליים בהיקפים שונים, וכן אחריות של פעילות הנדסית במקצועות השונים במפעל.
מנהל יח' תפ"י אחזקה
מהנדס תעשיה וניהול, עם נסיון של לפחות 3 שנים בתפקיד ניהול יח' זימון ומעקב באחזקה. יתרון לבעלי נסיון במערכות תפ"י/אחזקה ממוחשבות.
למועמדים מחוץ לאזור תנתן עזרה בדיור.
נא לפנות בצירוף קורות חיים ל"רותם דשנים" מישור רותם ד.נ. ערבה 86800, לידי "מהנדסי".
בקבוצת כימיקלים לישראל

יום שישי, י"ד בשבט תשמ"ז, 13 בפברואר 1987

הלוח הכללי · ידיעות אחרונות · הלוח הנפוץ ביותר · דבר ראשון בבוקר

דאנה תעשיות כבלים (ישראל) בע"מ
למפעלנו הנמצא בנס ציונה
דרושים:
מפעילי מכונות להפעלת
בסי הייצור של המפעל.
תינתן עדיפות לבוגרי בית ספר מקצועיים
במגמות מתכת ופלסטיקה.
נא לפנות לטלפון 08-470447/8.

למשרד נסיעות
דרושים:
עבור תיירות נכנסת
1. **מפעיל תיירות למחלקת קבוצות**
עם נסיון
2. **פקיד הזמנות**
עם נסיון
נא להתקשר לטל' 03-654035

דרוש לאזור הצפון
הנדסאי בנין מדופלם
דרישות התפקיד:
2 שנות נסיון
נסיון בנושאי איטום/בידוד—יתרון
★ יכולת ניתוח דו"חות כלכליים
המתאימים יתקשרו 052-540898.

הילטון תל־אביב
דרושים/ות
1. **טבח מקצועי**
להכנת ארוחות בוקר.
שעות העבודה מ־04.00 בבוקר.
2. **טבחים מקצועיים**
(שף דה פרטי)
עם נסיון.
3. **קצב מקצועי.**
מועמדים מתאימים יפנו למחלקת המשאבים
בטלפון 03-440292-3

דרושה
מזכירה
למנהלים כלליים
כישורים נדרשים:
★ שליטה מוחלטת באנגלית ועברית והדפסה ב־2 השפות
★ עמנים נסיון כמזכירה בכירה עצמאית ★ 5 ימי עבודה מ־8.30—16.00
★ העבודה במגדל השלום בת"א
נא להתקשר: 03-352221 לזהבה – לקביעת ראיון.

לסוכנות ביטוח גדולה בת"א
1. **מקדמי מכירות מנוסים**
לעבודה מעניינת ולא שגרתית
2. **אנשי ביטוח**
מנוסים בקבלת קהל
לפנות טל. 03-200242
3. **פקידת תביעות מנוסה**
לפנות טל. 03-200096.

למשרד רו"ח בתל־אביב
דרושה
רואת־חשבון
למשרה חלקית
הכרחי נסיון בבקורת עצמאית של חברות קטנות.
נא לפנות בכתב יד לת.ד. 33263 ת"א 61332
עבור מס' 82.

לחנויות אופנה לצעירים
בכפר סבא, רעננה וראשל"צ
דרושים
מנהלי חנויות, מוכרים/ות
לפנות בכתב יד לת.ד. 7095 ת"א
מיקוד 61070 עבור 240

לחברת הלפון בע"מ
באזור התעשיה ב' רמלה
דרושה
מזכירה
ידע בהנהלת חשבונות, עבודה על מחשב,
ידיעת השפה האנגלית והדפסה עברית אנגלית
נא לפנות החל מיום א' לטלפונים:
08-240573, 08-244740

אגודה ישראלית ... המערכת ... למחלקה המרכזית
דרושה
פקידה כתבנית
לפרטים נא לפנות לקליה או ציפי בין השעות 19.00—08.00 ביום ו' עד 13.00
טל. 03-235231/291 03-234587

לחברת גלאגרף בע"מ
למחלקת ייצור דרושים:
1. **הנדסאי אלקטרוניקה**
עם ידע במעגלים סיפרתיים.
2. **טכנאי אלקטרוניקה**
עם נסיון במוניטורים צבעוניים
3. **פקיד רכש**
עם נסיון בשוק רכיבי אלקטרוניקה.
למועמדים תנאים טובים, 5 ימי עבודה בשבוע
נא לשלוח קורות חיים לת.ד. 80 גדרה 70750
או טלפונית לגלאגרף 055-95411

לחב' תרופות
דרושים
תעמלנים רפואיים
לאזור המרכז וירושלים.
★ רקע פרה־רפואי
★ עדיפות לבעלי נסיון קודם
★ ידיעת השפה האנגלית
ורכב הכרחי
לפנות בכתב יד
לת.ד. 21085 ת"א 61020.

לחברת תקשורת גדולה
דרוש
מנהל מכירות בכיר
כישורים נדרשים:
★ נסיון רב בתחום המכירות
★ נסיון בניהול צוות מוכרים
★ אנגלית חובה!
★ נסיון במחשבים/תקשורת – יתרון!
מועמדים מתאימים יתקשרו
לטלפון: 03-263505
(בין 08.00-18.00) לקביעת ראיון.
– סודיות מלאה מובטחת –

חברה המתמחה
בתכנון והקמת מרכזי מחשבים
מחפשת
אדם מוכשר
גבר או אישה
★ בעל/ת ידע בתחום תקשורת נתונים
★ בעל/ת נסיון בעבודה עם חברות מחשבים
★ בעל/ת יכולת ונסיון במגע וקשר עם לקוחות
★ בעל/ת יוזמה.
השכר יותאם לכישורים ולנסיון המועמד
לקביעת ראיון להתקשר 03-7512923/4

טל — יעד
שרותים לתעשיה בע"מ
מקבוצת תדיראן
דרושים
★ **פחח רכב** עם נסיון של 5 שנים לפחות (בבנ"ת)
★ **מחסנאי אחראי** בעל נסיון בחזית לרכב, בוגר קורס מנפיטים. (בחולון).
★ **מחסנאי כללי** בוגר קורס מנפיטים + רשיון נהיגה (בבנ"ת).
מועמדים מתאימים יפנו ביומים א' וב' משעה 16.00 לרח' הסיבים 30 קרית אריה פ"ת, או טלפונית 03-9231654 בין השעות 08.00—10.00.

לקרית־ארבע
דרושים
רופאים
שיתגוררו במקום
וישתלבו בעבודה
בקופת־חולים (מאוחדת, כללית, לאומית)
ובכוננויות לילה (רופא מוקד)
לפרטים נוספים להתקשר
לטל. 02-961686
02-961505-6-7

לאולפן לבגרות דרושים
מורים
להכנת כיתות לבחינות בגרות בשעות הערב:
בתל־אביב (03-5460618):
מתמטיקה, פיזיקה, אנגלית, כימיה, ביולוגיה.
בירושלים (02-222375):
מתמטיקה, אנגלית
בחיפה (04-641040):
מתמטיקה, פיזיקה, אנגלית
באר־שבע (057-71690):
מתמטיקה, פיזיקה, אנגלית וספרות.
רק מורים בעלי נסיון בהכנת כיתות לבגרות מתבקשים לפנות.

דרושים
מנהלי מחלקות גביה בכירים
ברשויות מקומיות
★ משרה 101 בגוש דן ★ משרה 102 באזור ירושלים
★ משרה 103 באזור חיפה והסביבה.
הכישורים: ★ עצמאי ובעל כושר ניהול צוות עובדים
★ ידע בהנהלת חשבונות והפעלת מחשב ★ כושר ניהול משא ומתן
★ נכונות לעבודה מאומצת.
לפנות בכתב יד לת.ד. 52000 ת"א מ. 67011

מטעלי ניר בר"ש
מושב גן חיים
מנהלת חשבונות
בעלת נסיון לחצי משרה
052-31046.

למשרד אדריכל יגאל שרייבמן
דרושים:
★ **אדריכל**
★ **הנדסאי**
3–6 שנות נסיון
טל. 03-245361

לחברה תעשייתית גדולה
באיזור ת"א
דרוש/ה
1. **מנהל/ת חשבונות**
סוג 3
הכישורים הדרושים:
★ סוג 3 בהנהלת חשבונות
★ נסיון בהנהלת חשבונות של 5 שנים לפחות.
2. **פקיד/ת חשבונות**
סוג 2־1 בהנהח"ש
על המעוניינים לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים לת.ד. 2144 תל אביב מיקוד 61020 עבור „חשבונות".

לחברה גדולה ומתקדמת ביותר בתחומה
דרוש/ה
מקדם/ת מכירות
נמרץ ומסור
המסוגל להביא את דבר החברה לידיעת ארגונים, חברות ופרטיים בכל חלקי הארץ.
לפנות לטלפון: 03-264242 — אורנה/דולי
החל מיום ראשון

החברה לאוטומציה במינהל
השלטון המקומי בע"מ
דרוש
מפעיל
עם נסיון במערכת הפעלה
DOS/VSE מקום העבודה בת"א
לראיונות נא לפנות לגב' אורנה
טל. 03-269261

יכין חק"ל בע"מ
דרושים
מנהלי עבודה בפרדסים
באיזור פתח־תקוה
רצוי מקום מגורים בסביבה.
המעוניינים יפנו בכתב־יד
לאגף כ"א, ת.ד. 332 ת"א 61002.
★ מועמדים מתאימים בלבד ייענו★

אם רצונך להרויח
עד —.1500 ש.ח. לחודש
מודעה זו
לא מתייחסת אליך!!!
אם את/ה רציני/ת ודינמי/ת אם יש לך נסיון במכירות אצלנו תרויח/י הרבה יותר!!!
לפרטים: 03-660840 03-5102711

דרושים/ות
פיזיותרפיסטים/ות או אחיות מוסמכות
לעבודה קבועה באיזור
גוש דן, באר שבע, ירושלים, חיפה.
בתחומי הרפואה השיקומית והכללית
השתלמות תינתן למתאימים.
לפנות בכתב + קורות חיים:
בנין הדר דפנה, ת.ד. 33118, ת"א

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה
תשמ"א 1981
לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה.
העבריינים צפויים לעונש על פי החוק.

לרו"ח דרושה
פקידה כתבנית
נסיון שנה
03-654581-3

לגתבל, שרותי יבוא ויצוא ועמילות מכס.
קלדנית
מסדר מכס
לעבודה קבועה.
03-335071 - אלי

לחברה גדולה בענף הקונפקציה
דרוש
מנהל ייצור
כישורים:
★ נסיון רב־שנתי בניהול יחידות ייצור גדולות.
★ יכולת פיקוח וניהול גאנטיה + מערך תפירה נרחב.
★ ידע רב בטכנולוגיות ושיטות תפירה.
★ נסיון קודם בייזום מוצרים, שיפור שיטות ומדידת זמנים.
מקום העבודה במרכז.
תנאים טובים + רכב למועמד המתאים.
נא לפנות לת.ד. 13056 ת"א 61130 לציין „מנהל ייצור"

לחברה תעשייתית גדולה
באזור המרכז
דרושים:
★ ***מהנדס חשמל***
בעל נסיון בתכנון לוחות חשמל וביצוע עבודות התקנה בשטח.
★ ***מהנדס חשמל***
בעל נסיון בתחום פיקוד ובקרה של דיזל־גנרטורים.
בהצעות נא לפנות בכתב בצרוף קורות־חיים ופירוט הנסיון המקצועי לת.ד. 67 חולון.

לויטקו יצרני קלין
דרוש:
סוכן/מפיץ עצמאי
★ **בעל מערכת הפצה הכוללת:**
מחסנים
רכבים
אנשי מכירות
★ **להפצת מוצרי ניקוי וחיטוי לתעשיה.**
המוצרים מיועדים למוסדות, מפעלים ותעשיה זעירה.
★ **איזור ההפצה:**
מרכז (לא כולל ת"א וחולון).
ודרום (לא כולל העיר אילת)
נא להתקשר טלפונית אל מחלקת שיווק לתעשיה 04-725071.
– סודיות מובטחת –

לחברת ביטוח
דרוש
חתם מנוסה
בענפי אש ורכב
בעל ידע ונסיון בהפעלת צוות סוכנים
מקום העבודה –
תל אביב
להתקשר מיום א'
לענת קו פנימי 301
03-294771

השחל בע"מ
בית מסחר סיטונאי לכלי חיתוך לתעשיה
ציוד טכני וכלי עבודה
דרושים/ות בתל־אביב
1. **איש מכירות בחנות**
★ רקע טכני ★ נסיון עבודה בבית־מסחר
2. **פקיד טכני**
★ רקע טכני (אפשרי גם פנסיונר)
3. **פקידה כללית**
בעלת רשיון לקטנוע
לפנות בשעות העבודה טל' 03-330640

לארץ דוברת ספרדית
דרוש
בחור רווק
לאחר שרות צבאי, בעל נסיון בהתקנה והפעלה של מערכות השקיה בטפטוף
★ **לתקופה של שנה וחצי.**
★ **ידיעת השפה הספרדית הכרחית.**
המעוניינים יפנו בכתב יד, בצרוף קורות חיים לת.ד. 11029 תל־אביב

לחברה עולמית
בענף הקוסמטיקה
דרושות
יועצות יופי
ברחבי הארץ
אם את עונה לציפיות הבאות:
* הופעה חיצונית נאה
* מעל גיל 30
* ידע בשפות זרות (צרפתית־אנגלית)
* כושר מכירה
יש לנו מה להציע לך
לפנות בכתב לת.ד. 21331 ת"א
מיקוד 61219.
הכשרה והדרכה יינתנו למתאימות.

לבית הלוחם ת"א
דרוש
גנן מנוסה
למשרה מלאה
רצוי יוצא קיבוץ או מושב
ו/או בוגר בי"ס לגננות ושתלנות
השכר בהתאם לכישורים
רק מתאימים מתבקשים לפנות
בין השעות 8.00-14.00
03-611171-5 ליוסי שריף.

דרושים
מקדמי/ות מכירות מעולים/ות
לאזורים:
חיפה והצפון
באר שבע והדרום
כישורים הכרחיים:
הופעה נאה, נסיון בניהול מו"מ ומכירות, בעלי רכב.
לפנות לטלפון 03-262047
מיום א' לאורי.

לחברת י. פסובי בע"מ
דרוש
פקיד רישוי
בעל נסיון למשרדו בת"א
טל: 03-286133

למשרד א. שרון הדסים
אדריכלים
הנדסאים מעולים בארכיטקטורה
תולדות חיים והשכלה הכרחיים. לפנות
במשרד 03-651402 רחוב הירקון 70 ת"א מיקוד 63902

לחברה קבלנית לעבודות פיתוח וכבישים
דרוש
1. **מודד**
2. **מנהל עבודה**
באזור מרכז הארץ
נא לפנות לטלפון 03-241194.

לחברת סחר בינלאומית
דרוש
מרכז פעילות עם תורכיה
מקום העבודה: תל־אביב
הכישורים הדרושים:
★ יוצא תורכיה
★ ידע הכרחי בשפה האנגלית
★ גיל 35 ומעלה
★ השכלה אקדמאית, רקע בחקלאות – יתרון
★ נסיון מוכח במסחר בינלאומי
נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 6609 תל־אביב מיקוד 61066
– רק מועמדים מתאימים יענו –

למוסד בנקאי בת"א דרושה:
מזכירה
לעבודה בצוות מזכירותי דינאמי במשמרת אחה"צ.
הכישורים הנדרשים:
★ *השכלה תיכונית ומעלה.*
★ שליטה מלאה בשפה האנגלית.
★ ידע בהדפסה בעברית ובאנגלית.
★ נסיון קודם של שנתיים לפחות.
המעוניינות יפנו בכתב יד בצרוף קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 23032, תל־אביב מיקוד 61230 עבור „מזכירה".

למפעל בבת־ים
דרוש/ה
★ **מנהל/ת חשבונות ראשי**
★ **קלדנית**
עם ידע בהנהלת־חשבונות
03-5514298

למועצה אזורית עמק־חפר
דרוש
עובד תעסוקה
במרכז קהילתי יכון.
בדבר פרטים לפנות להמבר
טלפון 053-96781.

קופת־חולים הכללית
ענף רפואת שיניים
דרוש
רופא שיניים אחראי
במחוז תל־אביב
דרישות התפקיד:
★ רופא שיניים עם רשיון בר־תוקף ובעל ותק של 5 שנים לפחות ברפואת שיניים.
★ בעל כושר ניהול הדרכה ופיקוח על צוות רופאים גדול.
★ כושר לקיים מגע עם יחידים ומוסדות.
★ רצוי בעל תואר מומחה באחד מענפי רפואת שיניים.
תיאור התפקיד:
★ אחראי על הפעלתן התקינה של מרפאות השיניים באיזור תל־אביב.
★ קיום בקרה ופיקוח על עבודת הרופאים המרפאות.
★ אחראי על מתן הדרכה וייעוץ לרופאי שיניים באזור תל־אביב.
התנאים בהתאם לכישורים.
על המעוניינים לפנות בכתב עם ציון תולדות חיים ומס' טלפון
לענף רפואת השיניים ת.ד. 16250 ת"א לא יאוחר מיום 1.3.1987

למושב בדרום
דרוש
מנהל חשבונות ראשי
למשרה מלאה
הכרחי נסיון רב בהנה"ח ממוחשבת של מושב.
נא לפנות בכתב יד לת.ד. 33263
ת"א 61332 עבור מס' 45

לסוכנות ביטוח מהגדולות בארץ למחלקת תביעות
דרושה פקידה
במשרה מלאה
★ עם נסיון בסילוק תביעות צד ג' ובטיפול בלקוחות
טל. 03-294137 ; 03-294151.

מהנדס/הנדסאי
לעבודת פיקוח בירושלים
רק בעלי נסיון של 5 שנים לפחות.
טל. 02-699862

هكذا من الأصل

לחברת אלקטרוניקה פרטית
דרושים
1. **מנהל כח אדם**
בעל נסיון עם כח אדם ברמה גבוהה
2. **או"ש**
מהנדס/טכנאי יצור וניהול, בעל ידע ונסיון בכתיבת נהלים וטפסים. רצוי נסיון במיחשוב.
נא לפנות בצרוף פרוט מלא של קורות חיים ונסיון עבודה קודם אל ת.ד. 16480 תל-אביב 61163

היפר שוק
רשת הגל הירוק
חולון★הרצליה★ראשל"צ★רעננה
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
סוג 2-3 נסיון קודם
לפנות למשרדי החברה
רח' המצודה 33 בית ש. אל אזור
טל: 03-5566445, 5566478
כדאי לעבוד בגל הירוק

לחברה בינלאומית למשרדיה בתל-אביב
דרושה
מזכירה בכירה
• ידיעה מושלמת בשפות עברית ואנגלית
• יכולת הדפסה וניסוח בשפות אלו
• יכולת ניהול משרד בצורה עצמאית
• יחסי אנוש מעולים
ת.ד. 33749 ת"א 61337

ל"שדרי" — יצרני תוכנה בע"מ
דרושים/ות
★ **פקידה כללית**
★ **אנשי הדרכה לחבילות תוכנה** ידע בביטוח — יתרון
★ **מתכנתי COBOL**
שנת נסיון לפחות
נסיון ב-COBOL / או
ידע בביטוח — יתרון
טלפון 03-332120 03-332562

לאגף ביטוח חיים
דרושים:
1. **פקידה**
מנוסה בשיעורים ופדיונות
נא לפנות אישית למר מוטי כץ
...
2. **פקידה**
מנוסה בהפקת פוליסות חדשות
מנורה חברה לבטוח בע"מ

לאגף הנוער במתנ"ס דרושים:
1. **עובד/ת לחידה לקידום נוער** (משרה מלאה)
2. **רכז/ת הדרכה** (חצי משרה)

הלוח הכלכלי

מפעלי חוגלה בע"מ
דרושים למפעלנו בבאר שבע
מנהל יחידת חשבונות לקוחות
תאור תפקיד:
כישורים נדרשים:
לסניפינו באשדוד, חיפה ואיזור חדרה
טכנאים/הנדסאים
לתפקיד בעל אתגר בתחום סידור העבודה
בעלי נסיון — עד גיל 35
נא לפנות בכתב בצירוף קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 72 באר-שבע, מיקוד 84100 ולציין עבור מנהל כ"א.

מודיע על משרה פנויה
מכרז חיצוני מס' 3.2.87
לתפקיד
מנהל מחוז הנגב

לחברה לשיווק מכונות ומוצרי שתיה חמה למשרדים ולמוסדות
דרוש
איש מכירות —
★ שנה נסיון לפחות במכירות — רצוי בענף.
★ כושר אירגון וניהול מערך שיווק והפצה קיים.
★ בעל רכב — חובה.
לפנות בכתב-יד בצרוף קורות חיים ... לת.ד. 14242 ת"א עבור "איש מכירות".

★ מנהל/ת חשבונות ראשי/ת
★ מבקר/ת פנים
★ אנשי מכירות מיני-מחשבים
★ טכנאי/ת מחשבים/UNIX
03-204712
רוברט הלף ROBERT HALF

הנדסת התפלה לישראל
(תהליך זרחין) בע"מ
איזור התעשיה הרצליה דרושים
מהנדס קידום פרויקטים
רצוי מהנדס תעשיה וניהול, בעל נסיון בעבודה בתחום פרוייקטים תעשייתיים, לעריכת לוחות זמנים, מעקב אחר התקדמותם ומעקב הוצאות. רצוי נסיון בעבודה עם מערכת ממוחשבת לניהול פרויקטים.
מבקר איכות
נסיון של 5 שנים בביקורת טיב מכני. דרוש רשיון נהיגה וידע באנגלית.
לפנות בכתב בפרוט תולדות חיים, השכלה ונסיון ת.ד. 18041 תל-אביב מ.61180

פת
פויכטונגר תעשיות בע"מ
לסניף הצפון דרושים
1. **מהנדס/הנדסאי חשמל** / בקרה
בעל נסיון בבצוע פרויקטים באמצעות בקרים מתוכנתים.
2. **פקידה**
★ הדפסה עברית אנגלית.
★ רצוי נסיון במעבד תמלילים
וידע בהנהח"ש אלמנטרית.
לחברת השיווק בבני-ברק דרושה
3. **מזכירה בכירה**
★ הדפסה עברית-אנגלית על מעבד תמלילים
★ נסיון בעבודה על מחשב
לחברת הבקרה בת"א דרושה
4. **בחורה**
★ לטיפול ואחריות על נושאי רכש, מכירות, חשבונות וגביה.
★ העבודה דורשת יוזמה ועצמאות
למשרות 1, 2, 4 נא לפנות בצרוף קורות חיים לת.ד. 4857 ת"א מ. 61048 ולציין על המעטפה שם המשרה. למשרה מס. 3 נא להתקשר לטל 03-707146 לרוני.

לתשלובת תנובה
למפעלנו בבת-ים
★ **לבורנט תעשייתי**
לעבודה במשמרות
★ **נהג טריילר**
נא לפנות לטלפון: 03-5516332
למפעלנו בפרדס חנה
★ **נהג טריילר**
נא לפנות לטלפון: 06-371985

ויטה
דרוש
סוכן מכירות עצמאי
•בעל נסיון במכירות במיוחד בשוק המוסדי.
• בעל רכב חובה.
•תמורה כספית הולמת.
נא לפנות בכתב יד בלבד בצרוף קורות חיים לטוות בית בע"מ ת.ד. 147 49101
"עבור סוכן מכירות עצמאי."

יותר טוב מנפאואר
למחלקה הטכנית ת"א
רח' בן-יהודה 12,
א'-ה', 08.00-14.00
טל: 03-298877, 284128
דרושים
★ **חשמלאי מוסמך**
3 שנות נסיון בתעשיה. לעבודה במשמרות.
★ **חרט**
2 שנות נסיון בתעשיה.
★ **מפעילי C.N.C**
נסיון על FANUK. לעבודה במשמרות.
★ **טכנאי מיזוג אויר**
בעל רשיון לחשמל. בעל נסיון באחזקת מערכות מיזוג אויר מרכזיות.
★ **טכנאי זיווד אלקטרוני**
לחיווט וזיווד ארונות בקרה.
★ **מסגר מיכני**
בעל נסיון באחזקת מכונות ייצור בטכסטיל.
★ **מכונאי אחזקה**
בוגרי בתי ספר מקצועיים. לאחזקת מכונות תעשייתיות. לעבודה משמרות.
★ **מלחימות**
בעלות נסיון רב. יכולת עבודה מתוך שרטוט מאיזור נתניה, הרצליה ופתח-תקוה.
★ ★ ★
למתאימים יינתנו תנאי שכר גבוהים ומלוא התנאים הסוציאליים - כחוק.
מנפאואר MANPOWER
ירושלים • תל אביב • חיפה
באר שבע • רחובות

דרוש
מנהל חשבונות עצמאי
לאיזור קרית גת
רצוי נסיון בניהול חשבונות למחשבים. לפנות בכתב לת.ד. 20155 תל אביב עבור "מנהל חשבונות". תנאים טובים למתאים.

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה, תשמ"א 1981

רגים REGIS
דרושים
מהנדס מכירות
למנועי דיזל וחלפים
מזכירה עצמאית
דרוש נסיון בניהול מזכירות וחקיה. אנגלית שפת אם. הדפסה באנגלית חובה, בעברית - יתרון. משרה שלמה, 5 ימי עבודה בשבוע.
נא לפנות בכתב יד בציון קורות חיים, נסיון קודם ותנאים מבוקשים,
רגים בע"מ
ת.ד. 13200 ת"א, מיקוד 61131, ולציין את המשרה המבוקשת.

למחלקת הריהוט דרושים-
סוכני מכירות עצמאיים בכל הארץ
יועדפו סוכנים בעלי רקע טכני, רצוי בענף הריהוט.
עבודה חלקית אפשרית.
רכב פרטי חובה.
העבודה על בסיס עמלות.
נא לפנות טלפונית:
03-498116
ולבקש את עופר נתנאל.

דרוש
איש מכירות מנוסה
★ נסיון מוכח שנתיים לפחות במגזר העסקי
★ בוגר תיכון מקצועי. חשמל ו/או אלקטרוניקה
★ כושר ביטוי והופעה נאה
★ עד גיל 35
★ רכב פרטי
סודיות מובטחת
אתנור מערכות בע"מ
טל. 7513390

לחברה לשווק מוצרי בשר, בהרצליה
דרושה
פקידה/קלדנית
• ידע בנהלת חשבונות
• נסיון בנהול משרד
• משרה מלאה לתושבת מאזור השרון
טלפון בשעות משרד החל מיום שישי 04-642884, 04-660118 לישראל

FIAT
דרושים
למוסך המרכזי ברמת החייל
★ **פקידי קבלה**
★ **מחסנאים/ מפט"ים**
נא לפנות למנהל המוסך
03-483131

למעון בקדומים דרושות
א. **מטפלות**
למשרה מלאה או חלקית
ב. **עובדת מטבח**
ל־4 שעות
נא לפנות למזכירות קדומים ד.נ. שומרון טלפון: 052-921221/2 ובשעות הערב: 052-921307

לחברה תעשייתית בענף הבניה דרוש באיזור הצפון
מנהל שיווק ומכירות
דרישות התפקיד:
• בעל כושר אירגון ויכולת הפעלה של צוות עובדים.
• יכולת למיהול מרים.
• בעל השכלה אקדמית בתחום כלכלה/הנדסה,
• עד גיל 35.
• ידיעת השפות אנגלית ו/או ערבית.
• נכונות לעבודה מאומצת מעבר לשעות המקובלות.
נא לפנות בכתב יד, עם פירוט קורות חיים, השכלה ונסיון, לת.ד. 9226 חיפה 31092, עבור "מנהל שיווק".
המתאימים בלבד יענו
סודיות מלאה מובטחת

דרוש
מנהל חשבונות ראשי
לחברה תעשייתית
הכישורים:
★ מנה"ח מדופלם
★ נסיון קודם ומוכח כמנה"ח ראשי
★ ידע נרחב בעריכת דוחות כספיים, מיסוי, יבוא, שכר וניכויים.
★ יכולת עבודה עצמאית על מחשב.
נא.לפנות בצרוף קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 4171 ר"ג 52141 עבור יוסי

לברק הדפסות רשת
דרושים
★ **מקדם מכירות**
בעל נסיון בענף הדפוס
★ **גרפיקאי/ת ביצועיסט/ית**
בעל/ת נסיון, תנאים מצויינים למתאימים.
לפרטים נא לפנות לטלפון: 03-495357, 03-498021

לחברת תקשורון
דרושה מזכירה
לניהול משרד
במשרה מפוצלת
★ בעלת ידע ונסיון בהנהלת חשבונות
★ בעלת מיומנות בעבודה עם קהל
★ דינמית ואחראית
★ רצוי תושבת רמת-השרון והסביבה
טל. 471203 474732 בין השעות 08:30 ו-13:00 ו-16 00 עד 19:00

קיבוץ עין כרמל
מחפש לקליטה
★ **חשמלאי**
מנוסה בעבודות התקנה ואחזקה
בודד או בעל משפחה.
להתקשר בבוקר לטלפון:
04-844211, בערב 04-844399

טלוידאו בע"מ
דרושים
1. **אנשי מכירות**
★ בעלי נסיון מוכח של שנתיים לפחות למכירה במגזר העסקי
★ עד גיל 32
★ השכלה תיכונית ו/או מקצועית
★ כושר ביטוי והופעה נאה
★ רכב פרטי
2. **מקדמות מכירה**
★ לעבודה ½ משרה בטלפון
★ כושר ביטוי בע"פ
סודיות מובטחת טל: 7513232
לבקש את גילה

רשות שדות התעופה בישראל
נמל תעופה בן-גוריון
דרושים
בחורים/בחורות לתפקיד בטחוני מעניין בנמל התעופה בן-גוריון
העבודה מוצעת למשרה מלאה במשמרות מגוונות לחוזה מינימלי של שנה. אפשרות העסקה גם במשרה חלקית. (לסטודנטים)
תנאי הקבלה
• לאחר שירות צבאי.
• 12 שנות לימוד לפחות.
• דוברי אנגלית ברמה טובה (הראיון יערך בשפה האנגלית)
• מצב בריאותי תקין.
• מגורים באיזור גוש דן – חובה לתקופת החניכות.
– למועמדים שימצאו מתאימים יוצעו תנאי עבודה נאותים.
– למעונינים בעלי הכישורים המתאימים תתקיים ועדת קבלה במיוחלת נמל תעופה בן גוריון, בבניין משרד הבריאות (סמוך לאולם המכס), בתאריך 16.2.87 ביום ב'.
הרשמת מועמדים תתקיים משעה 06:00 ועד השעה 08:00.
מספר המועמדים היוו מוגבל ומותנה בהחלטת הועדה.
על המועמדים להצטייד בתעודת זהות, פנקס מילואים, תעודת שחרור מצה"ל. ושתי תמונות

דרושים
חרט מעולה
כרסם מעולה
מסגר מעולה
תנאים מצויינים
למתאימים
03-7513448
08-221053

דרושה
פקידה
אחרי שרות צבאי
להסדרת פגישות
והדפסות בעברית
ידיעת אנגלית רצויה
שעות 8:30-16:00, 6 ימים
03-282192-3

קינג בע"מ
למפעל מתכת באזור התעשיה החדש בראשון לציון
דרושים
★ **עובדי ייצור**
למכונות עיבוד שבבי
★ **עובדות/ים**
לעבודות מיון ואריזה
(אפשרי גם פנסיונרים)
– תנאים סוציאליים מלאים
– כולל ארוחה חמה
– 5 ימי עבודה
תושבי האזור יתקשרו
03-9612199

FIAT
סוכנות מכוניות
לים התיכון בע"מ
דרוש/ה
פקיד/ת יבוא
עדיפות לבעלי נסיון בעמילות מכס
נא לפנות בכתב לת.ד. 1696 תל־אביב 61016 עבור "פיאט יבוא".

ד"ר ויגרט חומרי ניקוי
מקדם מכירות
• משכורת + אחוזים • רכב המפעל
• חוג לקוחות קיים
בעלי נסיון ונכונות לעבודת שטח קשה יפנו בכתב יד עם פרוט קורות חיים ונסיון לת.ד. 2050 בני-ברק – 61120

לחברה מסחרית ברמת-גן
בשטח האלקטרוניקה
דרושה
מזכירה
למהנדס מכירות
ידע באנגלית הכרחי „מרבד בע"מ"
732624 03-736479

לחברת יבוא מוצרי אלקטרוניקה
דרושים
1. סוכנים לחנויות, מנוסים
2. סוכנים לועדי עובדים וארגונים + רכב
לראיון בטל' 053 40663

לישוב קדומים
דרושים
1. **גזבר – מזכיר חוץ**
תאור התפקיד:
והול ופקוח מערכת החשבונאות בישוב.
הכרת מערכות ושרותים צבוריים וממלכתיים.
יכולת ניהול משא ומתן עם גורמי פנים וחוץ.
דרישות המשרה:
הנהלת חשבונות רמה 4 / רצוי בוגר מכללה.
2. **מזכיר פנים**
אחריות להפעלת עובדי היישוב
קשר בין הישוב לחבריו
אחריות לתחזוקה ביישוב
אחריות לרכוש היישוב
יזום פעולות ישוביות לפי הצורך.
לפנות בכתב עם פרוט קורות חיים למזכירות קדומים ד.נ. שומרון עד לתאריך 23.2.87

FIAT
סוכנות מכוניות
לים התיכון בע"מ
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
סוג 2
למשרה מלאה
עדיפות לבעלי נסיון. תנאים טובים.
לראיון אישי, נא לפנות למר קליין
03-330971

למועצה להסדר ההימורים בספורט
דרושים
קוראים לסרטים אופטיים
העבודה בימי ו' בין השעות 7.00-16.00, לקביעת ראיון להתקשר לטלפון 260231 למנהל כח אדם.

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה, תשמ"א 1981

קופת חולים מאוחדת
דרושים

1. פקיד/ה כח אדם
בעל/ת נסיון של 5 שנים לפחות
5 ימי עבודה בשבוע בין השעות 8.00–15.00

2. שליח
לשליחויות ועבודות משרד קלות
בעל קטנוע 5 ימי עבודה בשבוע בין השעות 8.00–15.00

המעוניינים מתבקשים לפנות החל מיום א' למנהלת כח אדם רחוב ארלוזורוב 100 תל־אביב טלפון: 03-233251

לסניפנו ברמת־גן
דרושים

1. רופא/ת שיניים
בעלי ות נסיון של 3 שנים לפחות

2. סייעים/ות לרופאי שיניים
בעלי ות נסיון של 3 שנים לפחות
המעוניינים מתבקשים לפנות החל מיום א' למנהל המרפאה רח' חנן 6 א' טלפון 03-734196

לבקו"ד נירוסטה בכו' יגאל אלון 118 ת"א
דרושים

נירוסטה

מסגרים למשים רתכים

על המעוניינים לפנות בימים א'–ה' בין השעות 8:00–16:00 לטלפון 03-251411 ולבקש את דני או דרור.

Red Carpet Hospitality Services Ltd

דרושות דיילות
לחצי משרה לחדר אחמים בנמל התעופה בן גוריון

IF YOU ARE FLUENT IN ITALIAN AND YOUR TYPING IS GOOD MEDIADISC WANTS YOU FOR A

COMPUTER EDITING
FULL TIME JOB, 4 MONTHS PROJECT.
FOR INTERVIEW CALL 03-490092

למדיאדיסק – חברה להפקת לומדה במחשבים

דרוש
גרפיקאי/אילוסטרטור
בוגר בצלאל (או דומה)
רצוי נסיון באנימציה
לעבודה בעצוב גרפי על מחשב.
לקביעת ראיון 03-490092

רשת עמל

דרושים/ות
מורים/ מדריכים/ מרצים
במקצועות הדפוס
(תנאי שכר מיוחדים)
לקורסי בוקר במקצועות הבאים:
• צילום אופסט
• מונטז' ולוחות
• הדפסת אופסט

למפעל אלקטרוניקה באזור המרכז
דרוש

מנהל מחסן

נסיון הכרחי
נא לפנות בכתב לת.ד. 39679 ת"א
מיקוד 61396

למפעל ירולון בע"מ ירושלים דרושה
עוזרת למעצבת אופנה
בנושא חולצות ושמלות
• בעלת נסיון בתעשיה
• משרה מלאה
• 5 ימים בשבוע
תנאים טובים למועמדת המתאימה
לפנות למנהל כח־אדם בטלפון 02-716914 מיום א'.
סודיות מובטחת

למושב באר־טוביה
דרוש/ה חשב/ת שכר
דרושות:
1. נסיון כן שנתיים לפחות במשכורות ממוחשבות.
2. אזור מגורים קרית־מלאכי אשדוד אשקלון.
פרטים לפנות לוקסמן משה 055-86963, 055-83005

למפעל טקסטיל
דרוש
מכנאי ייצור

למפעל טקסטיל
דרוש ה
מבקר/ת טיב ואיכות
בעלי נסיון בקונפקציה
משרה מלאה * 5 ימים בשבוע
02-716914 למנהל כח־אדם

עבור אחד מלקוחותינו
מתפרה גדולה בצפון **אנו מחפשים**

1. מנהל עבודה
• ידע נסיון רב בתפירה.
• יכולת מוכחת בהדרכת תופרות.
• יכולת התמודדות עם מיגוון מוצרים.

2. מכונאי למכונות תפירה
• נסיון קודם במתפרה.
• נסיון בתיקון מכונות אוברלוק, כחט אחת, דו מחט, לולאות, מכפתרים, זיגזג ומכונות תגזורת.
• ידע באחזקה כללית וחשמל – יתרון.

תנאים טובים למועמדים המתאימים
נא לפנות בכתב לת.ד. 8144 רמת־גן 52181
התפקיד מיועד לגברים ונשים.

נציבות שירות המדינה

מודיעה על

מכרז קיבוצי מק/3/87

למשרות חוקרים באגף המכס ומע"מ

מקום העבודה

תל־אביב 10 משרות
ירושלים 2 משרות
באר שבע 2 משרות
יהודה ושומרון 2 משרות

המשרות הן בדרגות ט'־י"ז של הדירוג האחיד בעלי השכלה אקדמאית (תואר ראשון) ידורגו בדרגות 3־5 מח"ר לפי הכללים.
כן משולמת תוספת שכר בשיעור 30%.

תיאור עיקרי התפקידים
עורך חקירות של חשודים ועבריינים על חוקי המסים שבתחום טיפול אגף המכס ומע"מ יוזם דרכי איסוף מידע על חשודים מעשיהם ומקורות הכנסתם.
מכין תזכירים ודיווחים על ממצאי החקירה ומגבש הצעות לדרכי הלחימה בשיטות ההבריחה.

דרישות המשרה
1. השכלה תיכונית **מלאה 12** שנות לימוד.
2. ידיעת שפות **מהמדוברות בארץ**.
3. כושר לקיים **מגע נאות עם** קהל וכושר לנהל מו"מ.
4. נכונות לעבוד **מעבר לשעות** העבודה הרגילות והכרוכה במאמץ.
5. רצוי נסיון בחקירות.
6. רצוי ידיעה ברמה של סוג 1 בהנהלת חשבונות.
7. רצויים מועמדים יוצאי יחידות קרביות בעלי נסיון פיקודי בחמש השנים האחרונות.
8. יועדפו מועמדים מעיר המגורים שצויין.

הערות
א המועמדים שיבחרו יועסקו עפ"י חוזה עם אפשרות העברה למעמד קבוע עפ"י הוראות התקשי"ר.
ב. מועמדים שיבחרו ישתתפו בקורס תשולם משכורתם לפי דרגה טו' אחיד.
ג המועמדים ידרשו לעמוד בבחינות בכתב ובע"פ, אשר יחלו מתאריך 22.3.87 (הזמנות בציון המיועד המדויק לבחינה תשלחנה בדואר).
ד. המועמדים שיבחרו ידרשו לעבור בהצלחה קורס חוקרים בתנאי פנימיה לתקופה של כ־2 חודשים ולאחר מכן תקופת נסיון של כ־6 חודשים.
ה. מועד משוער לפתיחת הקורס - יוני 87.
ו מועמדים שישתתפו בקורס יתחייבו לשרת באגף המכס ומע"מ בהתאם להוראות התקשי"ר.
ז בהתאם לחוק הזדמנות שווה בתעסוקה תשמ"א־1981, כל מקום במכרז זה שצויינו המילים מועמד או מועמדים הכוונה גם למועמדת או מועמדות
ח. את פרטי המכרז המלא והמחייב וכן טפסי בקשה ומידע נוסף ניתן להשיג באחת מלשכות של נציבות שירות המדינה כדלקמן:

באיזור ת"א־יפו – הקריה רח' קלמן מגן מס' 10.
באיזור ירושלים – הקריה רח' קפלן 3 ירושלים.
באיזור באר שבע – בנין לשכת הבריאות המחוזית שכונה ד' רח' שמעון הצדיק ב"ש.

בקשות למילוי המשרה יש להגיש בצרוף מסמכים המעידים על השכלה ונסיון כנדרש לאחת הלשכות הנ"ל.

המועד האחרון להגשת הבקשות כח' בשבט תשמ"ז (27.2.87)

מלונות דן
למלון דן תל־אביב
דרושים ות

אחראי ת משמרת קבלה
בעל/ת נסיון בבתי מלון – רצוי במערכת ממוחשבת.

קופאי/ת קבלה

חשמלאי/ת אחזקה

תופר/ת

לכבוד תעשיות בירה בע"מ – חולון
דרושים

עובד לחדר סירופ
בוגר 10 שנות לימוד

מפעילים למכונות ניפוח
בוגרי בתי ספר מקצועיים, בעלי רקע בסיסי בהידראוליקה ופנאומטיקה

מנהלי עבודה
רצוי בוגרי קורס מנהלי עבודה, לניהול קוי ייצור

המועמדים מתבקשים להתקשר טלפונית למנהל כח־אדם טלפון 03-800131

למפעל מוביל בצפון
דרושים
1. עובדות מקצועיות ובלתי מקצועיות
2. מנהלת קו ייצור מקצועית

קול ישראל
למערכת החדשות ברדיו תל־אביב
דרושה

כתבנית־טלפרינטרית
לעבודה במשמרות; משרה מלאה

למפעל "אדרת שמחון"
דרוש
טפטר

לבית חולים במרכז הארץ
דרוש

חשמלאי
בעל רשיון "חשמלאי מוסמך"
לפנות למר לנקר קרונקר
טלפון: 5311343

לבית הספר חימי מבואותיים

דרושים

★ **מדריך חברתי לנוער בגיל תיכון**
מגורים במקום הכרחי
שכר בדרוג הוראה

★ **מורה לאנגלית במשרה חלקית**

המעוניינים יפנו למנהלת בית"ס מבואותיים
מכמורת 40297 טלפון 053-93242

חיל האויר

מציע לנגדים וחוגרים
אתגר ועניין מקצועי

במגוון תפקידים עם אפשרויות קידום והתפתחות אישית בתחומים הבאים:
★ הנדסאים וטכנאי אלקטרוניקה ומכונות.
★ מכונאי מטוסים ומסוקים.
★ חשמלאי מטוסים ומסוקים.
★ מכונאי וחשמלאי רכב וצמ"ה.
★ גדרי שלישות, רשום, אפסנאות ומשמעת.
★ נשקים, חובשים, נהגים וטבחים.
★ חשרי מקצוע להכשרה לטבחות.
★ כבאים.
★ דפס.
★ פיקוח מצנחים.
★ משגי פלסים.

הכישורים הנדרשים:
א. בוגרים גיל 65 ומעלה.
ב. עד גיל 30.
ג. יוצאי צבא בעלי עבר צבאי תקין.

** לבאים יתון סיוע בדיור.
** משובצים ביחידות "שדה" יזכו בתוספת שכר יחודית.

המעוניינים יפנו בצרוף תעודת שחרור (אין צורך בתאום מראש) לרחוב אבן גבירול 12, תל־אביב, או לטלפונים: 03-693800, 03-234735, בין השעות 08:00–17:00.

למפעל גדול בתל־אביב
דרושים
★ מסגרים מקצועיים
★ טכנאי מכונות

לקבוצת **השמירה**

סניף רחובות
דרוש
מפקח אזורי

מלונות דן
למלון דן כרמל בחיפה
דרוש/ה
מנהל/ת משק בית
עם נסיון רב במלונות 5 כוכבים
מתאימים/ות יפנו למנהל כ"א (בעט)
טל' 04-386211

למגן מעליות בע"מ בפתח־תקוה
דרושים:
1) מסגרים מקצועיים
2) משוחרר צה"ל לא מקצועי
להתקשר אל איציק טלפון 03-9247777

לביה"ס החקלאי התיכון עיינות
דרושים
לעבודה בפרוייקט נוער מתויל

★ **מדריך חברתי**
★ **אם בית**
★ **עובדת מטבח**
אחראית משמרת
מגורים במקום חובה

לפנות לטלפונים: 08-475682, 08-474655, 08-474638 בין השעות 8.00–15.00
ולחול משעה 15.00 לטלפון: 08-475682

למפעל תעשייתי באשדוד
דרוש/ה
עוזר/ת למנהל מחלקת יצוא ויבוא

הכישורים הדרושים:
★ ידיעת עברית ואנגלית
★ תדפסת בשתי השפות הל'
★ נסיון קודם במקצוע יצוא/יבוא עצמאית

על המעוניינים תשבי אשדוד – לפנות בכתב, תוך ציון נסיון קודם ומספר טלפון – למנהל כח אדם ת.ד. 9002 אשדוד 77192

לחברת שיווק בטירת הכרמל
דרוש
מנהל חשבונות
★ סוג 3
★ 5 שנות ותק בתעשיה (נסיון במחשב)
נא לפנות לטלפונים 04-842025 לשבתאי.

למפעל גדול בענף המתכת בירושלים
דרושים

★ **חשמלאי תעשיה מוסמך**
★ **עובד בית מלאכה מכני**
★ **עובד בית מלאכה מכני**
★ **מכונאי מכונות ייצור עדינות**
בוגרי בית ספר מקצועי במגמת מכניקה עדיפות לבעלי נסיון בהפעלת וכיוון של מכונות מדויקות.
מועמדים יתקשרו לטלפון: 02-717225 ולבקש את יורם/אביקם

דרושים
1) טכנאי/ הנדסאי כימיה
עם נסיון בתעשייה לתפקיד מבקר איכות

2) חשמלאי מוסמך
עם נסיון בתעשייה וידע במיכשור ובקרה

נא לפנות לת.ד. 17 פרדס־חנה
06-379073

טאמפו
לטמפו תעשיות בירה בע"מ – חולון
דרושים

מוכרנים – 12 שנות לימוד לפחות, ניסיון במכירות רצוי בענף המזון, תושב גוש דן, בעל רשיון נהיגה.

פקיד התחשבנות – בוגר בי"ס תיכון בעל רקע בעבודה כטלר בבנק – שעות העבודה מ־12.00 עד 20.00 וכן שעות נוספות לפי הצורך.

מחלקים – בעלי רשיון נהיגה למשאית, רצוי מעל 15 טון.

המועמדים מתבקשים להתקשר טלפונית למנהל כוח־אדם טלפון 03-800131

דרושים מיידי
שרברבים
לעבודות אינסטלציה
תנאים טובים
03-5321423

איש מכירות
דרוש
לחברה מטחריונ בתל־אביב.
נסיון מוכח של 3 שנים.
יכולת ניהול משא ונותן עצמאי. ידע באנגלית.
לפרטים: ציון, 03-5101936

דרוש
איש מכירות
(מהנדס, ארכיטקט, קבלן)
למפעל מהגדולים בארץ
בענף מוצרי בנין, באיזור המרכז.
נא לפנות
לת.ד. 151406 לירושלים

דרושים/ות
מקדמי מכירות
עם רכב.
נא לפנות בכתב בפרוט מקסימלי של תולדות חיים לת.ד. 39808 ת"א מיקוד 61397 עבור "מקדם מכירות"

למוסד צבורי במרכז־הארץ
דרושים

טבחים

בעלי נסיון
למשרה מלאה.

לפנות ליוסי כהן בין השעות: 15.00–8.00 בטלפון: 03-413213

לצה"ל דרושים
כלכלנים
לשרות קבע:

נתונים אישיים נדרשים:
א. גיל – עד 35
ב. לאחר שרות צבאי – יועדפו קצינים ברמת סגן – רס"ן
ג. מגמות נדרשות: – כלכלה וסטטיסטיקה
– כלכלה ומחשב
– כלכלה וחשבונאות
– כלכלה מורחב

להרשמה וקבלת פרטים נא לפנות ללילי בטלפון – 03-616155

דרוש
רתך ארגון לאלומיניום
טל' 04-727771 בין השעות 16.00–07.00

לאתר תיירות גדול בתל־אביב
דרושים

1. מנהל/ת מכירות תיירות פנים
בעל/ת נסיון של 3 שנים במכירות לוועדים ומוסדות. רצוי רקע בתחום האמרגנות ובתיירות ישראלית (עדיף/ה בעל/ת רכב).

2. מנהל/ת מכירות תיירות חוץ
בעל/ת קשרים והכרויות במשרדי נסיעות, סוכנים, בתי־מלון וגורמי תיירות. הופעה נאה ויכולת ניהול מו"מ ברמה גבוהה (עדיף/ה בעל/ת רכב)
לחתקשר טל. 03-813205 לאתי.

פלוס
מערכות הגוכה לניהול
רחוב טאגור 37 ת"א
מחפש עבור שני מפעלי תעשיה

★ **מהנדס/מנהל אחזקה לחברה בחדרה**
★ **מהנדס/מנהל אחזקה לחברה בגוש דן**

תנאים טובים למתאימים
רק המתאימים ייענו
נא לפנות בכתב יד לת.ד. 14132 ת"א 61141
– סודיות מובטחת –

למוסד רפואי ארצי
דרושים
★ **מנהל מעבדה רפואית בראשון־לציון**
בעל תואר שני. נסיון בניהול מעבדה.
לפנות בכתב־יד בצירוף קורות חיים ולפרט נסיון קודם בעבודה, דרישות שכר – אל: ת.ד. 4026 מיקוד 61040 ת"א.

★ **שליח־נהג**
בעל רשיון נהיגה ברכב.
דרושה התמצאות טכנית.
לפנות טלפונית 03-201142 לקביעת ראיון.

לסטימצקי במלון המלך־דוד ירושלים
דרושה

מוכרת אחראית ומנוסה
עם ידיעת שפות משרה מלאה במשמרות
לפנות לגב' עופרה 02-223654
בין 09.00–15.00.

נשיונל סמיקונדקטור National Semiconductor

לקבוצת המערכות במרכז התכנון בהרצליה
דרוש:

מהנדס אלקטרוניקה מעולה

תאור התפקיד: ★ פיתוח ואינטגרציה של מערכות מיקרו מחשבים מתקדמות.
כישורים: ★ נסיון 5-3 שנים בתכנון ספרתי
★ יכולת עבודה בצוות
★ נסיון ב-VME, יתרון.

אצלנו תמצא מרכז תכנון ופיתוח מתקדם בעל אוירה יוצרת ובלתי פורמלית תוך שילוב של מפעל קטן עם הגיבוי והיציבות של חברת ענק אמריקאית.

אנא פנה בכתב בצרוף קורות חיים וגליונות ציונים אל:
נשיונל סמיקונדקטור (ישראל) בע"מ
ת.ד. 3007 הרצליה ב' מיקוד 46104
עבור מנהל כ"א

המודעה מיועדת לגברים ונשים כאחד.

סהר
חברה ישראלית לביטוח בע"מ

מחשבה אחת קדימה
לאגף ביטוח חיים
1. **פקיד/ה**
בעל/ת ידע ונסיון בבסוח חיים של שנתיים לפחות.
2. **מפקח רכישה**
סופר וייזר באזור חיפה לטיפול בסוכנים קיימים.

לפנות לטל: 03-640418 (פרס ליום ו')

מאזני שקל
יצרני מאזניים אלקטרוניים משוכללים

עם התרחבות הייצור והשיווק
דרושים
לאגף המשקלים לתעשיה ולאגף המשקלים הקמעונאיים מסחריים

אנשי מכירות עצמאיים ומנוסים

בעלי רכב ורקע מתאים יפנו לפרנקו בטלפון: 03-612411
לקביעת ראיון

מנהלים בע"מ
איוש ומיון מנהלים ועובדים בכירים

לאחד מלקוחותינו בתחום הפרמצבטי
דרושים

1. מנהל יחידת מו"פ פרמצבטי
רוקח, בעל נסיון קודם בתחום הפיתוח הפרמצבטי.

2. מנהל QA
Ph. D, בעל נסיון בתעשיה הפרמצבטית, הכרות עם נושאי GMP, FDA, QC ו-QA.

3. מנהל יחידת פיתוח ואינטגרציה של תהליכים ביולוגיים
Ph.D בביולוגיה או ביוכימיה, בעל נסיון קודם בניהול.

מהמועמדים לכל המשרות נדרשת ידיעת אנגלית.
מקום העבודה – אזור תל-אביב.
המועמד המתאים יפנה בכתב יד בצרוף קורות חיים ונסיון אל "מנהלים" ת.ד. 4665 תל-אביב 61046.
ס ו ד י ו ת מ ו ב ט ח ת

MENAHALIM LTD
EXECUTIVE RECRUITMENT AND SELECTION

אינטל

חברה אינטל ביצעה את פריצת הדרך בתחום תכנון מעגלים משולבים *VLSI* וממשיכה בפיתוח הפעילות בארץ. אינטל ישראל מרחיבה את פעילויותיה בפיתוח דור העתיד של המיקרו מחשבים, תכנת מערכות ותכנת תיב"ם מתקדמת.

אחראי(ת) משאבי אנוש לחיפה ות"א
משרה 5000

תאור התפקיד:
תפקיד יחודי, עצמאי בתחום כח-אדם המשלב עבודת יעוץ ארגוני וטפול בפרט עם ארגון והפעלת תכניות כ"א ורווחה שוטפות.

כישורים נדרשים:
* תואר בהתנהגות ארגונית/פסיכולוגיה תעשייתית או לימודי עבודה.
* יכולת מוכחת ביעוץ ברמת מנהלים – עובדים.
* הבנה ויכולת ניתוח של שכר והטבות.
* נסיון רלוונטי של מס' שנים בתעשיה.
* יכולת הדרכה.
* שליטה באנגלית ובעברית.
* מקום מגורים באזור חיפה.

מהנדס(ת) אלקטרוניקה/ מחשבים מצטיין(ת)
משרה 3862

כישורים נדרשים:
* רקע בתכנון לוגי ומחשבים
* ממוצע ציונים מעל 80
* נסיון קודם לא הכרחי

אנא פנה(י) בכתב בצרוף קורות חיים, תעודת זהות, גליון ציונים ומס' טלפון למחלקת גיוס עובדים

אינטל ישראל (74) בע"מ
ת.ד. 1659 חיפה 31015

-סודיות מובטחת-

מילא
מרכז יעוץ למשאבי אנוש

עבור אחד מלקוחותינו דרושים לתפקידי מפתח

1. **מנהל תחום תכנון הנדסי**
דרישות התפקיד:
- מהנדס מכונות.
- נסיון ניהולי של 10 שנים לפחות בענף המתכת, עיבוד שבבי.
- כושר תכנון וניהול עבודת מטה ושטח.
- נמרץ דינמי.

2. **מהנדס מכונות**
דרישות התפקיד:
- נסיון של 3 שנים בענף המתכת, עיבוד שבבי.
- יכולת ניהול צוות עובדים.

3. **מהנדס תעשיה וניהול**
דרישות התפקיד:
- נסיון של 3 שנים בעבודת תפ"י בענף המתכת.
- יחסי אנוש מעולים.

מתעמדים מתאימים יפנו בכתב יד בפירוט קורות חיים לת.ד. 23511 תל-אביב ולציין מספר המשרה המבוקשת.

מודעה זו מיועדת לגברים ונשים כאחד.
רק פונים מתאימים ייענו. סודיות מובטחת.

גיוס עובדים ● מבדקים ● יעוץ והכוון תעסוקתי ● יעוץ ופיתוח ארגוני

לשרותי במה בע"מ
דרוש

מנהל מח' ציור שלטים
עם כושר ניהול
מומחה בעל נסיון.

נא להתקשר 03-210538

שרותי במה

חברת גני הדר
מפעלי תיירות בע"מ
מלון נהר הירדן

דרושים לנו:
טבחים:
★ *ראשי משמרת*
★ *מטבח קר*
★ *רוטבים*
★ *אה-לה-קרט*
★ *עוזר קצב*
★ *עוזר קונדיטור*

חופשה על הכנרת מדי שבוע אחת

שכר נאות ואפשרויות קידום
למתאימים אפשרות עזרה בדיור
נא לפנות למח' כ"א מלון נהר הירדן
06-792950
ת.ד. 1556 טבריה

להיפרשוק "תנובה" פתח-תקוה
דרושים:
עובד
למחלקת מכולת
עובד
למחלקת ירקות
העבודה במשמרות לחילופין

מועמדים מתאימים תושבי פ"ת וסביבתה הקרובה ביותר מתבקשים לפנות אישית למנהל היפרשוק פתח-תקוה מר סולו קונן.
ניתן לתאם פגישה טלפונית בטלפון מס' 03-918860, או 03-902285.
– סודיות מובטחת –

---

comper

לתפקידים אטרקטיביים בחברות וביחידות מחשבים
אנו מחפשים
מנהלים ואנשי מקצוע מעולים:

מנהל יחידת מחשב
מנהל מחלקת תכנה
מנתחי מערכות בתחום תעשיה ומסחר
מתכנתי SYS — ידע רב במחשבי I.B.M ותקשורת
מתכנתים מנוסים — מומחים ב-CICS; COBOL; S-38
מועמדים בעלי נסיון של שנתיים ומעלה

נא להתקשר לטוני לטלפון: 03-332917.
מען למכתבים: דרך פתח תקוה 114 ת"א, 67012 עבור "קומפר".
המודעה מיועדת לנשים וגברים כאחד.
סודיות תשמר בקפידה.

קומפר
כוח אדם במחשבים בע"מ

מ.י.ל. המכון הישראלי למינהל
ביה"ס הותיק והגדול
להכשרת עובדי משרד וחשבונאות

אנו נכשיר אותך לעבודה מעניינת ומכניסה

אנו נכשיר אותך תוך מספר שבועות ללא תלות בגילך והשכלתך בכל מקום בארץ למקצועות:
◄ **מעבדת תמלילים** על מחשבי P.C
◄ **כתבנית** עברית-אנגלית
◄ **מנהלת חשבונות** ◄ **קלדנית**
◄ **מפעילת מסוף** מחשבי P.C

הפניה למקומות עבודה לבוגרות

פנה עוד היום לסניפי המכון הישראלי למינהל:
הסניפים פתוחים בין השעות: 9.00-1.00 לפנה"צ, 16.00-19.30 אחה"צ

תל-אביב [illegible] 292240	חיפה [illegible] 664505	ירושלים [illegible] 23903	בני-ברק [illegible] 32872	ראשל"צ [illegible] 958801	רחובות [illegible] 452327	פתח תקוה [illegible] 913665	נתניה [illegible]
חולון [illegible] 87882	רמת-גן [illegible] 726132	חולון [illegible] 880883	בת-ים [illegible] 584161	כפר-סבא [illegible] 444206	אשדוד [illegible] 35624	רמלה [illegible] 342386	אשקלון [illegible] 29438

יחידת האבטחה במסופים בגבול ישראל-מצרים
דרושים
בוגרי יחידות קרביות לתפקיד בטחוני

שכר: עד 1,000 ש"ח לחודש + הטבות רבות נוספות, כגון דיור, ארוחות, נסיעות ומענקים.

הכישורים הדרושים:
★ לוחמים ביחידות שדה (עדיפות למסיימי קורס פיקודי). ★ בעלי כושר גופני גבוה, פרופיל רפואי 82 ומעלה (בעלי משקפיים יחוייבו בעדשות מגע רכות) ★ עד גיל 27 ★ עבר ללא דופי ★ בוגרי 12 שנות לימוד ★ דוברי השפה האנגלית (ערבית-יתרון).

הקבלה לעבודה מותנית במעבר קורס.

ועדות קבלה תתקיימנה במשרדי חברת "השמירה" בע"מ, ברח' בן-יהודה 77, תל-אביב, קומה ג', בימים ראשון (15.2.87) ושלישי (17.2.87), בין השעות 9.00-13.00.

על המועמדים להצטייד בתעודת זהות, פנקס מילואים, תעודת שחרור, פנקס שבוי ו-3 תמונות.

נגר מקצועי עם נשמה של אומן יכול להיות אצלנו ג'פטו.

לשרותי במה בע"מ
דרוש
● **נגר תפאורות**

נא להתקשר 03-210538
שרותי במה

U-MAN

מפעל המייצר ומשווק מוצרים טכניים יחודיים בעולם בתחום המתכת ועובר לבוקו שבשומרון (12 דקות נסיעה מצומת מורשה), מציע הזדמנות למתאימים לתפקידים:

מנהל ייצור מישרה 1/350.
מהנדסי מכונות מישרה 2/350. למחלקת פיתוח – רצוי בעלי נסיון באבזרי צנרת.
הנדסאי מכונות מישרה 3/350. למחלקה הטכנית.
מנהלי מחלקות מישרה 4/350. חרוטה, הרכבה וכו'.
פקידים/פקידות מישרה 5/350. למשרד ולמחלקת יצוא. ידיעה אנגלית הובה. שפות נוספות יתרון.
עובדי הרכבה מישרה 6/350.
חרטים / כרסמים מישרה 7/350.

תנאים טובים והסעות מובטחים.
לפנות בכתב, בפירוט נסיון קודם ובציון מספר המישרה, לת.ד. 6610 תל-אביב 61066.

למפעל תעשייתי באיזור המרכז העוסק בפיתוח וייצור מוצרי אלקטרוניקה צבאיים
דרוש
טכנאי/הנדסאי תעשייה וניהול

תיאור התפקיד:
● תפ"י ● קידום אספקה ● בניית תוכניות עבודה על מיקרומחשב

הכישורים הדרושים:
ידע בתחום תפ"י ● נסיון של שנתיים לפחות, רצוי במפעל אלקטרוניקה ● רקע במערכות ממוחשבות ● נכונות לעבודה מאומצת.

תנאים טובים ● 5 ימי עבודה בשבוע.

המועמדים יפנו בכתב-יד בצירוף קורות חיים לת.ד. 28141 תל-אביב 61281, בציון "עבור תפ"י" על גבי המעטפה.
– סודיות מובטחת –

אלסינט
לניהול מקצועי של פרויקטים בפיתוח
תוך שילוב אמנה מקצועי וניהולי ברמה גבוהה דרוש

מהנדס אלקטרוניקה מומחה בתחום האנאלוגי
(מס. משרה 850209)

בעל נסיון רב בתכנון מעגלים מהירים, מגברים רחבי סרט, סינון אותות מתוך רעש ומערכות בקרה.
תנאים טובים למועמד המתאים.
סודיות מובטחת

אנא פנה בצרוף קורות חיים, ת.ד. ומס. משרה למדור גיוס ת.ד. 550 חיפה, 31004
מודעה זו מיועדת לנשים וגברים כאחד

אלקטרוניקה בשרות הרפואה

דרוש ראש ממשלה ומ"מ ראש ממשלה

למבצע מיוחד לפורים,
דרושים: כפילים ליצחק שמיר ושמעון פרס. נא לפנות לטל: 248216 -03

כימאי
BS/MS או הנדסאי/לבורנט
נדרש בפתות חדשני בכימיה תרופתית.
תנאי עבודה טובים!!
אי. אר. טי. קרית הסביון, טל' 04-225175

המוכשרים להצליח

אם אתה בוטח בעצמך ויכול להוכיח שאתה מסוגל להצליח ולעבוד את המיון הקפדני, יש לך הזדמנות להצטרף לקורס המקצועי של מגדל
ללמוד ביטוח חיים וגם ביטוח כללי
לעמוד במבחני רישוי מהמחה של משרד האוצר, להתמחות כסוכן ביטוח במגדל ליהנות מהכנסה חודשית הולמת מסיום הקורס.
והעיקר – להצליח ולהגיע לעצמאות.

טלפן ללבנה: 03-647240

דבר אחד בטוח. מגדל
חברה לביטוח בע"מ

פריקלאס ים-המלח בע"מ
למפעלנו במישור רותם דרוש/ה

עובד/ת שיווק בכיר/ה

★ תואר בכלכלה/הנדסה כימית ★ רקע קרמי - יתרון ★ שליטה בשפה העברית ★ ידיעת השפה האנגלית על בוריה (רצוי שפת אם) - שפות נוספות יתרון ★ נסיון בשיווק מוצרים טכניים כלל שרות ללקוחות ★ נסיון מסחרי וכושר ניהול מו"מ עם לקוחות.

5 ימי עבודה בשבוע - תנאי השכר יקבעו עפ"י כישורי המועמדים
למועמדים מחוץ לאזור תנתן עזרה בדיור
כתובת לפניות: פריקלאס ים המלח בע"מ, מישור רותם
ד.נ. ערבה 86800 טל. 057-53031
בקבוצת כימיקלים לישראל

אס.אי.אס. בע"מ
מערכות ממוחשבות לתעשיה

לחברת מחשבים צעירה בהרצליה
דרוש
קבלין
כישורים:
*רקע באלקטרוניקה
*יועדף בעל נסיון בהכש
לפנות בין השעות 08.00-15.00
לטל' 052-546778/546787

לחברה לייצור אופנה
דרושים
✶ מזכירה ✶ תופרת מודלים
✶ גזרן מקצועי ✶ מוכר/ת
✶ מנהל חשבונות במשרה חלקית
✶ מעצב/ת סגנון ספורטיבי צעיר
✶ סוכני מכירות פעילים בעלי רכב

לפנות לטלפון 332006 למשה

או.אר.אס שרותי כח אדם

למחלקה המשרדית בתל-אביב דרושות

★ **מזכירות עברית אנגלית**
— הדפסות בשתי השפות
— עבודות במשרות מלאות באזורים: חולון, הרצליה, פ"ת, תל-אביב.

★ **מעבדות תמלילים**
— מעבדות תמלילים עברית ו/או אנגלית על כל סוגי התוכנה.

★ **נקבניות דסקטים**
— לעבודה באזור תל-אביב

★ **כתבניות**
— כתבניות עברית עם נסיון.
— כתבניות אנגלית עם נסיון.

★ **ספרנית**
— רצוי בוגרת אסי
— אפשרי ללא נסיון. לעבודה בתל-אביב

תנאים טובים למועמדים המתאימים
ככר אתרים 134, תל-אביב, טל. 202460

א.זליג — בכירים לקריירה חדשה
אנשים מעולים לתפקידים בכירים

עבור לקוחותנו למפעלי תשלובת תעשייתית מבוססת בתחום הטקסטיל והאריגה

דרושים/ות מנהלי תפעול/יצור

תאור התפקיד: ארגון והפעלת מערכת היצור, כולל מעקב ועמידה בלוח זמנים.

השכלה וכישורים:
— מהנדס תעשיה וניהול — יתרון.
— נסיון מוכח בתעשיה — רצוי בטקסטיל.
— כושר מעולה בתחום הארגון ויכולת להפעלת צוות עובדים גדול באמצעות מנהלי מחלקות ומנהלי עבודה.
— יחסי אנוש טובים ויכולת לעבוד בצוות.
— מגורים: אזור חיפה או מרכז הארץ

נא להתקשר בימי א'-ה' בין השעות 09.00-17.00 לטל' 03-667610 או 03-667630, או להביא/להעביר למשרדנו ברח' גאולה 42, ת.ד. 4230, תל-אביב, קורות חיים כתובים בכתב יד על נייר ללא שורות, בעט כדורי ולציין את היד הכותבת.

חברת גני הדר מפעלי תיירות בע"מ
מלון נהר הירדן

דרושים לנו:
★ מנהל/ת כח-אדם (רצוי נסיון במלונאות)
★ מנהלי חשבונות מנוסים
★ מזכירת מחלקה
★ פקידי/ות קבלה
★ קופאים/יות
★ מלצרים לחדרי אוכל
★ מלצריות למועדון הלילה
★ חדרנים

חופשה על הכנרת מזית אחרת

שכר נאות ואפשרויות קידום למתאימים אפשרות עזרה בדיור
נא לפנות למח' כ"א מלון נהר הירדן 06-792950
ת.ד. 1556 טבריה

לקבוצת מפעלי עלית
למפעלנו ברמת גן
דרוש
מנהל מחסן תוצרת גמורה

הכישורים הנדרשים:
★ נסיון מוכח של 5 שנים לפחות בניהול מחסן ממוחשב
★ כושר הפעלת צוות עובדים (כ־20 עובדים)
★ נכונות לעבודה מאומצת ולשעות עבודה מרובות.

המעוניינים יתקשרו לקביעת ראיון לטל. 731111 למנהל כח אדם, החל מיום א'.

טוב לי עם עלית

א.זליג — בכירים לקריירה חדשה
אנשים מעולים לתפקידים בכירים

עבור לקוחתנו — חברה בינלאומית שמרכזה בישראל — באזור ת"א

דרוש/ה סמנכ"ל/מנהל שיווק (בינ"ל)

מהות התפקיד:
— אחריות על שיווק/ייצוא ולוגיסטיקה של השוק המקומי.
— בנית מערכת שיווק והפצה בשיטות מתקדמות וממוחשבות.
— התפקיד כרוך בנסיעות לחו"ל.

דרישות התפקיד:
— כושר ארגוני, יוזמה ועצמאות, ויכולת הפעלת צוות.
— יכולת לנהל מו"מ ברמות גבוהות.
— יתרון לבעלי רקע בחקלאות.
— הכרת השווקים במערב אירופה.
— שפות: אנגלית הכרחית. גרמנית ו/או צרפתית — יתרון.

נא להתקשר בימי א'-ה' בין השעות 09.00-17.00 לטל' 03-667610 או 03-667630, או להביא/להעביר למשרדנו ברח' גאולה 42, ת.ד. 4230 תל-אביב, קורות חיים כתובים בכתב יד על נייר ללא שורות בעט כדורי ולציין את היד הכותבת.

כרכום
תעשיות חומרים מרוכבים בכרמיאל בע"מ
דרוש/ה
מהנדס
מכונות/אווירונאוטיקה

כישורים: יכולת תכנון, יישום, ויצור של פרוייקטים, רצוי ניסיון בחומרים מרוכבים, שליטה מלאה בשפה האנגלית.
5 ימי עבודה בשבוע
הסעות מאורגנות למפעל לתושבי חיפה בקריות עכו ונהריה.
המעוניינים יפנו בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 114 כרמיאל לידי ריקי נוימן.

לתגבור חיפה דרושים
* הנדסאי יצור (ניסיון 5 שנים)
* מזכירה מעולה — אנגלית שפת אם + עברית + הפעלת מחשב
04-641282 04-670532

דרושים סוכנים בעלי רכב לענף המזון לשיווק בכל הארץ
03-843410 03-885214

למפעל מזון גדול בדרום הארץ
דרוש
טכנולוג מזון
לניהול מחלקת בקרת איכות
הכישורים הדרושים: תואר אקדמאי בטכנולוגיה של מזון ביוכימיה או ביולוגיה, תנאים טובים ינתנו למועמד המתאים, נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים לת.ד. 512 אשקלון עבור טכנולוג

לבית חולים אסותא
דרושים/ות
אחיות
כוחות עזר
טלפון: 240185
לבקש משרד אחות ראשית

לבריזה 87 מיזוג אויר לרכב בע"מ בירושלים
דרושים:
עובדים בעלי רקע טכני ברכב.
רצוי מכונאים, חשמלאים יוצאי חיל-אויר וחיל-הים.
לפנות 02-718667

הלוח הכללי — הטלפון לא מפסיק לצלצל

טוב לי לתינוק בע"מ
דרוש
מנהל עבודה
שעות עבודה 12:00-21:00
למתאימים תנאים טובים.
לפנות טלפון 827110 – 820438

עורך דין שאפתני מבוקש
לערעור פלילי בבג"צ
עקר השכר – אתגר

עיריית בת-ים
מכרז פומבי מס' 4/87

בהתאם לסעיף 3 לתקנות העיריות (מכרזים לקבלת עובדים) תש"ם 1979 מכריזה עיריית בת-ים על משרות פנויות באגף החינוך

א. מנהל ענף פקוח והדרכת מוסדות חינוך
היקף המשרה: מלאה
דרגת המשרה: בהתאם לכישורים
הכישורים הדרושים:
1. בעל/ת תואר אקדמאי במדעי החברה, רצוי בעל/ת תואר בכלכלה או בחשבונאות
2. בעל סמך מקצועי בהנהלת חשבונות
3. ידע ונסיון בעבודת ניהול חשבונות ממוחשבת
4. נסיון בתחום פקוח ובקרה כספית וחשבונאית.

ב. חשב בענייני חינוך באגף החינוך
היקף המשרה: מלאה
דרגת המשרה: בהתאם לכישורים
הכישורים הדרושים:
1. תואר אקדמאי בכלכלה או בראיית חשבון
2. ידע בהנהלת חשבונות ונסיון בעריכת תחשיבים כלכליים
3. נסיון בתקציב ציבורי
4. יכולת ונסיון בקיום מגע ומו"מ עם מוסדות ומשרדי ממשלה.
5. נסיון בעבודה עם מערכות ממוחשבות
6. שליטה טובה בשפה העברית ויכולת ביטוי בכתב ובע"פ.

בקשות למכרז יש להגיש בכתב יד למחלקת המנגנון, ת.ד. 10 בת-ים בצירוף קיצור תולדות חיים ומסמכים המעידים על הכישורים הנדרשים עד 28.2.87.
אהוד קנטון, ראש העירייה

מנהל כח אדם
מסור מודעתך ב דחף
ב דחף תקבל יותר
לפרטים: תל-אביב: 03-622233-4 עדי סאמט
נוספים: ירושלים: 02-226335-6 יאיר עוברי
חיפה: 04-645333-4 אריה טל

ארגמן תעשיות בע"מ
איזור התעשיה, יבנה, ת.ד. 172 יבנה 70-600

למפעלנו דרושים/ות:

חשמלאי ראשי:
• הכרת מערכות פיקוד
• ידע ונסיון בקריאת תכניות.
• רשיון מוסמך לפחות
• כושר לניהול צוות עובדים.

מסגר:
• ידע ונסיון בעבודות מסגרות שולחן

מכונאי תעשייתי לאחזקה:
• נסיון בעבודות אחזקה בתעשייה (עדיפות בתעשיית הטקסטיל)
• נכונות לעבודה במשמרות.

— סודיות מובטחת —
— הסעות לתושבי האיזור —

לעבודה עם אתגר וסיפוק
מטפלת מוסמכת
רווקה; לינה במקום חובה.
לפנות 06-532155 06-531635

לחברת מזון מהמובילות בארץ
דרוש
מנהל מכירות
לארגונים ומוסדות

דרישות התפקיד:
1. השכלה אקדמאית
2. נסיון מוכח במכירות – עדיף בענף המזון
3. כושר ניהול מו"מ מסחרי וכושר ביטוי
4. יחסי אנוש טובים
5. עד גיל 40.

המעוניינים יפנו בכתב בצרוף קורות חיים לת.ד. 895 ת"א.

לחברת ביטוח
דרוש/ה:
פקיד/ה גביה
בעל/ת תעודת בגרות מלאה (רצוי במגמה ראלית)
יתרון לבעלי: סוג 2 בהנה"ח ונסיון בעבודת גביה
08-459686

דרושה מנהלת חשבונות
מנוסה ועצמאית לחצי יום בחולון
טלפון 884151 אבי וקס

בחולון **כרסמים** בעלי נסיון בחלקים מדויקים
טל': 03-5562901

למפעל תעשייתי גדול בבני ברק
דרוש **מהנדס/הנדסאי "יצור"**
שישמש:
א. עוזר למנהל הייצור
ב. טיפול בתחומי הנדסת ייצור: שכר עידוד, שיטות עבודה, תכנון מערכי ייצור ואיכות.
נסיון מוכח בתעשיה – חובה.
לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 81 בני ברק 51100, עבור "ייצור".

למפעל פלסטיק גדול בבני ברק
למחלקת ההזרקה
דרושים
אחראי משמרת
1. בוגרי בי"ס מקצועי
2. נסיון מוכח בכוון מכונות והרכבת תבניות.
העבודה בשלוש משמרות
לפנות 03-741873 בין 8.30-14.30 לחמדה או מיכל.
סודיות מובטחת

למרכז הבניה הישראלי דרושים:

ספרנית – לחצי משרה
הכישורים הדרושים:
• ספרנית מוסמכת עם נסיון בעבודה בספריה טכנית
• ידיעת אנגלית וגרמנית
• הדפסה במכונות כתיבה עברית-אנגלית
הדרגה המוצעת: 5-7 בדירוג מח"ר או דרגה מקבילה בדירוג האחיד והדרגה תיקבע לפי הכשורים

מנהל/ת חשבונות – למשרה מלאה
הכשורים הדרושים: • מנהה"ח סוג 2
• נסיון בהנה"ח ממוחשבת
הדרגה המוצעת: י"ו בדירוג אחיד

המעוניינים/ות באחת מהמשרות הנ"ל מתבקשים/ות לפנות לגב' שולמית בטלפון 03-425221 לקביעת ראיון עד 20.2.87.

מרכז הבניה הישראלי
רח' האוניברסיטה 40, רמת-אביב

שטראוס
לקונצרן שטראוס, הנמצא בתנופת התרחבות והמייצר מוצרי חלב, גבינות ומעדנים בתהליכי ייצור חדישים ובמערכות ייצור מתקדמות ומתוחכמות, ובידע בינלאומי.

דרוש לנו:
טכנולוג למחלבה
לניהול ופיקוח על תהליכי הייצור

כישורים נדרשים:
• מהנדס מזון, בוגר הפקולטה לחקלאות או כימיה
• נסיון קודם של 5 שנים לפחות בתעשיה תהליכית.

תפקיד דינמי עם אתגרים לבעלי יוזמה ומעוף.
מקום העבודה בנהריה.
נא לשלוח קורות חיים בכתב יד למחלקת כח אדם ת.ד. 5 נהריה 22100.
סודיות מובטחת

לחברה העוסקת במוצרי צריכה
דרושים

1. מקדמי מכירה בכל רחבי הארץ
תנאי קבלה: נסיון קודם בקידום מכירות לקמעונאים
תנאי העסקה: משכורת בסיסית + תמריצים.

2. מזכירת אגף שיווק
תנאי קבלה: השכלה תיכונית מלאה, נסיון קודם בעבודת מזכירות, הדפסה בעברית (ורצוי על מעבד תמלילים) ויכולת לעבודה עצמאית.

3. עוזר למנהל שיווק.
תנאי קבלה: השכלה תיכונית, כושר ארגון, נמרץ, נסיון קודם בהפעלת אנשים ויכולת לעבודה עצמאית.

4. פקידה/כתבנית
תנאי קבלה: הדפסה אנגלית/עברית (רצוי על מעבד תמלילים).

נא לפנות בכתב יד בפרוט קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 1736 ת"א, עבור מס. 422

לרב-בריח יבנה
דרושה
מזכירה למנהל החברה
דינמית ואחראית.
יודעת להדפיס עברית ואנגלית.
בעלת נסיון בניהול משרד.
העבודה ביבנה, במשרה מלאה – 5 ימים בשבוע.
לבעלות נסיון בנוכרות והנהלת חשבונות – יתרון.
נא לפנות לפנינה בטלפון 08-437911.
רב-בריח — מקום גדול לעבוד בו.

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה, תשמ"א 1981

X חברה לביטוח בע"מ
דרושים:
1. **מקבל עסקים** בעל נסיון רב בביטוח אלמנטרי.
2. **קלדניות** לעבודה בשעות אחה"צ.
לפרטים: נא לפנות לטל' 052-558055 לבטי או פיני.

כפר הנוער "ניר העמק"
הסתדרות עולמית לנשים ציוניות ויצ"ו
עפולה 18445 ★ טל. 94385/6 94510 (065)

דרוש מיד מדריך(ה) חינוכי
לקבוצת תלמידים מארה"ב גילאי י"א–י"ב.
שליטה מלאה באנגלית, נסיון קודם בהדרכת נוער.
השכלה על תיכונית
המועמד המתאים ומשפחתו יקבלו דירת שרות נאותה.
לפנות למזכירות בית הספר.

לחברה מסחרית גדולה באיזור תל-אביב
דרושה
מנהלת חשבונות + ידע על מחשב (P.C)
סוג ג, עדיפות לבעלי ידע בחיקי יבוא, חובה שפה אנגלית.
נא להתקשר מיום א' לטל': 03-201504

לחברה תעשייתית למוצרי בניה בפתח-תקווה
דרושים
★ **מסגר אחזקה** לעבודות יצור ואחזקה
★ **עובד יצור – מפעיל**
* 5 ימי עבודה בשבוע *
נא לפנות החל מיום א' לטל 03-97171 לנעמי

מאבטח
למדינה דוברת ספרדית
נא לפרט בכתב יד קורות חיים ונסיון קודם באבטחה לת.ד. 346 הרצליה 46686

לכרמי יוסף דרוש
מנהל חשבונות
סוג ב'
עבודה באמצעות מחשב
הקף המשרה: 30 שעות שבועיות
פניות בכתב: לפי הכתובת כרמי יוסף ד.נ. איילון מיקוד 72910
טלפונים: 08-245078, 08-241204

דרושות משאיות סינגלים ודבלים
לעבודה מאזור קרית מלאכי לאיזור ת"א והצפון
055-86221 055-86228 055-84417

הלוח הכללי — הטלפון לא מפסיק לצלצל

למרפאת שיניים ברחובות
דרוש/ה
רופא/ה
3 שנות נסיון
תנאים מצויינים.
טל' 08-459283

לחברת תקשורת בעלת מוניטין העוסקת במערכות רב קווית
דרוש
מנהל תפעול
כישורים:
* רקע טכני בתחום התקשורת הקוית – יתרון.
* נסיון בהפעלת צוותי התקנה ושירות.
* גיל 28–40
תנאים מעולים למתאימים
לפרטים: 03-770442 03-770425

לשגרירות דרום-אפריקה
דרוש:
נהג שגריר
נסיון טוב בנהיגה וידיעה טובה באנגלית ועברית.
לקביעת ראיון יש להתקשר לטלפון: 256147 מיום שני עד רביעי, עד 10:00 בבקר.

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה, תשמ"א 1981

למפעל מזון בפ"ת
דרוש לבורנט/ית
למעבדה תעשייתית
לפנות בכתב לת.ד. 1217 פ"ת מיקוד 491021. למנהל כ"א.

לפרסם מודעה!
דחף סניפים
ב דחף תקבל יותר ובמחירי העיתון

ת"א דחף מרכז | ת"א דחף דיזנגוף — רח' דיזנגוף 118, טל' 239952 | ת"א דחף בן יהודה — רח' בן יהודה 9, טל' 656120 | ת"א דחף אלנבי — רח' אלנבי 123, טל' 614433 | חיפה דחף — רח' הרצל 5, טל' 645333/4 | ירושלים דחף — רח' יפו 43, טל' 226335 | דחפון — שרות מודעות טלפוני, טלפון 03-611001 | ובעוד 50 סניפי דחף בכל רחבי הארץ

לפעמים אתה צריך פרסום. תמיד דחף

[illegible] الأصل

חייל וצעיר עצורים 45 יום – חשודים ברצח מנהל הדואר בקריית ביאליק

מאת יוסי ליבוביץ' סופר "דבר" בגליל המערבי

כ־40 יום לאחר רצח מנהל סניף הדואר בקריית ביאליק, יצחק שועי, פיענחה המשטרה את המקרה. צוות החקירה סבור כי חייל בן 20 וצעיר בן 23, שניהם מקריית ביאליק, הם אשר דקרו למוות את המנהל.

לסופר "דבר" נודע באמצעות אורחים המתגוררים ברחוב הנרייטה סאלד בקריית ביאליק, מקום הימצאו של סניף הדואר, כי באמצע השבוע, בשני ימים נפרדים, הגיעו למקום שוטרים רבים יחד עם אנשי המעבדה לזיהוי פלילי ומצלמות וידיאו ושחזרו עם שני החשודים בנפרד את מקרה הרצח. במקום גם נראו ראש מאגר חוקרים במרחב חיפה, רב פקד יהושע מצפי, וראש צוות החקירה, פקד דודי לנר.

שועי (55), תושב קריית חיים נרצח בליל ה־25 בדצמבר 1986 בידי שני אלמונים. סמוך לשעה 7.15 בערב חדרו השודדים לסניף הדואר המרכזי בקריית ביאליק ותקפו את המנהל בסכין. הוא קרס ארצה ושתת דם רב. לפני שהועבר באמבולנס לבית החולים הספיק למסור לחוקרים פרטים מועטים על מראה החשודים. חמישה ימים לאחר הרצח נעצרו שניים, שהמשטרה סבורה כי ביצעו את הרצח. הם יושבים במעצר כ־45 יום בהסכמת היועץ המשפטי לממשלה אולם שמם נאסר לפרסום על ידי בית המשפט. בשבוע שעבר נעצר אדם שלישי ל־15 יום, החשוד בסיוע לשניים.

בתגובה על שאלת סופר "דבר" האם המשטרה אכן שחזרה את הרצח יחד עם החשודים, אמר מפקד תחנת זבולון, סנ"צ יעקב בורובסקי: "החקירה בעיצומה. איננו מוסרים פרטים על מערך החקירה. כמו שהיינו באמצע השבוע בזירת הרצח, היינו שם פעמים נוספות".

יבואני הרכב עשויים לבקש דיון נוסף בעתירתם בגלל „חוסר תום לב"

מאת אריה אגיד, סופר "דבר"

יבואני הרכב עשויים לבקש מבג"צ לחדש את הדיון בעתירתם, לאחר שהגיעו למסקנה שמשרד האוצר אינו נוהג בתום־לב בביצוע הנחיית בית־המשפט העליון בעניינם. פסיקת בג"צ לטובת היבואנים עלולה למוטט כליל את מערכת הפיקוח על המחירים, שכבר נפגעה לא מעט מההחלטה, לפיה סירוב למכור מוצר מתחת לעלותו בפועל אינה מהווה עבירה.

בג"צ הורה ביום ב' השבוע למשרד האוצר לבחון את תחשיבי היבואנים ולהחליט על שיעור העלאת מחירי המכוניות ועל מועד תחולתה תוך 14 יום. עם זאת חייב בג"צ את היבואנים להגיש לאוצר את התחשיבים ואת המסמכים הדרושים תוך חמישה ימים. מאז מתן ההחלטה פנו היבואנים יום אחר יום לאודי רום, הסמכות בנושא זה במשרד האוצר, כדי להיוודע אילו מסמכים הוא מבקש לקבל, נוסף על מה שכבר מצוי בידי המשרדים הנוגעים בדבר, אך לא זכו לתשובה. רק אתמול בצהריים, בעקבות הפירסום ב"דבר", כי משרד האוצר נוקט סחבת מכוונת ביחס לביצוע הנחיית בג"צ, קיבלו היבואנים את רשימת המסמכים שהמשרד מבקש. חמשת הימים שקבע בג"צ לעניין זה, יסתיימו מחר.

עתה מסתבר כי ברשימה דורש רום לקבל שורה ארוכה של מסמכים, שאינם רלוונטיים לדרישת היבואנים להתאים את מחירי המכוניות לשערי־החליפין שלאחר הפיחות בחודש שעבר. חלקן של הדרישות נוגע לפרטים שוליים, כגון כמות השטיחים למכוניות שמכרו היבואנים. דרישה אחרת היא לקבלת מאזני היבואנים לשנת 1986, שמטבע הדברים עדיין אינם מוכנים. בין כה וכה, פרטים אלה אינם קשורים כלל למחירי המכוניות כעת בעקבות הפיחות.

אחד מראשי איגוד יבואני המכוניות אמר אמש לסופר "דבר", כי משרדי התחבורה והאוצר עוקבים בצורה מדוקדקת אחרי עסקי היבואנים זה שנתיים ויותר, מאז הונהגה עסקת־החבילה הראשונה בשלהי 1984. במסגרת זו נאספו כל הנתונים הרלוונטיים, שעל־פיהם הוצאו המחירונים השונים מאז ועד היום. לאחרונה מסרו היבואנים תחשיביהם לפני חודשיים לקראת הוצאת המחירון, שנכנס לתוקפו ב־1 בינואר השנה.

אמש החלו פרקליטי היבואנים, עורכי־הדין חיים שטריקס וישראל לשם, בניסוח הבקשה לבג"צ לחדש את הדיון בעתירה, שבית־המשפט יצווה על הממשלה לעדכן את מחירי המכוניות על־פי שערי־החליפין הממשיים של המטבעות, שבהם נקנות המכוניות מהיצרנים. הבקשה תסתמך על החלטת בג"צ, שאם לא יבואו היבואנים על סיפוקם, הוא יחודש את הדיון בעתירתם במגמה להכריע בה לגופה.

● נציגים של חברות הספנות בארץ ושל בעלי המטענים, החליטו אתמול להקים ועדה פריטטית אשר תטפל בהסטת אניות מנמל אשדוד לנמל חיפה בחודשיים הקרובים. הוחלט על כך משום שבחודשיים האחרונים היתה הצטופפות המתנת אניות בנמל אשדוד בשל גשמים, מחסור בציוד ומחסור בקבוצות עבודה.

ט"ו בשבט בלי נטיעות בגלל שנת השמיטה

(עש"ת). – הקק"ל הודיעה אתמול כי השנה, שנת השמיטה, לא יתקיימו טקסי נטיעה. במקום זה מארגנת היום הקק"ל ומועצת המורים למען הקק"ל רכבת תלמידים מנהריה לדימונה אשר יעלו לקבר דוד ופולה בן גוריון בשדה בוקר. תלמידי ישראל הכריזו בשדה בוקר על "יער הנגב" שנטיעתו תתאפשר בעקבות מחקר רב שנתי של מדענים. תלמידי ישראל מהארץ ומהתפוצות יאמצו פרוייקט זה בשנים הבאות.

באילת – כן

לעומת זאת הודיעה אתמול הרבנות הראשית כי באילת מותרות הנטיעות.

דג מפרפר בכיסו של ישיש חשף „מכולת" במכנסיים

(ע). – דג גדול שפירפר בכיסו של ישיש (87) הביא לחשיפת מחסן מכולת שלם שהוטמן בכיסי המכנסיים של האיש שערך קניות בסופרמרקט וניסה לצאת מן המקום בלי לשלם. הקונה ששילם רק עבור ביצים בסופרמרקט "לב העיר" בהרצליה, עורר את חשדו של סגן המנהל שנדהם לראות קצה זנב של דג קרפיון גדול שפירפר בכיס מכנסיו של האיש. הוא עצר את הקונה, תושב רעננה ובדיקה בכיסיו העלתה, כי הקונה לקח מבלי לשלם שני ק"ג בשר, ארבעה אשל, שני קוטג', החביאם בכיסיו ויצא מן החנות. הישיש נחקר ושוחרר בערבות.

הנהלה חדשה לסוכנות עת"ים

(ע). – האסיפה הכללית השנתית של עת"ים – סוכנות החדשות הישראלית, שנערכה אתמול בחרה בהנהלה חדשה בהרכב: אמיר דירוזון, שבתאי הימלפרב, אלתר ולנר, דב יודקובסקי, יהודה כספי, ארווין פרנקל, יוחנן צנגן, אהרן קראוס ועמוס שוקן.

רופא מחדרה חשוד במתן אישורים כוזבים וקבלת שוחד בפרשת מרמה

מאת יוסי ליבוביץ', סופר "דבר" בגליל המערבי

רופא תושב חדרה, המועסק בקופת חולים לאומית, נעצר ונחקר במשטרה כחשוד למתן אישורים פיקטיביים ובקבלת שוחד בפרשת הוצאת כספי משכנתאות במרמה מבנק העצמאות. בפרשה זו עצורים הקבלן אלי דאהן, יועצת המשכנתאות של בנק העצמאות היה משל, ואדם נוסף.

הפרשה כולה נחשפה לפני מספר שבועות כאשר המשטרה, בתום חקירה סמויה, החליטה לעצור את יועצת המשכנתאות והקבלן כחשודים בהוצאת מאות־אלפי שקלים מבנק העצמאות. משל נעצרה כשהיתה בדרכה למטוס, כנראה בכוונה לעזוב את הארץ.

בבית המשפט הוארך מעצרה ב־15 יום. השניים חשודים כי החתימו במרמה לקוחות על טפסי משכנתאות ריקים ונטלו לכיסם חלק מהכספים. החלק האחר הועבר בין לקוחות אחרים.

הרופא החדרתי נעצר ונחקר לאחר שהתברר כי הקבלן דאהן פנה אליו לקבל אישור פיקטיבי, כאילו אחת מרוכשות הדירות נמצאת בחודשי הריון מתקדמים, וזאת כדי שתוכל לקבל סיוע מוגדל ממשרד השיכון. הרופא הודה בחקירתו במתן האישור הפיקטיבי אך הכחיש שקיבל שוחד. הקבלן נעצר ל־15 יום.

דוברת מרחב חיפה, פקד אהובה תומר, אמרה אתמול כי החקירה מורכבת ומסועפת, אך בדעת המשטרה להגיש כתבי אישום בזמן הקרוב. עוד נודע כי גם הרופא יועמד לדין למרות ששוחרר בערבות משטרתית בתום חקירתו.

ראשי ישובי הגולן מודאגים מהמשך עזיבת מתיישבים

מאת שמעון וייס, סופר "דבר" בצפון

דאגה חמורה מהתעלמות המוסדות המיישבים ושרי הממשלה מההתדרדרות הקשה הפוקדת את ישובי הגולן הביעו השבוע ראשי ישובי הגולן בעת שנפגשו עם שרים וח"כים וראשי ציבור אחרים.

יו"ר המועצה האזורית גולן, איתן ליס, אמר כי בגולן מודאגים שמא ועידה בין־לאומית לשלום תביא לוויתורים על הגולן והקיפאון התקציבי כלפי איזור זה מוכיח כי חששות אלה מוצדקים. ליס, שהוא חבר מפלגת "העבודה", תקף בעיקר, את שרי המערך ואמר כי בקשתם של אנשי הגולן להיפגש עם ממלא־מקום ראש הממשלה, שמעון פרס, ולהופיע בפני פורום "שרינו" נתקלה עד כה בדחיות.

ליס גילה כי בתקופה האחרונה עזבו את הגולן כ־500 מתיישבים. עוד אמר כי ידוע כבר על יותר מ־100 משפחות שהודיעו כי הן מתכוונות לעזוב לקראת שנת הלימודים הבאה ורבות עדיין מתלבטות אם להישאר. עיקר גורמי העזיבה הם העדר תעסוקה וגורמי משיכה כלכליים אחרים.

ביום שני הקרוב ייפגשו ראשי ישובי הגולן עם מזכירי התק"ם, "הפועל המזרחי" ותנועת המושבים כדי לדון בדרכים להציל את ההתיישבות באיזור.

מגדל העמק מבקשת לכרות ברית ערים תאומות עם כפר הולדתו של סאדאת

מאת יצחק מרידור, סופר "דבר" בעמק

ראש מועצת מגדל העמק, שאול עמור, פנה אתמול לקונסול הכללי של מצרים בישראל, עומר קנאווי, וביקש ממנו לסייע לו בכריתת ברית ערים תאומות עם עיר במצרים ואף הביע את משאלתו שהברית תיכרת עם כפר הולדתו של הנשיא סאדאת, מית אבו אלקום.

עמור אמר זאת לקונסול במהלך ביקור שערכה אתמול משלחת השגרירות המצרית במגדל העמק. המשלחת ביקרה, כאורחת המועצה המקומית, במפעלי התעשיה והתקבלה על־ידי פועלים יהודים וערבים.

חברי המשלחת גילו עניין רב בתנאי העבודה והשכר של העובדים, ביחסים שבין הפועלים הערבים והיהודים וברמת החיים שלהם.

שופט דחה בקשת נציג הצי השישי והשאיר מלח במעצר על נסיון אונס בפאב

מאת יוסי ליבוביץ, סופר "דבר" בגליל המערבי

שופט בית משפט השלום בחיפה, רפאל חרסונסקי, דחה אתמול את בקשת שייטת הצי השישי לקבלת ערבויות ממשלת ארה"ב כדי לשחרר בערבות ימאי החשוד בנסיון לאנוס תיירת אנגליה שעבדה בפאב בחיפה, והורה לעצרו לשבעה ימים.

הימאי, ג'ימי קנדי (23), המשרת על סיפון האניה "ג'ון פ. קנדי", חשוד כי ב־10 בפברואר בפאב "הפנטזיה" ניסה, כשהיה בגילופין, לאנוס את התיירת פולה אלזאי (28) בעת שרצתה לסגור את הפאב.

נציג המשטרה טען כי החשוד תקף את התיירת בסכין בכל חלקי גופה, פצע אותה בבטנה, ברגליה ובירכיה לאחר שסרבה לו. תוך כדי מאבק הצליחה לנשוך אותו בפניו ולהימלט. השופט קבע בהחלטתו כי אמנם ההצעה לשחרר את החשוד בערבות נראית הגיונית כיוון שממשלת ארה"ב היא הערבה, אך לאור חומרת המעשה יש להשאירו במעצר.

מת השופט דוד וולך

מאת נתן [illegible], סופר "דבר" לענייני משפט

שופט התעבורה הראשון בישראל ושופט בית המשפט המחוזי בתל־אביב, דוד וולך (63) נפטר אתמול בתל־אביב לאחר מחלה ממושכת.

נולד בווינה ועלה ב־1938. למד משפטים עוד בתקופת המנדט הבריטי. ב־1951 קיבל רשיון לעריכת־דין ועבד כעורך־דין פרטי עד 1959. הוא מונה לשופט התעבורה הראשון במדינת ישראל. בשנת 1962 מונה לשופט בבית־משפט השלום בתל־אביב. בנובמבר 1975 מונה לשופט בבית־המשפט המחוזי בתל־אביב. עסק בעיקר במשפטים פליליים ולקראת סוף ימיו עסק במשפטים אזרחיים. אחרי שאושפז כתב פסקי־דין בבית־החולים, כשהוא יושב על כסא גלגלים, עד יומו האחרון. פעל רבות בנושא זכויות השופטים. היה חבר באיגוד השופטים הבין־לאומי.

חברי תנועת ר"צ ימכרו כרטיסים למוזיאון בחיפה בשבת – כמחאה

מאת אריאלה ראובני, סופרת "דבר"

תנועת ר"צ בחיפה רכשה אתמול כ־100 כרטיסי כניסה למוזיאון חיפה וחבריה ימכרו אותם בשבת במבואות המוזיאון, במחאה על תביעתם של החוגים הדתיים בעיר שלא לאפשר מכירת כרטיסי כניסה למוזיאון בשבת גם על־ידי לא יהודים. חברי ר"צ גם יחתימו במבואות המוזיאון על עצומה הקוראת לראש העירייה, אריה גוראל, שלא להיכנע ללחצים של החוגים הדתיים ושזוהי תמשיך לשמור על חופש התרבות והדת. ח"כ שולמית אלוני גם נתבקשה להעלות את הנושא בוועדת הפנים של הכנסת.

כזכור, נמנעה בשבת שעברה מכירת כרטיסי כניסה למוזיאון בדוכן שמחוץ למבנה בלחצם של החוגים הדתיים בעיר בראשותו של משה כליינטל. חוגים אלה טוענים כי ב־12 השנים האחרונות לא נמכרו כרטיסי כניסה למוזיאון בשבת וכי הכניסה ביום זה היתה חינם. הם מרגישים כי כל שינוי בנהלים יהיה בו משום חריגה מהסטטוס קוו והם יתנגדו לו.

מנכ"ל המוזיאון, דוד פלונסקי, טוען לעומתם כי אין כל סיבה שלא למכור כרטיסים למוזיאון בדוכנים מחוץ למוזיאון על־ידי לא יהודים כפי שהדבר נעשה בתל־אביב ובירושלים. הוא מרגיש כי יעמוד על דעתו שהכניסה למוזיאון בשבת, שבה גדול מספר המבקרים, תהיה תמורת כרטיסים והנהלת המוזיאון תעשה סידורים למכירת כרטיסים לשבת גם במשרדי כרטיסים בימי חול.

איתמר נשר ממצובה גנב את ההצגה

מאת יוסי ליבוביץ' סופר "דבר" בגליל המערבי

קיבוץ מצובה שבגליל המערבי לובש הבוקר חג. בטקס צנוע שיתקיים בפתח הקיבוץ ייפרדו עשרות ילדי מצובה מ־15 רוכבי אופניים בני הקיבוץ, שרכבו על אופניהם במשך ארבעה ימים עד אילת – מרחק של 487 קילומטר. בכך הגיעה לסיומה סידרת אימונים מפרכת שעברו הרוכבים בחודשים האחרונים. בשבת שעברה ערכו בני הקיבוץ מסע מבחן לאורך 150 ק"מ בדרכים עקלקלות בכבישי הגליל המערבי [illegible] רכז הספורט של הקיבוץ [illegible] בהצלחה [illegible] "חשוב לציין [illegible] הוא מעל [illegible] למצובה. בסך הכל יצאו [illegible] לדרך 15 איש – שהצעיר שבהם [illegible] (46) [illegible] – שלא [illegible] אשר [illegible] הוא מוסיף כי בין הרוכבים [illegible] שלא [illegible] ממצובה [illegible] את ההצגה [illegible] לדרך הוא איתמר נשר אשר [illegible] לאחר [illegible]

צו ביניים של בג"צ אוסר לגרש הונגרי כלוא שנשא ישראלית

(ע). – בג"צ אסר בצו־ביניים על שר הפנים לגרש מהארץ את ראוול רץ, אזרח הונגרי שנכנס לארץ במסמכים מזויפים לפני ארבע שנים, נידון לארבע שנות מאסר באשמת הברחת מכוניות לישראל, ונשא במהלך מאסרו אזרחית ישראלית מנהלל.

בעתירה שהוגשה לבג"צ באמצעות המרכז להתדיינות משפטית של האגודה לזכויות האזרח, מתוארים קורות חייו העגומים של האיש. רץ, אזרח הונגרי, ערק מצבא הונגריה ב־1976 לאוסטריה. שלטונות אוסטריה סרבו להעניק לו מקלט ואיפשרו לו לחצות את הגבול באופן לא חוקי לאיטליה. במשך שנים נדד באירופה. משהגיע לצרפת אילצו אותו הצרפתים להתגייס ללגיון הזרים, באיום שיוסגר להונגריה. הוא אכן התגייס והשתתף במלחמה בזאיר, במאמצי הממשלה שם למגר את המורדים. במהלך צבירה בשטח שבשליטת המורדים נפצע קשה, נלכד בידי המורדים והצליח להימלט.

רץ שב לאירופה ומשם, בעזרת מסמכים מזויפים, הגיע לישראל. בשנת 1983 הורשע בהברחת מכוניות לישראל ונידון, כאמור, לארבע שנות מאסר, אותו הוא מרצה בכלא אשקלון. בהיותו בכלא, הכיר את נגה דרומי מנהלל. השניים נישאו ואישתו מצויה בחודשי הריון מתקדמים.

כעת, לאחר שריצה שליש ממאסרו, הוציא נגדו שר הפנים צו גירוש מהארץ, למרות שלפי החוק, כך נטען בעתירה, רשאי רץ לקבל אזרחות ישראלית מאחר שהוא נשוי לישראלית. צו הגירוש הוצא בטענה שהאיש "אינו מסוכן לציבור".

בעתירה נאמר, כי ישראל מצאה ארץ יעד אליה מתכוונים לגרשו, אך משרד הפנים אינו מוכן לגלות מהי ארץ זו ומה העיתוי הצפוי של הגירוש. נטען, כאמור, כי עצם הכוונה לגרשו אינה חוקית מאחר שהוא נשוי לאזרחית ישראלית, אין להתיר את גירושו שבועות לפני לידת ילדו. בנסיבות אלה המעשה בלתי אנושי ואיננו מתיישב עם ערכי הצדק הטבעי, נטען בעתירה.

כאמור, ציווה בג"צ בצו־ביניים להימנע מגירושו ולהעביר את הדיון בפני הרכב של שלושה שופטים.

נשיא האוניברסיטה העברית מבקש סיוע מ־2000 בוגריה

מאת יעל ארמוני, סופרת "דבר" בירושלים

נשיא ורקטור האוניברסיטה העברית, אמנון פזי, פנה ל־2800 מבין מסיימי המוסד בבקשה כי יתגייסו ויתרמו תרומה לאוניברסיטה שנקלעה לגרעון מצטבר גדול. במכתב נאמר כי כדי שהתרומה תהיה בעלת השפעה, עליה להיות לא נמוכה מ־100 שקל.

"לא פנינו אליכם עד היום בבקשה כזו. אנו עושים זאת עתה בשעה הי"ב. עזרו לנו לגרום לכך שהאוניברסיטה, עליה אתם גאים, תמשיך להיות מקור לגאותכם".

אופיר פינס, לשעבר יו"ר ארגון הסטודנטים של מפלגת העבודה, טוען בתגובה לפניה, כי התביעה לתרומה בסך 100 שקל היא "לפחות שערורייתית". לדבריו אפילו סגל האוניברסיטה לא תרם ממשכורתו סכום המתקרב לסכום זה אלא רק שמונה אחוזים ממנו. "האם ראשי האוניברסיטה הפסיקו עקב המצב את הבונוסים? הכל נמשך כרגיל. האירוח המפואר שהמנגנונים המנופחים וכן הלאה", מציין פינס.

בלשכת דובר האוניברסיטה נמסר אתמול כי בעקבות ויתורי השכר של הסגל האקדמי והמינהלי החליטה הנהלת האוניברסיטה, כפי שמקובל גם בחו"ל, להסביר את המצב לבוגרים ולבקש מהם להתגייס למערכה. עוד נמסר ממשרד הדובר כי לפני מספר חודשים נעשה ניסיון של פניה לבוגרים וההיענות היתה גדולה ועתה הוחלט להרחיבה.

80 תחנות מצוקה יוקמו בדרך הערבה

מאת שמואל תבר, סופר "דבר" באילת

שר התקשורת, אמנון רובינשטיין, מסר אתמול באילת כי משרדו יקים 80 תחנות מצוקה טלפוניות בדרך הערבה לאורך [illegible] כ־180 ק"מ. התחנות יוקמו החל מאפריל בתרומת המועצה הלאומית הארצית למניעת תאונות. עוד מסר כי במשרדו [illegible] להקמת תחנות רדיו באילת ובאצבע הגליל.

להרצל חגי
בהיבחרך למזכיר המשמרת הצעירה במחוז המושבים
וסגן המזכיר הארצי במשמרת הצעירה
עלה והצלח
חבריך במשמרת הצעירה

הנוער העובד והלומד
במאבק נגד:
נסיונות הליכוד לסכסך בין ההתיישבות העובדת לעיירות הפיתוח
בעד:
צמצום הפערים ויצירת חברה עובדת
מדריכי התנועה ובוגריה מתכנסים להפגנה ברחבת גבעת הטרשים מול משרד ראש הממשלה בירושלים ביום א' 15.2.87 בשעה 08.45
לפרטים נוספים טלפון 03-834248
בברכה עלה והגשם
אגף החינוך וההדרכה
★ בגלל עיתוי ההפגנה השתתפות החניכים רק באישור בית הספר

למכירה דודג' אספן
1979 פרטי
מנוע חדש 86 10,000 ק"מ
25,000 ש"ח
03-5517468

משתתפים בצערם של
רותי קמינסקי
ומשפחת רחמים
על מות האב
משה
בית נוה־אור

ביום השנה לפטירת
שושנה בן־יוסף ז"ל
נעלה לקברה בבית הקברות בקיבוץ גניגר ונתייחד
עם זכרה ביום ראשון ט"ו בשבט תשמ"ז
15.2.87 בשעה 15.00 אחה"צ
המשפחה
ובית גניגר

בנק הספנות לישראל בע"מ
הודעה ללקוחותינו
החל מיום שני 16.2.87, יועלה שער רבית החובה בחשבונות חח"ד ב־12% לשנה.
שער הרבית הבסיסית הנומינלית יהיה 31% לשנה.
שער הרבית הבסיסית האפקטיבית הינו 35.33% לשנה, על בסיס רבעוני.
שער תוספת הרבית על חריגה ממסגרת האשראי המאושר יהיה 12% לשנה.

ב"ה
זמני הדלקת הנרות
פרשת השבוע
פרשת בשלח
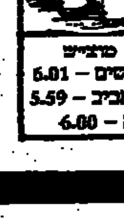

כניסה		מוצ"ש	
ירושלים	4.46	ירושלים	6.01
תל־אביב	5.04	תל־אביב	5.59
חיפה	4.54	חיפה	6.00

קונים ציוד משומש למטבחים מסעדות וקונדיטוריות
במחירים גבוהים בכל חלקי הארץ
טלפון: 03-834938
בערב- 03-9613087

מכון לבון לחקר תנועת העבודה
רשות הנמלים בישראל
עירית תל־אביב
האגף לתרבות נוער וספורט
מודיעים על
ערב חגיגי לציון 50 שנה להקמת נמל תל־אביב
הערב יתקיים ביום ב' 16.2.87 בשעה 19.00 במכון לבון, רח' נהרדעא 3 ת"א
דברי פתיחה: **ירוחם משל** – יו"ר מכון לבון.
ברכות: **שלמה להט** – ראש עירית תל־אביב.
שאול רזיאל – מנכ"ל רשות הנמלים.
שמואל שבת – יו"ר דירקטוריון „אוצר מפעלי ים".
נציג עובדי הנמל.
בתוכנית האמנותית
הצמד **שוקי ודורית** – שירי ים ות"א
קטעי קריאה – **השחקן גדעון שמר**
קטעי יומנים שצולמו ע"י נתן אקסלרוד בשנים 1936–8 בנמל ת"א
(באדיבות גנזך המדינה)
בתחילת הערב תיפתח במכון לבון תערוכת מסמכים, תמונות וכרזות בנושא נמל ת"א, מאוצר הארכיון.
פועלי הנמל, שלא קיבלו הזמנות לארוע, מתבקשים לפנות טלפונית למכון 03-238122

ביום חמישי כ' בשבט 19.2.87 בשעה 4 אחה"צ נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו של יקירנו
בנימין קב־ונקי ז"ל
נפגשים ליד השער האחורי של בית הקברות הישן בחיפה (ליד בית הקברות הצבאי).
המשפחה
מחצבי אבן בע"מ

בשנה הראשונה לפטירתו של אהובנו
ד"ר אבי רן
(בן כרמים אירלסון והנניה רייכמן ז"ל)
נפקוד את קברו בבית העלמין בחולון, ביום השני י"ז בשבט תשמ"ז 16.2.87. בשעה 3.30 אחה"צ.
נפגשים ליד השער הישן.
המשפחה והידידים

במלאת עשר שנים לפטירתו של יקירנו
אריה ברוידה ז"ל
נעלה לקברו בבית העלמין בחולון בע"ה ביום ראשון ט"ו בשבט התשמ"ז (15 לפברואר 1987)
בשעה 4 אחרי הצהריים.
התהלוכה תצא מביתנו ברחוב המאספים 10 תל־אביב בשעה 3.15
ביום ראשון, כ"ג בשבט התשמ"ז (22.2.87) בשעה 18.00 בבית הספר מקיף א' אשדוד,
תתקיים הרצאתו של **פרופ' אליעזר שביד**
ערב זה יוקדש לזכרו של המחנך הדגול, מנהל בית הספר לשעבר
אריה ברוידה ז"ל
בתום ההרצאה יחולקו מלגות לתלמידים מצטיינים מקרן ברוידה ז"ל.
ההורים: **שרה וצבי**
אשתו: **רבקה**
ילדיו: **אסתר ויהודית**

במלאת שלושים לפטירתה של חברתנו
דבורה שוריץ ז"ל
נעלה לקברה ונתייחד עם זכרה
ביום שני י"ז שבט תשמ"ז, 16.2.87
בשעה 3 אחה"צ בבית העלמין במשקנו.
המשפחה ובית דפנה

יקירתנו
לאה (לֵנקה) מרדור
איננה
המשפחה
ההלויה תתקיים ביום ראשון, ט"ו בשבט תשמ"ז 15.2.87 בשעה 16.00
בבבית העלמין בכפר־שמריהו.
השבעה – ברח' שרת 43, תל־אביב.

משבר או בחירות

לא בוער לו. ראש הממשלה יצחק שמיר נוסע לארה"ב כמלך בלי כתר ובלי ממלכה. הממשלה מפוצלת לשניים, והליכוד – לשלושה או ארבעה. מדיניות כלכלית להבראת המשק אין לו. תקציב מקוצץ ומבוקר כנדרש – אין. מדיניות לקידום השלום – הוא לא רוצה שתהיה. בשם מי הוא ידבר בוושינגטון ועל מה? האם הוא ינסה לשכנע את הנשיא רייגן ואת שר החוץ ג'ורג' שולץ שהקמת התנחלויות נוספות עכשיו חשובה ודחופה יותר מקידום תהליך השלום? שחלוקת כספים בלי חשבון, על ימין ועל שמאל, חשובה ודחופה יותר מהמשך המאמץ להבראת המשק ולקיצוצים בתקציב, שהם תנאי הכרחי לכך?

מה יש לו להגיד לאנשי שיחו פרט ל"מה בוער?" "לא בוער" בכלכלה. "לא בוער" במדיניות לקידום השלום ולמניעת מלחמה. "לא בוער" בחידוש אווירת ההסתה והשנאה מתקופת הכיכרות של ימי בגין הקודמים. "לא בוער" בערעור אווירת האחדות וההסכמה הלאומית להבראת המשק, שהושגה על-ידי שמעון פרס בעמל מפרך.

שום דבר לא בוער אצל האיש המנותק והפאסיבי הזה, המתופר בתוך עצמו כשהוא ספק ער ספק ישן, ספק חושב ספק חולם. איש שקט ושחור. אצלו הכל בסדר. הכל מתרחש סביבו בלי להגיע אליו. הוא מאמין באמת שהמצב הקיים יכול וצריך להימשך לנצח נצחים ושאסור לעשות שום נסיון לשנות אותו. שכולם יבטלו את המאמצים של כולם – יהודים וערבים ואמריקאים וכל היתר, כולם נגד כולם – והוא יישאר שליו ורגוע בתוך עין הסערה. זה "האני מאמין" האמיתי שלו. זאת המדיניות האמיתית שלו. אצלו הכל בסדר ושום דבר לא בסדר וזה לא נוגע לו.

יצחק שמיר נוסע לארצות-הברית כראש חצי-ממשלה, ככה הוא עצמו קבע והכריז. מי שאומר בפומבי, קבל עם ועולם, ששר החוץ של ממשלתו, העומד בראש מפלגת העבודה, שהיא "החצי השני" של ממשלת האחדות הלאומית, אינו מדבר בשם כל הממשלה, קובע גם את ההיפך – שהוא עצמו אינו מדבר בשם כל הממשלה, אלא רק בשם מחציתה.

אלה הם שני הצדדים של אותה מטבע. יש לנו עכשיו שני חצאי-ממשלה. כל מה שיאמר יצחק שמיר בוושינגטון הוא יאמר לא בשם הממשלה, אלא בשם הליכוד. סליחה, טעות. גם לא בשם הליכוד. רק בשם שליש או רבע שלו – ככה מבריזים דוד לוי, אריק שרון וגם מישה ארנס. הם מחכים לו בוועידה הבאה של "חרות" בחודש אפריל. הם וכל הפכי השולחנות ושוברי המיקרופונים. נחכה ונראה. רק שם ייקבע בשם מי הוא מדבר ומה מותר לו לומר. וכל מה שיאמר עד אז יהיה בערבון מוגבל מאוד לזמן מוגבל מאוד.

משבר פרמננטי. זה הזמן המוגבל שנותר עד הבחירות הבאות והן יוקדמו ככל הנראה. לא ברור למתי, אבל ברור שהממשלה הזאת נמצאת במצב של משבר פרמננטי והיא לא תוכל להמשיך את קיומה זמן רב. זוהי ממשלה שמורכבת עכשיו משני חצאי ממשלות שכל אחד מהם יימצא במצב של מארב מתמיד לחצי השני. בסופו של דבר יצליח אחד המארבים הללו והממשלה תיפול וחברי הכנסת, למרות האגואיזם האישי הידוע לשימצה של חלקם הגדול, שהוא – כלומר "האגו" שלהם – הוא אצלם מעל לכל, אפילו הם יתביישו לבסוף בפני עצמם ובפני בני משפחתם הקרובים. לא יהיה להם מנוס מלהסכים להקדמת הבחירות. אפילו אם יצליח אחד מחצאי הממשלה להרכיב ממשלה צרה לתקופת מעבר קצרה.

הממשלה נקלעה עכשיו לתוך משבר שהוא עמוק מכדי שאפשר יהיה לגשר עליו. אי-אפשר למשק הישראלי בלי המשך בלימת האינפלציה. אי-אפשר לממשלה בלי תקציב מקוצץ ומבוקר. גם אחרי שיחולט עליו, אם יוחלט, יהיה צורך לבצע אותו הלכה למעשה, כנגד כל הלחצים. ראינו את חוסר יכולתם של שמיר ונסים לעמוד מול הלחצים הללו. אי-אפשר לעם היושב בציון ומשרת בצה"ל בלי הרגשה וידיעה שממשלתו מנסה ככל יכולתה לקדם את השלום ולמנוע הידרדרות למלחמה באיזור המשוגע והמסוכן שבו אנחנו חיים – מאיראן ועד לבנון. ראינו את היעדר הבנונות והיכולת של יצחק שמיר וחבריו להבין בכלל את הצורך הזה.

יש משבר וכוח ללדת ממשלה חדשה – אין. במשבר הממשלתי שנוצר עכשיו בישראל – רק האמריקאים מסוגלים להסביר ליצחק שמיר את אמיתות היסוד הפשוטות של המצב. כל מה שהוא לא תפס בעצמו – ואולי חברי הליכוד אינם מאפשרים לו לתפוס – יצליחו אולי להחדיר לתודעתו אנשי שיחו בוושינגטון. ואולי לא. זאת השאלה.

ביקור גורלי. תוצאות ביקורו של יצחק שמיר בארה"ב הן שיקבעו את גורל הממשלה ואת המועד האפשרי להקדמת הבחירות. יש לאמריקאים די צרות עם עצמם ועם ישראל – איראן, פולארד, דרום-אפריקה, הלביא וגם קידום תהליך השלום, כמובן. האם הם ירצו או יוכלו להסתפק בשאלת-תשובתו של יצחק שמיר "מה בוער?". שאלה. אולי כן ואולי לא. אצלם אי-אפשר לדעת. האומנם יוכלו וירצו האמריקאים להשלים עם חידוש האינפלציה למען חידוש ההתנחלויות דווקא עכשיו? מי יודע? שאלה היא מה יאמרו לו גם בנושא זה.

ייתכן שלאמריקאים לא איכפת שהאינפלציה תתחדש ולו בלבד שדניאלה וייס ועתניאל שנלר, יחד עם דוד מצא הבוכה וחיים קופמן הצועק, יוכלו להקים עוד התנחלויות ולהעלות עוד יותר את רמת החיים הגבוהה בלאו הכי, הקיימת ברוב ההתנחלויות. ייתכן שלאמריקאים לא איכפת שיצחק שמיר יצליח לבלום את מאמציו של שמעון פרס לחילוץ תהליך השלום מן המבוי הסתום שהוא נתקע לתוכו.

ייתכן שיצחק שמיר צודק וגם האמריקאים יחליטו שעדיף לנפנף בפיסת הנייר של הסכם קמפ דייוויד, שהפכה ל"אות מתה" גם על-ידי "תוכנית רייגן" וגם על-ידי עובדות המציאות, ועדיף לא לנסות להגיע למשא-ומתן ישיר בין ישראל למשלחת ירדנית-פלשתינית ולו גם דרך המסדרון של ועידה בינלאומית. ייתכן שהמבוי הסתום של קמפ-דייוויד נוח גם להם.

אם לאמריקאים לא איכפת וזה מה שהם יאמרו ליצחק שמיר כשיתארח אצלם, אזי הוא יוכל לחזור מוושינגטון ולומר כי גם לאמריקאים "לא בוער" וכי הם מוכנים להמשיך ולהזרים לנו כספי סיוע באשתקד, כדי שהמצב הקיים יוכל להימשך כמות שהוא עד סוף כל הדורות. מבית ומחוץ. בלי מאמץ קשה ונטול בזבוזים להבראת המשק ובלי יוזמות בלתי-פוסקות לקידום תהליך השלום. ואז – לא יהיה משבר ולא יהיו בחירות מוקדמות וכולם יצביעו ליכוד בעוד שנתיים ולאחר מכן, להמשך גן עדן עלי אדמות שבו כולנו שרויים בלי שום שינוי. עד סוף כל הדורות. אמן ואמן.

ולעומת זאת – אם האמריקאים ירצו ויצליחו לחולל שינוי בגישת ה"מה בוער?" של יצחק שמיר וחבריו בליכוד, בכל הנושאים האמורים, ואם הם יתרגמו את כוונותיהם לעברית בסיסית ומובנת לכל – אולי יהיה אז סיכוי להפסקת המשבר הממשלתי ולדחיית הבחירות. יש לי ספק גדול שזה אכן מה שיקרה.

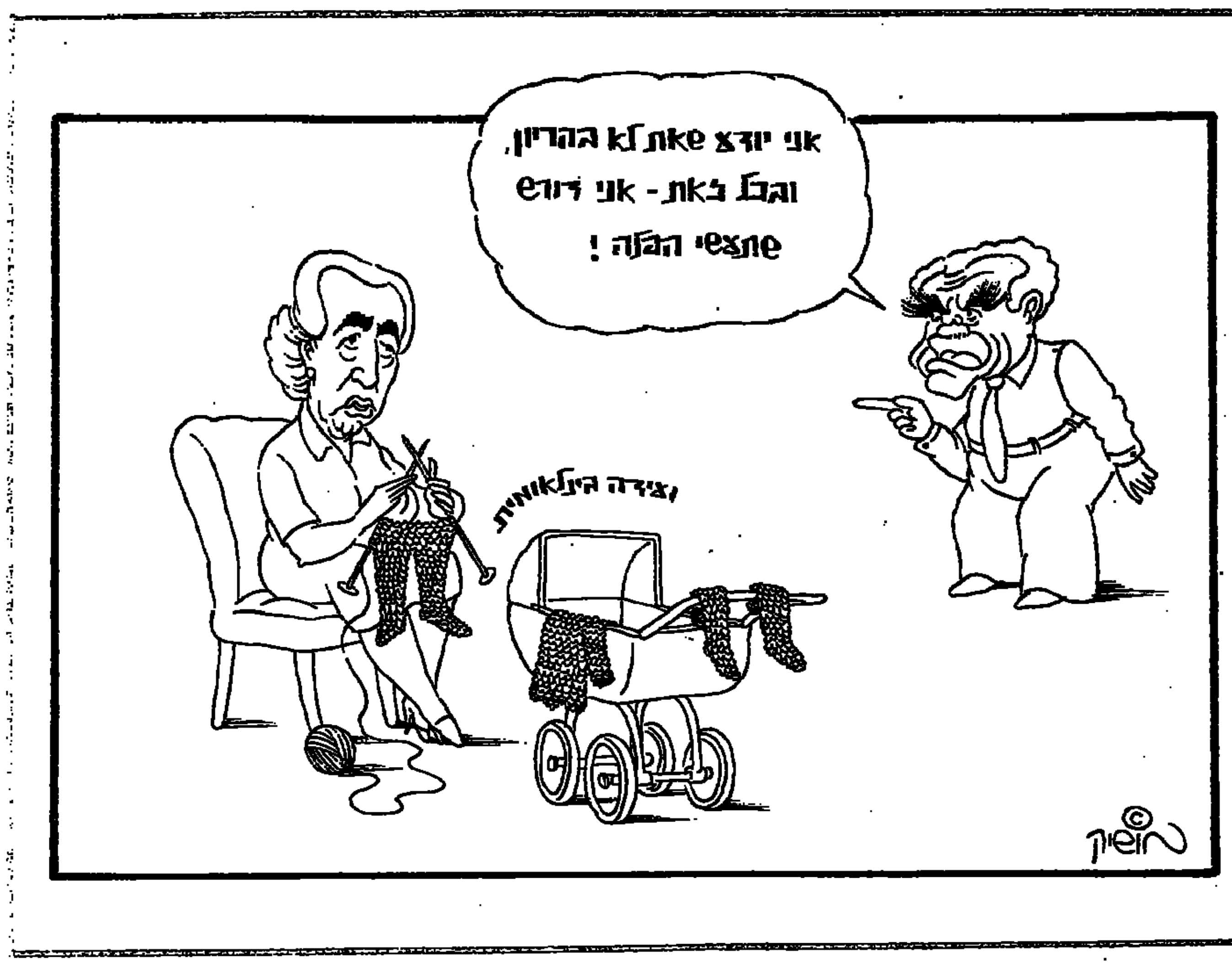

מדריך לביקור שמיר / אמנון דנקנר, וושינגטון

איך להתחמק מפילגש בגבעה

יצחק שמיר היקר,

אני בטוח כי שעה שאורזים לך את המזוודות אתה מעיין וחוזר ומעיין בנוסח האיגרת שקיבלת מג'ורג' שולץ, [?] יותר-כן מתקודות [?]. יש שם בהחלט ים ניסוחים מעוררי חשד. מה זאת אומרת עוד פעם ועידה בינלאומית? ומה זאת אומרת שחייבים לעשות צעדים מעשיים לקידום התהליך? ומה זאת אומרת שכבר שנה ומעלה לא הושגה בעצם התקדמות בתהליך השלום? והרמז המאיים כל כך הזה, שההתקדמות בנושאי איכות החיים בשטחים ובטאבה אינה יכולה לשמש תחליף לתהליך השלום. למה היא לא יכולה לשמש תחליף? מה יש? אתה בוודאי שואל את עצמך, מה החיפזון?

הוועידה. ומה שמדאיג אותך בוודאי עוד יותר היא העובדה שאת האיגרת הזאת שמעון פרס נהנה לקרוא הרבה יותר ממך. ואתה בוודאי יודע ששולץ היה עד להיכוחים בינך לבין פרס על תהליך השלום, אז המסקנה הברורה היא ששולץ נספח אל מחנה פרס ואתה מגיע למחלוקת המדינה עם סיכוי טוב למחלוקת לא קטנה עם האמריקאים. הם, הרי, בדיוק כמוך הגיעו למסקנה שבלי ועידה בינלאומית אין סיכוי לתהליך השלום, אבל ההבדל הוא שהמסקנה הזאת שמעציבה אותם, לא כל כך מעציבה אותך, וזה מה שהולך כנראה לעשות את הדיונים ביניכם בנושא הזה למשהו הזוי מחלוקת. אבל אני מציע לך לא להתרגז ולא לדפוק על השולחן. בסך הכל גם האמריקאים בעצמם לא כל כך בטוחים במה שצריך לעשות כדי לחלץ את העגלה מהבוץ. אז בסדר, אז ועידה בינלאומית, אבל באילו תנאים בדיוק מצרפים את הסובייטים? ומה יהיה בדיוק המתכון לייצוג הפלשתינאי? השאלות האלה רחוקות מלהיות פתורות גם בוושינגטון, ושוברים הם את הראש. אתה לא צריך לקפוץ ולהציע רעיונות חדשים. אתה ראש ממשלה ולא רעיונר. האמריקאים בוודאי לא יצפו ממך לזה. הם הרי מכירים אותך לא מהיום ומכירים את סלידתך מרעיונות חדשים. אז לסיכום הסעיף הזה: תהיה אולי קצת מחלוקת, אבל מכיוון שהיא לא כל כך מעשית ולא כל כך מיידית, היא לא תהיה מי יודע מה חריפה.

האינפלציה. הסעיף הבא על סדר היום יהיה הסעיף הכלכלי. האמריקאים עומדים לפום באוזניך את דאגתם מהתדרדרות המצב הכלכלי. כאן הבעיה לא גדולה. אתה הרי בכלכלה לא מבין. מה שאתה יכול לעשות זה ללבוש הבעה של חומרה ולעקוד אנחה מהלב ולהסכים שהמצב לא טוב. חכמים גדולים. קל להם לדבר. להם אין את קיסר ואת דוד לוי ואת התק"ם ועיירות הפיתוח וכל אלה שרוצים כסף ואין ברירה אלא לתת להם. הם רוצים שאנחנו נקצץ בתקציב? בבקשה שילכו וישכנעו את רבין להוריד משהו מתקציב הבטחון. נראה אותם.

הטרור. אם יהיה לך מזל, כל הפרשה של בני הערובה האמריקאים בלבנון לא תסתיים עד מועד ביקורך ואתה תוצף בשאלות בנושא הזה וכך יישאר פחות זמן לשאלות בנושא האירני. אתה הרי יודע שהסכנה הגדולה ביותר לביקור שלך כאן מבחינת הרושם, היא שהוא יראה כביקור המוקדש לפרשה הזאת. אבל איך שהעניינים נראים עכשיו גם בעניין הנוכחי של בני הערובה, האמריקאים עוד פעם מנסים להמשך מהעסק, לרחוץ בניקיון כפיהם ולתת לנו לעשות את העבודה המלוכלכת. אנחנו נשחרר שיעים ופלשתינאים, נקבל את הגוויות ואת ארבעת בני הערובה, והאמריקאים יאמרו: לא אנחנו נכנענו לטירור אלא הישראלים. מה שעולה מזה הוא, שאם יהיה לך מזל, זה לא יקרה, אלא אם המגעים האלה – שהכל מכחישים את עצם קיומם – יכשלו, והאמריקאים יעשו פעולה צבאית בלבנון, אנחנו נסייע להם תצא שותפים למעשה גבורה אנטי טירוריסטי.

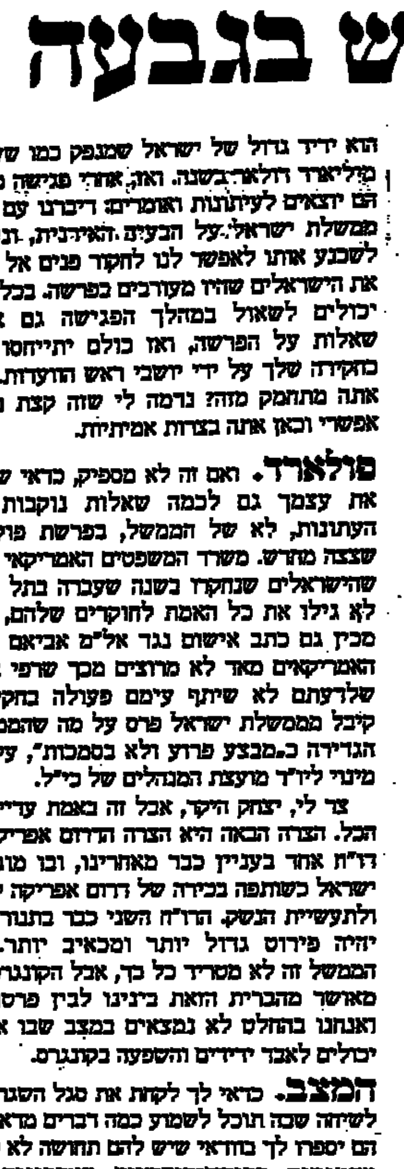
שמיר. נסיעה. תצלום – י.פ.ס.א.

אבל בין אם כך ובין אם אחרת, עדיין העניין האירני יהיה כקוץ בצלע שלך בכל מהלך הביקור. אם כי אפשר לסמוך עליך שכשתופיע בטלוויזיה תגיד, לא ידעתי. בלא לדעת אתה די חזק למען האמת. לא צפוי גם שבשיחות עם אנשי הממשל העניין הזה יעלה. להם עצמם יש כל כך הרבה חמאה על הראש, שלא יהיה להם שום עניין לקחת אותך לטיול בשמש כדי שהחמאה שעל ראשך תימס. אבל הקונגרס זה סיפור אחר לגמרי.

החקירה. על פי התכנית הרשמית של הביקור שלך כאן, לא נקבעה לך פגישה רשמית עם יושבי הראש של ועדות החקירה של הסנאט ושל בית הנבחרים. אבל, בכל זאת, אתה תראה אותם בוודאי בביקור שלך בגבעה, בפגישות שיהיו לך עם הנהגת הקונגרס ועם ועדות החוץ של שני הבתים. השאלה היא מה יקרה אם מישהו משני יושבי הראש, דניאל אינווה או לי האמילטון, יקח אותך פתאום בזרוע ויאמר לך: בוא נכנס לחדר שלי לשיחה קטנה בארבע עיניים. או, למשל, אם אינווה יצלצל ויבקש לפגוש אותך ל־10 או 20 דקות בחדר שלך במלון. אתה הרי לא תדחה אותו. הרי אינווה הוא ידיד גדול של ישראל שמנפק כמו שעון 3 מיליארד דולאר בשנה. ואז, אחרי פגישה כזאת, הם יוצאים לעיתונות ואומרים: דיברנו עם ראש ממשלת ישראל על הבעיה האירנית, וניסינו לשכנע אותו לאפשר לנו לחקור פנים אל פנים את הישראלים שהיו מעורבים בפרשה. בכלל הם יכולים לשאול במהלך הפגישה גם אותך שאלות על הפרשה, ואז כולם יתייחסו לזה כחקירה שלך על ידי יושבי ראש הוועדות. איך אתה מתחמק מזה? נדמה לי שזה קצת בלתי אפשרי וכאן אתה בצרות אמיתיות.

פולארד. ואם זה לא מספיק, כדאי שתכין את עצמך גם לכמה שאלות נוקבות של העיתונות, לא של הממשל, בפרשת פולארד שצצה מחדש. משרד המשפטים האמריקאי טוען שהישראלים שנחקרו בשנה שעברה בתל אביב לא גילו את כל האמת לחוקרים שלהם, והוא מכין גם כתב אישום נגד אל"מ אביאם סלע. האמריקאים מאד לא מרוצים מכך שרפי איתן, שלדעתם לא שיתף עימם פעולה בחקירתו, קיבל מממשלת ישראל פרס על מה שהממשלה הגדירה כ"מבצע פרוע ולא בסמכות", על ידי מינוי ליו"ר מועצת המנהלים של כי"ל.

צר לי, יצחק היקר, אבל זה באמת עדיין לא הכל. הצרה הבאה היא הצרה הדרום אפריקאית. דו"ח אחד בעניין כבר מאחרינו, ובו מוגדרת ישראל כשותפה בכירה של דרום אפריקה לסחר ולתעשיית הנשק. הדו"ח השני כבר בתנור ושם יהיה פירוט גדול יותר ומכאיב יותר. את הממשל זה לא מטריד כל כך, אבל הקונגרס לא מאושר מהברית הזאת בינינו לבין פרטוריה, ואנחנו בהחלט לא נמצאים במצב שבו אנחנו יכולים לאבד ידידים והשפעה בקונגרס.

המצב. כדאי לך לקחת את סגל השגרירות לשיחה שבה תוכל לשמוע כמה דברים מדאיגים. הם יספרו לך בוודאי שיש להם תחושה לא טובה מהמגעים בחודש-חודשיים האחרונים עם הפקידות בדרגי הביצוע של הממשל. הפקידים האמריקאים היו הראשונים להרגיש, ככל הנראה, כי ישראל מפסיקה להיות פרתו הקדושה של הממשל, הם חשים כי ההגנה הטוטאלית שהעניקו הנשיא רייגן ומזכיר המדינה שולץ לישראל מתחילה להתפורר בשוליים, והם מתנהגים בהתאם. הם כבר לא מוכרחים, על פי הפרוטוקול הישן, להביט על ישראל בעיניים עגולות ומעריצות כילד הפלא המזרח תיכוני. ההיפך. אלה מהם שלא היו שלמים בסתרי לבבם עם הקדושה הישראלית; מחזירים עכשיו, עם מעט ריבית, את מה שחסכו מאימת הממונים עליהם כל השנים האחרונות, הם מתחילים פה ושם לבעוט, פה ושם לשים רגל ופה ושם לדבר מאד לא יפה.

הפוליטיקאים ידברו אתך, כהרגלם, במתק שפתיים, אבל פקח עין על הפקידים. הם מאומנים היטב לנחש את מה שהבוסים שלהם כומסים בליבם.

בוודאי חדרה לליבך הרגשה אחרי מקרא הדברים האלה שהמצב לא כל כך טוב. נכון מאד. תתכונן לזה שהערכות המצב שלך לא יתקבלו בקפיצת דום ותתכונן גם לזה שיסבירו לך כמה חשוב למכור נשק למדינות ערב המתונות כדי לשקם את יחסי וושינגטון איתן. אחרי שתיווכח בדברים האלה תיווכח גם שבשבוע הבא יהיה כאן, בוושינגטון, מזג אוויר קריר. אולי אפילו ירד קצת שלג ורוחות חזקות ינשבו. קח איתך מעיל טוב לקרירות הפיזית וכמה ואליומים בעניין הקרירות המדינית. אבל בעניין הואליומים – לאט לאט. תזכור מה קרה למקפרלן.

כנסת ישראל. להתפזר בזמן / שלמה גינוסר

משבר הוא עדנה

חסד גדול עשה לכנסת הדיון על התקציב שהתנהל סמוך ליום הולדתה ה־38 החל מחר. אלמלא המשבר בין הליכוד למערך, יום ההולדת הזה היה משמש, לכל היותר, הזדמנות לנוד לכנסת על ריפיונה. בעטיו של המשבר היתה לכנסת עדנה. האוירה התחממה, חברי קואליציה סמוקי לחיים ואש רושפת בעיניהם התהלכו כמו אופוזיציונרים, המתח גאה, ספינת ממשלת האחדות ספק-שטה-ספק-נסחפה בין שרטונים מאיימים ונקרע ציפוי הפלסטיק שעטף את היריבות הפוליטית האמיתית, שאיבה הדדית רוחשת בשוליה.

זהו, בעצם, המצב הטבעי. שני גושים פוליטיים יריבים בעלי עוצמה שווה, פחות או יותר, בעימות חריף.

נמנום קל. הכנסת האחת עשרה ילדה את ממשלת האחדות הלאומית לאחר מיפגש-אהבים עם הבוחר הישראלי ומחמת מה ששני הגושים היריבים מגדירים בנימה אפולוגטית: "אילוצים אובייקטיביים" או "רצון הבוחר". מיד לאחר מכן שקעה הכנסת בריכרוך-שלאחר-לידה. כנסת שתשעים וחמישה מחבריה מחויבים להסכם הקואליציוני, אינה יכולה להיות כנסת מעניינת במיוחד. אבל, למרבה הפליאה היו לכך כמה תופעות-לוואי חיוביות. לפחות, חיוביות לשעתן. המהומה הפוליטית שככה במידה רבה (להוציא קוריוזים מתחום הפולקלור הפרלמנטרי והמיניסטריאלי), המתחים רפו. האלימות המילולית פינתה מקום לאיפוק יחסי. נשתררה אוירה מביכה במקצת של "אנשים אחים אנחנו". הבוחר הישראלי התאהב ביציר כפיו, והכנסת שקעה בנמנום קל כשחיוך של רוגע נח על שפתיה-עייפות-הברברת [?].

מדי פעם היתה הכנסת נרדמת, מוכת עווית, כאשר ה"בייבי" שלה, ממשלת האחדות, היה נתקף בהומר שקט קואליציוני גנטי, או שהיה מחציף פנים, לדעתה, כלפי אמו יולדתו, הלא היא הכנסת האחת עשרה. אחר כך היתה חוזרת ושוקעת בתנומה. אולם, עד מהרה, הכנסת החלה לחוש בחוסר-הרלבנטיות שלה לסדר היום הלאומי. עניינים היו נסגרים בממשלה ובוועדות שרים. חברי הממשלה הגזימו כזית ביחסם לסיעות הפרלמנטריות שלהם כמשענות מובנות מאליהן. תחושת אי-הרלבנטיות והאדישות המיניסטריאלית גרמה לתיסכול מצטבר בקרב חברי כנסת מן השורה בשתי הסיעות הגדולות כאחת. את מקורן של התבטאויות בנוסח "לא נהיה חותמת גומי של הממשלה" צריך לחפש בתחושת תיסכול זו. אבל, כיון שרוב הפרלמנטים הדמוקרטיים ברוב המקרים אינם אלא, לא נעים לומר, בדיוק חותמת גומי של הממשלה – הרי גם אמירה זאת בכנסת לא היתה אלא מרכיב של אוירה או צילום של מצבירות [?]. לא ארוע של ממש.

הקטנה חוגגת. מי שחוגג בכנסת הנוכחית היא דווקא האופוזיציה הקטנה. אם תתעקשו, תוכלו להגדיר זאת כ"שמחת עניים". לכל סיעות הקואליציה גם יחד (שמספר חבריהן זהה כמעט למספר השרים בממשלה) אין, כמובן, כוח לאיים על קואליציית-הענק בכנסת הזאת. מגוחך אפילו לטעון שהאופוזיציה שואפת לאיזון אסטרטגי עם הממשלה. אין לה סיכוי בנתונים הקיימים. אבל, היא עושה את מלאכתה בפעלתנות רבה ולעיתים (תלוי מי מוביל את המהלך) גם בכשרון פרלמנטרי מובהק. שם המשחק הוא "הטרד את הממשלה". ח"כ שבח וייס, אומן מחקר הפולקלור הפרלמנטרי ההשוואתי, אומר לי, שמאז הכנסת השביעית (1970) ועד היום הוגשו 165 הצעות אי-אמון לממשלה ויותר ממחציתן הוגשו תוך השנתיים וחצי של כהונת הכנסת הנוכחית (!). משמע: בשנתיים וחצי האחרונות הוגשו יותר הצעות אי-אימון לממשלה מאשר בארבע עשרה השנים שקדמו לכנסת הזאת.

הצרה היא, שבאמצעות שיטה זאת, האופוזיציה לא רק מטרידה את הממשלה אלא גם מעוותת, לעיתים, את סדר היום כיון שהצעת אי-אימון דוחה כל נושא אחר העומד על סדר היום. כמה סיעות אופוזיציה (כמו מפ"ם ור"צ) הבחינו באחרונה בהגזמה שבשימוש בהצעות האי-אימון והן נוהגות איפוק בענין זה.

סיעות אופוזיציוניות קטנות יכולות לרשום לזכותן באחרונה גם השגים של ממש (לא בלי שיתוף פעולה מתוך הקואליציה). קואליציית גאולה כהן-יוסי שריד הובילה את המהלך של בחירת השופט מלץ בוועדת הכנסת לכהונת מבקר המדינה. לסיעות הקטנות היתה גם יד ברקיחת ההחלטה לאסור על ח"כים עיסוקים צדדיים נושאי רווחים. החלטת ועדת הכנסת בנושא זה, לאחר עשרות שנים של מאמצים כושלים, היא החלטה חשובה ומעניינת. מעניינת, בעיקר מפאת הספקנות באשר לישומה של החלטה עקרונית זאת כבר בכנסת הבאה.

כושר התימרון של האופוזיציה בהליכים פרלמנטריים מסויימים, והעימות החריף בין המערך לליכוד בנושא התקציב והוועידה הבינלאומית הוסיפו אדרנלין בעורקים הפרלמנטריים.

המנגינה נשארת. שוב נוכחתי השבוע שהכנסת האחת עשרה אינה שונה מקודמותיה, לפחות במוקדי הנושאים הנוגעים לאזרח הקטן. לכל כנסת בעבר היה נושא "גדול" אחד או שניים ובנוסף לכך: "שאר ירקות". הנושאים הגדולים לובשים ופושטים גונים, אך רובם בתחום המלחמה והשלום. אשר לשאר הירקות, מדהים להיווכח, בפרספקטיבה של דור שלם, כיצד אותם נושאים מעסיקים את הכנסת כבר עשרות שנים ובוודאי לא יחדלו להעסיקה עד שיבוא משיח. דפדפתי השבוע בדברי הכנסת מחודש פברואר 1957. לפני שלושים שנים בדיוק. גם שם – דיון על התקציב. אנשי "חרות" תוקפים את "סולל בונה" ואת "תנובה" (הקיבוצים כמטרה מופיעים הרבה יותר מאוחר) ודוד הכהן עונה ברעמים גדולים. תקציב משרד הדתות, גדול מדי. קטן מדי. קלמן כהנא מפועלי אגודת ישראל בא בטענות למפד"ל (שמשרד הדתות הוא בשליטתה) על איפה ואיפה בחלוקת כספים ל"ישיבות". נשמע מוכר? לפני שלושים שנה, הכנסת מתעסקת עיסוק רחב ביחסים בין שוטרים לאזרחים. אחד דוד רוסלי התאבד בקופצו מחלון הקומה החמישית במטה המשטרה בתל אביב, לאחר חקירה בחשד של עבירות על תקנות המטבע. המקרה מזעזע את הציבור. שאילתות לשר המשטרה בכור שטרית בכנסת. נשמע מוכר? אחר, מר להדיג שיין מתל אביב, שהועמד לדין באשמת תקיפת שוטר, לא רק שיצא זכאי, אלא שהשופט קבע שלא הנאשם הוא שתקף את השוטר אלא שהשוטרים הם שתקפו את הנאשם ושברו לו את משקפיו. שר המשטרה בכור שטרית מתבקש לענות על שאילתא. נשמע מוכר? וכיוצא באלה ענייני ביזבוז ומיסים ויריבות ועליית מחירי הדלק. וגם התלהטות יצרים פה ושם. לדוגמא: אי-פרופו העלאת מחירי הדלק. אסתר וילנסקה ממק"י מעלה הצעה לסדר היום בטענה שמחירי הדלק הועלו בשלושים אחוזים במבצע. התקופה: זמן לא רב אחרי מבצע סיני. היחסים בין ברית המועצות לישראל באחת מתקופות השפל. דוד הכהן קורא לעבר וילנסקה: מה בקשר להסכם הנפט עם רוסיה. וילנסקה: בטלו את תוצאות המלחמה ואז יהיה הסכם-נפט עם רוסיה. שר האוצר לוי אשכול מטיח כלפי וילנסקה: אני מתלבט אם זוהי תמימות או בורות לפרש כך את העלאת הדלק. משה סנה, חברה של וילנסקה לסיעת מק"י, מתפרץ כלפי אשכול: הבורות היא אצלך! אשכול: אתה אל תדבר על בורות. דוד הכהן (לסנה) גם אצל הסובייטים תתנהג כך? סנה: אתה מדבר בגסות ובבורות! אשכול: אינני מטפל בך עכשו. כאשר אטפל בך – אגיד לך מי אתה! נשמע מוכר? קצת פחות אלימות, אבל אותו חום של איבה.

האם הכנסת האחת עשרה תוציא את ימיה או שהיא תצטרף לארבע כנסות קודמות שהתפזרו לפני תום תקופת כהונתן? אין תשובה פסקנית על כך. אולם, מה שברור הוא שהשאלה הזאת תחזור ותעלה בשבועות ובחודשים הקרובים בתכיפות ובחריפות הרבה יותר גדולות מאשר בשנתיים וחצי האחרונות. אין, כמדומה, ברכה נדיבה יותר לכנסת ביום הולדתה מזאת: שהכנסת האחת עשרה תדע לפזר את עצמה בזמן. לא בחופזה, אך גם לא בתום תהליך של התפוררות קואליציונית מיוסרת ומיוגעת.

הכזא מן الأصل

מפנקסו של גיחזי / חיים גורי

מאורעות תרפ"ט. בפעם הראשונה בחיי ראיתי את האויבים בהיותי בן שש, בעת מאורעות אב תרפ"ט, קיץ 1929. גרנו בשכונת הצריפים „נורדיה", ליד השקמים הגדולות, על גבול החולות הנמשכים צפונה, לעבר הירקון הרחוק, המסוכן. ליד הצריף שלנו עברה דרך השיירות אל יפו וממנה. הערבים עברוה. הם וחמוריהם, הם וגמליהם המעוגלים. ריח עטרן וגללים, ריח עשן מדורות. גברים משופמים בעבאיות, בקומבאזים, במכנסי שארוואל. נשים אפלות ומנומנות בשמלות שחורים רקומות. הגברים נשאו נאבוטים ולעתים ראיתי על אבנטיהם „שבריות".

בוקר אחד פסקה התנועה הנמשכת יומם ולילה. היתה שמועה באוויר, משהו רע, לפי פניהם של המבוגרים, לפי ההתגודדות והלחש. „הנה הם" אמר אחד האבות. ממזרח, על רכס „גבעת הגמלים" הצטיירה דמותו של פרש ערבי. עוד אחד הגיח מהשטח המת הפונה אל „שרונה", והצטרף אליו. שני פרשים. „הם באו לרגל", אמר האיש ההוא.

לא ידעתי כי באותה שעה ממש מותקפות שכונת מכבי ונווה־שאנן ושכונת־שפירא, כי המון ערבי שהתרכז ליד מסגד חסן בק, במנשיה, מנסה לפרוץ לעבר נווה־צדק ושכונת ברנר. אמרו שיש הרוגים ופצועים, אחר־כך חזרו והעלו את שמו של השוטר העברי שמחה חינקיס שנקם בערבים באבו־כביר.

אני זוכר את אבי מחזיק בימינו ידית של טוריה, אבי שלא היה מסוגל להרוג זבוב. תודה לאל שהיו אז בתל־אביב כמאתיים וחמישים אנשי „הגנה" ולהם אקדחים ורימוני־יד וכמה רובים שהוצאו מהמחבוא. רק אחר־כך שמעתי על הטבח שערכו הערבים בחברון, במוצא, בצפת.

ועודני עם „השאלה הערבית" שהיום קוראים לה „הבעיה הפלשתינית". המינוח הקודם נבון יותר, כולל יותר ובו כל האויבים. מה שהחל בנאבוט ושבריה ופרש על רכס חולי היה לתותחים ולטנקים ולטילים שונים ומשונים: טילי קרקע־קרקע וטילי קרקע־אוויר וטילי אוויר־קרקע וטילי אוויר־אוויר וטילי ימיים, למטוסים השוברים את מחסום־הקול ואת מחסום־ההגיון ואת מחסום־הרחמים ואת מחסום־ההרסה.

שמעתי ממומחה אחד כי שדה־הקרב העתידי יהיה רווי אמל"ח נגד־מטוסי וכי המזל"טים למיניהם ימלאו את מקומם של המטוסים המאויישים. אחר דיבר על אב"כ. ש' אומר כי רצוי ללמד את בני יהודה ג'ודו וקארטה ושאר שיטות של קרב־מגע למען יאריכו ימיהם בסמטאות ירושלים הסכינאית.

„היציאה מהגדר". אני תושב על „עבדו". באחרונה ראיתיו ולבי נשבר, מרותק לכיסא וזוליו על פניו. ואני זכרתיו והוא גבר עז לבוש חאקי ולרגליו נעלי „קומנדו" מעור זמש וסוליות גומי מעובה. הוא היה המדריך שלי בקורס המיוחד במשמר העמק. שם למדנו את כל שיטות התבלה והצליפה והאימון הגופני. הכשרנו עצמנו לפעולה ב„עורף האויב". זה היה לפני 45 שנים. אז כבר הלך שמו לפניו כ„מסתערב" בסוריה. בספרו של חיימקה לבקוב, „שלום על הרוכים", ימצא הקורא המרותק את סיפור עלילותיו של עבדו, אחינו הבכור.

אך הוא זכור לטוב בקורות מלחמת ישראל לפני כן, כמי שהיה שותף ליציאה הראשונה מהגדר בימי מאורעות תרצ"ו־תרצ"ט. בערב לזכרו של יצחק שדה סיפר עבדו: היינו בקריית־ענבים. הערבים היו באים בלילה תופסים עמדה ויורים כמה כדורים על המשק. כולם היו קמים ורצים אל העמדות. כעבור כמה זמן עוד יריות. וכך עד הבוקר. כעבור כמה לילות נפלו האנשים מהרגליים. לא היה לאן לענות באש. עד שיום אחד אמרנו לעצמנו: „למה שאנחנו לא נישן בלילה שהם לא יישנו בלילה?" יצאנו שלושה אנשים עם יצחק שדה. לקחנו מקלע. הלכנו לעבר קוביבה. „הזקן" היה קצר רואי והרכיב משקפיים ונתקל באבנים והקים רעש. התקרבנו לכפר שלהם. תפסנו עמדה וירינו כמה צרורות. קמנו, החלפנו עמדה ופתחנו באש מכיוון אחר. היתה שם מהומת אלוהים. שמענו את הצעקות. ואז הם לא ישנו בלילה — — —.

אלה דבריו, פחות או יותר. „היציאה מהגדר". „עבדו" היה בין ראשוני היוצאים מהגדר. זו המהפכה היוצרת צבא. אתה היזום, אתה המסייר בשטח, אתה התוקף. זו „הקפיצה" מתפיסה לאחרת, מעירן לעירן, מסבילות לפעילות, מתגובה ליוזמה. היציאה מהגדר היא סמל, למעשה, לכל תמורה והתנערות משגרה עייפה ועיצוב שיטות חדשות ויצירת כלים ומסגרות למען מהפכת המושגים.

1937–1987. חמישים שנה ל„יציאה מהגדר". „עבדו" הוא אחד מגבורי המעשה ההוא. אל תשכחו אותו. חייבים לו מחוות הוקרה כאיש־סמל לבני דורו. אל תאחרו לעשות זאת, כי העת כמו נגרעת וגם הוא כמוה.

מולדת אחת. והיתה שנאת הערבים המלווה אותנו וענתה לה שנאתנו. היא אחרת ושונה מאוד, מעורבת באהבתם של רבים בקרבנו, כהימשכותנו אליהם. אהבנו את השכן שהיה חלק מהמולדת ושנאנו את האויב הפוליטי האלים, היורד לחיינו. אהבנו את ה„באיירה" ואת בתי הבאר ואת הכפרים על המדרון והרכס, את התנ"ך אהבנו בעדרים ובשואבות, את סימטאות השוק המקומר, את האורצל, את המזרח, את המראות והצלילים שחדרו אל תרבותנו, בתקופת הרנסנס העברי, מגוטמן עד עמיר־פוגצ'וב, מסמאלי ועזיז אפנדי עד ס. יזהר. ושנאנו את שנאתם אלינו, את שנאתם העקבית והנמשכת, את הנקם והכבוד, את הזכרון שאינו מוחל ואינו מתפשר, את סבלנותם המאיימת, את כושר־הספיגה שלהם. גברנו עליהם וידאנו מפניהם, בשל היותם רבים לאין שיעור מאתנו ובשל אימת מפלה ראשונה שכמוה כיום אחרון. ולא ידענו מה לעשות אתם ולידם ובקרבם. רבים בקרבנו חשו כאשמים כלפיהם ותחושת האשם הזאת עשתה שמות בתרבותנו. מעטים בלבד בקרבם חשו כאשמים כלפינו, שאלו את עצמם מדוע לא קיבלנו את ה„אחור" האלה, כשכנינו הטובים, בשת אחוות עמי בני שם למען תחיית המזרח. מעטים מאוד, נער יספרם. הטפנו להידברות וידאנו פן תתפרש כרפיון, פתחנו את שערינו בפני ידיהם העובדות אך נעלנו אותם אל מול פניהם ולבם. רצינו אחרת. והם שנאו אותנו כי נטלנו אדמה שהיתה שלהם, לדעתם, ועשינו אותם למיעוט בארץ שבה היו הם רוב. אך זו היתה מולדתנו האחת. ושנאנו את כוחם לשנאנו.

עכשיו הפחד מעשן מהסטטיסטיקות. הם מתרבים והולכים, אני שומע, נשותיהם כגפן פוריות ללא גרידות והפלה ושדה הקרב העיקרי ערש־דודים. סיסמת ילדי הפרחים: „אהבו אל תלחמו" וליתר בטחון גם זה וגם זה. הגיעה העת להפגש עם האויבים ולבחון את השנאה.

פצצת הזמן מתקתקת. קללת האין־גבול ומארת האין־זהות וגם אני שם, כמי שראה ושמע וחזה מבשרו. צעקתי תאבד בשוק האכידות והמציאות הפוליטי, מוכת קריאות־ביניים. זו מערכת הסתירות של „המצב־הישראלי". מי יבקיע משהו שמותר לרצות בו: עיקרי הדברים – מחלוקת. ישנו רע שמאגרף אל האחרת, שנותן כוח. ישנו רע המפורר כל רצון.

אני זוכר, הלכנו פעם בעקבות מבשקה במסע אהבה. ראינו הרים ומדרגות ותאנה וגפן וזיתים. ארץ יהודה. אמרה שרוולה: „זה כל־כך יפה וכל־כך ארץ־ישראל. אך אינני רוצה לאהוב כל־כך את מה שלא יהיה שלנו, כי אם זה יהיה תמיד שלנו פה תהיה לבנון ורצח הדדי עד אין סוף".

פרופ' ש.פ חוזר ואומר לי: „הטעות הנוראה של המארונים בלבנון היתה נעוצה מראש ברצונם ב„גראנד־ליבאן", בלבנון הגדולה, הכוללת את השיעים הסונים והדרוזים. הם בחרו אז בחליינם. אילו הסתפקו ב„פטיט־ליבאן" היו זוכים במימוש חזונם הלאומית הדתית, אז היתה משמעות גם לשורש ה„פיניקי", הגיבעלי. היום הם מיעוט נהרס בארץ נתרבת אשר ישועתה בשלום סורי. מי שרוצה בארץ־ישראל השלמה רוצה בלבנוניזציה של ארצנו, באסון לאומי".

צ"ש חוזר ואומר לי: „מוכרחים לראות את הדברים כמות שהם, במלוא אכזריותם. יהודי לא נחיה כאן. אין פתרון אחר זולת הטרנספר". לא נוכל ולא נרצה לגרש אותם, אני אומר לו. „המציאות תחייב אותנו, אחרת נאבד", הוא משיב לי.

ד' מוסיף באותו ענין: „לימין הישראלי קל יותר מבחינה חינוכית. הוא אומר לנוער את האמת שלו. הוא מגדיר בפשטות את הרצון הלאומי ואת היעדים, משחרר את הצעירים מרגשי אשמה. השמאל המתון, המעורך, נאמר, אומלל מאוד מבחינה חינוכית. הוא משליך את בניו אל מערכת סתירות בלתי אפשרית."

זו האפשרות היחידה לחנך אנשים לבגרות שופטת, לראיה מפוכחת של מציאות שאינה נענית לפתרונות פשוטים, אני אומר לו.

– זה מתכון להרס נפשי ולצביעות.

– מדוע לצביעות?

– משום שאתה יודע כמוני כי כל הסיפור הזה על „פשרה טריטוריאלית בגבולות בני הגנה" הוא שקר וכזב. כל הערבים דוחים על הסף את הסעיף הזה במצע מפלגת העבודה. „תכנית אלון" מתה בלידתה כפתרון מדיני מוסכם, אך ברוך יהיה יגאל שפרץ בעזרתה את קדושת הקו־הירוק.

– תכנית זו אינה נמחקת משום שהם מסרבים לקבלה. מתי קיבלו תכנית אחרת? יש בתכניתו של יגאל הגיון מדיני ובטחוני ותפיסה לאומית מציאותית והגונה.

– שום סיכוי היא ממילא נסתפה זה כבר על־ידי המציאות – אנחנו יושבים בכל הארץ. עובדה זו תכתיב את הפתרון אם יבוא: „אוטונומיה" או „חלוקת השלטון" או „קנטונים" או „קודומיניון" על כמה אזורים, „הבריה השלישית". לא תהיה חלוקת השטח ממערב לירדן לשתי מדינות אלא אם כן אתם נכונים להתקפל אל גבולות 67', לחלק את ירושלים. זאת מלך ירדן יקבל וגם חלקים באש"ף יסכימו לכך אם תקום שם פלשתין בתוקף „ההגדרה העצמית". הם הרי גורסים: „ח'וד וטאלבו" שפירושו – „קח ותבע": אין ברירה, או ארץ־ישראל השלמה או הקו־הירוק.

– תפיסת עולם כזאת נוגדת את המסורת הפוליטית שלנו מראשית שיבת־ציון, פירושה הרס המרכז אל הרפתקת הקצוות. אינני חושב שעם ישראל ברובו יסכים לכך.

– אתה רואה תהיה התחזקות מימין ומשמאל על חשבון המתונים. מפלגת העבודה מאמללת את הנוער שלה. „פשרה טריטוריאלית" אינה סיסמה, אינה דגל, אינה משאת־נפש. היא ניסוח שקרי ומתחכם. ישראל אלדד צודק כדרכו וגם יוסי שריד יודע את דרכו ומאמין בה. אדם צעיר מוכרח להאמין במשהו שלם.

– הם, אנשי „העבודה", אומרים ישראל נאורה ודמוקרטית בגבולות בני הגנה. מה רע בכך כסיסמה?

– אמרתי לך, לא ילך הערבים לא יתנמו. קנאה בקנאים, בדלוקי העינים, בכשבעים, בשלמים, בחוקרי סימני הקריאה, באהובי הרוח. בלילה, בלילה, אני שומע את פצצת־הזמן המתקתקת.

הגוי והגר. כן, גם אני צפיתי באותו „ערב חדש" כאשר „הרבנית" הגב' גליקסברג תיחקרה את מתמר־אודי אבו־דעמי. וגם אני התקשיתי לשאת את העוינות התוקפנית והחושדת כלפי הצעיר הזה, הסטודנט הישראלי, בוגר הצנחנים, הדובר עברית נהדרת הרוצה כל־כך להיות יהודי. הכל „ירוד" ובצדק על „הרבנית" שהודיעה לו, רשמית, כי אלהיו עדיין לא אלהינו אף ש„אודי" מצוי בתהליכי גיור. משבר זהות קשה דוחף אותו לכך.

אך הטיפול ב„רבנית" הסיט את הענין מעיקרו: סירובה של הסוכנות להעסיקו בקליטת עולים חרף כל כישוריו. משום שהוא איננו יהודי ואין בכוחו, כדבר המסרבים, להזות את הדייתם או להעניק להם הוויה יהודית־ישראלית מלאה. הוא גם נראה, בעיני התוקפת האלימה, כמי שמנסה להסתיר משהו, לגנוב את דעתנו.

הצעיר הזה, הישראלי בכל נפשו, הרואה עצמו כישראלי, אינו ראוי לתפקיד ההוא שנגזל ממנו משום שאינו „יהודי שלם". מה גלין על הגויים הרעים שחשבו שרוזה לוקסמבורג, היהודיה־הפולניה מזמושץ', וזה בתוקף היותה לחוזיות. היסוד של הפרולטריון הגרמני, וכי ברונשטיין־טרוצקי נכורי לעולמו של האכר הרוסי והרודולף סלנסקי לא יבין לעולם את הנשמה הצ'כית וכנ"ל דיזראלי ולאון בלום ומנדס־פראנס והרולד לאסקי ויוליאן טוביין ואליאס קנטי והרגרד הנרי לוי ושמואל הנגיד שר צבא גרנדה.

רבים מהערלים האלה נהגו ביהודים שחיו בקרבם ביתר נימוס ורוחב דעת ואיפשרו להם להיות ראשי ממשלות ומנהיגי תנועות פוליטיות ורוחניות ונציגים נאמנים ומשוררים וסופרים והוגי דעות.

רבים מן הגויים נהגו ביהודים שחיו בקרבם ביחס הוגן יותר מאשר יהדינו כאן הרואים בצעיר הזה וכדומיו „זמורת זר" בקרבנו. האיש הזה שחונך בבית־ספר עברי על ברכי תרבותנו ורואה עצמו חלק מאתנו ומן המולדת הזאת נתפס כ„לא משלנו". אינני יודע מדוע החליט להתגייר. אולי ראה בכך מוצא יחיד למשבר־זהות קשה מנשוא.

אני הייתי מסתפק ב„ישראליותו". כן. מותר לו להיות „ישראלי" כשם ששמשה פיארה היה יוגוסלבי ולאו דווקא סרבי או קרואטי או סלובני או מקדוני. זה לא פשוט אך כל התייחסות אחרת מעמידה את האלפים הדומים לאודי בפני ברירה אכזרית. החברה הישראלית חייבת לקבל אותם לתוכה לאחר שמילאו חובתם למדינה הזאת. אינני רואה עצמי „בעניי ר"ל, אני שייך לסיפור עם ישראל לדורותיו מאז הברית בין הבתרים, אך חידוש העצמאות העברית בארץ ישראל הוא מאורע המחייב הערכה מחודשת כלפי האחרים החיים בקרבנו. ה„גוי" ו„הגר". ישראל היא הבית־גג הכוללת גם אותם. אלה בקרבם המאמצים את חזונו, הרואים עצמם כשייכים לתרבות העברית, לשפה, למולדת, קל וחומר אלה אשר מלאו את חובת הצבא, הם חלק בלתי נפרד מאתנו. אני מודה כי הצעיר הזה שהוא רק ישראלי ואינו יהודי כשר למהדרין קרוב ללבי יותר מאלפי המשתמטים. לא „הרבנית" מפחידה אותי, ולגריות חוסר טעם ורגישות אינם מעוררים חרדה. אני ירא מהעדר יכולתה של החברה היהודית־ישראלית לקרב את הגרים בקרבתה. היא דוחה ומגבהת אותם ומכריחה רבים מהם לשנוא אותנו.

חצוצרה במדריד

בהישיאי „הכוכב והתאגדות", מיום ו' שעבר, כתבתי כי בשנת 1937 התגנבתי לספינה בחיפה, הגעתי למרסיי ומשם לפרפיניאן שעל גבול ספרד. שם גוייסתי ל„בריגדה הבין־לאומית", נטלתי חלק בהגנת מדריד ושימשתי כתוקע בחצוצרה בגדוד ע"ש דומברובסקי. ציינתי שם כי „כה האמנתי בסיפור הזה עד כי כעסתי, ברבות הימים, כאשר מישהו הטיל ספק באמיתותו".

אנשים שונים פנו אלי טלפונית ושאלוני לפשר הגילוי. הגיעו אלי מכתבים. אחד מהם נשלח על ידי קורא מרחובות: „...נודע לי בראשונה כי בשנת 1937 התגנבת מהארץ באונייה כדי להשתתף במלחמת האזרחים בספרד בבריגדה הבין־לאומית... חיי הישוב בארץ אז עמד במאבק עם הכנופיות (היום העדפאתים למיניהם) במאורעות שהתחילו בשנת 1936. איך עוזבים את הארץ ונוסעים ללחום לספרד. אבל כנראה היית צעיר והרפתקן שקיבלת זה היה חינוך – „בין־לאומיות עדיף מלאומיות"".

מה עושים? אני חשבתי כי הבדיחה הזאת באה להמחיש, עד כמה קשה להיפטר מ„אימוץ" סיפורי גבורה ולטשטש את הגבול, שרצוי שיישמר, בין דמיון ומציאות. לכן ציינתי בפירוש כי „כה האמנתי בסיפור הזה עד כי כעסתי כאשר מישהו הטיל ספק באמיתותו". והנה עושה גם הבדיה הזאת את דרכה אל מדור העובדות ההיסטוריות וכבר באות תגובות תוכחה למה עזבתי את הארץ בימי המאורעות ללחום בשורות זרים.

קורא יקר, תנוח דעתך. בשנת 1937 הייתי ילד בן שלוש עשרה וחצי בחברת הילדים בבית־אלפא. לא תקעתי בחצוצרה בחוצות מדריד רק ניגנתי במפוחית־פה בשורות העמק. סלח לי הה' פ' על המתיחה. אני מודה לך על שורותיך, שהוכיחו לי עד כמה קל להוליד שלל את הבדיות.

ככה תעקור נטוע

צור־באחר. מאבק משותף/ יעל אדמוני

כאן רוצים לנטוע חורשה, אמרו לנו. האדמה שלנו, אמרנו, והיא נטועה. זאת הפקעה, הם אמרו. והפקיעו ועקרו ונטעו.

ב־1970 באו ואמרו שלוקחים אדמות. קיבלתי מכתב מאיזה משרד ממשלתי לבוא לקבל כסף. מי ילך? אף אחד לא הלך, אף אחד לא לקח

תאדר דבאש דופק בידו על גבי מעקה הבטון של גג הבית. „איך הכפר מכאן?" הוא שואל אותי בגאווה גדולה, מין שאלה רטורית של אב העומד משתאה נוכח חוכמה חדשה של בנו. „מה את אומרת?", הוא ממשיך לטפוח על גבי הבטון האפור. הנוף מן הגג יפה כל־כך, עם פריחת עצי השקד בלבן ובוורוד והגבעות הירוקות וההרים כמול, עד שאני נאנחת אנחה גדולה של התפעלות. „אני לא אוהב שום מקום אחר. זה הדם שלי. לפני זמן תכננתי לנסוע למצרים לחודש. כמה את חושבת הייתי?" מציב בפני דבאש אתגר ומבקש שאנחש. „שבוע", אני מנסה את כוחי. „ואללה פחות", הוא צוחק. „נשארתי ארבעה ימים וחזרתי לכפר".

„הנה שם, את רואה, שם הבית שלי", מצביע דבאש על הגבעה ממול. „שם, איפה שהכביסה מתייבשת. את רואה? יש לי 14 ילדים. הכי קטן בן עשרה ימים. ויש לי שתי נשים. מן הגדולה יש לי 11 ילדים ומן הקטנה שלושה. מי שלוקחים את האדמה שלו כמו לוקחים לו את הבן שלו". תאדר דבאש, מוכתר הכפר צור־באחר, השוכן בשכנות לקיבוץ רמת רחל וסמוך לשכונת תלפיות מזרח בירושלים, מדבר על ילדיו ועל אדמות הכפר בנשימה אחת. הדם שלו זורם בעורקי בניו ובעורקי אדמות הכפר. „זה הדם שלי".

שלוש שנים אחרי מלחמת ששת הימים שמע תאדר דבאש בפעם הראשונה את המלה העברית „הפקעה". „לא ידעתי מה זה הפקעה. באו ואמרו שלוקחים אדמות". היום יודע דבאש כמו שאר תושבי צור־באחר להטות את המלה הנוראה הזאת בכל נטיותיה. כשאנחנו מדברים על 2400 הדונם שהופקעו מאדמות הכפר לשם הקמת שכונת תלפיות מזרח מנסה דבאש להבהיר לי איך הוא מרגיש. „אם יקחו לך את העיפרון שלך, לא יכאב לך הלב? זה כואב. זה מעליב. מי שלוקחים לו את האדמה שלו כמו לוקחים לו את הבן שלו. יותר מאלפיים שנה כל המשפחה שלי כאן. זה כפר עתיק מאוד. ממני הפקיעו שישה דונם". אחר כך כשניסע במכונית לראות את השטחים שהופקעו יראה לי דבאש את הבניין שנבנה על הקרקע שלו. „ב־1970 באו ואמרו שלוקחים אדמות. קיבלתי מכתב מאיזה משרד ממשלתי לבוא לקבל כסף. מי ילך? אף אחד לא הלך. אף אחד לא לקח".

ביום שלישי בבוקר הרבה תאדר דבאש להביט אל השמים. עננים כבדים באו והלכו. לפעמים טפטף, לפעמים ירד גשם של ממש. התבהר ושוב נתקדר. בצור־באחר קיוו שאחר הצהרים לא ירד גשם. אם כבר צריך לרדת, שירד עכשיו ויפסק. בסופו של דבר נענו השמים, התרצו. בשעה שלוש, כשהחלו להגיע לאזור הכפר מאות תושביו ומאות מתושבי השכונות הסמוכות תלפיות, תלפיות מזרח וארנונה, כבר היה בהיר ואפילו השמש כמו כיבדה את המפגש בנוכחותה. התארגנות משותפת של יהודים וערבים למען מטרה אחת, התארגנות שהחלה לפני חודשים והגיעה לשיאה במפגש השכנים הזה, ראוי לה שתבורך גם על ידי מזג האויר.

תאדר דבאש אמר לי בבוקר שאם יהיה מזג אויר יפה יבוא כל הכפר למפגש. „יהודים יהיו לפחות מאתיים. זה מספר גדול אם יהיו מאתיים איש", אמר דבאש ולא ציפה להרבה יותר יהודים שהגיעו להביע מחאתם על פעולת הקרן הקיימת ומינהל מקרקעי ישראל. מתוך 2400 הדונם שהופקעו מאדמות הכפר הקצה מינהל מקרקעי ישראל 300 דונם לנטיעת חורשת אורנים שתהווה „חגורה ירוקה" סביב השכונות היהודיות הסמוכות. על השטח הזה גידלו תושבי הכפר עצי זית וגידולים עונתיים. הקרן הקיימת עקרה את עצי הזית הצעירים שניטעו שם (את העתיקים יותר השאירה) ונטעה במקומם עצי אורן. תושבי צור־באחר עתרו לבג"צ ועתירתם נדחתה בנימוק שכאשר נבנה גוש אורבאני בסדר גודל כזה, יש צורך ברצועה ירוקה סביבו.

פרופ' אוריאל פרוקצ'יה, משפטן, תושב תלפיות, שנרתם למאבק תושבי הכפר, אומר: „נעשה כאן עוול קשה מאוד. מה שמקומם אותנו זה לא שמפקיעים, אלא שמפקיעים ללא סיבה. החקלאים מתפרנסים מהשטח הזה. אין שום קונספציה בעולם שתצדיק נטיעת עצי סרק במקום עצים מניבים למעט הקונספציה לקחת חזקה ולהעביר ללאום היהודי. מעין גאולת קרקע רוחנית. תארי לך שהיו עוקרים את מטע התפוחים של קיבוץ רמת רחל בשביל לטעת במקומו חורשת אורנים". במהלך מפגש השכנים בצור־באחר ישאל חסן אבו־עסלה „מי זכאי לאדמה הזאת? עץ פרי או עץ סרק? מה ההבדל בצבע? מה הבדל בצלו? עד לאן הגענו?"

שיתוף הפעולה בין תושבי הכפר לתושבי השכונות הסמוכות מהווה מקור לגאווה בלתי מוסתרת בקרב שני הצדדים. לא מדובר כאן בעניין פוליטי או באיזשהו אינטרס חד צדדי. נעשה עוול, עוול גדול, והשכנים היהודים התגייסו למאבק. הרוח החיה בצד היהודי הוא הלל ברדין אשר עשה בחודשים האחרונים מאמצים גדולים לגייס את שכניו היהודים למען המטרה. פרופ' פרוקצ'יה מספר שהלל עבר מבית לבית בשכונה, הציג את הבעיה ודירבן את השכנים לפעולה. „ערב אחד הוא נכנס אלי הביתה. לא ידעתי מי הוא. הוא תאר את הבעיה וגייס אותי לפעילות". במהלך המפגש בצור־באחר יגיד פרוקצ'יה ש„הלל הוא המוכתר שלנו".

תאדר דבאש פגש את הלל ברדין בנסיבות אחרות לגמרי. יום אחד, מספר דבאש, גנבו כמה ילדים מהכפר את האופניים של ילדיו של הלל. ברדין פנה לדבאש וזה ערך בירור, גילה את האופניים והחזירם לבעליהם. כך נוצר הקשר הראשון והונחו היסודות לשכנות טובה. לפני כחודשיים, כאשר החלה הקרן הקיימת לעקור נטוע, פנה דבאש אל הלל ברדין וזה המשיך לגלגל את הנושא. השכנים העירוניים נרתמו למשימה, ומי שנשארו אדישים לעניין היו דווקא הקיבוצניקים מרמת רחל הסמוכה. תאדר דבאש הלך אל דוד, מזכיר המשק, סיפר לו על המצוקה. „דוד אמר שהוא הולך למילואים ונדבר כשיחזור", מספר דבאש. בזה למעשה תם הקשר.

ביום שלישי בבוקר, שאלתי את דוד מרמת רחל למה. „תראי", הוא השיב, „יש לנו עכשיו המון בעיות. זה שאני והמזכיר יושבים פה בבוקר עם הרגליים על השולחן זה לא מתוך בטלה אלא מתוך יאוש". דוד ביקש להבהיר שאם כבר מוכרחים לכתוב על זה בעיתון אז שאבהיר שאי־מעורבותה של רמת רחל בעניין זה אינה צריכה להתפרש לכאן או לכאן. לקיבוץ יש עכשיו בעיות אחרות. אין זמן. „חוץ מזה אנחנו שייכים לאזור מטה יהודה ולא לתחום השיפוט העירוני של ירושלים". אבל אחרי הצהריים הגיע דוד למפגש השכנים. אולי היה לו לא נעים להיעדר. אולי לא רצה שיהיה כתוב בעיתון שרמת רחל השכנה התעלמה מהנושא.

גם טדי קולק הגיע והתקבל בתשואות רמות. טדי, החסכן במילים כהרגלו, אמר שהוא גאה בהופעה הזאת של שכנים יהודים וערבים „העובדים יחד למען מה שנראה לכולם כמטרה צודקת". חסן אבו־עסלה אמר שאילו היינו פותרים בעיות קטנות כאלה לפני 40 שנה היינו מקרבים את פתרון הבעיה הפלשתינאית. הלל ברדין הסביר כי מטרת המאבק המשותף היא לאפשר לתושבי צור־באחר להמשיך ולעבד את האדמה. ורק גברת אחת מן „התחיה" באה למחות „בכל תוקף" על שיתוף הפעולה היהודי־ערבי. „אני לא כועסת על הערבים", הסבירה. „אני כועסת על היהודים. אני לא באתי לבטל אותם משהו. היתה מלחמה ואלה התוצאות. היה יכול להיות בדיוק להיפך".

כמה שעות קודם לכן עמדתי עם המוכתר תאדר דבאש על גג ביתו של ג'מיל חסאן עבד אל־רחמן. אבא שלו, מספר המוכתר, היה מעשירי הכפר. היו לו הכי הרבה אדמות. עכשיו, דופק דבאש בידו על מעקה הבטון, עכשיו נשאר רק זה. רק הבית. לג'מיל הפקיעו 30 דונם. בחלק מן הקרקע גידל חיטה, בחלק זיתים ובחלק שקדים. בבית שלו מתגוררות עתה 17 נפשות בארבעה חדרים. „הילדים מתחתנים וגרים אצלי כי אין לי קרקע לתת להם לבנות עליה בית", הוא מסביר. בעבר התפרנס ג'מיל, בין השאר, גם מן הקרקע החקלאית. „עכשיו אני חי רק מהמשכורת וזה לא מספיק".

כשאנחנו יורדים מן הגג מזמין אותנו ג'מיל לשתות קפה. ליד דלת הכניסה, במסדרון, תלוי פוסטר של החברה להגנת הטבע. „שבוע שמירת הטבע והנוף", כתוב עליו בעברית ומתחת לכתובת תמונות של פרחי בר מוגנים. פרחים האסורים בקטיפה. אסורים בעקירה. בצור־באחר נוהרים. שומרים על הטבע. לא קוטפים מה שאסור. ג'מיל מתאר איך בשנה שעברה נכנסו בולדוזרים ישראליים לאדמות שלו. „הם אמרו שהם רוצים לנטוע חורשה. אמרנו – זה שלנו. הם אמרו – זאת הפקעה". בישוב כאן לא רוצה להגן על עצי הזית השקדיות. אצל ג'מיל בבית גוהרים בפרחים מוגנים. בחוץ עוקרים עצי פרי ושותלים עצי סרק. העיקר שמירת הטבע והנוף לא חלים כנראה על צור־באחר.

מה ששמיר יוכל להשיג בוושינגטון / אמציה ברעם

האופציה העירקית

ב־16 בנובמבר 1986 נערכה ארוחת ערב חגיגית במלון "קולוניידי" בבוסטון. הארוחה נערכה מטעם אוניברסיטת ברנדייס למען אנשי עסקים ואקדמאים יהודים. אורח הכבוד היה לא אחר מאשר השגריר העיראקי בוושינגטון, נזאר חמדון. בתשובה לשאלות הצהיר השגריר כי עיראק נסוגה מעמדת העימות שלה עם ישראל. ממשלת עיראק, לדבריו, אינה רואה עוד את השאלה הפלשתינית כ"בעיה עיראקית", אך היא סבורה כי מוטבתה שהפלשתינים יהיו "מרוצים ובטוחים" עוד לפני שיחולו דיונים של ממש בין ארצות ערב לישראל. לשאלה כיצד חל השנוי בעמדה העיראקית, ענה: "כל אחד מתבגר". האירוע זכה לסיקור מלא בעתונות היהודית.

חודשים אחדים קודם לכן נפגשו לארוחת ערב בשגרירות העיראקית דיפלומטים אמריקאים, אנשי עסקים יהודים וחבר הקונגרס היהודי הפרו־ישראלי סטיבן סולארז. תוכן השיחה אינו ידוע, אך בראיון שהעניק השגריר העיראקי ל"וושינגטון פוסט" (12.8.85) הצהיר כי פתרון השאלה הפלשתינית הוא עניינם של אלה המעורבים בכך ישירות — סוריה, מצרים, ירדן והפלשתינים — "אנו נתמוך בהם... לא נדקדק בקטנות". באשר להכרה בישראל וזכותה להתקיים, קבע: "לא נצהיר זאת עד שנראה את העם הפלשתיני שלנו בטוח ובעל זכות להגדרה עצמית. תשובתי היא, על כן, שלילית בערבון מוגבל". עד אז, הוסיף השגריר "יש להסכים לפעולות חמושות, אם כי רק בשטחים המוחזקים ורק נגד מטרות צבאיות מובהקות".

אמת, דבריו של השגריר אינם תואמים את ציפיותיהם של ישראל, כמו גם של היהודים האמריקאים שעמם נפגש. עם זאת הפגישות הרבות ביוזמתו עם חוגים פרו־ישראליים מעידות על מגמה חדשה בדיפלומטיה העיראקית — יצירת קשרי הדברות עם חוגים שרוב השגרירויות הערביות נמנעות ממגע עמם.

על פגישות נוספות מסוג זה דיווחה העתונות האמריקאית לאחרונה. כך למשל דווח על פגישה בין פקידי ממשלה ומומחי מים ירדנים, מצרים, ישראלים, עיראקים ותורכים באוניברסיטה ג'ורג'טאון בוושינגטון. את נוכחותם של נציגי עיראק בפגישה אפשר להבין כאיתות לישראל, שכן אין רואים אותה כמוקצה מחמת מיאוס. והרי עיראק ממילא אינה תלויה בישראל לאספקת מים. ומחקרים שנעשו בישראל בתחום השקיה תיקנו יכולים לעמוד לרשותה דרך האו"ם וארצות־הברית. בדומה לכך מדווח "ניוזוויק" (9 בפברואר) על מפגשים מהסוג האישי בין עיראקים וישראלים במישור האקדמי ולפחות לגבי הצד העיראקי אין שום ספק שבמשטר הטוטליטרי ביותר במזה"ת נדרש אישור מבגדאד לכל פגישה עם ישראלים בחו"ל.

מה שחשוב לא פחות מן היוזמה להפגש עם חוגים אוהדי ישראל היא העמדה שמציג שגריר עיראק בוושינגטון בעקביות רבה במהלך השנתיים האחרונות. אף שאין היא מקובלת, כאמור, על ישראל, מנקודת השקפה עיראקית יש בעמדה זו מהפך אידיאולוגי מרחיק לכת, דהיינו: מעבר מ"עמדת הסירוב" (אלרפץ) המסורתית של עיראק — שראתה בכל הסדר הכרוך ב"קח ותן", עם ישראל בגידה רבתי — לעמדה התומכת בהסדר כזה באופן עקרוני, או לפחות, שאינה מתנגדת לו.

האם יתכן שהשגריר הפליג מסמכותו? נראה שלא. גם לאחר שהדברים התפרסמו, נשאר השגריר בכהונתו ומשכורתו משולמת מבגדאד. האם יתכן שהעיראקים החליטו לדבר בשני קולות, לאחר שנים ארוכות שבהן דיברו בקול אחד, צלול ורם, לקוראי אנגלית וערבית כאחת (צדאם חוסיין ל"ניוזוויק" (17.7.78) "מטרת עיראק היא השמדתה האלימה של מדינת ישראל"). אין ספק שכיום זהו אכן המצב והוא מעיד לפחות על התלבטות בין קווי

מנקודת השקפה עירקית אכן התחולל בבעת' מהפך אידאולוגי כלפי ישראל. מעבר מעמדה של סירוב מוחלט לעמדה התומכת, עקרונית, בהסדר או, לפחות, אינה מתנגדת לו

מדיניות ועל רצון להתחשב ברעותם של ידידי ישראל, רצון שהיה זר לגמרי למשטר עד 1982. הכפילות מופיעה לא רק בין ניסוחים בערבית ובאנגלית אלא גם במקורות הערביים עצמם. כך למשל, בעתונות בערבית אפשר למצוא מדי פעם הבטחות לשחרר את (כלל) פלשתין שאינן נעימות כלל לאוזני ישראל. במקביל מתקיימת גם עמדה עיראקית אחרת וגם היא בערבית. מאז ספטמבר 1982 עיראק חתומה על החלטות ועידת פס שבהן נקבע כי לאחר שישראל תיסוג מכל השטחים שכבשה ב־1967 וכאשר תכונן בהם מדינה פלשתינאית "תיתן מועצת הבטחון ערבויות לשלום בין כל מדינות האיזור". הישראלי החשדן ישאל מן הסתם מדוע מועצת הבטחון ולא הערבים עצמם? האם אין הערבים מוכנים להעניק לישראל הכרה ישירה? ומה פרוש "כל מדינות האיזור"? והרי יש מדינות ערביות הרואות בישראל "ישות", להבדיל "ממדינה"? ולבסוף, מה יקרה אם ישראל תחוש שבטחונה אינו מאפשר לה לסגת "מכל" השטחים או להסכים להקמת מדינה פלשתינית עצמאית? כל אלה הן תהיות לגיטימיות של הקורא הישראלי. אך מנקודת ההשקפה העיראקית הבעת'ית המסורתית, החלטות אלה פסולות לחלוטין משום שהן כובלות את ידי הערבים (ע"י ערובות בין־לאומיות) ועלולות למנוע מהן לשחרר בעתיד את שארית פלשתין — חיפה, תל־אביב ובאר־שבע. ואכן עיראק דחתה בשתי ידיים את תכנית הנסיך פאהד (שהיתה הבסיס להחלטות פס) מאוגוסט 1981.

מה אירע בין אוגוסט '81 לספטמבר '82? עיראק נסוגה כמעט מכל השטחים שכבשה באיראן, ובזולי אף עמדה בצרה במצור איראני. איראן איימה על ציר האספקה מכוויית לבגדאד, ועיראק נעשתה תלויה יותר בציר האספקה מעקבה. עיראק חיסלה כמעט את כל עתודותיה הכספיות ונעשתה תלויה מאד בסיוע כלכלי סעודי. וכיוון שהנסיך פאהד נעשה בינתיים המלך פאהד, לא היה זה מן החכמה להמשיך ולהאבק נגד תכניתו. ולבסוף עיראק נזקקה יותר מאי פעם גם לסיוע אמריקאי ובעיקר ללחץ אמריקאי על ארצות המערב ועל ישראל, כי יימנעו מלספק נשק לאיראן. בעקבות אלה זנחה עיראק את עמדת הסירוב ומיקמה את עצמה במרכז הקונסנזוס הערבי.

האם עיראק היא מדינה מטורפת? מה משמעות כל זה? עיראק שוב אינה "מדינה מטורפת". עם עליית הבעת' לשלטון ביולי 1968, אכן ניכרו בה סממנים מן הסוג הזה. היא תקפה בגסות מעליבה את כל מדינות ערב, כולל מצרים וסוריה, על מתינותן בעניין פלשתין; היא חתרה תחת כל משטר ערבי, מלוכני או סוציאליסטי; ניסתה להשליט את שלטון הבעת' בכל בירה ערבית (בעיקר בדמשק, שם שלט הבעת' "המורייך") בגדאד הפכה לבירת הטרור של העולם הערבי — עיראק הבטיחה לשחרר את פלשתין בתוך "שנה או שנתיים" ולמרות שהצפון הכורדי מסס במרד, הגבול עם איראן עמד על סף התפוצצות מלחמתית והכלכלה הלאומית הדרדרה

סדאם חוסיין. שיטה

במהירות רבה, החזיקה ממשלת הבעת' בירדן ובסוריה כעשרים אלף חיילים (כרבע מצבאה) וכמעט קרסה תחת משא אחזקתם. כל זה בשם האידיאל של שחרור פלשתין. סיבות ה"טירוף" היו נעוצות בזירה הפנים־עיראקית. המפלגה התחייבה להציג "כרטיס ביקור" לאומני משכנע לציבור, שההזדהות הפאן־ערבית שלו היתה עמוקה ביותר, שלא אהד, ברובו את הבעת' ונטה, מסיבות היסטוריות לא להאמין בה. אלא שעד מהרה המדיניות הזו החלה להכות בעיראק עצמה. התפנית החלה בספטמבר "השחור" 1970. עיראק הבטיחה לפלשתינים להציב את צבאה בירדן "תחת פיקודם", אך כשפרצו המאורעות החלו לחשוש שההתערבות תביא לחיסולו של חיל המשלוח ע"י הלגיון (ואולי צה"ל). בבגדאד פרץ עימות רועם בין האגף הדוקטרינארי והאגף הפרגמטי, שבראשו עמד צדאם חוסיין, אז סגן הנשיא, ולמרות שההמונים יצאו להפגין ברחובות בעד התערבות, החליטה הממשלה לבסוף שלא להתערב. מאוחר יותר סילק צדאם חוסיין פיסית את מוביליו הדוקטרינאריים וסילק את האחרים מן השלטון. זאת לא בשל מתינותו הטבעית ומזגו הנוח, אלא משום שהשתכנע שהתנהגות מדינית מטורפת תמיט חורבן על שלטונו.

מאז ראשית שנות השבעים מחנך המשטר את הציבור הרחב שהאינטרסים העיראקיים הפרטיקולאריים דחופים וחשובים יותר, בטווח הנראה לעין, מכל דבר אחר, אפילו משחרור פלשתין, אותו יש לדחות לעשור, שניים ויותר. החלטות מפורשות ברוח זו הופיעו בכל הקונגרסים של המפלגה מאז ינואר 1974. בתחום המדיני הודקו היחסים עם ירדן, בעיקר כדי לפתוח את ציר בגדאד־עקבה. משיקולים צבאיים וכלכליים הודקו היחסים עם מדינות

אפילו חומייני הוא אויב ישראל, עיראק קודמת לפלשתין. בבוא היום, הרגיע הבעת' את קהלו הנבוך, תתפנה עיראק גם לשחרור פלשתין

המפרץ "הריאקציוניות" כולל איראן, "הסוכנת האמריקאית". חלה התקרבות למדינות מערב אירופה ואפילו לארצות־הברית, "מנהיגת האימפריאליזם העולמי". שיאו של התהליך היה ההתקרבות למצרים ופתיחת שגרירות אמריקאית בבגדאד בנובמבר 1984, ככל הנראה בתמורה להסכמה אמריקאית לספק לעיראק מודיעין צבאי. דווקא היחסים עם סוריה הודרדרו במתכוון, במגמה ליצור משבר, ואכן, מאז 1975 — 1976 נוצר משבר מתמשך ביחסי שתי המדינות. כך, למרות שבמישור האידיאולוגי דבקה עיראק עד 1982 "בסירוב" הנה במישור המעשי ניתקה את קשריה עם המדינה היחידה הגובלת בישראל שהיו לה רצון ויכולת לצאת שוב למלחמה.

רב מזה, בספטמבר 1980 תקפה עיראק את איראן (האנטי־ישראלית), במקום לשתף אתה פעולה נגד ישראל. גם התקפה זו לא היתה בבחינת "טירוף" אך גם מי שראה בכך הוכחה לטירופו של המשטר, חייב להודות שיש שיטה בשיגעון. ה"טירוף" הופנה מאיתנו והלאה, ולא במקרה; נאמנים לתפיסתם שהאינטרס העיראקי קודם לכל, הסבירו שליטי עיראק לעצמם, כי

איראן סיכנה את קיומה של עיראק כאשר סירבה להחזיר לה שטחים שהשאה הבטיח להחזיר. כך נוצר הכרח בל־יגונה "להשיב מלחמה" לאיראן אפילו חומייני הוא אויב־ישראל, שהרי עיראק קודמת לפלשתין. בבוא היום, הרגיעו את קהלם הנבוך, תתפנה עיראק גם לשחרור פלשתין.

את סידרת הפעולות האלה אפשר לכנות "צביעות", "ציניות", "אופורטוניזם קיצוני" או "פרגמטיזם", אך לא "טירוף". יתירה מזאת, מבחינתה של ישראל, דווקא נכונותו של משטר הבעת' לדחות לעתיד הרחוק את הגשמת האידיאלים הפאן־ערביים של המפלגה, כדי לבסס את מעמדו בעיראק, היא חיובית שכן יש אפשרות שבתמורה לדבר־מה שעיראק מעוניינת בו, יהא המשטר נכון לשלם מחיר. עניין זה נכון במיוחד היום, כשעיראק עומדת בפני סכנה שכמוה לא ידעה מאז כוננה המדינה העיראקית עם תום מלחמת העולם הראשונה. הסיכון הוא בכך שמה שידחה לעתיד לא יישכח, ורבים יצפו להגשמתו. הסיכוי הוא בכך שמה שידחה לעתיד הרחוק יהפוך לחלום ולריטואל שהציבור העיראקי, העייף ממלחמה, לא ירצה לשלם מחיר כבד כזה להגשימו. ככל שהעם העיראקי ימעט לשמוע ממנהיגיו בנאומיהם המטיפים על אידיאל שחרור פלשתין וירבה לשמוע מהם על ההכרח להגיע לפשרה ולהסדר־שלום ערבי־ישראלי, כן ירחק החלום אל שולי האופק והתודעה.

מה לעשות? בשיחות רבות של דיפלומטים עיראקים עם עמיתיהם האמריקאים והאירופאים, קובלים העיראקים כי מנהיגים ישראליים נוהגים להצהיר שככל שתמשך המלחמה, ייטב. ובכן לא רק אנו רגישים למה שהעיראקים אומרים עלינו או עושים לנו. גם העיראקים רגישים לדברינו ולמעשינו. לפני שפרשת עסקת הנשק עם איראן נחשפה, עסקה העתונות העיראקית רק מעט בישראל. מרגע שנחשפה, ישראל מופיעה כמעט בכל מאמר והטון הכללי הוא שישראל רוצה בהשמדתה של עיראק. כלומר ישראל נתפשת כסכנה מוחשית וקרובה וכך הולכת ונוצרת תמונת ראי שבה שתי המדינות רואות זו בזו סיכון קיומי. את פצצת הזמן הזאת כדאי לפרק.

אם תצהיר ישראל כי אין היא רוצה בנצחונו של חומייני, ומבחינתה רצוי שעם סיום המלחמה לא יהיה בה מנצח ומנוצח, יהיה בכך גם יתרון הסברתי חשוב כלפי ארצות־הברית. משום מה נוצר הרושם שישראל רוצה בנצחון חומייני ("ניוזוויק", 9.2), והדבר, שאינו נכון, מזיק לישראל. להצהרה כזו, יש סיכוי טוב להתקבל על־ידי העיראקים כאיתות של רצון להידברות. יש טעם רב לחפש אפיקי־קשר אל הצד העיראקי, ולבחון מה משאלותיהם ומה יהיו מוכנים להציע בתמורה. ישנן סיבות להעריך כי משאלתם העיקרית מאיתנו תהיה התחייבות להפסיק את אספקת הנשק לאיראן. עניין נוסף שאפשר כי העיראקים ידברו בו הוא ההשפעה היהודית בוושינגטון. בין אם מגזימים העיראקים בהערכת ההשפעה הזו ובין אם לאו, נראה שהם

לפני שנחשפה עיסקת הנשק עם איראן, העתונות העיראקית התעלמה מישראל. מרגע שנחשפה, ישראל נזכרת הרבה מאד, כמעט בכל מאמר. הטון הכללי: ישראל שואפת להשמדת עיראק

מעוניינים בה, שכן קשה לפרש אחרת את הטקטיקה הבלתי־שגרתית שנוקט השגריר בוושינגטון.

בתמורה לשיתוף פעולה ישראלי בנושא הראשון, ועל־פי העניין גם בנושא השני, צריכה ישראל לדרוש צעדים מדיניים: פתיחת צינור הנפט קירקוך־חיפה, הפסקת־אש (משנת 1948) או הכרזת אי־לוחמה הן דרישות־מכסימום שאפשר להעלותן, אך יש לדעת כי למרות התועלת הרבה הצפונה גם לעיראק מפתיחת הצינור, המשטר בבגדאד אינו רוצה בכל הסכם ישיר וגלוי עיראקי־ישראלי, ואם ייאלץ לשלם מחיר — יעדיף פעולה עקיפה יותר, שלא תחשוף אותו לביקורת. דרישות צנועות יותר, אך עדיין בעלות משמעות יכולות להיות: הפסקה מוחלטת של התמיכה בטרור (אבו־נידאל סולק, אך אש"ף זוכה למחנות־אימונים, ואבו־עבאס זוכה למחסה); תמיכה גלויה ומפורשת בתהליך השלום בין ישראל, ירדן והפלשתינים, (עיראק יכולה לגרום, וכבר גרמה נזק למו"מ הישראלי־ירדני); הכרזה רשמית, כי כשם שעיראק הצהירה שאת הסכסוך עם איראן יש לפתור במו"מ מדיני, ולא במלחמה, כך גם עמדתה לגבי שאר הסיכסוכים במזרח־התיכון. ולבסוף: חידוש היחסים הדיפלומטיים עם מצרים, שיהיה בו איתות מצד המשטר כי מדינה שחתמה על הסכם שלום עם ישראל ושומרת עליו, איננה מוחרמת.

יתכן שעיראק תדחה על־הסף את הנסיונות להידברות ואת כל המתווכים: אמריקאים, צרפתים, מצרים או ירדנים. במקרה כזה, ישראל לא הפסידה דבר. אם עיראק תענה, יפתח ערוץ קשר.

מהן האלטרנטיבות? המשך החרמתה של עיראק יבהיר לאיראנים שאנו ב"כיסם", ואין שום צורך ללכת לקראתנו. כך היה עד עתה. דווקא אלה החתומים על קשר עם איראן ועל ניטרול איבת חומייני ורפסנג'אני כלפינו, צריכים לפנות גם לצד השני, אפילו כאקט של מיקוח. כך או כך, יש להמנע מסיוע צבאי לאיראן כעת, משום שהוא עלול להעניק לה את היתרון הנוסף הדרוש לשם נצחון במלחמה. נצחון כזה לא יעלה את המתונים אלא יחזק את הקיצונים. לאיראן הנוכחית יש מחוייבות אידיאולוגית ל"שחרור ירושלים". איראן מנצחת לא תוותר על המחוייבות הזו אלא תעמיק אותה. כיוון שנצחון עיראק, אינו סביר במצב הנוכחי, נותרת אפשרות האיזון, ולשם־כך נחוץ שעיראק תמשיך לעמוד על רגליה ודווקא תחת המשטר הנוכחי (כל התחליפים גרועים יותר מבחינתנו והגרוע שבהם הוא שלטון בעת' פרו־סורי שייצור חזית אחת עם משטרו של אסד) כלומר, היא זקוקה לצבא גדול מאד, עניין המדאיג אותנו, כמובן. מכל מקום היה רצוי שעוד לפני שהמלחמה תסתיים, ישראל תמצא עצמה בדיאלוג עם שתיהן. איראן עוד לא עשתה אפילו צעד ולו הזעיר ביותר, בכיוון של מיתון אידיאולוגי־פוליטי כלפינו. עיראק עשתה אותו בשלב מסוים ועצרה.

אינטרס ישראל מן המעלה הראשונה הוא שבתום מלחמת־המפרץ תתקיים בינינו לבין ירדן יציבות כזו, שממילא לא תעורר מהרהורי־מרנים למיניהם, ותמיכה עיראקית גלויה בתהליך השלום תועיל לכך לא במעט.

מדיניות־החוץ הישראלית צריכה, אם כן, לחתור לכך שעיראק בעצמה תחסום לעצמה את הדרך לחידוש "החזית המזרחית" עם תום הקרבות במפרץ. הגיעה העת שישראל תבהיר לעיראק כי יש לה סיכוי לצאת נשכרת מצעד־שלום.

ד"ר אמציה ברעם הוא מומחה למפלגת הבעת' העיראקית ומלמד באוניברסיטת חיפה.

בצל פדיון מניות ההסדר / יואב יצחק

מנכ"ל עם קבלות

בדרך לאוקטובר 1988, כשסכנת ההלאמה תיעשה מוחשית יותר, יתבקש צדיק בינו לפרוע את האשראי שקיבל, להתגבר על ההתנגדות מצד צמרת הבנק וועדי העובדים ולעשות את בל"ל לבנק דינמי יותר

יום לאחר מינויו למנכ"ל בנק לאומי, עומד צדיק בינו לפני קשיים מבית. דימויו של הבנק בעיני הציבור נמצא עתה בשפל המדרגה. צמרת הבנק שעוד נותרה לפליטה אחר גל ההתפטרויות מאנם גם היא אינה מסבירה פנים וועדי העובדים "יושבים על הגב". צדיק בינו, שפונק עד כה על־ידי אמצעי התקשורת, כמי שכוכבו זרח, יישפט מעתה ואילך על פי הישגיו בבנק לאומי. נראה כי לא תינתן לו שהות רבה להתרפק על הישגי העבר. הוא יתבקש לפרוע את האשראי שקיבל והתשלומים צפופים ומלאים — יש לזכור כי אוקטובר 1988 הוא תאריך פדיון המניות הבנקאיות שבהסדר. צדיק בינו עלול למצוא אז את עצמו בראשו של בנק מולאם. עד אז יידרש לעשות ככל יכולתו כדי להעלות את הבנק על פסי רווחיות. כאן ייתקל צדיק בבעיות העיקריות והבסיסיות של המערכת הבנקאית. הוא יצטרך לעשות את "הבנק הגדול במדינה" לבנק דינמי — להקטין את מספר עובדיו ולצמצם את פעילותו

הפיננסית. נסיונו בבנק הבינלאומי יעמוד עתה במבחן. הציפיות ממנו גבוהות. ספק אם יזכה לשיתוף פעולה מצד ועדי העובדים, שמספר חבריהם דומה למספר עובדי הבנק הבינלאומי. ועדי בל"ל הסכימו בשנתיים האחרונות לפיטורי אלפים מחבריהם. עתה, בתחושת הרווחה המסתמנת במשק, ספק אם יסכימו העובדים לקורבנות נוספים.

נסיקתו המקצועית של צדיק בינו קיבלה תאוצה בעשור האחרון. ב־1976 התמנה לסגן מנהל השיווק בבנק הבינלאומי, שהוקם ארבע שנים לפני כן על־ידי שר האוצר דאז, פנחס ספיר. צדיק החל כבר בתפקיד זה לגרום לשינוי מבני במערכת הבנקאית. באמצעות שרשרת פעולות הפך את הבנק מעסק שמרני, שסיפק כסף רק למי שהיו בידיו אמצעים כספיים, לעסק בינוני, שפנה גם (או בעיקר) ללקוחות קטנים והציע להם הלוואות ותוכניות חסכון לטווח קצר. הצלחתו של הבנק היתה גם הצלחתו של צדיק. ב־1980 רכשה חברת דנות את מניות השליטה בפ־י־ב־י. (בבינלאומי). צדיק, שהיה אז מועמדו של מנכ"ל דנות דוד גולן, זכה בתפקיד מנכ"ל הבנק. כך, לאחר 18 שנים בלבד של עבודה במערכת הבנקאית, הצליח לכבוש את תפקיד מנכ"ל הבינלאומי. בתפקיד זה התאפשר לצדיק להוציא מחשבותיו מן הכוח אל הפועל. הבנק החל להרחיב את השירותים ללקוחות מן המעמד הבינוני והנמוך. ביוזמתו נפתחו שערי הבינלאומי שלוש פעמים בשבוע עד שבע בערב, דבר שאפשר ללקוחות הבנק לקבל שירותים פיננסיים גם בשעות הערב. כך גם הצליח הבינלאומי להרחיב את חוג לקוחותיו. בשנה שחלפה רכש איש העסקים דק נאמר את השליטה בבנק. צדיק בינו התמנה ליו"ר מועצת המנהלים של הבנק — תפקיד אשר העדיף לאחר שהגיע למסקנה, כי מיצה עצמו בתפקיד המנכ"ל. עתה, כשהוא בן 45 בלבד, הופך בינו למנכ"ל של הבנק הגדול ביותר במדינה.

לימים ייוכח צדיק עד כמה האיסטרטגיה היתה נכונה. הפניה ללקוחות הקטנים הוכחה כבדיעבד כנכונה. הבנקים הגדולים, שסיפקו אשראים בעיקר לגופים הגדולים, כדוגמת

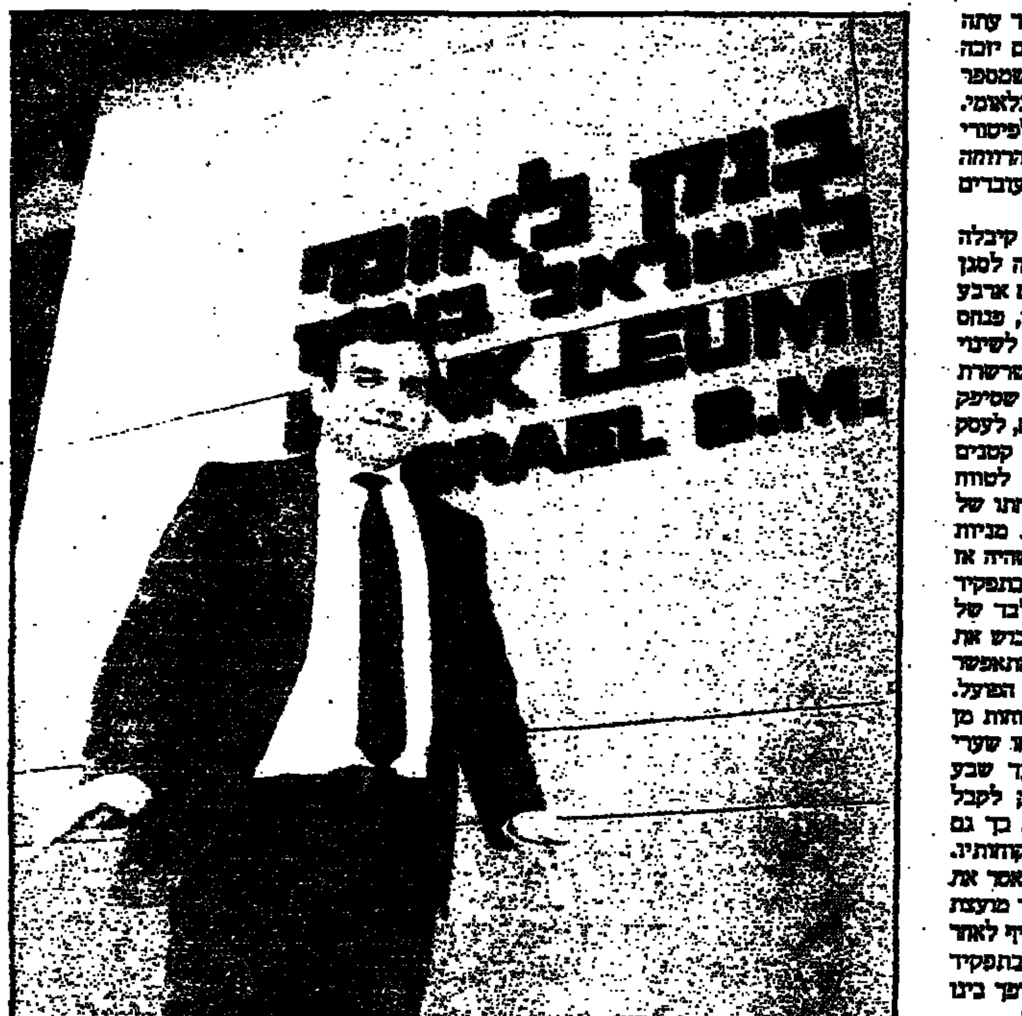

צדיק בינו. דרך המלך. הצלום יוסי אלוני, י.פ.פ.א.

"סולל בונה", "צים", "אלסינט" ועוד, עמדו בשנים האחרונות לפני שוקת שבורה ונאלצו לעשות הסדרים של פריסת חובות ומחיקת ריבית. הבינלאומי עבר את המשוכות הללו ללא בעיות מיוחדות. גופים פרטיים קטנים, שהיו חייבים לבנק כמה מיליוני דולרים, נאלצו (בפשרה) לשלם במהירות, לאחר שנוכחו לדעת, כי התדיינות משפטית תסבך אותם בהוצאות נוספות. מנכ"ל הבינלאומי לשעבר, צדיק בינו, הצטייר בעיני החייבים כמי שאינו מוותר על חוב, גם אם הדבר כרוך במאבק משפטי עיקש ולעיתים במאבק היורד לפסים אישיים. המדיניות העיקשת בגביית חובות גרמה לו לא אחת להסתבכויות משפטיות ש"סופלו" גם באמצעי התקשורת. אחת מהן שבה ועלתה ממש בימים אלה. ביום רביעי, ערב מינויו למנכ"ל בל"ל, שלח איש עסקים מברקים לכל חברי מועצת המנהלים של בנק לאומי, הטיל דופי בתיפקודו של צדיק כמנכ"ל הבינלאומי והציע להם לשקול מחדש, אם ראוי שיעמוד בראש בל"ל. אדם זה התלונן כבר בעבר ברשות לניירות ערך, בבנק ישראל ובמחלקת ההונאות של המשטרה ואף הגיש תביעה נגד הבינלאומי, על "ניהול מגמתי של חשבונות לקוחות" כביכול. בבינלאומי דוחים דברים אלה בתוקף ומבהירים כי האיש חייב לבנק מיליוני שקלים, אשר נתבע (גם בבית־המשפט) לשלם, ולכן הוא עושה עתה — צעד ראוותני, שנועד להזיק באופן אישי לצדיק ולהכפיש את הבנק. מכל מקום מדגישים בבינלאומי, כי הנושא נדון עתה בבית־משפט, ושם תצא האמת לאור.

הצלחתו העסקית־תקשורתית של צדיק בינו והתמיכה האיתנה שהוא זוכה לה בבנק ישראל עוררו כפי הנראה את חמתם־קנאתם של לא מעט גורמים, חלקם אנונימיים. אלה החלו להציף בימים האחרונים את מערכות העתונים ב"תזכורות" על הרווחים שגרף צדיק בשנת 1982, כתוצאה מקבלת הקצאת מניות מיוחדת — לו ולדוד גולן, שהיה מנכ"ל דנות — מנת מניות שהוסיפה לרכושו מאות אלפי דולרים. יש המזכירים גם, כי הבינלאומי ניסה גם הוא לווסת את מניותיו, אך לא עמד במשימה זו, ומסיבה זו נטש את דרך הוויסות. אולם עובדות השמצות אלה נפלו עד עתה על אוזניים ערלות. בבנק ישראל בדקו את הידיעות כאילו קיבל צדיק שלא כדין מניות בבנק הבינלאומי (1982), ומצאו כי הדברים שנעשו אינם חורגים מהמקובל במערכת הבנקאית. נכון להיום, זוכה צדיק בינו לתמיכה איתנה של המפקחת על הבנקים בבנק ישראל, גליה מאור, ושל הנגיד, פרופ' מיכאל ברונו. כמו כן הוא זוכה לתמיכה של ראש הממשלה, יצחק שמיר, שגילה באחרונה מעורבות יתרה במינויים של האישים החדשים בצמרת בנק לאומי.

מינויו של צדיק למנכ"ל מעורר גם התנגדות מבית. צמרת בל"ל, שעוד נותרה לפליטה, הפגינה בתחילה קורת־רוח כשנודע לה על התפטרות איינהורן והכוונה למנות את צדיק במקומו. אולם ככל שנקפו הימים, החלה להתעורר התנגדות מבית, בעיקר מצד אחדים בצמרת הבנקאית, שראו עצמם מועמדים כמעט טבעיים להתמנות ליורשי איינהורן. אחדים מהמנהלים הבכירים בבנק חוששים, כי צדיק בינו, שהגיע מבנק דינמי ומצליח, ישאף עתה לבצע תוכנית הבראה מהפכנית בבנק לאומי, תוכנית אשר מטבע הדברים תביא למתיחות ולזעזועים בין ההנהלה לעובדים. ראשי הצמרת הבנקאית חוששים עתה גם לעתיד. עם כניסתו של אלי הורוביץ לתפקיד יו"ר בל"ל, הוא גרם כידוע לשינויים בחוזים האישיים של בכירי הבנק (23 במספר). בחוזים נשמרת זכותם של הבכירים להתפטר בתוך שנה (מיום חתימת החוזים) וליהנות מתנאי פרישה ופיצויים על־פי שכרם הגבוה, כפי שהיה ערב שינוי החוזים האישיים.

לאחר התפוצצות פרשת יפת החלה שרשרת התפטרויות בבנק לאומי. סמנכ"ל בנק לאומי, יוסף פנחסוב, כבר הודיע על פרישתו הקרובה מהבנק. פנחסוב שימש מנהל איזור ירושלים. במערכת הפיננסית צופים, כי בשבועות הקרובים "נתבשר" על התפטרויות נוספות, מצד מנהלים שלא ישלימו כפי הנראה עם מינויו של צדיק ולא יוכלו להשלים עם שיטותיו המקצועיות. כך או כך, אין ספק כי בנק לאומי נכנס עתה לעידן חדש. יש רק לקוות, כי צדיק יצליח בפרק זמן סביר להעלות את הבנק על דרך המלך או לפחות להצילו מהלאמה, שנראית בשלב זה כמעט ודאית.

هكذا من الأصل

בג"ץ בקאהיר / דן אבידן

בדרך לכהונה נוספת

מאבקן של מפלגות האופוזיציה במצרים שספגו מכה קשה בבחירות 1984 הגיע אל בית־הדין הגבוה לצדק בקאהיר והניע את מובארק לערוך משאל־עם, תוך ציפיה שרוב הציבור המצרי יכריע על פיזור הפרלמנט ועריכת בחירות חדשות

ביום ד' שעבר הפתיע הנשיא מובארק את הציבור במצרים כהכריזו על השעיית פעילות הפרלמנט ועל עריכת משאל־עם לפיזורו ולעריכת בחירות חדשות. ואכן, אתמול נהרו מיליוני אזרחים מצרים לקלפיות ברחבי מצרים, כדי לאשר או לדחות את הצעת הנשיא לפזר את הפרלמנט. כמקובל בדרך־כלל במשאלי־עם מסוג זה במצרים, צפוי שרוב הציבור יכריע בעד פיזור הפרלמנט ועריכת בחירות חדשות לבית־הנבחרים בתוך חודשיים, כפי שמתחייב מתקנות החוקה המצרית.

לאמיתו של דבר היתה יוזמת הנשיא צפויה מראש. יוזמה זו אינה נובעת מקשיים פוליטיים של המשטר, אלא מהמבוי הסתום שאליו נקלע הנשיא בעקבות הבחירות הקודמות שנערכו לפרלמנט במאי 1984, שתוצאותיהן עוררו ביקורת נוקבת מצד מפלגות האופוזיציה. מפלגות אלה טענו, שהבחירות הקודמות נערכו על־פי חוק בחירות דרקוני, שהפלה אותן לרעה לעומת מפלגת השלטון הגדולה, בראשה עומד הנשיא. חוק זה אסר על מועמדים עצמאיים להשתתף בבחירות, קבע אחוז חסימה גבוה (שמונה אחוזים מכלל קולות הבוחרים) והעניק באופן אוטומטי למפלגה שזכתה ברוב קולות הבוחרים בכל אחד מ־48 מחוזות הבחירה – את כלל המנדטים של אותו מחוז בפרלמנט.

תוצאות הבחירות העניקו אכן רוב גדול בפרלמנט למפלגת השלטון וארבע מתוך חמש מפלגות האופוזיציה לא עברו את אחוז החסימה, למעט מפלגת ה„ופד", שזכתה ב־57 מנדטים.

מפלגות האופוזיציה לא השלימו עם מציאות זו ופתחו במאבק פוליטי ומשפטי לפיזור הפרלמנט ולעריכת בחירות חדשות, בטענה שהפרלמנט הנוכחי נבחר באורח לא דמוקרטי. במסגרת זו הגישו חמש מפלגות האופוזיציה עתירה לבית־הדין הגבוה לצדק בקאהיר, בעניין אי־חוקיותו של הפרלמנט הנוכחי. בית־דין זה עמד לפרסם את פסק־דינו בעתירה בשבעה במארס.

העתירה לערכאות המשפטיות העמידה את הנשיא מובארק בפני בעיה. כמה מיועציו המשפטיים הבהירו לו, כי אם בית־הדין יכריע לטובת עתירת מפלגות האופוזיציה, לא יוכל הפרלמנט הנוכחי לאשר את מועמדותו לקדנציה נשיאותית נוספת באוגוסט הקרוב אשר תובא לאישורו של משאל־עם באוקטובר, המועד בו ישלים הנשיא את הקדנציה הראשונה לכהונתו. כדי להתמודד עם בעיה זו יזם מובארק בשלהי 1986 העברת חוק בחירות חדש בפרלמנט. חוק זה שונה מקודמו, בכך שהוא מתיר מחדש למועמדים עצמאים לרוץ לבחירות ב־48 מחוזות הבחירה, ללא קשר לרשימות המפלגתיות. יוזמתו הנוכחית של מובארק לפיזור הפרלמנט ולעריכת משאל־עם בדבר קיום בחירות חדשות, נועדה איפוא לבטל את הרלוונטיות של הדיון המשפטי, בדבר חוקיות הפרלמנט הנוכחי, אשר עלול לאיים על בחירתו

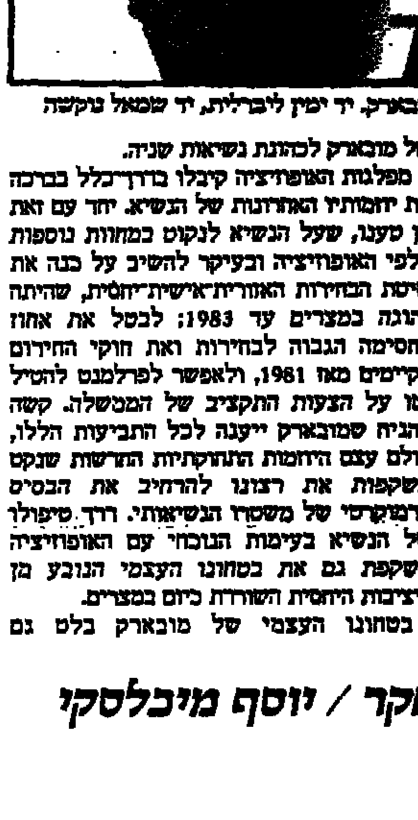
מובארק. יד ימין ליברלית, יד שמאל נוקשה

של מובארק לכהונת נשיאות שניה.

מפלגות האופוזיציה קיבלו בדרך־כלל בברכה את יוזמותיו האחרונות של הנשיא. יחד עם זאת הן טענו, שעל הנשיא לנקוט במחוות נוספות כלפי האופוזיציה ובעיקר להשיב על כנה את שיטת הבחירות האזורית־אישית־יחסית, שהיתה נהוגה במצרים עד 1983; לבטל את אחוז החסימה הגבוה לבחירות ואת חוקי החירום הקיימים מאז 1981, ולאפשר לפרלמנט להטיל וטו על הצעות התקציב של הממשלה. קשה להניח שמובארק ייענה לכל התביעות הללו, אולם עצם היוזמות התחוקתיות החדשות שנקט משקפות את רצונו להרחיב את הבסיס הדמוקרטי של משטרו הנשיאותי. דרך טיפולו של הנשיא בעימות הנוכחי עם האופוזיציה משקפת גם את בטחונו העצמי הנובע מן היציבות היחסית השוררת כיום במצרים.

בטחונו העצמי של מובארק בלט גם בהתנהגותו בוועידה האיסלאמית, שנערכה לאחרונה בכווית. בוועידה זו הצליח מובארק לבלום את נסיונות הסורים לבודד את מצרים. בפגישותיו עם המנהיגים הערבים בוועידה הצליח מובארק להחזיר את מצרים למעמד של מדינה פעילה בזירה האיסלאמית והבין־ערבית. ביקורו בנסיכות אבו־דאבי בתום הוועידה היה ביטוי להצלחה זו. היה זה ביקור ראשון של נשיא מצרי באבו־דאבי מאז חתמה מצרים על הסכם השלום עם ישראל. גם במגעים העקיפים והישירים, שנוצרו בין מובארק לנשיא אסד, בוועידת כווית ובסמוך לה גילה הנשיא המצרי בטחון עצמי ותקיפות. לפני כינוס הוועידה ביקש מובארק להגיע להבנה עם הנשיא הסורי בעזרת המתווך המצרי מחמוד ריאד, שנועד לשם כך עם אסד בדמשק. אולם משתבע אסד, בפגישתו באקראי עם מובארק, בשולי הוועידה, שהנשיא המצרי יבטל את הסכם השלום עם ישראל לצורך התפייסות בין שתי המדינות – דחה מובארק תביעה זו על הסף. בנאומו בקאהיר, לאחר שובו מהוועידה בכווית עשה הנשיא המצרי תוכא ואטלולא מהצעתו של הנשיא אסד, שמצרים תבטל את חוזה השלום עם ישראל. הוא ציין שדחה הצעה זו, מכיוון שביטול ההסכם ימיט שואה על העם המצרי ויסבך את משטרו בבעיות קשות, נוסח הבעיות שמולן ניצב הנשיא אסד „השקוע עד צוואר בבִצה הלבנונית".

דבקותו הנחרצת של מובארק בחוזה השלום עם ישראל עומדת כאילו בסתירה להצהרות האחרונות שיוחסו לשר ההגנה המצרי אבו גזאלה, בעדותו בפני ועדת החוץ והבטחון של הפרלמנט בקאהיר. אולם הדברים שאמר אבו גזאלה על היות ישראל אויבת בכוח של מצרים ועל מחויבותה של מצרים לסייע לסוריה במקרה של מלחמה עם ישראל – נאמרו במסגרת דיון על תקציב הבטחון של מצרים. העובדה שאבו גזאלה הציג את ישראל כמדינה המאיימת בכיבול על מצרים נועדה להבטיח את שלמותו וגודלו של תקציב הבטחון המצרי וכדי לא לתת בידי חברי הוועדה נימוקים לקצץ בתקציב זה. מכל מקום דבריו, לבטח, אינם משקפים סטיה מצד הממשל המצרי מהסכמי השלום עם ישראל.

פעילותו הנמרצת של מובארק בוועידה האיסלאמית – לרבות כלפי הנשיא אסד – זכתה לגיבוי מצד הציבור במצרים. עובדה זו חיזקה עוד יותר את בטחונו העצמי של הנשיא. עם שובו לקאהיר הוא פנה במרץ לביצוע יוזמתו בדבר עריכת בחירות חדשות לפרלמנט. שופרות ההסברה המצריים נתנו גיבוי מלא ליוזמה זו. העתונות ושאר כלי התקשורת בקאהיר טענו שהיוזמה נועדה להביא להרחבת הבסיס הדמוקרטי של השלטון ולהעמקת היציבות במדינה, כדי שהאזרחים והמשטר כאחד יוכלו להתמסר לפתרון בעיותיה הכלכליות החריפות של מצרים. ואכן, מצבו הכלכלי הוא נקודת התורפה העיקרית של משטר הנשיא מובארק. בעיות אלה מתמקדות כיום בקשיים הקיימים עדיין בהשגת הסדר משביע רצון עם האמריקאים, לפרעון החוב הצבאי הגדול, הנאמד בקרוב לחמישה מיליארד דולר, בעיכובים שחלו בינתיים בקבלת סיוע כלכלי דחוף עבור מצרים מקרן המטבע הבין־לאומית. אם שני נושאים אלה יבואו על פתרונם בקרוב, יתרום הדבר להמשך היציבות הנוכחית במצרים.

מכפר קרע לאטלנטה / יצחק מרידור ומוחמד חליליה

פנים בשירות החוץ

מחמוד מסארווה, עורך־דין, ראש מועצת כפר קרע לשעבר, מקום שישי ברשימת „יחד" לכנסת, יהיה בקרוב הקונסול הכללי הישראלי באטלנטה, ארה"ב

הידיעה על מינויו של עורך־הדין מחמוד מסארווה לתפקיד הקונסול הכללי באטלנטה זכתה, כצפוי, להד רחב ביותר ב„רחוב הערבי" בארץ. מינויו של ערבי מוסלמי ישראלי לתפקיד דיפלומטי בארצות־הברית הפך, מיד עם פרסומו, ל„שיחת היום" בכל המגזר הערבי. הרושם המתקבל הוא שערביי ישראל, שאינם מורגלים בסיבות רבות לעלֶה, אכן „מפרגנים" לעורך־הדין החייכן והנמרץ מכפר קרע ש„שיחק אותה".

ביום שלישי אחר־הצהריים – כמה שעות אחרי שאילנה דיין, המנחה הצעירה והחינגנית של „ערב חדש", ראיינה את הקונסול המיועד של ישראל באטלנטה ושאלה אותו אם זה מה שחלם להיות כשיהיה גדול – נסענו לפגוש אותו בביתו, לברכו ולשאול אותו כמה שאלות מביכות לפני שיתחייב לקוד הלשוני הדיפלומטי.

הבנים, אמיר בן ה־14, בשיר בן 10, נדיר בן השש וחצי ואחיו של מחמוד, ארחו לנו לחברה עד שובו של בעל הבית מאולפני „ערב חדש". בני הבית היו עסוקים כל אותה עת בתשובות מנומסות לשרשרת הברכות הטלפוניות של יהודים וערבים ובהגשת ספלוני הקפה המריר לאורחים הרבים שמילאו את הבית.

את חתאם מסארווה, אשתו של הקונסול המיועד, פגשנו רק לשניות אחדות. היא, שלמדה בבית־הספר התיכון בנצרת, שומרת על המסורת ולא נכנסה במשך כל השעות ששהינו בביתה אל הסלון גדוש האורחים. את הכיבוד שעל הכנתו טרחה, שיגרה אלינו בידי בני המשפחה.

משפחת מסארווה יושבת בארץ־ישראל יותר מ־150 שנה, והיא מפוזרת כמעט בכל כפרי המשולש. „אנחנו משפחה חקלאית: אבי עבד את האדמה עד 1970. ההיסטוריה המשפחתית שלנו מספרת שהגענו ממצרים עם איברהים פשה עוד ב־1850. אבותינו היכו כאן שורש והפכו לעובדי אדמה, לא לפיאודלים: אנחנו שייכים למעמד הבינוני, והמחסור באדמות לא הותיר לנו ברירה, אלא לרכוש השכלה, בעיקר לפרנסתנו".

מחמוד מסארווה הוא עורך־דין ואמון על ניסוחים בהירים ולא מהוססים. עד מאי 1986 כיהן כראש המועצה בכפר קרע, מילא אחר הסכם הרוטציה שותם, התפטר וחזר אל משרד עורכי־הדין בחדרה. בקרוב ייפרד פעם נוספת מעל שותפו למשרד, יארוז את המטלטלין המשפחה ויסע לארץ רחוקה. „עצם העובדה שאהיה קונסול ערבי־ישראלי, מוכיחה את קיום השותפות בין יהודים וערבים במדינת ישראל", אומר מסארווה. אף־על־פי־כן לא אטשטש את העובדות: המטרה ברורה: להגיע להסדר של שלום עם מדינות ערב ולהסדיר את הבעיה הפלשתינית. אין לי ספק, שלגבי אותם חוגים יהודים וגם ערבים בארצות־הברית, שלנגד עיניהם עומדת אותה מטרה, לא יהיה כל קושי. אך אני מניח שיהיו לי קשיים עם החוגים הקיצוניים, משני הצדדים. אלה שההידברות אינה המטרה אליה הם חותרים ואלה שאינם מאמינים, כמוני, שהארץ הזאת היא מולדת לשני העמים ושאפשר לממש את שאיפותיהן של שתי התנועות הלאומיות, היהודית והפלשתינית, זו לצד זו, אינם בני־שיח".

מחמוד מסארווה ער להלכי־הרוח הציבוריים בארץ ובחו"ל ואינו חושש שהמינוי יוצא הדופן יעורר את חמתם של חוגים קיצוניים כלשהם.

הקונסול המיועד לא ביקר מימיו בארצות־הברית, „אבל באירופה הייתי", הוא אומר. הוא אינו מהסס להודות שלקראת המינוי נאלץ לפתוח אטלס גיאוגרפי, כדי ללמוד את מיקומה של העיר שבה ישרת. „ידעתי שזה בדרום ארה"ב, הוא מחייך, אבל כדי למקם אותה ספציפית, בשביל זה ובשביל לדעת גם קצת נתונים על המקום והנושא, אכן הלכתי אל הספריה. אין לי עדיין מספיק נתונים ואינני יודע מספיק. קראתי קצת דיווחים של הקונסול הנוכחי, שאלתי על הקהילה היהודית הגדולה היושבת שם, אבל קשה להגיד שאני שולט כבר בחומר. לא, אינני מודאג", הוא אומר, „אלמד לעשות את המלאכה".

ההורים, מספר מסארווה עדיין בהלם. „אבי בן

קונסול לעתיד מסארווה. מטרד משאלת חינוך ילדיו

91, אמא בת 79 וקשה להם לעכל את הבשורה. הם כבר נכוו בעבר, כשבן אחד יצא (לפני עשר שנים) לארצות־הברית ללימודים ממושכים". האח, שהוא מהנדס מכונות, לומד עתה בבוסטון לקראת דוקטורט בפיזיקה. „האשה, כמו כל רעיה, עומדת אחרי בעלה", הוא אומר, „גם הילדים שמחים. אין ספק שבחירתי החמיאה למשפחה. העובדה שבן משפחתם קיבל אמון ונבחר להיות נציגה של המדינה באטלנטה. אם כי יש כאלה בכפר קרע שרואים בעזיבתי לשנתיים ויותר נזק מסוים, בגלל שלא אוכל בזמן זה לתרום כאן את תרומתי, הרי שבסך־הכל, כולם מפרגנים לי".

הקונסול המיועד שלנו, כאמור, אינו יודע עדיין את התשובות לשאלות רבות. כך, למשל, לא מצא עדיין תשובות הולמות לשאלת חינוכם של שלושת ילדיו, במקום כהונתו החדש. [illegible] בארצות־הברית אין בעיה בזאת", הוא אומר, „ברוב המקומות יש בתי־ספר יהודיים. אנחנו נאלץ לחפש בית־ספר ערבי מתאים או לדאוג להשכלתם וחינוכם באמצעות מורים פרטיים".

הסיכונים קיימים בכל מקום ולגבי כל אחד היוצא לעשות את עבודתו. החוגים הערביים, שאינם מתבססים על דעות קדומות ושאינם פוסלים את המינוי „אפריורי" אלא מציגים עמדה עניינית, יתייחסו לעצם העניין ואופן מילוי התפקיד; ומזה אני לא חושש".

„הרעיון למנות ערבי ישראלי לייצג את ישראל בשירות החוץ הוא רעיונו של שר החוץ שמעון פרס", אומר מחמוד מסארווה. „הוא עלה לראשונה לפני כשלושה חודשים. לי עצמי לא היה ברור בהתחלה אם מדובר במשרה סמלית או בכזו עם תוכן. רק בשבוע האחרון הבנתי, מתוך שיחות עם אנשי משרד החוץ, שלא מדובר רק במינוי סמלי של ערבי־ישראלי. כשנוצר הצורך לאייש את משרת הקונסול הישראלי באטלנטה, הייתי ברשימת המועמדים ושמחתי כשהפור נפל עלי", אומר הקונסול המיועד, שנבחר מתוך 15 [illegible] אינו מקשר את המינוי לעובדת היותו השישי במועמדי „יחד" בבחירות האחרונות לכנסת ומשובץ במקום ה־62 ברשימת המערך לכנסת הבאה, לפי ההסכם עם „יחד".

אופ"ק במזרח־התיכון. מחקר / יוסף מיכלסקי

עשור הנפט

רק בתחומים מעטים הופרכו התחזיות כבתחום האנרגיה. תחום זה מושפע ממשתנים רבים ומסובכים. תקוותיהן של מפיקות הנפט הערביות, הממתינות לשובה של הגאות, אינן בהכרח תקוות שווא, כותב פרופ' גד גילבר במחקר שיתפרסם בקרוב בירחון של „מרכז דיין ללימודי המזרח־התיכון ואפריקה"

הכנסה של 1,120 מיליארד דולר זרמה ב„עשור הנפט" 1973–1982 לקופות של מפיקות הנפט, חברות אופ"ק במזרח־התיכון, בכללן גם לוב ואלג'יריה (אך לא מצרים שאיננה חברה באופ"ק). בד בבד עם עליית ההכנסות עלו גם ציפיות הערבים שקיוו לתרגם את העוצמה הכספית לעוצמה כלכלית, חברתית ופוליטית: להפחית את תלותם במערב המתועש, ליצור מערכת יחסים יותר מאוזנת במקום מערכת היחסים של אדון ועבד בעבר וכמובן להתפתח ממדינות נחשלות למדינות של העידן החדש המתקדם. היו להן סיבות טובות להאמין שיוכלו לממש יעדים אלה בשל התלות הגוברת של המערב המתועש, כולל יפאן, ביבוא הנפט מן המזרח־התיכון. ב־1976 הגיע חלקו של מדינות אופ"ק ביבוא הנפט לצרפת ל־70 אחוז; ביפאן – לכ־56 אחוז ובארה"ב – ל־38 אחוז; נתונים אלה אינם מביאים בחשבון יבוא מאיראן.

אך הציפיות לתמורה ולשינויים מרחיקי לכת לא התממשו, למעט שינויים בתחום החברתי ובתחום החינוך. בתום „עשור הנפט" הסתבר ליצואניות הנפט הגדולות באיזור שתלותן הכלכלית במערב גדלה, בהשוואה לתקופה שלפני 1973־74. בתחום הפוליטי חל שיפור ניכר במעמדן של מדינות המערב באיזור והתלות בהן גברה. התנפצה גם האשליה ש„עשור הנפט" יתרום לבניית אומה ערבית מאוחדת וסולידרית. ההיפך הוא הנכון – הפירוד בין המדינות הערביות הלך והעמיק. אלה הן המסקנות העיקריות במחקרו של פרופ' גד גילבר מאוניברסיטת חיפה – „עשור הנפט במזרח־התיכון, 1973–1982" – אשר נעשה עבור „מרכז דיין ללימודי המזרח־התיכון ואפריקה" באוניברסיטת תל־אביב. המחקר עומד להתפרסם בירחון האקדמי הקרוב של המרכז.

פרופ' גד גילבר טוען, שמכלל ההכנסות ב„עשור הנפט" השקיעו המדינות המפיקות האלה כ־360 מיליארד דולר בבטחון, 320 מיליארד דולר בפיתוח, כ־200 מיליארד דולר להוצאות שוטפות, כולל צריכה, ו־240 מיליארד דולר לרזרווה מוניטרית. היעד שהציבו לעצמן מפיקות הנפט במזה"ת היה לגרום לכך שתופחת במידה רבה תלותן בהכנסות הנפט – חלקו של יצוא הנפט היה באותן שנים 90 אחוז מהתוצר הלאומי שלהן. הן ביקשו להשיג מטרות אלה באמצעות פיתוח מקיף של החקלאות והתעשיה כשבארצות מדבריות; שאין להן פוטנציאל חקלאי ניתנה קדימות לפיתוח התעשיה. אפילו איראן ועיראק, שתי מדינות בעלות פוטנציאל חקלאי רב, התכוונו לבצע שינוי מבני במשקיהן. כוונות אלה לא יצאו אל הפועל, מלבד הקמת תעשיה פטרוכימית מודרנית אף היא בעלת אוריינטציית יצוא מובהקת. בשאר התחומים היתה התפתחות מועטה בלבד. הנתונים האחרונים מורים, כי התעשיה במדינות הערביות מפיקות הנפט היתה בקושי 10 אחוזים של התל"ג. רק איראן התקרבה לשיעורים המבוקשים, (20–25 אחוז).

ובכל זאת ניכרו בעשור זה התפתחויות חיוביות מבחינה כלכלית, בעיקר לטווח ארוך, בתחום ההכרתי, בבניית תשתית תעבורתית, בניה ציבורית ופרטית, בתחומי התקשורת, תחנות הכוח, העלאת רמת־החיים ובחינוך. מספר הסטודנטים בסעודיה, לדוגמה, גדל מ־10,000 בשנת 1973 ל־102,000 בשנת 1984. בשנים הללו חלו גם תמורות דמוגרפיות חשובות – תאוץ תהליך התיישבותם של הנוודים, ביחוד בסעודיה, בסוף שנות ה־60 נאמד שיעור הנוודים באוכלוסיה בכ־50 אחוז. כ־12 שנים לאחר מכן פחת חלקם לכ־10 אחוזים. שיעור האוכלוסיה העירונית בסעודיה עלה מ־30 אחוז ב־1960 ל־69 אחוז ב־1982, בלוב עלה חלקו של המגזר העירוני מ־23 אחוז ל־52 אחוז, באיראן מ־32 אחוז ל־52 אחוז ובעיראק מ־43 אחוז ל־70 אחוז.

החמצת היעד של שינוי המבנה המשקי גרמה לתסכול רב אצל מפיקות הנפט, מה גם שלאחר שנפגעו בשנים האחרונות מהירידה החמורה בהכנסות מיצוא הנפט, התברר להן שתלותן בעולם המתועש לא רק שלא פחתה אלא גדלה. במחקרו כותב פרופ' גד גילבר: „תלות זו (במערב וביפאן) ניכרת בעיקר בשני עניינים: תלות בהכנסות הנובעות מצרכניות עיקריות ותלות באספקת סחורות וטכנולוגיה. התפתחות זו באה על רקע שיעורי ההוצאה הגבוהים עבור צריכה והשקעות, שהשתרשו בשנות השפע של „עשור הנפט". שיעורי הוצאה גבוהים אלה יצרו שרשרת של הרגלים וציפיות והאליטות במדינות אלה מתקשות להפחית ההוצאות". מדינות במערב, כארה"ב ובריטניה, בעצמן מפיקות נפט גדולות, יכולות להשפיע על רמת מחירי הנפט בשוק. הערבים צריכים להתחרות

מפיקות הנפט התכוונו לנצל את שנות הגאות כדי לעשות שינוי מבני במשקיהן, אך הכוונות התממשו באופן חלקי ביותר

על השווקים במערב וביפאן במפיקי נפט אחרים ולהוזיל מחירים. ההכנסות של סעודיה, למשל, מיצוא נפט הסתכמו בשנת 1981 ב־113.2 מיליארד דולר ואילו בשנת 1986 ירדו ל־16.3 מיליארד דולר במחירים שוטפים. ארה"ב רכשה בשנים האחרונות כמויות נפט גדולות יותר בסין העממית מאשר בסעודיה. לערבים התברר שבתחום אספקת הסחורות אין תחליף הולם לטכנולוגיה המערבית, מה גם שכתוצאה מ־ההתקשרות לטכנולוגיה זו בתהליך בניית התשתית הפיסית והקמת התעשייה הפטרוכימית, נעשה המעבר לטכנולוגיה חלופית בלתי סביר גם מבחינה כלכלית.

מן הבחינה הפוליטית, גברה תלותם של המשטרים בסעודיה, כווית ונסיכויות המפרץ בארה"ב על רקע מלחמת איראן־עיראק והאיום האיראני לפגוע במשטרים אלה בשל תמיכתם בעיראק. התמורות שהיו במשך „עשור הנפט" ובשנות השפל האחרונות השפיעו במידה רבה על מצרים, ועיראק ועל איראן. מצבה של איראן טוב משל האחרות ובכך, בין השאר, אפשר להסביר מדוע היא מחזיקה מעמד במלחמה הממושכת. הכנסות השיא של איראן מיצוא הנפט, בתקופת שלטונו של השאה, היו 21 מיליארד דולר בשנה. בשנים 1982–1984 ירדו ההכנסות ל־19 מיליארד דולר בשנה והסתכמו ב־1986, שהיתה שנת שפל במחירים, ב־16 מיליארד דולר. ההוצאות הצבאיות של איראן לא גדלו בשנות המלחמה והן תופסות, כבימי השאה, כ־10 אחוזים של התל"ג. חומייני הסב את התקציב העצום של הוצאות הרכש בימי השאה – כשמונה מיליארד דולר לשנה – להוצאות שוטפות של המלחמה. לעומת זאת, הכנסות עיראק מיצוא נפט ירדו מ־26 מיליארד דולר, בשנת השיא לפני המלחמה, לכ־10 מיליארד דולר בשנות המלחמה בעוד שחלקן של ההוצאות הבטחוניות עלה מ־15 – 20 אחוז לפני המלחמה ל־40 אחוז בשנות המלחמה.

מצרים, שב„עשור הנפט" הפכה להיות מפיקה גדולה, חדלה לייבא נפט בשלושה מיליארד דולר לשנה וייצאה נפט באותו סכום. כשלושה מיליון אזרחים מצרים, אשר נסעו לעבוד בעיראק ובמדינות ערב עשירות אחרות הכניסו לאוצר המצרי מיליארדים של דולרים נוספים. נפילת מחירי הנפט, הירידה מהכנסות מתיירות (הצטמצם מספר התיירים הערביים העשירים במצרים), הנסיגה בהכנסות מדמי מעבר של מיכליות הנפט (פחות מיכליות עברו את התעלה) וההגבלות החמורות על הוצאות מטבע קשה מעיראק, הפחיתו את הכנסותיה של מצרים ממקורות אלה מ־10 מיליארד דולר לחמישה מיליארד בשנה ומצרים זועקת לסיוע מוגבר יותר מן המערב, אך ספק אם תזכה בכך. הסיוע שהעניקה ארה"ב למצרים היה שלושה מיליארד דולר בשנה האחרונה, בלי סיכוי לגידול כלשהו. כיום סובלת מצרים מגרעון ניכר במאזן התשלומים ומחוב חיצוני בסך 38 מיליארד דולר, אשר מעיק עליה.

הארצות הערביות מפיקות הנפט יכולות להחלץ מהבוץ בתנאים הנתונים רק על־ידי צמצום דראסטי בהוצאות שוטפות, למשל, לצריכה ולהוצאות צבאיות: אך הדבר אינו פשוט בשני התחומים – צמצום הצריכה והפיתוח עלול להביא לתסיסה חברתית חמורה ואילו הצמצום בסעיף הצבאי גם הוא אינו אפשרי בשל הוצאות המלחמה במפרץ הפרסי, ההוצאות לבטחון פנים ומערכת ההתקשרויות המסובכת עם ספקי הנשק המערביים. ביטולם של חוזים שנחתמו לטווח ארוך יעלה הון תועפות, נוסף לעובדה שחלק מהסחורה כבר סופק.

פרופ' גד גילבר טוען, שמדינות ערב המדבריות, מפיקות הנפט (שעיקר הכנסותיהן באו מיצוא הנפט) לא נקלעו עדיין למשבר חמור, מכיוון שהן „אוכלות" את הרזרבות המוניטריות שלהן. כך סעודיה, למשל,

מספר הסטודנטים בסעודיה גדל מעשרת אלפים בשנת 1973 ל־102 אלף בשנת 1984

שהשכילה לאגור רזרבה של 70 מיליארד דולר. בלוב המצב טוב יותר, משום שקדאפי צמצם את הפיתוח ופירק את השותפויות שהיו לו במערב – חלקו בקונצרן „פיאט" למשל. מדינות אלה ממתינות לשובה של הגיאות והתקוות אינן בהכרח תקוות שווא: „התשובה לכך טמונה בשלוש־ארבע השנים הקרובות והערכות לגבי מחיר חבית הנפט בעתיד הן שונות ומנוגדות, מדגיש פרופ' גד גילבר. „רק בתחומים מעטים הופרכו התחזיות בתחום האנרגיה. תחום זה מושפע ממשתנים רבים ומסובכים כגון דפוסי הצריכה באנרגיה, מציאת מקורות נפט חדשים, מציאת תחליפי אנרגיה ועוד. האסון בצ'רנוביל הוא ציון אזהרה בדרך לפיתוח תחנות־כוח גרעיניות. שינוי בגורמים אלה או אפילו באחד מהם עשוי לחולל מהפכה במחירי הנפט, הוא מדגיש.

באשר לשאלה „מה טוב ליהודים ולמדינת ישראל": התשובה מסובכת ביותר. אין כל בטחון שהעמקת המשבר במדינות ערב, במצרים למשל, לא תשפיע עלינו בטווח הארוך, לרעה. למשל, אם תפרוץ שם מהפכה פונדמנטליסטית דוגמת המהפכה באיראן. אם נכונה ההנחה, שהאחדות הערבית מסכנת את בטחונה של ישראל, הרי לפחות בטווח הקצר צבירה ישראל רווחים, מכיוון שאחדות זו ספגה מכה קשה לא מעט בשל „עשור הנפט", על הכנסותיו העצומות. דווקא בתקופה זו חתמה מצרים על הסכם שלום עם ישראל ואילו עיראק תקפה מדינה מוסלמית אחרת – את איראן, הנתמכת על־ידי סוריה ולוב. פרופ' גד גילבר סובר של„אפקט הנפט" יש חלק נכבד במשבר העמוק שפקד את חזון האחדות הערבית. ההכנסות מהנפט חידדו עד למאוד את הפערים הכלכליים בין מדינות ערב. הפער גדל במיוחד בכל הנוגע לרווחת האוכלוסיה בין מדינות הנפט דלות האוכלוסין בחצי האי־ערב לבין המדינות המאוכלסות בעמק הנילוס. הפער הגדול בכל הנוגע למשאבים זמינים לצריכה ולהשקעה בין סעודיה או כווית לבין מצרים או סודן העמיד את רעיון האחדות במבחן קשה ביותר – במפני תביעתן של המדינות העניות לקבל חלק משמעותי בעושר הבלתי־צפוי. מכיוון שתביעה זו לא נענתה, חלה תפנית בגישת „העניות" למשמעות ולתוקף שייחסו לרעיון האחדות הערבית. במצרים נוספו אילוצים כלכליים ופוליטיים כבדי משקל לתביעתה לסיוע כלכלי משכנותיה עתירות ההון. היה זה לא במעט סירובן של מדינות הנפט הערביות לענות על ציפיות אלה, אשר הוליך את מצרים לקמפ־דייוויד. צריך לציין שגם הפתח בין שני משטרי הבעת', הסורי והעיראקי, ניזון במידה לא מעטה מהפער הגדול במשאבים זמינים ובקצב ההתפתחות הכלכלית וההתעצמות בין שתי מדינות אלה, בשנים הראשונות שלאחר מהפך מחירי הנפט.

העובדה שמדינות הנפט לא עצרו הישגים מרשימים יותר בתחום הכלכלי והפוליטי יכולה להיות מוסברת, לפחות באופן חלקי, בכך שהן עצמן הופתעו מעוצמת הגאות. ככל שמדובר במדינות הנפט המדבריות, גרם לכך חוסר האיזון הבולט בין עתירות ההון ובין המחסור בכוח־אדם מקצועי־מקומי. זאת ועוד, מסכם פרופ' גד גילבר: „קליטתן של טכנולוגיות מתקדמות נתקלת בקשיים לא מעטים על רקע דפוסי ייצור מסורתיים ורמת השכלה טכנית־טכנולוגית, שעדיין לא הדביקה את ההתפתחויות הטכנולוגיות במערב. באשר לאיראן ולעיראק, הרי המהפכה, ביחס לראשונה, והמלחמה ביחס לשתיהן, פגעו קשות לא רק במה שכבר הושג בתחום הכלכלי, אלא בתוכניות רבות שהיו עתידות להתבצע. ההתפתחות במדינות הנפט המדבריות והמאוכלסות מלמדת כי אין קיצורי דרך. אין להמעיט במספרים ובמשמעות של התמורות שהושגו, אך חברות אלה מצויות רק בתחילת הדרך להשגת היעדים שהציבו לעצמן".

ראשון השתדלנים

מאת יוחנן גליקר

פילון האלכסנדרוני, „כתבים", כרך ראשון, הכתבים ההיסטוריים. הכתבים האפולוגטיים; בעריכת סוזן דניאל-נטף; „מוסד ביאליק" והאקדמיה הלאומית הישראלית למדעים, תשמ"ו ליו + 326 עמ'.

לא בכל יום מתפרסם בעברית תרגום חדש של טקסט יווני עתיק. לעתים, כאשר מופיע תרגום כזה, עומד המבקר לפני בעיות רציניות. במקרים רבים, עדיין מקובל בספרות העברית (ללא כל הצדקה, בימינו, כאשר מספר יודעי היוונית שבתוכנו המסוגלים לתרגם כהלכה הולך וגדל) לתרגם מתוך אחד התרגומים האנגליים. גם כאשר נעשה התרגום מיוונית ממש, לא תמיד הוא נעשה על-ידי מומחה לאותו מחבר או סוג ספרות, ולא תמיד הוא נבדק על-ידי מומחים.

התרגום שלפנינו יוצא מן הכלל — גם מן הכלל שבסעיף הקודם וגם מהרבה כללים אחרים. המתרגמים הם מומחים, כל אחד בשטחו. פרופ' אריה כשר, העוסק זה שנים את תולדות יהודי אלכסנדריה ומצרים בתקופה ההלניסטית והרומית, תירגם את הכתבים ההיסטוריים. פרופ' דוד רוקח, המומחה לאפולוגטיקה היהודית בשלהי העת העתיקה ולוויכוחים בין יהודים לבין עובדי אלילים ונוצרים, תירגם את הקטעים שנשתמרו מתוך ה„היפותיטיקה". עורכת הסידרה כולה (ובתכנון ההבנה נמצאת עתה מהדורה עברית של כל כתבי פילון היווניים בחמישה כרכים) היא פרופ' סוזן דניאל-נטף, מומחית לפילון, לתרגום השבעים, ולספרות ההלניסטית היהודית בכללה, שפרסומיה בצרפתית הביאו לה שם עולם. היא גם תירגמה לעברית את המאמר הקצר „על חיי העיון" ואת שני הספרים „על חיי משה".

כל אחד מן התרגומים האלה מלווה בהערות מפורטות, שהן פירוש של ממש לספר הנדון — גם פירוש לקורא העברי שיקרא אותו רק בתרגום זה, וגם הנמקת התרגום, במקום שיש בעיות בנוסח המקור, לקורא המומחה. יש גם הערות שרק הקורא המומחה לדבר יבין אותן: למשל, הערה 39 בעמוד 219 (האם כתב אוריפידס מחזה בשם „בוזיר"), או הערה 16 בעמוד 275 (האם כתב מגאנד מחזה בשם „קוך"? אגב, צ"ל „קוק"). אך איני מתלונן על כך. הקורא בתרגום בלבד יבור לעצמו את ההערות המועילות לו, והקורא המומחה ייצא נשכר מן הפירוש החדש, שנעשה בידי מומחים. גם המבואות מחדשים דברים שלא נאמרו עד כה כהלכה במחקר המודרני. במבואה ל„על חיי משה", מראה סוזן דניאל-נטף מדוע אין ספר זה שייך (כמקובל) לסידרת הביוגרפיות של אבות האומה, אלא הוא יצירה אפולוגטית העומדת ברשות עצמה. במבואו ל„היפותיטיקה" מראה דוד רוקח במקראות מפורשים מדוע היה, ככל הנראה, ספר זה של פילון אחד ממקורותיו של יוסף בן מתתיהו בחלקים האפולוגטיים של כתביו, עד שהוא נגרר אחריו לעתים כמעט מלה במלה. במבואו לכתבים ההיסטוריים, מסכם אריה כשר כמה מן המחקרים של השנים האחרונות (ורובם מחקריו של אריה כשר עצמו ושל [illegible] אפלבאום) בדבר מעמדם המשפטי של יהודי מצרים, ויהודי אלכסנדריה בפרט. [illegible] הקיצורים שבתחילת הספר מסייעים לא רק לקורא המשכיל, אלא אף לחוקר ולקורא היוונית — אם כי איני יודע מה היה הצורך ברשימת מקורות יווניים ולאטיניים בתרגום אנגלי בספרות LOEB (עמ' ל"ח) קיצורו של דבר, לפנינו לא רק תרגום שנעשה על-ידי מומחים, אלא גם עבודה מדעית, המקדמת את המחקר בכתבי פילון ורקעם — וכל זה בעברית, הרלה כל כך בתרגומים של ממש מן הספרות העתיקה ובמחקרים על העולם היווני הרומי.

לשון התרגום היא עברית — ובעיקרה עברית של ימינו — תוך נסיון לשוות לה סגנון ספרותי ככל האפשר. קשה, כמובן, לתרגם את סגנונו הספרותי של פילון, סגנון מסובך ומקושט, המלא זכרי-לשון מן הספרות היוונית. כדי לתת לקורא בתרגום בלבד טעם-מה, על קצה המזלג, מסגנון זה, הובאו זכרי הלשון, ופירושים של ביטויים מיוחדים לפילון ולתקופתו, בהערות. העברית הישראלית נמצאת עדיין בעיצומו של תהליך המעבר מלשון ספרות עתיקה ללשון חיה של מדינה מודרנית, ותרגום זה יעיד על כך. לצידם של ביטויים „קלאסיים" שבקלאסיים כמו „חוכך בדעתו" (עמ' 39), „מגירים פלגי דמעות" (עמ' 41), „פתו עליו יצרי שלא לקפר בבת אחת את פתיל חייו", „בדושה מאתיו", „הצותי בצריה" (עמ' 39) — ימצא הקורא ביטויים חדשים שבחדשים, כגון „הישר", „בן המנית" (עמ' 37), „אנשי הבצורת" (עמ' 221). שגיאות הדפוס הן מעטות ביותר, אפילו בציטוטים המרובים ביוונית, הממלאים את ההערות.

פה ושם, ימצא המבקר פרטים שיתווכח מהם. מדוע, למשל, בעמ' 72, אמפילוכוס? או, באותו עמוד, הערה 99, פולידאוקס (במקום פולידאוקיס)? האומנם מקור המושג „אזרח העולם" („קוסמופוליטיס") הוא סטואי (עמ' 202, הערה 115)? במסורת היוונית, היה זה דיוגניס איש סינופי, מייסד הכת הקינית, שתיאר את עצמו לראשונה במונח זה. ומדוע לא להזכיר את כסנופון בעמ' 218, הערה 4? ספריו „על חינוכו של כורש" ו„אגיסילאוס" — הביוגראפיות הראשונות ביוונית שנכתבו במגמתיות פילוסופית (ושמורות הגיעו לידינו) — היו, ללא ספק, בין הדגמים שעמדו נגד עיניו של פילון כאשר כתב את ספרו המגמתי על חיי משה. אך פרטים אלו הם עניינים שבשוליים. רמתה הכללית של הוצאה זאת גבוהה מכל המקובל עד כה בספרות העברית. אפשר רק לקוות ולהתפלל, שהכרכים הבאים של כתבי פילון בעברית ישמרו על אותה רמה, ושההוצאה בכללה תקבע, מעתה ואילך, קנה-מידה חדש לתרגומים לעברית מן הספרות של יוון ורומא העתיקות.

★

מי הוא אותו פילון האלכסנדרוני, ומה ימצא הקורא העברי בן ימינו בכתביו? משהו על פילון ימצא הקורא בהקדמתה הכללית של עורכת הסידרה, עמ' ז' ואילך. פילון היה יליד אלכסנדריה, בן למשפחה עשירה, מיוחסת ומקורבת לשלטונות הרומיים, שנפטר בשיבה טובה כעשרים וחמש שנים לפני חורבן הבית השני. הוא היה ממנהיגי הקהילה הגדולה של אלכסנדריה, הקדיש את רוב זמנו לניהול ענייני הקהילה ולהרבצת תורה ברבים. חלק מכתביו, שהם פרשנות (ובעיקר פרשנות „אלגורית" — על דרך הרמז) לתורה, הם ללא ספק תוצאה של דרשות שדרש ברבים. שני הכרכים ההיסטוריים הפותחים את סידרת התרגומים בכרך זה — „נגד פלאקוס" ו„המשלחת לגאיוס" — מציגים את צדו השני של פילון: המנהיג היהודי, היוצא לרומא בראש משלחת של יהודי אלכסנדריה אל הקיסר גאיוס קאליגולה, כדי להתלונן על הפרעות שפרעו האזרחים היוונים ביהודי אלכסנדריה ולבקש את ביטול הגזירה על העמדת צלם בהיכל. לפנינו, למעשה, ראשון השתדלנים בהיסטוריה היהודית שאחרי תקופת המקרא. מאבטיפוס לשתדלנים בכל הדורות הוא, כמובן, מרדכי היהודי. הרבה מן התופעות המוכרות בעולם העתיק, לקהילות כמו אלכסנדריה של מצרים: המאבק לשוויון זכויות עם האזרחים היוונים ללא ויתור על המסורת הדתית היהודית; ההתבוללות בחוגי היהודים העשירים והמצליחים; המאבקים בין יהודים לבין הרוב הנכרי — הן תופעות שיחזרו וישנו בהיסטוריה של עם ישראל בגולה בתקופותיה השונות.

אותם כתבים של פילון שנכתבו בעיקר לצרכיו של קהל הקוראים היהודי — בעיקר הכתבים העוסקים בפרשנות אליגורית ו„מדרשית" לתורה — ייכללו בכרכים הבאים של מהדורה עברית זאת. בכרך זה נכללו מספר כתבים „אפולוגטיים", שמטרתם העיקרית היא להציג לפני הקורא היווני — שכל מה שידוע לו על תורת משה וחיי הדת והתרבות של קהילות ישראל הוא רכילות מגוחכת ומעוותת — את היופי הנשגב שבדת ישראל. דבר זה נעשה, גם בדרך ההשוואה של חיי היהודי הממוצע ושל חייהן של כתות יהודיות שאינן ממוצעות, כגון האיסיים וה„תיראפאוטים" — עם ההוללות והמחר-הירסון שבחייהם של היוונים הרומים (ולעתים אפילו הטובים שבהם), וגם בדרך של „פירוש מחודש" של הרבה ממצוות התורה, מסיפורי המקרא, וממנהגי ישראל, כדי להראות לקורא שכל הטוב והמעולה שבתרבות יוון ורומא כבר מצוי בתורת משה וספריה, והפרשן האמון על תרבות יוון יכול להוכיח זאת באותות ובמופתים.

במקום זה, כדאי להזכיר לקורא העברי שאלכסנדריה של מצרים היתה, כבר מאות בשנים לפני תקופתו של פילון, אחד ממרכזי התרבות היוונית העתיקה. ה„מוסיאון" של אלכסנדריה, שהיה מעין תערובת של ספריה גדולה שכללה את כל יצירות הספרות היוונית שניתן היה להשיג, מכון למחקר ופרשנות של הספרות היוונית, ומשהו מעין אוניברסיטה, שבה היו הספרנים גם פרשני ספרות שפירסמו את פירושיהם ומחקריהם ברבים וגם מורים לתלמידיהם — מכון מפואר זה משך אליו במשך הדורות כמה מגדולי הספרות, המדע והפילוסופיה בעולם היווני. פילון גדל, איפוא, כאחד מגדולי המרכזים של תרבות יוון העתיקה. על בקיאותו של פילון בעברית, ובמסורת הספרותית העברית, עדיין נטושה המחלוקת בין החוקרים. אך כל מי שמצוי אצל ספרות יוון הקלאסית, אין לו אלא לקרוא כמה עמודים מכתבי פילון כדי לעמוד על בקיאותו במכמני הספרות, המדע והפילוסופיה של יוון העתיקה שהיו מצויים אצל הקורא המשכיל בן זמנו. החוקר הקלאסי אף יוסיף על כך, שיש כמה וכמה קטעים מיצירות ספרות ופילוסופיה יווניות שלא הגיעו לידינו בשלמותן, ואותם קטעים מהן השתמרו, בין היתר, בכתבי פילון.

גם מבחינה זאת היה פילון אבטיפוס לכמה וכמה מנהיגים ואנשי רוח יהודיים בדורות מאוחרים יותר — ב„תור הזהב" של יהודי ספרד, במאה הי"ט (בעיקר בגרמניה), ובארה"ב של הדורות האחרונים: מנהיגים יהודיים הנאמנים לתורת משה ולמסורת האבות, שחונכו גם על ברכיה של התרבות „הכללית" שמסביבם, ובמקום שיגיעו ל„פיצול אישיות" או „באמונות כפולה", הראו גם בחייהם וגם בכתביהם שאפשר לאחד „תלמוד תורה עם דרך ארץ". יותר מזה: שכל מה שטוב והגון ונעלה בתרבות הגויים, כבר מצוי מעיקרו בתורת משה, ואין על הפרשן המצוי אצל שתי תרבויות אלו אלא לבוא ולהוכיח בפרטי-פרטים שכך הדבר.

★

אם כן הדבר, מדוע השתמרו כתבי פילון רק במקורם היווני (וחלקם רק בתרגום ממקור זה לארמנית) — ומדוע זוכים אנו רק עתה לתחילתו של תרגום מלא ומוסמך של כל כתביו [illegible] ידועה [illegible] של הספרות העתיקה בכללה, ושל ספרות ישראל העתיקה בכלל זה היעדר התרגומים. בימינו, התרגומים מלשון ללשון הם תופעה כה שכיחה, שקשה לנו להעלות על דעתנו תקופה שבה כמעט שלא היתה תופעה זאת מצויה. אפילו תרגומים של ממש מיוונית לרומית — כגון תרגומיו של קיקרו לכמה דיאלוגים של אפלטון ולספרו האסטרולוגי של אראטוס איש סולי — הם תופעות נדירות בעת העתיקה. כמה תרגומים מעברית ליוונית ידועים לנו, מחוץ לתרגום השבעים, שנעשה לצורך „שנים מקרא ואחד תרגום" בבתי הכנסת של יהודי מצרים, שרוב המתפללים שבהם שוב לא שלטו בלשון המקרא? ותרגומים מיוונית לעברית כמעט שלא נעשו בעולם העתיק, וכך נשארת הספרות העשירה של היהודים דוברי היוונית שישבו בקהילות הגדולות של אלכסנדריה, קירני, אנטיוכיה ודומיהן, פתוחה רק לאותם יהודים שהיו מסוגלים לקרוא יוונית. רובה של ספרות גדולה ומרתקת זאת, שבה נתנו לעצמם אותם יהודים דוברי יוונית דין וחשבון, בלשונם ובלשון סביבתם, על אותה תרבות דתית והזהות המיוחדת אותם מסביבתם, אבדה ללא שוב, ורק קטעים וסיכומים מיד שניה הגיעו לידינו. הקורא העברי יכול לקבל רושם מפורט יותר, גם על היקפה המקורי של ספרות זאת וגם על המעט שהשתמר ממנה, מספרו של יהושע גוטמן המצוין, „הספרות היהודית ההלניסטית".

אפילו אותם „ספרים חיצוניים", שנכתבו על-ידי יהודים באותה תקופה, הגיעו אלינו רק בנוסחתם היוונית (או בתרגומים מיוונית ללשונות כמו לאטינית, ארמנית או חבשית) — ולא בזכותם של יהודים, אלא משום שכמה מן הכנסיות הנוצריות הקדומות הכירו בהם כחלק מכתבי הקודש, או כ„מילואים" לכתבי הקודש — ודבר זה כולל גם את „ספרי החשמונאים", שהם מקור כה חשוב דווקא להיסטוריה של עם ישראל. גורלו של פילון לא היה שונה בהרבה. כתביו נשתמרו במקורם היווני, ובתרגומים לארמנית, משום שכמה מראשוני הסופרים ואנשי הרוח של הכנסיות הנוצריות ראו בו את אחד מאבותיה הרוחניים של הנצרות. היו ביניהם שאף האמינו באותו סיפור אגדה נוצרי קדום שפילון היה, באחרית ימיו, אחד מתלמידיו של ישוע מנצרת, או אחד מתלמידי-תלמידיו, ואחד מראשוני המנהיגים של הדת החדשה (ר' הקדמה, עמ' י"ב-י"ג). היה זה איפוא בזכותם של ראשוני הנוצרים, שכתביו של אחד מגדולי היהודים דוברי היוונית השתמרו והגיעו לידינו.

גם בעת החדשה, עבר זמן רב עד שהחלו חוקרים יהודיים להקדיש מזמנם לפילון. סוזן דניאל-נטף מזכירה בהקדמה את הפרק המוקדש לפילון בספר „מאור עינים" לר' עזריה מן האדומים, אחד מגדולי ישראל באיטליה של המאה הט"ז. אך ר' עזריה היה יוצא דופן, גם בעולם היהודי וגם בעולם הנוכרי של זמנו, ו„הקדים את דורו" בכמה דורות. רק במאה הי"ט, ובאותה גרמניה של תקופת האמנציפציה של היהודים, החלו חוקרים בני ברית להתעניין באותה דמות יהודית הלניסטית. אחד הראשונים בין חוקרים אלה היה יעקב ברנאיס, יהודי שומר מצוות ותלמיד חכם, שהיה באחרית ימיו פרופסור ללימודים קלאסיים באוניברסיטת בון, ואחד הראשונים לאחד בחייו וביצירתו המדעית „תלמוד תורה עם דרך ארץ". כמה מתלמידיו ותלמידי-תלמידיו של ברנאיס המשיכו במחקר של כתבי פילון. כדאי להזכיר את יעקב פרוידנטאל, אחד מגדולי המומחים במאה הקודמת לפילוסופיה של התקופה ההלניסטית ושל ימי הביניים, ואת אחד מתלמידיו, יצחק היינמן המנוח, הידוע לקורא העברי מספריו העבריים „דרכי האגדה" ו„טעמי המצוות בספרות ההלכה" — שספריו הראשונים עסקו בפילון, במקורותיו הפילוסופיים, ובמיזוג שהגיע אליו בין תרבות ישראל לתרבות יוון. חוקר יהודי אחר, גם הוא מתלמידיו של ברנאיס, היה לאופולד כהן, שבשיתוף עם שני עורכים אחרים פירסם, בשנים 1896 ואילך, את המהדורה הביקורתית של כתביו היווניים של פילון, מהדורה שהיא עדיין בסיס לכל מחקר העוסק באותם כתבים.

בדורות האחרונים, עבר המחקר על פילון מגרמניה לצרפת ולארצות הדוברות אנגלית, ובעיקר לארה"ב: כמה מחשובי החוקרים בארצות אלו הם יהודים. כבר הזכרנו את עורכת הסידרה שלפנינו, סוזן דניאל-נטף. אולי הספר החשוב ביותר על הפילוסופיה של פילון שנכתב בדורות האחרונים, הוא ספרו של החוקר היהודי האמריקאי צבי א. וולפסון, שבתרגומו העברי הוא מכונה „פילון — יסודות הפילוסופיה הדתית היהודית".

בעברית לא התמזל מזלו של פילון, והתרגום היחיד של יצירות שלמות הוא תרגומו של מנחם שטיין הי"ד לשני הכתבים ההיסטוריים הפותחים גם את הסידרה שלפנינו. תרגום זה, שיצא לאור בתל-אביב בשנת תרצ"ז, נכתב בעברית „משכילית" במקצת (מנחם שטיין חי רוב ימיו בפולין ונספה בגיטו וארשה). שני קבצים של קטעים מתורגמים לעברית מכתבי פילון יצאו לאור — האחד בתרגומו של יהושע עמיר (עם מבוא מאת יוחנן לוי), והשני בתרגומו של דוד רוקח, עם מבוא שהוא מחקר לעצמו. עתה זכינו לתחילתו של תרגום חדש, מדוייק ומדעי, לכל הכתבים שהשתמרו ביוונית. „מוסד ביאליק", שכבר הוציא לאור בזמנו את המבחר בעריכת דוד רוקח, את ספרו של גוטמן על הספרות היהודית ההלניסטית, ואת התרגום העברי של ספרו הגדול של וולפסון, נתן את ידו למשימה גדולה זאת, והאקדמיה הישראלית פרשה עליה את חסותה המדעית. מי יתן וירבו מפעלים כגון זה בספרות העברית.

אדם והוגה

מאת צבי קורצווייל
ונורית בקרבסט

ש"ה ברגמן

ברשומו של ש"ה ברגמן בולטת זיקה חזקה בין מבנהו הנפשי לבין מבנה רוחו והשקפותיו הפילוסופיות. התמונה מתגלה בבהירות מירבית תודות לעובדה, שברגמן, אשר ניחן בכישרון התבטאות נדיר, נתן ביטוי בכתב לחלק גדול מהוויותיו, מהגיגי ליבו, מהנושאים שהעסיקו אותו ומאירועים, שהיה עד להם או נטל בהם חלק. שני הכרכים עבי הכרס, שיצאו לאור לא מכבר,[1] המכילים יומנים, מכתבים, תוכניות אישיות ותזכורות בנוסף למאות המאמרים ועשרות הספרים והפרסומים האחרים, עשויים לשמש ראי נאמן לנפשו ולמחשבתו של האיש. הקו הבולט לעין יותר מכל הוא עושרו הרוחני ופוריות מחשבתו, שהתבטאו הן בכתב והן בעל-פה במתן הרצאות אין ספור ברחבי הארץ והעולם. העובדה הידועה, שהוא היה מוכן ומזומן להיענות כמעט לכל הזמנה להרצות או להשתתף בדיון בכל חוג שהוא, מעידה על צניעותו ועל היותו משוחרר מתחושת עליונות אינטלקטואלית או מקנאת סופרים; תמיד מוכן להשמיע לכול ולשמוע מכל אדם. אין ספק, כי אהבת האדם והצורך לעמוד בקשר מתמיד עם אנשים, ויהיו אלה בעלי אמונות שונות, השקפות שונות ותרבויות שונות, אפילו זרות ומוזרות, הם אחד הקווים הדומיננטיים באישיותו.

הגותו של ש"ה ברגמן מצטיינת ברוחב אופקים פילוסופי נדיר, ובהצגה יסודית, מעמיקה ואובייקטיבית עד כמה שניתן של השיטות והאסכולות השונות, כולל אלו שאיתן לא הזדהה. האינטרפרטציה הפילוסופית שלו מתאפיינת בהיסוס ואפילו ברתיעה מפני שלילה מוחלטת של השקפות המנוגדות להשקפותיו: יוצא מכלל זה הוא האידיאליזם הטהור ובמיוחד האידיאליזם האתי, הכופר כליל בקיומם של ערכים מנותקים מחיי האדם. בהתעמקותו בשיטות הפילוסופיות השונות בולט החיפוש התמידי אחר ניצוצות האמת הטמונים בכל אחת ואחת מהן והנסיון להבליט דווקא אותם על פני הרעיונות הרבים, שלא נראו לו ראויים להבלטה ולהנצחה. קרוב לוודאי, שקיים קשר בין גישתו החיובית לפילוסופיות השונות והימנעותו מהתמקדות בשלילה או ביקורת לבין אופיו המתון הנוח לבריות. ברם, יהיה זה מוגזם לטעון, כפי שנשמע לעתים מפי אחדים ממבקריו של ברגמן, שאופיו הנוח הוא הוא שהכתיב את עמדתו הרוחנית. יש בגישתו הרבה יותר מאשר ותרנות או פשרנות גרידא; יש בה, כפי שניתן ללמוד גם מכתביו, ביטוי להתלבטויות רבות ולחוסר שביעות רצון מתמשך מעבודתו הרוחנית, מהוויותיו, ומהדיאלוג הרוחני עם בני אדם. בכתביו האינטימיים באה לידי ביטוי התחושה כי מועט מאוד הוא החשוב והמשמעותי הקיים עלי אדמות.[2] מכאן תדירותו המתמדת להכיר את הגישות החיוביות העונות על הצורך הנפשי הזה להיחלץ מאי שביעות הרצון הקיומית המושרשת בו.

כמדומה יש יותר מאשר שמץ של חוסר הגינות בראיית פרשנותו הפילוסופית המשתרעת על-פני רפטי מחשבה מגוונים ומנוגדים, כ„אקלקטית" ונעדרת מקוריות. לאמיתו של דבר מתגלמת באישיותו של ברגמן סטרוקטורה אינטלקטואלית יהודית, המתבטאת בחיפוש תשובות לשאלות הפילוסופיות המהותיות במקורות רוחניים שונים בכללם בתורות רליגיוזיות המעוגנות הן ביהדות והן בדתות אחרות. גם עולם המיסטיקה שימש עבורו נושא למחקר ולהשראה רוחנית כאחד. נראה, כאילו ברגמן האמין, שהאמת איננה מצויה כולה באסכולה אחת אלא מפוזרת בתפיסות הרוחניות השונות והמנוגדות וניתן אולי להתקרב אליה באמצעות אספקטיה וכך להבינה ביתר עמקות.

ההסכמה, החלקית אמנם, עם דרכי חשיבה רבות, שונות ולעתים מנוגדות זו לזו, התפרשו על-ידי מבקריו כחוסר עקביות אינטלקטואלית הקשורה לרכות אופיו ולהעדר ההחלטיות שנדרשה ממנו כדי לשלול השקפות שהיוו עבור יוצריהן הדבקים בהן עולם ומלואו. גם הסבר זה הוא בעל תוקף חלקי בלבד, אם קיימת מודעות לעובדה שברגמן אכן הוכיח במקרים לא מעטים נחישות החלטה דווקא במקום, שאחרים לא יכלו לעמוד בלחץ ובפיתוי. אחד האירועים המלמדים על כך הוא סירובו לוותר על החוק היהודי על אף העתיד האקדמי המזהיר שהיה צפוי לו אילו עשה כמצוות רבו, הפילוסוף פראנץ ברנטאנו, שניסה בנימוקים פילוסופיים ופרגמטיים כאחד לשכנע אותו להמיר את דתו. ברגמן עמד על עקרונותיו במקום שחבריו הפילוסופים אוסקר קראוס ואמיל אוטיץ נכשלו והתנצרו.

ראויה לציון גם התנתקותו המהירה מהשפעתו הפילוסופית של מורהו, ההוגה רב ההשפעה פראנץ ברנטאנו, המעידה על נטייה לעצמאות רוחנית וחיפוש דרך משלה, אם כי הוא נשאר, כאמור, רוב ימיו בתהליך החיפוש עצמו. פראנץ ברנטאנו דגל בבלעדיות התפיסה האמפירית, הקרובה בכבידת מה לאמפיריזם האנגלו-סאקסי, תוך דחייה מוחלטת של השיטות של קאנט ושל האידיאליזם הגרמני — כולל זו של הגל — שהיוו את בוקרי הפילוסופיה האקדמית הקונטיננטלית בימיו. עיצובו הפילוסופי של ברגמן התרחש בצילו של פילוסוף מוערץ זה שתורתו הבהירה, המגובשת והמפורסמת היוותה עדות מכבידה למדי שתלמידיו ילכו בדרכיו. ובכל זאת בחר ברגמן כבר בצעירותו באמונות לעצמו ולנטיות ליבו, משלא מצא סיפוק בתורה הסדורה שעל ברכיה גדל. לא על רכות אופיו או היעדר גיבוש אינטלקטואלי מעידה התנהגות זו, אלא דווקא על דבקות בעקרונות ונאמנות לאמיתות, שנראו לו ראויים לילך אחריהם. ראוי לזכור בהקשר זה, כי בעוד שברנטאנו ראה את הפילוסופיה של קאנט ראשית הסטייה שגילמה את האידיאליזם הגרמני כלא יותר מאשר בלטריסטיקה מעורפלת, הרי שברגמן הקדיש חלק נכבד מעבודתו הרוחנית במשך שנים רבות של חייו לתרגומם ולפרשנותם של תורת קאנט ושל ספרי המופת של האידיאליזם הגרמני.

ההתפרסות של ברגמן על חלקים גדולים של תולדות הפילוסופיה נראתה בעיניו כבורח המציאות. גם היותו בין ראשוני הפילוסופים בארץ המתחדשת וההכרה בכך, הטילה עליו אחריות כבדה להנחיל לדור החדש הגדל פה את מורשת הפילוסופיה ויצירות המופת שלה, ובמיוחד של זו הקונטיננטלית האירופית, שעליה גדל, ולעשותן זמינות לקורא הצבר שלא היה מסוגל לקראן ולפענחן בשפת המקור.

גישתו הפילוסופית המיוחדת מציגה את ברגמן כבארכות טיפוסי של מדעי הרוח, אף-על-פי שהיה בעל השכלה רחבה במדעי הטבע, בעיקר בפיסיקה, ותודה אף לעומקן של תורות חדישות כתורת הקוואנטים ותורת היחסות. בניגוד למדעי הטבע, שבהם מתגלה גדולתו של החוקר בעיקר בהצעדתה קדימה של היכולת הביצועית האנושית, הרי שבמחשבה הפילוסופית ואולי גם במדעי הרוח באופן כללי, לפי ראייתו המיוחדת, ראוי הרגש להיות מושם על ליקוט הניצוצות של ההגיגות הגדולים של העבר ושל ההווה ואריגתם יחד לבסכת המקרבת אותם יותר ויותר לאיזו אמת גדולה הנעלמת לפי שעה מעין האנושות. הנטייה להתמקד בגילוי אמיתות ועירות תוך ויתור על גישה תובענית עולם גם במדעי הרוח, איננה אלא תוצאה מאימוץ ההתייחסות הרווחת במדעים המדויקים.

גם בתחום הדתי בחייו של ברגמן מתגלה אותו רגש רוחני כבהשקפתו הפילוסופית. היתה לו זיקה לכל אחת מן התפיסות העיקריות שביהדות, אם-כי הוא לא הלך עם אף לא אחת מהן עד סוף הדרך והיה יהודי ביותר בהסתגלות מסקנות אישיות, המתבקשות מהוויות או משלילה של כל אחת מהן. יתר על כן, היתה לו זיקה גם לדתות אחרות.

כאשר מבקשים לתאר את עמדתו הדתית של ברגמן, מן הראוי לציין את מרכזיותה של האמונה בתודעתו. מעל לזיקותיו לעמדות רוחניות שונות עומדת זיקתו לאמונה, שהיא לדבריו נעלה מכל שאר תחומי הרוח: „האמונה איננה תחום התרבות עליה ובשורה אחת עם יתר התחומים, כי היא עומדת למעלה מהם. היא מביאה לנו בשורות שהשכל אינו יכול להביא לנו".[3] עוצמת האמונה ומרכזיותה בחייו הן בראש ובראשונה תוצאה מסגולה נפשית רליגיוזית שברגמן חונן בה מילדותו, שכן אי אפשר לזקוף אותן לזכות האווירה התרבותית שבה נתחנך בפראג ולאווירה היהודית הקלושה ששררה בבית הוריו. עם זאת, יש לציין, כי הנטיה הרליגיוזית הטבעית זכתה להיזוקים ותעלה לכיוון יהודי באמצעות שיעור התורה היומי, שאביו אילץ אותו ללמוד, וכן באמצעות הביקורים בבית הכנסת עם סבו ודודו, שגרו בכפר סמוך לפראג ושבביתם התארח מפעם לפעם בחופשותיו. לימוד העברית וההצטרפות לתנועה הציונית תרמו לגיבוש נוסף של תפיסותיו היהודיות, ופתחו בפניו מקורות יהודיים נוספים. בקריאות בתכנים יהודיים חשיפת משמעותם נראו לו כביטוי העיקרי להגשמה היהודית הדורשת חיזוק והעמקה מתמידים, ויש לציין שבמשך כל חייו הוא שקד על לימוד תורה מפיהם של טובי המורים: הוא למד תלמוד מפיו של הרב אסף ז"ל ומדרש מפיו של פרופ' א' אורבך יבדל"א. הרב כהן שכונה „הנזיר" לימדו קבלה, במיוחד את גירסתו של הרב קוק, ושיעורי תניא ניתנו לו על-ידי הרב עדין שטיינזלץ. ביומניו יש תזכורות אין ספור לשיעורים אלו ולחשיבותם עבורו.

בגישתו הדתית היה ש"ה ברגמן ייחודי, וכל ניסיון לאפיין אותו על פי אחד הזרמים המקובלים ביהדות זמננו הוא בלתי אפשרי. לא רק שהוא נמנע משלילתו של זרם כלשהו, אלא הוא אף קיים קשרים עם כולם, ביקר בכל בתי הכנסת וניסה לדלות מכל אחד מהם את המאור המיוחד לו. אם לצורך ההבהרה מבקשים לציין מה העמדה הקרובה לו ביותר, ניתן לקבוע שהוא היה במובנים רבים קרוב יותר לזרמים המודרניים מאשר לאורתודוקסיה. אמונותיו לא עלו בקנה אחד עם כמה מאמונות היסוד המקובלות באורתודוקסיה, אם-כי ניתן לאמור שבעניינים תיאולוגיים, בניגוד לענייני הלכה, היתה מחלוקתו מתונה ביותר. למעמד הר-סיני הוא מתייחס, למשל, כאל מיתוס, אם כי סוג מיוחד של מיתוס שהינו מחייב ושכמותו יש לכל אומה ואומה. „המיתוס הוא מציאות, אם-כי בעלת אופי שונה מן המציאות הפיסית או הנפשית המוכרת לנו. כל מיתוס הוא באופן חלקי התגלות אלוהית. כל מיתוס הוא אמת בעיני אנשים בעלי תרבות מסוימת ובמקרה שלנו — בעיני האנשים שקיבלו את ההתגלות כיסוד של אמונתם. יש פה סוג מיוחד של אמת יחסית שבכל-זאת אינו זהה עם ספקנות. לו עלה בידינו לעבד את הרעיונות הללו עיבוד נוסף היינו יוצאים נשכרים מאוד".[4]

ב„אני מאמין" שלו, שנכתב שנים רבות לאחר הדברים שלעיל, מצוינת ההתגלות במעמד סיני כעובדה ולא כמיתוס. יש לציין כי בערוב ימיו מאפיינת אותו מבחינה תיאולוגית-אמונית גישה יותר אורתודוקסית מזו שבצעירותו, אבל אולי אין לראות בשינוי זה נסיגה מעמדותיו היסודית אלא רק הבדל שבניסוח: ואולי דווקא ב„אני מאמין", שכוון לקהל הרחב ואף שודר ברדיו, היתה לברגמן כוונה ברורה להשפיע על קהל שומעיו בכיוון להתקרבות דתית ושאיפה זו היא אשר הכתיבה את סגנונו.

נושא ההגדרה העצמית במכבנם של הזרמים ביהדות אף פעם לא היה חשוב דיו בעיני ברגמן עצמו. חוויתו הדתית הדומיננטית היתה ההתמקדות בקרבה לה'. ולשם העמקתה הוא היה מוכן לשאוב השראה מכל מקור יהודי שדיבר אל ליבו. לשם לימוד תורה הוא בחר, למשל, מורים שומרי מצוות שאותם הוא העריך כמייצגים וכפרשנים האותנטיים ביותר של מקורות היהדות. בנושאים הלכתיים, לעומת זאת, הוא הסתייג מעמדת האורתודוקסיה וחש קרבה דווקא לזרמים המודרניים. הוא הסתייג מהחלטות רבות מנוקשות ההלכה, לפי פסיקתם של בעלי ההלכה הרשמיים, בנושאים הקשורים בכבוד האדם, הביע את מחאתו הנחרצת כלפי גילויים שונים של לאומנות יהודית שסיפחו יחס עוין לאומות העולם — „אנטי-גויסמוס" כלשונו. מדי פעם כשהתעוררו בחברה הישראלית בעיות הלכתיות אקטואליות, כמו שאלת הקבורה מחוץ לגדר בית-הקברות, ענייני ממזרות, או מעמד האשה, הוא הביע את עמדתו בצורה נחרצת ביותר. הקורא ביומניו משתומם לגלות את תגובותיו הלוהטות וההחלטיות של אדם שהיה מוכר לכול כמתון וכסובלני בכל דרכיו.

הפתיחות האוניברסאלית, העמדה ההומאנית, ההתגברות על מסגרות שאבד עליהן הכלח וכן היחס המכובד יותר לאישה — כל אלו היוו לגביו גורמים להזדהות עם הזרמים המודרניים ביהדות.

גם סובלנותו, ואפילו יחסו האוהד והמעריך לדתות אחרות עמדו בניגוד לעמדת האורתודוקסיה בנושאים אלו. ברגמן התקרב אינטלקטואלית לדתות אחרות, בכללן הדתות של עמי המזרח, וניסה במיוחד לרדת לעומקה של הנצרות והרליגיוזיות המצויה בהן. הוא למד להכיר ולהעריך את משמעותו לגבי מאמיניה. על אחת כמה וכמה נכונים הדברים לגבי הדתות המונותאיסטיות, שאליהן כמורהו, פראנץ רוזנצווייג, הוא התייחס כמעט כאל שותף עדיף ליהדות. אשר לנצרות הוא סבר כי יש מקום להידברות עמה. ביומניו ניתן לגלות דברים מפתיעים בתעוזתם באשר להתקרבות לנצרות. יש לשער כי רק במסמך אינטימי נוסח יומן אישי, הרשה לעצמו ברגמן לתת להרהוריו אלו ביטוי:

„כלותיו של בובר (שעל הנוצרים לוותר על אמונתם בהתגלמות האל בדמותו של ישו) מלוות אותי. ברם, אין הדברים מתיישבים על-פי רצונו. נכון הוא שעל הנוצרים להשתחרר מן האמונה באינקרנאציה האלוהית בישו, כלומר על זהותו עם האלוהות, שכן דבר זה אינו קביל עבורנו. אבל גם עלינו לצעוד צעד משמעותי לקראת הנצרות. עלינו להכיר במשיחיותו של ישו, מבחינה זו שאותו התחיל דור אנשי חדש, אפילו אנושות חדשה. ישו הוא נושא ציפיותיו של האדם החדש שהכביע את המוות (Die dem Tod überwunden hat)".

שני כרכי היומנים והכתבים האוטוביוגראפיים של ברגמן הם בעלי עניין רב לא רק לעוסקים בפילוסופיה אלא לכל אדם משכיל המהרהר בשאלות של השקפת עולם ובפרט ליהודי בן זמננו המתחבט בשאלות המהותיות של אופי זהותו ומחויבותו היהודית.

היומנים והכתבים האישיים מאירים באור נוסף את כתביו הפילוסופיים של ש"ה ברגמן ומוסיפים מימד נוסף להגיגות המרוכזים בכתבים העיוניים. ניתן למצוא בהם ביטוי לשאלות הקיומיות בנושאי דת ומוסר שהעסיקו אותו ללא הרף ושרק בכתיבה אינטימית נהג אדם לחשוף אותן בצורה אותנטית ללא כחל ושרק. לדיוניו הפילוסופיים האקדמיים הכתובים בצורה אובייקטיבית ושיטתית, כנדרש מאיש מדע, מתוסף המימד האנושי, המתבטא בספקותיו, בהיסוסים ובאי השלמה עם המסגרה הסדורה השיטתית פרי מחשבותיו הקודמות.

ברם, החשיבות העיקרית של היומנים טמונה דווקא בהצגת אישיותו של ברגמן בהבלטת אופיו במידותיו ובפעילויותיו המתגלים במהלך הקריאה בהם. הכתבים הללו משמשים עדות נאמנה לתכונותיו של האיש, שבדרך אחרת וללא כתיבה אישית לא היה אפשר לעמוד אליהן. אי אפשר שלא לחוש בענוותנותו ובכנותו העולות מתוך היסוסים, הספקות ואי שביעות הרצון מעבודתו הרוחנית: ואי אפשר שלא להתרשם מפתיחותו, מן הלחץ המוסרי המדריך אותו בהכרעותיו, וכן מן המעורבות בחיי הציבור, שבאה לידי ביטוי בתגובות מהירות ובדברי טעם שקולים. ואולם הדבר החשוב מכל בתקופתנו הוא המופת שניתן לראות באדם זה שאמונתו, כפי שמתברר עתה ביתר שאת, היתה כליבך כנה ועמוקה, ובכל-זאת הרליגיוזיות בבחינת „שיוויתי ה' לנגדי תמיד" שהיוותה נר לרגליו, לא רק שלא בודדה אותו מן העולם הרחב, אלא היתה לו גשר לאחווה עם אנשים אחרים, הן יהודים בעלי עמדה יהודית שונה משלו, הן מאמינים בני דתות אחרות. אישיותו מייצגת את המגמה האנטיתיטית להסתגרות, האפיינית חלק לא מבוטל מן היהדות הדתית בת תקופתנו. ברגמן, באישיותו ובפעולותיו קרע צוהר בכיוון לאוניברסאליות המהווה גם היא אחת מן המגמות המצויות אימננטית ביהדות. יומניו מספקים את המטען האידיאי הדרוש כיום כדי להעמיק את המגמה הזו ולעשותה משקל נגד למגמות הפרטיקולריות המרחיקות את הקרע בינינו לבין העולם הסובב ובינינו לבין עצמנו.

1) S.H. BERGMANN, TAGEBÜCHER & BRIEFE. JÜDISCHER VIRLAG BEI ATHENÄUM .1985 המבוא לספר נכתב ע"י פרופ' נתן רוטנשטרייך.
2) כרך I עמ' 157.
3) ראה כרך 2 עמ' 255.
4) כרך 2 עמ' 137.

שנים אוחזין בשלום עליכם

מאת שלמה הראל

אריה אהרוני, „להשיב את ה„פגמים" למקומם", הערות לתרגום חדש של כתבי שלום עליכם, הוצאת אליף, „ספרית פועלים" תשמ"ז, 78 עמ'.

א. הערות פתיחה

כידוע, לא הסתיר שלום עליכם את שאיפתו ומשאלתו, שסופרים מומחים יכניסו את מיטב כתביו לאוצר התרבות הלאומית שלנו, באמצעות תרגומם לעברית. אבל, חסרה לו כנראה הסבלנות של מנדלי, הרדלשני, כדי לתרגם בעצמו את יצירותיו; ואפשר גם, שתובאו-חייו ומחלותיו מנעו בעדו לעשות בעצמו את המפעל הזה. אולם, שלום עליכם זכה בכל זאת ומלאכתו נעשתה בידי אחרים.

בתחילת המאה שקד על הדרקה מ„שפת האמהות" ל„לשון האבות" חתנו של שלום עליכם, הסופר יו"ד בירקוביץ (י' כרכים בהוצאת „דביר", ת"א) וזכה על כך לשבחים רבים בזמנו (למשל: ברוך קורא ב„הארץ" 15.11.35 וב„מאזנים" ח"ח, כ"ה). מאוחר יותר השקיע עצמו בתרגום חדש ובתרגום ראשוני של כתבים אלה אריה אהרוני, אשר יצא — כלשונו — „להשיב את ה„פגמים" למקומם". הוא ביקש לנקות את העברית השגויה, כביכול, של ברקוביץ, ולהמירה בעברית נכונה, צמודה ומותאמת לטקסט המקורי של שלום עליכם, ללא „שיפורים" וסילופים. סעטורת הביקורתיות הקשות והכוח באחרונה כמשנה עקרונית סדורה, מלווה בתרגומות, בספרון מיוחד להשיב את ה„פגמים" למקומם.

השפה העברית יודעת אוצר הולך ומעשיר של מטבעות וניבים, כבולים, אשר מושתתים על סוגר מילולי שעניינו מלחמה („מלחמת הדרסה", „מלחמת גוג ומגוג", „מלחמת תרבויות", „מלחמת הכוכבים", „מלחמות סופרים", „ריב הלשונות" ועוד). לאלה אפשר יהיה להוסיף עתה צירוף „מיליטאנטי" חדש — „מלחמת התרגומים".

בפראקטיקה של מלאכת התרגום, כמו בתחומי יצירה רבים אחרים, כמדומני, אין כל פגם בהצעות חלופיות בשלעצמן, ואפשר שקנאת מתרגמים תוסיף תרבות ותרבה ספרות לא פחות מאשר תלשות ידועות של סופרים. לשונות וקולמוסים רבים כבר נשחזו בוויכוח על איכותו של מבצע תרגום זה או אחר; אלא שקריאת התיגר הנמרצת והעקבית של אהרוני וסגנונו הפולמוסי-מיליטאנטי, החריף במיוחד במקרה זה, אם לא פרובוקאטיבי-משהו, מעוררים בהקשר זה לשאול: „הכצעקתה?"

נראה לי, שכל הבא לנקוט עתה עמדה בוויכוח, בין ברמה עקרונית ובין בקטיגוריה ערכית, מן הראוי שינסה לשחזר קודם-כל את הנחות-היסוד הכלליות, „מבנה הדעת" האישי, האילוצים הנסיבתיים ו„הפואטיקה התרגומית", שלאורם הלך ומשך כל אחד מהשנים, בבחינת „שנים אוחזים בשלום עליכם". אבל, אקדים לזה כמה הנחות והערכות עקרוניות.

*) ידועים גם תרגומיהם של בנימין הרושבסקי ושל גניה בנשלום לכמה מיצירות שלום עליכם, אך המגמה להתמקד בקריאת-התיגר של אהרוני מנעה בעדי להתייחס גם לאלו במסגרת מוגבלת זו.

ב. ספרות, מקור ותרגום
(או בין מתרגם ללוליין)

הספרות מקבלת כאחת מצורות התנהגות הסמיוטית הבולטות ביותר. כל יצירת ספרות היא תוצר של מערכת התנהגויות ספציפיות של המחבר, המושפעות מאילוצים שונים, שלא כאן המקום לפרטם: והוא הדבר, לפחות ברמת-התייחסות עקרונית, בכל הנוגע לתרגום של היצירה הספרותית. גם זה עשוי להיות מושפע, מודע ושלא מודע, מן האישיות המתרגמת, מתרבות המקום הזמן והתקופה, מן הכללים האינטרנסיים, הנובעים מעצם טבעה של הספרות והמבניים חיצוניים רבים אחרים. ככלל, המתרגם, כמו המספר, מושפע מנורמות ויוצר או (מחזק) בדיעבד נורמות חדשות, כאשר הוא נדרש להכרעות בין אופציות שונות הפתוחות לפניו.

בלי להיכנס כאן לדיון תיאורטי מפורט ומקיף, לאור מודלים קונקריטיים מוכרים, יש, כמדומני, תמימות-דעים מעין-אקסיומאטית באשר להנחה הבסיסית, לפיה אין לצפות כלל לתרגום שתוצאתו היא זהותית, בבחינת „אקוויוואלנציה כוללנית ומוחלטת"; ולכל היותר אפשר לדבר בהקשר כזה על „זהות מותנית" (כניסוחו הפרובלימאטי, לדעתי, של דוד אבירן, בסידרת רשימותיו „התרגום כהתמורה וכזהות מתמורית", „תרבות ספרות אמנות" [ידיעות אחרונות] 11.4.86 ו-18.4.86) ויסלח לי אם אזכיר כאן שוב את גירסת חז"ל ש„כל המתרגם פסוק כלשונו הרי זה בדאי".

בהבחנה בין מתרגם השירה לחקיין, שהציעה לאה גולדברג, עלתה מסקנה כמו-פאראדוקסאלית: המתרגם (שאינו משורר) השואף למלאכה נאמנה ולדיוק מירבי במסירת הצורה, האווירה, אישיותו השירית הסמויה של המחבר, הסגנון והזהות, מוצא מתחת ידיו במקרה הטוב עותק מת של המקור, שהכל יהיה בו, כביכול, מן המקור... מלבד כוח חיוניותו: ולעומת זאת, המשורר השואף לאותה נאמנות עצמה, תוך כל נאמנותו, ובניגוד לכוונתו, יכפה את סגנונו וטעמו על תרגומו, כך שבעל כרחו יתקרב במעשהו לחקיין-מדעת. הוא יסטה מן המשמעות המקורית והיסטורית, יטעה בצורה ובכתבנה, ובסופו של דבר יהיה המוצר שיוציא מתחת ידיו שונה מן המקור בכל, מלבד בכוח חיוניותו.

אברהם שלונסקי, אשר נתפס בעיני רבים כאמן התרגום, דרש מהמתרגם לדייק תוך ויתור על עודף היופי והברק. הוא תפס את התרגום, כ„דרישה שבין המקור לבין מקור שני, שאין לו זכות קיום אלא אם כן הוא מתקרב לעליונותו של המקור הראשון".**) בלשונו הפיגוראטיבית הסנונה הגדיר שלונסקי את התרגום כמלאכה-מחשבת, כאשר ה„מתרגם כצליה לעבור בין כל הסיפות ולא להידקר. לשלם את מס ההכנסה לכל הגבים האלה, שהם מרבים בתרגום, ולא להחטיא אלא את אשר אין מנוס ממנו" („על אמנות התרגום", „עיונים" ד', 1972). מהגדרה זו יוצא שהמתרגם צריך למעשה להיות לוליין: להלך תדיר בזהירות על חבל דק, להפגין בטחון עצמי, לבחור הסיכונים, להיות נתון לתהפיכים של כוחות שונים ולרצות את כולם (שיהנו...). השאלה, אם שלונסקי עצמו, ואחרים, הגשימו הלכה למעשה תביעות אלו, היא כמובן עניין לדיון אחר. אחזור עתה ל„מלחמתנו" האקטואלית.

**) השווה גם: רינה ליטוין, „על תרגום כדרישה", „על זנב של דג, תשמה כתאלמונה", הקיבוץ המאוחד, ת"א, תשמ"ב, עמ' 58.

ג. „שיר השירים" כמקרה-מבחן:
הברק של ברקוביץ והרעם של אהרוני

מחמת מיגבלות מובנות לא אוכל למצות, ואפילו לא לכסות חלקית, את השוואת התרגומים השונים שהוצעו על-ידי ברקוביץ ואהרוני, הסבים שאוחזין ביצירתו של שלום עליכם. כביוון שנאלצתי להסתפק כאן בהתוויות קווים כלליים בלבד, בחרתי בסיפור „שיר השירים" (א' יונגער ראמאן כמה בנוסח היידי „אלע ווערק פון שלום עליכם, פון פאלק ביי פלה, ני"ה יורק 1937) בדוגמה אופיינית אפשרית (הגם שאיננה היציגית ביותר לצורך זה), שבכוחה להצביע על שיקולים, נטיות, עקרונות ואפקטים בתחום רחב יותר של תופעות במיכלולי היצירה.

אציג עתה לעיונות כמה קטעים (חלקי טקסט) מקבילים: המקור היידי של שלום עליכם (להלן — ש), תרגומו של ברקוביץ (להלן — ב) ותרגומו של אהרוני (להלן — א), את ההבדלים המובהקים, על שורשיהם, והמסקנות המתבקשות מהם, אנסה לנסח אחר-כך בסיכום הדברים.

ש1 (חלק ראשון, פרק ה' עמ' 11)
„א וועלטעלער [illegible]. א ליכטיגער טאג.
א ווארעמער [illegible]. — [illegible]
[illegible]
[illegible]"

ב1 „ערב חג הפסח. יום בה הפלא. כמוהו לא היה לעולמים. יום בהיר וחם בשחקים. ההדרגאה זיו העולם.
— לכה, שימק, נצא החוצה!
כך אומרת לילי, ואני ברגיש, כי נפשי גחלים תלהט בקרבי... מה טוב לבי עתה בחוץ. מה יפה ומה נעים בחוץ! היום פונה לערוב. השמש נוטה לפאתי מערב, לקצה העיר, האדיר מה הדר..."

א1 „ערב פסח נפלא. יום סגריאור. יום בהיר וחם.
— הולכים?
כך אומרת לי בוזי, ואני חש שאני בוער.
בחוץ טוב. בחוץ נעים וחם. השמש נוטה כבר לפאתי מערב. משפילה כבר מבט לקצה העיר.
הכל סביב סביב רוחב, מלאדר, הופעה..."

התופעה הבולטת ביותר בנוסח של ברקוביץ היא איפוא התוספות, מהן הבלוח והקבצות לשינויות או הרגשות שאינן במקור („בהיר וחם"), מהן שינויים קלים ביחס למקור („בשחקים") ומהן שינויים ניכרים ברקמת הטקסט, הנובעים מהיצמדות לסגנון הפיוטי-מליצי של „שיר-השירים" המקראי ומאילה תבניות מילוליות, תחביריות ודימויים מתוכו (כגון „לכה... נצא החוצה..." על משקל „לכה דודי" ו„נבאה לכרמים"). אבל, עיקרם של השינויים „הכבדים" מתבטא בתוספת יחידות מסמנות חדשות (קטעות ומילותיו) בגון הקשר המרמז שבין האלוהות ליקום. אדון והיפוי של העולם מסגידים ובגלים („מגלמים") את הנוכחות רב-תהום של האל.

ניפוח סכאנטי-קונטאצ'ני זה עולה מתוך הזיקה הבינטקסטואלית, שבין הקטע לבקור הסיבוך של הפסוק החזקנסקס של הפיוט הבינייני („הדור נאה זיו העולם..." מאת אלעזר הקליר).

כמעט בכל יחידת-מבע בתוך המבנה הלשוני הנתון, ניתן לזהות תבניות וסמכנים מגורנים הכשורים לה אופי במורסירי. קבוצת הפסוקיות הפותחות בתיבה „מה..." (=עד כמה...) מצטרפות למערכת אנאפורית בעלת איכויות פרזודיות שקשה להתעלם מהן. במשפט „היום פונה לערוב" מהדהד יותר מבדל אלודיבי, אשר נשען על מקור קאנוני כבד ביותר „פנה יום עבר, כי פנה היום..." (תפילת נעילה ליום כיפורים ועולה על כולם, אולי, הצירוף הפראזיאלידי „נפשי גחלים תלהט בקרבי". המקור, להוכיחם, נקט לשון „איך ברען" שפירושה: אני בוער (פשיטא). ברקוביץ הוכיח איפוא מוביל (מוליך) בכאפורי הדיש לחלוטין בדמות יסוד מציאותי-מוחשי קרוב („גחלים") וצירפו אל הפועל „תלהט", אשר מוכר יותר בוואריאציות סיפוריות כבולות כמו ה„רוחות נתלהטו" או „הרוח תלהט בקרבו", וכך הביא להעצמה פיזית ולרענון של המטאפורה היידית הפשוטה-נדושה „איך ברען" (והשווה ב„הכניסיני" של ביאליק, בהקשר דומה: „נפשי נשרפה בלהבה..." „א ונראה לי אגב, שיש בקטע הבדיקה להבהיר שיכתי המקף על הכבנה, הצורות האופי של המטאפורה היידית עצמית והיידית-ספרותית בכלל, וזו של שלום עליכם בפרט, לפי שמסתמכת בין הרבים הוקיות מסויבת הטעונה עדיין איסוף רבתי הגדרה מדוייקת יותר.

אהרוני ביקש בכל-זאת להיות רלוונטי יותר, הן כלפי שלום עליכם והן כלפי הקורא בן-זמננו. הוא הציע תרגום רפורמאטיבי, שבכבא תחידה להיבכד הדרך-קבע אל הבילים ומוחי-השמעות המקוריים של שלום עליכם, תוך ניכורל וביטול העיבודים הסמאנטיים, יפים ככל שיהיה, שביצע ברקוביץ. לפיכך סילק אהרוני את כל היחידות העודפות לגירסתו, הן בביטוי האינפורמאטיבי הנמוך והן ברמה הקונוטאטיבית הגבוהה, ועשהו לע-פה, לכעבו. הוא לא נרתע משימוש במילים עכשוויות, השכיחות בשפה הבינונית (כגון „עכשיו" במקום „עתה"), ראה בשורות, שדילגתי על ציטוטן בקטע) והפקה איכנסיבית-תכופה התחילית „ש..." במקום

(המשך בעמוד הבא)

هكذا من الأصل

مطابق للأصل

„והיה העקוב למישור" כאלגוריה

מאת מאיר בוסאק

עיקרי יצירתו של ש. י. עגנון הניעו למסקנה, שאחד
ופייניה היא מורכבותה משכבות מוסתרות בצד
ויות. הראשונות מרומזות בסמלים, בדימויים,
אפורות ובהשלכות אלגוריות. הדבר כרוך, למשל,
גוריה שב„מאגיב לאהוב", אך כנראה – גם בסיפור
העקוב למישור" טמונה אלגוריה.
לכאורה לפנינו סיפור ועלילה פשוטה.
עשה ביהודי מנשה חיים ואשתו קריינדיל טשארני,
ו והתפרנסו בכבוד בעיירתם בוצץ כבעלי חנות
ה, עד שהופיע חנוני מתחרה וגרם להתרוששותם.
ה חיים עוזב אז את ביתו ועיירתו ויצא לקבץ כסף
ירות סביבתו כדי לשקם את עצמו מבחינה כלכלית.
ביתו הוא עוזב בעל כרחו, אך במרוצת הזמן שקע
אהו בעולם הקבצנות. בלהיטותו אחרי הכסף גם מכר
בבן אחר את כתב ההמלצה, שקיבל לדרכו מהרב.
מת הקבצן הקונה, נמצא בבגדיו הכתב, הקשר בשמו
המוכר ואז הוכר מנשה חיים כנפטר, אשתו כאלמנה,
תרת להינשא לכל גבר. ואכן, היא נישאה לאחר.
ב מנשה חיים אחר שנים אחדות של נדידה בעיירות
ותו, התברר לו האמת. נודע לו, שהנה אשתו ילדה בן
עלה החדש. ביאושו השתכן החוזר בין המצבות בבית
ברות שבעיירה וכחולף זמן מה גם מת שם.
עלילה פשוטה ועם זאת מעוררת תמיהות. ש"י. עגנון
ע לארץ בשנת 1907. בתחילה עבר כאחד
לוצים־הפועלים, אחר כך עסק בפקידות, בהוראה
בית, היה מזכיר מערכת „העומר", מזכיר המשרד
רץ־ישראלי של חובבי־ציון ומזכיר בית משפט השלום
רץ. בעת ובעונה אחת פיתח את יצירתו הספרותית
קורית ותרגם דברי ספרות לעברית. הייתכן, שאחר
ש שנים של ישיבה בארץ („והיה העקוב למישור"
רסם בהמשכים ב„הפועל הצעיר" בשנת 1912) יגלה
ם, כהצליח להתערות ולפעול בחיי הישוב הצעיר,
קאפיום כזו, הינתקות מהמציאות ובריחה לתיאור הוי
ם של יהודים בעיירות גליציה המזרחית במחצית
אה ה־19, עד שלא יישמעו בסיפורו גם הדי המציאות
רשה בא"י?
זאת ועוד, איך להסביר את העובדה שי"ח. ברנר, אשר
טים הסופרים, שהיו ערים בשעתו כמוהו לבעיות
עה של החברה היהודית בארץ ישראל ויצירתו
קדשת בעיקרה לה, יתלהב עד כדי כך מ„והיה העקוב
ישור", שילווה כסף מאנשים וישקיע גם את מעט
פו בהקמת הוצאת ספרים כדי לפרסם בצורת ספר את

סיפורו הנ"ל של עגנון, המתאר לכאורה רק את חייהם של יהודי גליציה לפני כיובל שנים. האין לשער, שהמחבר וגם ברנר ראו בסיפור גם מעין אספקלריה למשהו אקטואלי או ביישובו?

ברור, ששום פירוש לא יוציא את הסיפור הנ"ל מידי פשוטו, מתיאור המקסים של הווי המציאות הגליצאית, המעורבת באגדה, מהעלילה המופלאה ומאמנות השרטוט הפסיכולוגי, שהעניק לסיפורו הנ"ל – ובכל זאת...

בנסיון חשיפת השכבה המוסתרת בסיפור הנרמז השתמש כותב שורות אלה בסיפורו הגדול של עגנון „תמול שלשום", שנכתב אמנם שנים רבות אחרי „והיה...", אך מתאר את המציאות שבארץ בשנים, בהן נכתב הסיפור על מנשה חיים. העיון ב„תמול שלשום" מגלה, שאחת הבעיות הקשות של הישוב הצעיר היתה בשנת פירסום „והיה העקוב למישור" (1912) הירידה ההמונית מהארץ בגלל מחסור העבודה והמצוקה הכלכלית של הפועלים היהודים, בהם התחרו הפועלים הערבים. אחד הפועלים היהודים מתלונן: „בית ספר עברי נבנה כאן ביפו ממעותיו של נדבן יהודי, בסיועו של ועד חובבי ציון שבאודיסא ובוודאי צריכים לידים עובדות. אלא שאמרכלי הבנין דוחים אותנו ואומרים כבר מסרנו את מלאכת הבנין בידי קבלנים, והקבלנים דוחים אותנו, שנוח להם לעבוד בפועלים נכרים, שהנכרים עולים להם פחות" (תמול שלשום, הוצאת שוקן תשי"ג, עמ' 44). על אחד הפועלים היהודים מסופר – „אין לך כל עבודה בשדה ובכרם ובפרדס, שלא נטפל לה ואין לך כל עבודה שלא נידחה הימנה על ידי ערביים" (שם, עמ' 52). והנה תמונה משוק העבודה –

„פתאום ושפעת ערביים כיסתה את המושבה. סיעות סיעות של שלושה, ואחר נגרר אחר כל סיעה. בשעה קלה נתמלאה כל המושבה ערבים ובשעה קלה נתבטלו כל היהודים ברובה של אותה אוכלוסא. התחיל יצחק (הדמות הראשית שבסיפור) מתפחד, כאילו נתגלגל לידיו של גויים. הניח בן לוחייתו ידו על כתפו ואמר לו, רואה אתה אוכלוסא זו, פועלים הם שעובדים אצל אחינו האכרים (שם, עמ' 49)... „מכווצים בתוך בגדיהם הקרועים עמדו כמה מחברינו... מקצתם תקוה ופחד מחלחלים היו בעיניהם העצבות. תקוה למצוא להם פרנסת היום ופחד שמא יקדמום ערביים." (שם, עמ' 56) ושוב: „חזר גורישקין לדבר על הארץ ועל העבודה ועל האכרים ועל הפועלים, עד שהגיע לאותו מעשה, שעמדו כמה אכרים להזמין פועלים ממצרים. לא די שהציפו את המושבה בפועלים ערביים, אלא שביקשו להוסיף עליהם מצרים ולסכן את הישוב בגברים של חוץ" (שם עמ' 53).

המצב הכלכלי הקשה והשמועות על האפשרויות שבחוץ לארץ הוציאו רבים מהחלוצים מהארץ. אורגלברנר מכרז אומר ליצחק: „בן כמה אתה, מר קומר, בן עשרים וארבע (עגנון היה בשנת 1912 בן 24) מכל מקום תוכה, שיראו עליך כאצבע ויאמרו זקן זה כשירי ותיקי ארץ ישראל הוא. והכל יביטו עליך כעל דבר פלא, שכל שיש לו הוצאות הדרך חוזר לחוץ לארץ" (שם, עמ' 162). בבואו לפתח תקוה נתקל יצחק במישהו „הצ"ץ עליו אדם אחד ואמר לו, אי אתה אותו גליצאי, שראיתיך אצל ידידיה ורבינוביץ. לא חזרת לחוץ לארץ?" (שם עמ' 174).

„יצחק עובר עם זקן אחד, צבע, שנעזר בנכדו. אבי הנער, בנו של הזקן... הבחור ירד לאמריקה לבקש שם את מזלו" (שם, עמ' 220). מספר עמודים אחר כך מסופר על הנכד „בנוך תפס מעשה אביו וירד לאמריקה לתפוס את המזל" (שם, עמ' 265).

לעזיבת הארץ מקבילה עזיבת האדמה. יעקב מלכוב מספר על אחד המתיישבים – „פיסת קרקע היתה לו בחדרה ומת עליה בקדחת צהובה. כששלוה ובקשו להביאו למקום אחר, לא רצה. לא הארץ ממיתה (ולא הקדחת ממיתה) אלא עזיבת הארץ ממיתה. בשעת פטירתו הראה באצבעותיו על חלק אדמתו ואמר, בושני מאד כי עזבנו ארץ" (שם, עמ' 365).

והנה הקשר בין הירידה מהארץ, שהיא עזיבת הבית, לנטישת הזהות העצמית, היהודית שבעקבותיה – „אחד ממכריו (של יצחק) שהיה משמש מזכיר בגימנסיה (בתל אביב) אשתו לא יכלה לעמוד בפגעי הארץ וחזר עמה לחוצה לארץ... עכשיו שהוא דר בחוצה לארץ, בניו גדלים בלא תורה והוא מתאבל עליהם ועל עצמו" (שם, עמ' 445).

ומתלונן הסופר – „הדעתנים יוצאים והנמושות משתיירים. מה תהא עליה על הארץ והי שאלה שאין עליה תשובה" (שם, עמ' 102).

השוואת המציאות המתוארת ב„תמול שלשום" לעלילת „והיה העקוב למישור" מראה שורה של הקבלות. בדומה למצב הכלכלי הקשה ב„תמול שלשום", שמקורו, כאמור, בתחרות הכלכלית ותוצאותיו הירידה מהארץ, מצבו של מנשה חיים המרושש בשל התחרות והעזוב בגלל עוזב את ביתו, את אשתו ועירתו. את התרוששותו של מנשה חיים ועזיבתו את ביתו מעלה עגנון לרמה כלל־לאומית, בהשתמשו במשפטים, שהינם הדים למגילת איכה – קינה על חורבן העם והארץ. בתאור את התרחקות הנוחם של בני הזוג בבוצץ, מספר

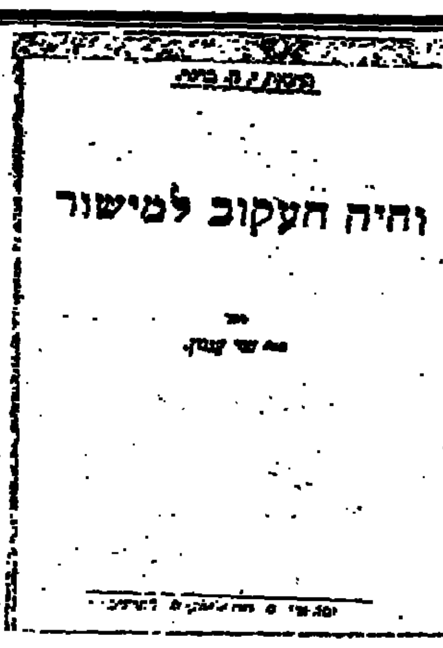

עגנון – „נתהוה אצלם חלל גדול בכמות הסחורות, והפרוץ מרובה על העומד, אך חסדי ה' לא תמו ולא כלו רחמיו" (והיה העקוב למישור, הוצאת שוקן, תשי"ג, עמ' סב) – משפט זה הינו הד לאיכה ג, כב – „חסדי ה' כי לא תמנו כי לא כלו רחמיו". רכושם של בני הזוג יורד לטמיון – „כל הונם ורכושם ויתרונם ופקדונם היו לבזות לחוצי פגעיו" (והיה... ע"ט) ובאיכה – „היו לברות למו בשבר בת עמי" (ד, י), על הירידה הכללית של יהודי העיר בוצץ מספר עגנון „ויצא מבני בוצץ כל עשרם" (עמוד ע') ובאיכה – „ויצא מן בת ציון כל הדרה" (א, ו). גורלם המר של יהודי העיירה נמסר במלים „והזמן קרא עליהם מועד" („והיה... עמ' עא) ובאיכה – „קרא עלי מועד לשבור בחורי" (א, טו), בצרתה הרבה זוכרת קריינדיל טשארני את עברה „כאשר ישבה בחנותה כאחת הגבירות שָׂרָתִי בסחורות" (עמ', עח) כפי שיהודה היתה פעם „שָׂרָתִי במדינות" (איכה א, א) ומנשה חיים – באותה שעה עמד מנשה חיים, והי, לא עליכם כל עוברי דרך החיים" (עמ', עט) ובאיכה – „לא עליכם כל עוברי דרך" (א, יב). לאחר שמנשה חיים יצא מביתו לחזור על העיירות ולקבץ נדבות אומר עגנון „יהי בן מולם של כל שונאי ישראל כאשר עוללת פנו" ובאיכה – „תבוא כל רעתם לפניך ועולל למו כאשר עוללת לי" (א, כב). בצאת מנשה חיים מביתו להיות קבצן בעיירות, מעיר עגנון „רע ומבהיל לראות את האיש הישראלי האמון עלי תולע בא עד ככר לחם" (עמ' פג) והדברים הנם הד לאיכה „האמונים עלי תולע חבקו אשפתות" (ד, ה).

כפי שהודגם ב„תמול שלשום", עזיבת הארץ, הבאה לעתים למען הנאה חמרית, גורמת לנטישת הזהות העצמית, להתרחקות מהיהודי היהודי. תמורה כזו עוברת על מנשה חיים, שמכר בעבור כסף את כתב ההמלצה, אשר היה מעין תעודת הזהות שלו ובכך כאילו התכחש לזהותו. דבר זה גרם להינתקותו הנוספת מהבית ולערעור היסוד המשפחתי שלו. האין כאן רמז להתרחקותם של חלק מהיורדים מהזהות המקורית, להתכחשותם ליהודי היהודי והאת למען חיי רווחה בחוץ לארץ? רמז לכך טמון כבר בשם מנשה חיים, העשוי להתפרש: מנשה מלשון נשה, עזוב וחיים – כינוי לתורה, שהיא „עץ חיים למחזיקים בה" (משלי ג, יח).

לאחר שנים אחדות של קבצנות בעיירות, שונות החליט מנשה חיים, המסמל, אולי, את האומה אחרי שנים של נדודים בגלות – לחזור לביתו. „קוץ קצה נפש ר' מנשה חיים בנדודים והיה משתוקק ומתאוה ומצפה לשוב לביתו לפקוד את נוחו ולקומם הריסות מסחריו... וידור נדר לה' ויאמר, אם נתון תתן בידי לשוב לביתי בשלום ולהרים את בית מסחרי ואהבה מינייג כפי דרך מסחרי והיה כל אשר אקבל אשיב לכל נרכה ושלי־מעשר בפל כפלים" (עמ' צג). הדברים מזכירים את דברי יעקב, אבי האומה, היוצא מהארץ, אך בלבו החלום על חזרתו אליה – „וידר נדר לאמור, אם יהיה אלהים עמדי... ושבתי בשלום אל בית אבי... כל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך..." (בראשית כח, כ־כב). ברם לארץ יחזור יעקב רק כחלוף שנים רבות. וגם מנשה חיים ימשיך לנוד בעיירות, אך בסוף יחזור. „ומנשה חיים הלך בתבונה, כי אמר מנשה חיים בלבו מה תקותי כי איוחל, הלא בין בה ובין בה מגעני אלקים מעושר ולמה אשבית בגבר שנותי וימי יספו לא יראו טובה, אחה נבוכה נבוכה תוחלתי ותקות ישועתי אין, על כן אלכה ואשובה אל ביתי" (עמ' קיט).

הוא החליט להפסיק את נדודיו ולחזור לביתו, אך לפני שובו הזדמן מנשה חיים לשוק הגדול, לשם באים סוחרים ותבונים, תגרנים וקבצנים רבים מכל עיירות הסביבה – מעין גלות יהודית בזעיר אנפין. כהסתובבו בין הרוכבים שמע מנשה חיים קבצנים שרים, אחד מהם – „עד השירה בין שיבנו האיש אחר יתרישני – הלך ילך ובכה, נושא כלי זמרה, בא יבוא ברנה ושירה על שפתותיו" – רמז לשיר המעלות. „בשוב ה' את שיבת ציון היינו כחולמים. אז ימלא שחוק פינו ולשוננו רנה. אז יאמרו בגוים: הגדיל ה' לעשות עמנו" (תהלים קכו) ולחלומות הגדולים, שנשאו עמם החלוצים בעלות לארץ, אך בהגיעם אליה מצאו חוסר עבודה... ושוב שיר של קבצן אחד: „הראיתם אומלל כמוני / נפשי הרי נפשי שאלת / שבתי לאחר מותי (הכוונה, אולי, לעם החוזר בגלותו כמת והנה התרומם גם התחיה) ובביתי געולה הדלת / שבתי אל עולם התוהו / ובפני סגורה כל דלת" (עמ' צט) (החלוצים המבקשים עבודה וניגרשים על ידי האכרים היהודים). מנשה חיים המסתובב בשוק שומע של קבצנית שרה נרגנית כאילו מפי קריינדיל טשארני, המסמלת את הגולות הנעזבת. בדימויים המקבלים אצל הקדמונים הקשר־שבין הארץ לעם הוא כקשר שבין אשה לבעלה. בבואו על חזרת העם לארצו מגלות בבל אומר הנביא ישעיהו: לא יאמר לך עוד עזובה ולארצך לא יאמר עוד שממה, כי לך יקרא חפצי־בה ולארצך בעולה. כי חפץ ה' בך וארצך תבעל. כי יבעל בחור בתולה יבעלוך בניך... „והיית עטרת תפארת" (סב, ב־ה) וכדאי לעמוד על המלים האחרונות האלה, כשמשמעות שם אשתו של מנשה חיים, שנעזבה על ידי בעלה היא קריינדיל – עטרה – טשארני – שחורה (היא עטרה באבלותה) ושרה הקבצנית בשוק „מאושרת הייתי בקיני / והי לי בו איש ובית / אך בעלי נסע מני / וביתי עלה שית" (וחרבן הארץ וגירוש העם) „אמר אחוזר ממרחקים ותהא פרנסה הגונה / ויושיבני במחשכים (באיכה – במחשכים הושיבני) עלובה, אומללה עגונה" (עמ' צט).

תיאור שובו של מנשה חיים לביתו הוא נקודת הכובד בהסבר האלגורי של היצירה, אך טרם נגיע לנקודה זו נחזור לשם הסיפור – „והיה העקוב למישור". כמה אירוניה מרה בשם זה, שמשמעו – העיוות בא על תיקונו מה כאן התיקון? מנשה חיים, שכמשך שנים נע ונד חיי קבצן מחוץ לביתו, מצא בשובו את ביתו בידי זרים – אשתו נשואה לגבר אחר והיא אם לבנו של אותו גבר. הוא, מנשה חיים, נחשב למת. לא נותר לו אלא להתגורר בין מצבות בית הקברות. הזאת הנחמה וזה התיקון שהמצבה, אשר עליה התנוסס השם מנשה חיים, העבירה אחרי מות האיש האומלל מקבר של הקבצן, אשר קנה את כתב ההמלצה, לקבר של מנשה חיים האמיתי?

ואולי עיקרו של הסיפור – דברי אזהרתו של עגנון: אם נדד מהארץ, נעזוב אותה, ותהיה הסיבה אשר תהיה – יבואו אחרים וישתלטו עליה – והן כבר עכשיו הערבים כובשים את העבודה בארץ והבר הולכים ועושים הכוח הקובע בה. הם הולכים ומתרבים בעלותם אליה ככוח עבודה גם מארצות הסביבה (מצרים) והם הם שיקימו כאן את הדורות הבאים, שעה שמנשה חיים עזב את הבית בהיותו ערירי ללא ילדים – וכך אנו, החלוצים, יורדים מהארץ בלי להשאיר בה דור של ממשיכים. אנו, היהודים המעטים בארץ, לא יישאר לנו אלא לנוד בין המצבות, בין המימצאים הארכאולוגיים והתעודות ההיסטוריות, המספרות על עברו של העם בארץ זו, עם אשר נטש את ארצו ובשובו אליה לא מצא מקום להשתרש בה ולהתבסס בה מחדש.

ולסיום – צאת „תמיהה, בלתי נעימה, אך בלתי ניתנת להכחשה – את סיפורו „והיה העקוב למישור" כתב עגנון, כאמור, בשנת 1912. שנה לאחר מזה, בשנת 1913 עזב עגנון עצמו את הארץ, והתיישב בגרמניה וחזר לארץ רק בשנת 1924.

מיגון נכון

מאת טליה רפפורט

פנחס כהדקגן, גלריה „רבדים", רחוב גורדון, ת"א.

אכנם רק לפני כחודש התייחס מדור זה לתערוכת הדפסים של פנחס
קדגן ולספרו „אמנות אטומית". אך למרות סמיכות הזמן קשה שלא לחזור
ליו שוב, לא רק משום שהוא אמן פורה היוצר ומציג בקצב שאין דומה לו,
לא גם משום שפשוט אי אפשר לעבור בשתיקה על תערוכתו הנוכחית
גלריה „רביד", שכוללת שפע ציורים מן השנתיים האחרונות והיא הפתעה
מירה אמנותית מרשימה.
העבודות הנוכחיות כמשיכות במידה רבה את הדפסי התערוכה הקודמת
ת הרישומים שבספר, אך מה שפורץ בהן בעוצמה חדשה הוא הצבע,
בעברו של כהדקגן היה בדרך כלל מתון יחסית. הפעם הוא מציג מספר
כוצות של תמונות בגודל קטן ובינוני, שלרובן צבעוניות עזה, טכניקה
ינטנסיבית, קווי מיתאר כהים וכבדים, הומוריות מרגשת, ועם זאת לא
שנית אלא יבשה מעט ואופי פרימיטיביסטי כמעט בוטה, אך רב־כוח.
לפני שוכר בעיקר את פנחס כהדקגן השכלתני, המתחכם הסטירילי מעט,
י הזדמנות לראות פן אחר לגמרי שלו – הרבה יותר חם וריגשי, אם כי
גידה, לא מסתפר. זה לא ממש ציור אישי או תושפני באופן ישיר, אלא רק
רומז והוא עדיין יוצר את לבושו וכאביו להוך מתכונת של ראש סכמאטי,
מת אנטי־מית למרי ובכידרה אחת מכתייע אפילו בישו הנושא את הצלב,
הציור העכשווי כלו מאוד אנושי והבעתי, כמעט אקספרסיוניסטי. יש לו
ה נקודות מגע עם אפיוני הזרם הזה, אך הוא אינו זורם איתו עד הסוף, אין
ה פרץ סתמי וחסר בקרה כמו חלק מהניאו־אקספרסיוניזם בן זמננו. כמו
הה אמן שיטתי ומעמיק בעבר, הוא ממשיך לבנות את השפה הציורית שלו
תוך מחשבה גם בשלב שבו הוא כבר נותן לרגש להלהל בין הדימויים
ורים.
בה שבולט בתערוכה הנוכחית הוא איזון ומיגון נכון של רגש ושכל.
קדגן של היום משוחרר יותר, אינו נותן לשכל לעקר את התחושות ועם
ה, אינו כאבד שליטה. הציור שלו נשכר באור מכך שהוא היריפה את
החזוה הקשה של הראש הפרופילוסופי שלו. כללית, נוטבת בעבודות
נוכחיות אווירה של הליסות וניכור בין הדימויים הפשוטים המסורתיים
יובים (דבות, ראש, טבע דומם: כד, פרחים, נערה, סכין) וגם אלו
אקטואליים יותר (מכוס).
הדבות הגמלונית בעלת הראש הגדול (כפי שציירוהו אקספרסיוניסטים
עולדה או בקכן) של ישו הנושא את הצלב כופיעה בקבוצת עבודות,

המסמלות בעוצמתה הריפה את יסורי האמן כקורבן חברתי. יש שראשו תקוע בתוך הצלב באופן ממש ברוטאלי והעבודות הללו משקפות מצב נפשי קודר. הפיצול האישי וגם התרבותי־כללי ניכרים גם במספר עבודות צבעוניות ואקספרסיביות מאוד, כיוקנן זו שעליה רשומות המלים Jerusalem D.C. יש כאן שוב התייחסות לבעייה של כאן ושם, ישראל – ארצות־הברית, מזרח ומערב, פרובינציה ומטרופולין, שמעסיקה את כהדקגן מזמן.

בעבודות רבות ממוקמים הדימויים המגורשמים והכבדים בחלל התמונה באופן שנוצרת תחושת ניתוק וחוסר קשר ביניהן. הראש הגדול הסכמאטי, המרחף לעיתים על ציוד הזכיר לי ציור של האיטלקי אנזו קוקי מ־1982, שבו מופיע ראש גולמי ענק שכוב מעל בניין מאוד מאוד. פנחס כהדקגן החדש מתקשר אמנם חלקית עם הפוסט־מודרניזם, אך שומר על ייחוד ויוצר סגנון אישי חזק ומרתק.

במשקל קל

מירית כהן כספי, בבית יד לבנים, רח' פנקס, ת"א.

מירית כהן־כספי מציגה בבית „יד לבנים" תערוכה של פסלים עשויים עץ, דיקט, קפיצים, ברגים, ידיות, אימומי נעליים ושאר מרכיבי „רדי מייד" מצויים אחרים. לדבריה, הטיפול בחומרים הוא גלמי, גם ומתוספם במכוון מתוך מגמה להשאירם חשופים ופגיעים כחלק מן האמירה האמנותית. לפי התרשמותי, נוצרת כאן אווירה קלילה והומרה של הומור בתוספת אמירה רזה על המכונן האנושי המיכאני יותר מאשר תחושה של פגיעות.

חלק מהפסלים נראים כמו טוטמים מודרניים גבוהים, דקיקים וגרוטסקיים, שיש להם פרופיל [illegible] בולטת שנות, ידיות משיכה ו„מנעולות" לסיבוב הפעלה ידנית. אחד מהם, למשל, בנוי מקופסה מגורה ועליה מרוף שאפשר לסובבו, לשני, שצורתו מזכירה כסא, ראש מרבע חלול, אזני דיקט הוא אוחז בסטיש עץ, שניתן גם כן להניע.

בפסל אחר מנסה מירית כהן־כספי ליצור לחץ או מתח על ידי הנחת קריסת מגודרות עץ זו על גבי זו, שלוחצות על בורג הנתון בתוך קשת עץ. וכך מתקבלת תחושה משקל ועומס וכן אטרקציה של קשת חוץ שיוצרים לחץ גבוה ועלולים לשלח את כל לוחות העץ הללו לחלל. אך את הבעה היצירה הזו מרככות, ואפילו מגחכות, שתי פוליות קבקבי עץ הניצבות למרגלות כל הקונסטרוקציה הזו, כמו רגליים בעמידת צ'ארלי צ'אפלין, וכך מתפוגג כל המתח.

יש לפסלים הללו צד דאדאיסטי, שהוא יותר צעצועי ומשועשע מאשר מתאגר וסותר והם מזכירים במעשה גם את פסלי הקינטים הגרוטסקיים של טינגלי, אף כי חומריהם שונים. יש בפסלים של מירית חן רב, אם כי במשקל קל.

דפדוף ראשון – ספרים חדשים

מאת אבי טנא

ביבליוגרפיה

על גבול הבלתי אפשרי

כתבי דב סדן / מאת יוסף גלרון־גולדשלגר / הקיבוץ המאוחד / 447 ע'.

בשנת תשמ"א יצא החלק הראשון לביבליוגרפיה של כתבי דב סדן, מעשה ידיו של גצל קרסל המנוח, ובפתחו נאמר שמדובר במשימה שעל גבול הבלתי־אפשרי. עתה בא הכרך השני להשלים את המבצע. יש בו כמעט שלושת אלפים ערכים – מלוא הביבליוגרפיה של השנים תרצ"ו – תשמ"ד והשלמות לעשר השנים שבטרם התקופה הזאת – וכל אלה נתונים בתמימה מדורים: ספרי מקור, מבואות לספרים, ספרים בעריכת דב סדן (מביאוגרפיה כלכלית ועד משלי עם בתרגום), לכבודו של דב סדן, וכל שכתב בעיתונים ובכתבי־עת. בין המפתחות גם מפתח מלים, צירופים, אמרות ופתגמים.

ציונות

עיקרי המהות

יצחק טבנקין ואתגרי תקופתנו / מאת יוסף טבנקין / הדר / 77 ע'.

„המוגש בזה", אומר יוסף בן יצחק טבנקין, „הינו ניסיון, במגבלות יכולתי, לגבש בכתובים את עיקרי המהות של דמותו מול אתגרי תקופתנו כפי שראיתיה... סבורני כי בדיקה עניינית, ללא משפטים קדומים, וללא נטייה להגן על עמדות אשר ננקטו בעבר, תראה כי תמונת המצב הדינמית המוצגת כאן, נמצאת בהתאמה מרבית לשדה האירועים". בהמשך שבעה־עשר פרקים קצרים ששמותיהם מדברים בעדם. בכללם, למשל, „עדיפות עליונה לגיבוש החלוץ הפורץ ומפלס דרכים לאומה", „התנועה הקיבוצית לרשות השליחות הציונית", „הגשמת הציונות מול אלימות העולם הערבי העוין", „גבולות מלחמת ששת הימים – בסיס מוצק להגשמת הציונות". בחתימה – „קצת על האיש" ושניים ממאמריו.

אסופות

נס העליה ההמונית

עידן (8) / העורך מרדכי נאור / יד בן־צבי / 279 ע'.

ה„עידן" הנוכחי (אחר בהדרה של מרכז רחל ינאית בן־צבי ללימודי ירושלים) הוא עידן העולים והמעברות בחמש השנים הראשונות למדינה. בשנים הקן אירע, כדברי יוסף גורני בראש החוברת, „נס העליה ההמונית" הנרשם „דף בעלה ומזהיר בתולדות ישראל". עתה הוצגו קורותיו בעשרים ושניים פרקים הערוכים בשלוש הטיבות: מחקר וסיכומים, זכרונות ועדויות, העשרה והמצר עוד. נכיר מבין הפרקים את „מדיניות העליה בשנות החמישים (מאת משה ליסק), את „הגיאוגרפיה של המעברות" (מאת דניאל פלוהנשטיין הארי שחר), את „מדיניות הצנע – היבטים כלכליים" (מאת דב גנחובסקי), את „תחלת הלשון בימי העליה ההמונית" (מאת ברכיון פיסלה). עוד שם איורים רלבאגנאפיים של אבנים ישראלים ודו־שיח עם שלושה מבוגרי הדור ההוא שהיו לסופרים.

שואה

חסידי אמות העולם

עצים בשדרה / מאת מיטר הלמן / תרגמה מאנגלית רות ליבנת ויוסף לוימה / משרד הביטחון – ההוצאה לאור / 192 ע'.

השדרה היא שדרת עצי החרובים בכניסה לרחבת „יד ושם" בירושלים, המכילה כשבע מאות עצים לכבוד חסידי אומות העולם של תקופת השואה. העצים של הספר הזה הם ארבעה – סיפורי המעשים של ראול לאפותרי, שהעביר מאות יהודים מצרפת הכבושה לצרפת ה„חופשית", של המוגלה ליאוקדיה יארומירסקה, שהצילה ילדה מבין השיזויות, פשוטו כמשמעו, וההגנה עליה בחירוף־נפש; של טופסקה מוסמה ומשפחתה שאימצו את נוריה ל„רודנית" למשך כל ימי המלחמה, ושל פיטר הנרי ומשפחתו עם ה„רוזה" רצינה שומא, שהכביר יהודין להציל משמדה יהודית בבלגיה. המחבר, תושב ארה"ב, מציין בשער הספר כי הוליכו לכתוב משום שנוטעי השדרה לא טרחו להאיר עיני מבקרים „לאנקדוטות בנושא, חומה, אישיא, שראוי להכיר לאוויר העולם. גם את סיפוריהם המלאים של העצים האחרים – אפילו אם „אלה שזכו להגיע עד בשדרה מעדיפים שלא להכריז על כך בקולי־קולות".

הגות

לא כזר

סמיוטיקה, בלשנות, פואטיקה / מאת רומאן יאקובסון / המכון הישראלי לפואטיקה וסמיוטיקה והוצאת הקיבוץ המאוחד / 314 ע'.

כרך ראשון (מתוך שניים) של מבחר מאמרים מפרי עטו של הוגה גדול, יליד מוסקבה שהתגלגל דרך פראג והשתקע בסופו של דבר בארה"ב ונעשה לאחד מאבותיה של הבלשנות הסטרוקטורלית (וגם לפני שהגיע „בלשן אני, שום דבר לשוני אינו זר לי", בכלל ה„לא נרים" [illegible] לפרוים אחרים, מחקרים טיפולוגיים ותרומתם לבלשנות ההיסטורית והמשווה, שני צדדים של הלשון ושני סימנים של הפרעות אפאזיות, שירת הדקדוק ודקדוק השירה, הפולקלור כצורה מיוחדת של יצירה. חלק מן המאמרים כבר ראה אור מעל דפי „הספרות". אחרים תורגמו במיוחד לצורך הקובץ הזה. העריכה המדעית נעשתה בידי איתמר אבן־זהר וגדעון טורי, אנשי החוג לתורת הספרות הכללית באוניברסיטת תל־אביב.

שנים אוחזין

(המשך מהעמוד הקודם)

ישר" (כנ"ל ובמקומות אחרים לרוב). בניבה נבואית
בודות־כשהו, אני מרשה לעצמי לשער, שאילו שלום
ליכם היה כותב, דרך משל (ועל אותו משקל) את
הכספ „איך פיהל אז איך פלאץ", ברקוביץ היה מבטר
עכות לו הסבה פיוטית בנוסח „נפשי נִפְּצָם תֶּרֶסֶר" (או
כהו דומה לזה), ואילו אהרוני היה מעבירו על מקומו
והודו למילים הפשוטות „אני מתפוצץ", והנו.

שנ (חלק שלישי, פרק י"ג, עמ' 46)

„די כייט יאהן צוריק, אזוי אוריך אצינד, אין דער דאזיגער נאכט, אין אזוי פוגט פול מיט הן. א בעהודערט סענקיים, א היליגער יום־טוב דייגע מאיסטעגט יעגקיים האט אראפגענידערט אויף אונזער שטוב... דעם ווייסן טישגעבעקט – געפאלענער שניי... און די בת מלכה (בווי) איז איוגעבנקט, פון אויבען ביז אראפ, שיר־השירים דיג. ניין, וואס זאג איך? – זי איז דער שיר השירים אליין."

ב2. „הכמו אז, כן עתה, בלילה הזה, ביתנו בלא הן. גאה, הדור זיו ביתנו. זיו קודש, זיו יום טוב, זיו מלכות, ירד ונח על ביתנו. נוגה קודש, נוגה יום טוב, נשפך על ביתנו בלילה הזה. מפת השולחן – כלובן השלג בנפילתו משמים... ובראה בת־המלכה כבראה השולמית אשר בשיר־השירים, וזיו לה כזיו שיר השירים".

א3. „כלפני שנים, כך גם עכשיו. בלילה הזה, ביתנו בלאחזון. יופי יחיד ומיוחד, יופי קודש, חגיגי, מלכותי, ירד על ביתנו. זוהר קודש חגיגי נסוך על ביתנו בלילה הזה. מפת־השולחן הלבנה – כשלג בחוד...
ובת המלכה (בווי) כולה, מראש ועד כף רגל, שיר־השירים־ית. לא, מה אני אומר? – היא שיר השירים עצמו".

בכבם כולל, נראה, שברקוביץ שמר כאן על הכוונה התכנית העיקרי (המשפט הכולל) ועל רוח הדברים. הוא לא הטמיע שום פרט אינפורמאטורי או רכיב קונקרטי, התופיע בתמונה המתוארת אצל שלום עליכם, ובכל זאת אין זהה בין הקטעים. ברקוביץ, כדרכו, הוסיף גם כאן רישוק והזוק לביטוי המיסטי־ליגיגוזי ונזקק לצורך זה תבנית הבוטאלת בשיבוץ הזוד (הגם שבוואריאציה נרטית: „באה הזוד זיו ביתנו" (על משקל הזוד באה זיו העולם" מאת הקליר); וכן הוא „סיפק" את הכוונה הפרוזאלי לפי מתווה מפת השולחן. בעוד שלום עליכם העביר היגד כמאמור, הענייק ברקוביץ תואר פיגוראטיבי המתבסס על צורת הדימוי „כפת השולחן – כלובן השלג...". בצד שינויים אלה בולטות ההשמטות של כמה פסוקות וביטויים: „פון אויבען ביז אראפ", „ניין, האז זאג איך" ו„שיר־השירים־דיג". הביטוי הראשון מבקש רגל ועד ראש, או מלמעלה עד למטה) נתפס בביטוי קמפי שגור ובגוך יתר על הבידה. ולכן לא הלם את הרבה הפיוטית הגבוהה ואת האווירה הרומאנטית־ייחודית שביקש לשוות לקטע התיאורי כולו. [illegible] סיבה זו הרצה גם כנראה את דינו כל השני להיעלם (לא, מה אני מדבר?) והוא הדבר בהשמטה השלישית. הביטוי היידישאי „שיר השירים־דיג", שהוא למעשה הטייה איזכית כמרקניינית, על בסיסו של שם פרטי, הפך לתבנית פורמאלית של דימוי „כבראה השולמית אשר בשיר השירים", ומכאן נגזרה גם העברת מרכז־הכובד הנושאי ממנה עצמה (בת־המלכה) אל הזיו שלה.

אהרוני ניסה אם כן לחזור למקור כמות שהוא ולהחזיר לו את הדברים ההולמים אותו. לאחר שסילק את התוספת הפיוטית־מיסטית־הקלירית, הוסיף במקום הראוי את הניב „מראש ועד כף רגל" שהוא אולי לא ריזק כוחלט, אבל קרוב ביותר להוראת הניב היידי; וכן השתמש בביטוי „כולה שיר־השירים־ית", שהוא אכנם תרגום מילולי נאמן, אבל זר לגמרי לעברית, אם לא אבסורדי־משהו (תארו לעצמכם שעגנון, למשל, היה אומר על בלומה שהיא כל כך „סיפור פשוטית"), אבל זהו הכחיד של ההידמות.

שנ (חלק רביעי, פרק י' עמ' 65)

„הי אבלום זעהט אוס בווי, די ליליע פון שרון. ווי א בלהענדיגע רויז זעהט איס בווי, די רויז פון די טהאלען. אין דעם דאזיגען ברייטען פיגל־פארזיכגען פעלד... מיט געלינקע שפרענקעלער איז זי בעשפרענקעלט. מיט רויטינקע צוזפלעלער איז זי בעצויקערט... פון אלע זייטען סראגען זיך אקעגען אונז שארף שמעקענדיגע בשמים – און געווירצינגדיווחות.
איך בין פערכשופט. איך בין פער־שיכור־ט..."

ב2. „כפרח נראית לי לילי, חבצלת השרון, כשושנה פורחת נראית היא לי, שושנת העמקים, במרחב הזה, המשתרע לכל רוחות השמים עד אין קץ ואין גבול. נקודות־זהב היא זרועה. ציצים אדומים היא צבועה... מכל העברים נישאים ונודפים לאפינו ריחות חריפים, ריחות מור ואהלות עם כל ראשי בשמים. אחוז אני חבלי קסם. שיכור אני ולא מיין..."

א3. „כפרח נראית בווי, כחבצלת־השרון. כשושנה פורחת נראית בווי, כשושנת העמקים, בשדה הססגוני רחב־הידיים והזהוב המשתרע סביבנו לאין גבול, לאין סוף. בנקודות צהבהבות היא זרועה. בפרחים אדומים עטורה היא... מכל העברים נישאים אלינו ריחות מור ובשמים חריפים. אני מכושף, אני מבוסם..."

הנה־כי־כן, מסתמנות גם בקטעים אלו אותן נטיות מובהקות. שלום עליכם מציין אמנם במורגש את תחושת המרחב „עד אין קץ ואין גבול", אבל המטבע הלשוני הסטריאוטיפי־נוסחאי „לכל רוחות השמים" הוא תוספת שאינה במקור. תוספת זו, כאחרות, עולה כמובן בקנה אחד עם המגמה ההיפרבולית, כלומר, ליצור הגזמות פיוטיות מכוונות כדי להפיק העצמות רגשיות. כך גם לא מופיע כלל תואר הצבע „זהב" אצל שלום עליכם. שהרי „געלינקע" קרוב יותר להתפרש כ„צהבהבת", אף קיים „קירבת משפחה" בין השניים (בה־בבירה שצבע הזהב הוא צהבהב, ועשוי להיראות גם זהבהב, אם תרצו...); ויותר מכל הקשר זה בולט שוב השימוש של ברקוביץ בפסוקיות אידיומאטיות מן המוכן, מאוצר הלשון והניבון העברי העומד לרשותו. בעוד שלום עליכם מתאר ריחות מור ובשמים חריפים, מוסיף ברקוביץ בטראנספורמאציה שלו „ריחות מור ואהלות עם כל ראשי בשמים"; בעוד גיבורו של שלום עליכם מתוודה על היותו מכושף ושיכור, הרי ש„גיבורו של ברקוביץ „אחוז חבלי קסם" מתוודה: „שיכור אני ולא מיין". „גיבורו של אהרוני", כך יש להניח, המום והלום אהבה באותן הנסיבות לא פחות מקודמו, אלא שאהרוני, כדרכו, מצא לנכון לבטל את האידיומאטיקה הסאבלונית, ולשמר את המטאפוריקה הבסיסית־עממית שאפיינה את המקור, תוך ויתור מודע על איכויות ריתמיות־מוסיקאליות ואחרות, שניתן היה להפיק ב„עוף מוסף". באותה רוח גם חזר הצבע ה„צהוב" ותפס את מקומו של ה„זהב הזרע".

ד. סוף משפט: משקיף או"ם, פראטיקה של תרגום ו„אמנות כפולה"

השינויים המתחוללים באופן טבעי בתהליכים היסטוריים־דינאמיים בתוך המערכת הלשונית עשויים להביא לידי שינוי קיצוני באופי הלשון המדוברת. פעמים עוברת תקופה ארוכה של דו־לשוניות, המסתיימת, בסופו של דבר, בהשתלטותה של לשון אחת. יחסי עברית־אידיש הם מורכבים ורגישים למדי עדיין, כדי כך שכל נגיעה בהם, אפילו זה נעשה במסגרת חקר הלשון, כמוה כלחיצה בקצות העצבים של תרבות שלמה ואפשר שהפצע עדיין פתוח אצל רבים במקומותינו.

אודה על האמת: קיים פיתוי טבעי להשתמש במטבע־ערך שיפוטים (מעין „חלוקת ציונים") ביחס לאיכותם של התרגומים העבריים שהוצגו. מאחר שגלישה לביקורת ערכית כרוכה בהעמדת מערכת של קריטריונים אוביקטיביים, גורמות והגמקות מקצועיות, וממילא תגרור הרחבה ניכרת של היריעה, העדפתי לנקוט כאן עמדה של משקיף או"ם: לתאר את העובדות, לסקור את ההבדלים ולהציע רק הסברים „ביזראלים" מסתברים – נסיבתיים, אישיים ופואטיים – ללא ביטוי של „בעורבות מלחמתית" או הודעת מחלוקת עם אחד הצדדים.

עובדה היא, שברקוביץ אכן הכניס שינויים בטקסטים של שלום עליכם, מהם ניואנסים לקסיקאליים או תוספת מילוליות חדשות, ומהם שינויים מורפולוגיים, תחביריים או תבניתיים. בכל הנוגע לסיפור „שיר השירים", המיותר כמינו, אפשר לומר, ולו בדיעבד, שהשינויים ברובם לא פוגמים כלל ואף לא „מזידים" משהו במשמעויות היצירה, ברוחה ובמגמת פניה.

ספק אם ניתן לפסוק משפט זה כאותו בטחון הולכי גם לגבי כל היתר. עיון בקטעים המרושים, ורבים אחרים שלא הובאו כאן מקוצר מקום, חושף נטיות חוזרות ותופעות כמעט קבועות. אמנה כאן רק כמה מהראשיות וה„גדולות" שבהן: לברקוביץ היתה, כנראה, אהבה מיוחדת למערכות אנאפוריות מתובנות כהלכה ומתוזמרות היטב, דבר שהביאו לא אחת לאידיגרר־יתר מובלט באמצעות הוספת המילית החדשה בקרופות וחזרות בראשי משפטים סמוכים: ברקוביץ ביצע אנאלוגיות לסתויות (והוספת תוליות של מילים משיקות וגרדפות) עם החלקים העודפים שבמר להוסיף, על בסיס של היקשי משמעות (בעקבים מטונימים־הגיונים): ברקוביץ לא נרתע מהרחבה העשרות אינפורמאטיביות על בסיס של הסתבריות אפשרית בהקשר המתואר, וכן ביצע העצמות סכאנטיות וריגושיות על־ידי הוספת מילים ותצורות סופראטיביות: ברקוביץ ערך שינויים (תיחולפים) במיקומם ובמעמדם של חלקי משפטים ונטה לשימוש תכוף, ללא כל יחס למודהם המקורי, בכינויי הרמז תוך הבלטה של צירים דאיקטיים. ברקוביץ העדיף לא אחת להוסיף כינויים רומזים ולבנות משפטי־זיקה על בסיס של המיליות החוזרות „כי" ו„אשר", כשלעיתים מופיע גם הכינוי המוסב „עימה" / „עימה" בעוד שאהרוני לעומתו, סמיך בדרך־כלל לתחילית „ש...", שהיא מילית חיבור „פופלארית" ורב־תכליתית בלשון חכמים ובלשון ימינו, ומעדיף – אם אפשר – משפטי זיקה בלתי־מקושרים, ללא כינויי זיקה; ויותר מכל בולטת התופעה של הוספת צירופים לשוניים „יפים", מטבעות ניבונים ופסוקים שלמים. ברקוביץ נזקק לאוצר לשון המקרא, לשיבוצים מן המדרש, מן התפילות, פירוש רש"י ועוד. הוף כל מאמציו, ודומה שגם אם היה – לכאורה – מתאמץ עוד יותר, לא תמיד יכול היה למצוא את האקוויוולנט העברי לביטוי היידי, כשתהליך החייאת השפה העברית נמצא אז רק בחיתוליו. יתר על כן, כל אלה שימשו אותו לא פעם להעלאת הרושם הפיוטי, לתיגבור תחושת האוירה המיוחדת, להעשרת המטענים הקונוטאטיביים ולעיבוי הלל המשמעות, אם בהקשר הצר ואם ברחב. משמע, לפחות בחלק מהמקרים שכטקסטורה זו לא נשמרה הזהות של חלקים מן ה„חיקוי" ביחס לטקסטורה של המודל.

בכלל, ניתן לומר שברקוביץ הקפיד לשמור על הארכיטקסטורה ומסר את כל הפרטים הבונים את סיפור־המעשה, כסדרו וכהתפתחותו, וכן שמר על הגרעין הערכי כמעט בכל משפט ועל רוח מגמתו הכללי. אבל, כאמור, ואין להתעלם מכך, נהג ליצור בעצמו „עוף מוסף". יקשה להצביע על מקרה אחד של קטע, שחל בו פיחות או גרעון אינפורמאטיבי של ממש, ולרוב ניכרות העדפיות (בלשון, בתבנית, באירגון או בהשתמעות).

אהרוני, לעומת זאת, ראה כל שינוי, גדול כקטן, בין שהוא „קישוט" ובין שהוא בגדר „הטהלה", וביקש ליישר את כל הסטיות לפי הקווים של שלום עליכם. הוא שיווה לנגד עיניו את הקורא העכשווי והעדיף למצוא שפה חיה, מדוברת ורלוונטית, בכל שיכול וככל שהמקור של שלום עליכם מחייב. אין ספק אמנם, שהתרגום שלו שונה מהותית מזה שהוצג לפניו, אבל – יש להרגיש – השוני בתוצרים הוא אך טבעי וצפוי. בתורת הכימיה מוכר המונח „טאאוטומריה". שפירושו אפשרות קיומם של חומרים אחרים בשתי צורות, הנבדלות זו מזו במבנה שלהם, כשצורה אחת יכולה לעבור לצורת זולתה. אם להשיל מונח זה, באופן חפשי וכהשאלה בלבד, על התופעות הנדונות כאן, מתבקשת המסקנה שגם כאן שתי הצורות הלשוניות הנבדלות הן אפשריות ולגיטימיות, ואין כל כורח להוציא את זו מפני זו. הקיצור, זעקת חמס או דיבור על קֶשֶׁל תרגומי, מכל צד שהוא, אינם בכלל במקום.

ההיבדלות המוכחת נובעת קודם־כל מטעם אוביקטיבי, והכוונה היא ל„פסד" הדיבור של הלשון העברית במערכת (הדיגלוסיה) של ראשית המאה, לעומת זו של ימינו. לרשותו של אהרוני עמדו מדרך הטבע אפשרויות חדשות של קולוקוויאליזמים, שלא נוצרו לפני מלחמת העולם הראשונה; ואין להתעלם גם מגורמים סובייקטיביים, שהוטמעו בעבודתם, שהדי־בכללות־הכל מדובר בשני אישים שונים, ונבדלים זה מזה באופן מהותי לפרי מבוזנות ויתנוכם הספרותי, רגישותם וכיוזמנותם הלשונית, מטעניהם התרבותיים, השכלתם וכושר יצירתם (המבאתם); ומה עוד שפעלו במסגרת אקלים הבחדי־לשוני־תרבותי עם אופק ציפיות שונה בתכלית. לפיכך, אך טבעי הוא, שאהרוני בא לרענן את העברית של ברקוביץ ממליצותיה והפוריזם הלשוני שלה, המופרז עד־מאוד לטעמו ולזמנו.

אבל, דומה שההסבר העיקרי לתוצאות השונות, במשולב עם כל הנ"ל, קשור בנקודות המוצא השונות, דהיינו בקונצפציה או ב„פואטיקה של התרגום". ברקוביץ תפס את מלאכת התרגום כעוד עֵד של יצירתיות עצמית, ונטה לראות ב„רפים המתורגמים" יצירה עצמית נוספת משלו, הגם ששם על עצמו מיגבלות. הוא ניגש לביצוע עבודתו מתוך ידיעה ההכרה שניתנת לו „יד חופשית" מצד המחבר (שלום עליכם), ולכן גם פיתח יחס אישי, ואפשר גם הזדהות, עם החומר. בדידי אישי מאלף שכתב ב„ראשונים כבני אדם", הכולל „סיפורי זכרונות על שלום עליכם ובני־ביתו" (תרצ"ח־תש"ג), אשר נכתבו מתוך אהבה רבה לדמותו ולפעלו של המחבר־סופר מעיד ברקוביץ: ... הרפים המתורגמים כבר נעשו לי יקרים כשלי, וביקשתי לשמור אותם מכל מליצות שלא לצורך – ויהי ידנו על העליונה." (פרק י"א והאה גם בהקדמות של ברקוביץ לכרכים י"א וי"ב של כתבי ש"ע, הבד ת"א תש"א).

הדילמה הארכיטיפית של ה„אמנות הכפולה" פעלה איפוא במקרה זה גם על ברקוביץ. הוא צריך היה להיות, כמובן, נאמן לסיפוריו של שלום עליכם ולמשאלותיו התובעניות, ובה במידה חשב להישאר נאמן לעצמו, כסופר בעל נטיות, כשרונות וטעמים אישיים משלו. הדילמה הזו הולידה תרגום שאיננו שלום עליכם „מאה", ודאי לא לגמרי ברקוביצי, אף שיש בו הרבה מאד מזה וגם לא מעט מזה. מה שהכריע בתוך סבך הלחצים והאילוצים היתה כנראה האופציה של „יצירתיות חופשית", שנתנה לפניו בעל הדברים בכבודו ובעצמו: „שבאתי את המתרגם, ההולך בעקבותי בעגל לא לומר, מעלה גרה כדברי. המתרגם צריך להיות כך ורוה..." (שם, שם). ברקוביץ ניצל זאת ופסק זה כאופן סביר, מבחינתו האישית, (עד תום, אם לא למעלה מזה. אפשר לומר אם כן, שברקוביץ גימש בפראקטיקה שלו „פראטיקה של תרגום יצירתי", כשבתהליך התרגום היה מעמיד לנגד עיני־רוחו את תֵּנוּיותיו של שלום עליכם ואת נתוני בעביו נתבני־הדעת ומקורות ההסכלה של הקהל בזמנו.

יותר מכך: במקרים לא מעטים אפשר להבות מאחורי ברקוביץ המתרגם את ברקוביץ המספר, הניאו־ראליסטן, אשר נוטה לפיוט חווני, שיש בו „אמת החיים, אמת פסיכולוגית ואמת ההבעה" בן־בריה. מצד שני, אין להתעלם מכך שסיפוריו של ברקוביץ, לפחות בחלקם דווקא מצטיינים בלשון מנוטה, כאופקת, תרבותית ומצומצמת, וקשה לומר שתרגומיו „המשופצים" במקרים רבים נאמנים לקווים אלה. נראה איפוא, שלא יכול היה להתעלם כליל מנבותותו המיסטית ה„מרתפת" של „בעל הבית", הלא הוא שלום עליכם, הרומאנטיקן ה„רחישי" אוהב הפסוקים, שחזר שוב ושוב על דרישתו המדויה: „...פסוקים מן התנ"ך, מן המדרש... צריכים אנו למצוא עוד כמה פסוקים נאים, שיהוו מכוונים לעצם הנקודה... לשון הקודש פסוקים יפים אלה..." (שם, עמ' צ"ח, וכב ...להיות ברוחני... אלא מה הוא הוא כאן עוד פסוקים אחרים, מעטים המפסיקים..." (שם).

יתר על כן, גם השינויים וכו' לברכתו של שלום עליכם, כפי שעולה מודהו של ברקוביץ על תרגומיו הראשונים: „נודעו לי מקמות אחרים, שהאידיזמים של שלום עליכם לא ניתן בהם להתרגם לעברית בשום אופן, והחלפתי אותו במליצה עברית דומה במקצת המתאימה לתוכן. כששאלתי להסכמתו של שלום עליכם על כך, עודדני והלל את אומץ – וזוו... כך צריכים לתרגם" (שם).

ברקוביץ דווקא לא נמצא בתחילה להסכים עם דעה זו, הוא מעיד על עצמו שהתנגד לה בכל תוקף. מה אירע איפוא במשך הזמן, שבין תרגומו הראשון של הפליטון הקצר עבור „הזמן" ועד ל„שיר השירים"? ההשערה שברקוביץ שינה את טעמו והסקפנו פחות מסתברת, כמדומני, מהאפשרות שהשתדל בכל זאת לרצות את „אדונו" ולספק את משאלותיו. אמנם במקרה של „שיר השירים" נמצאת ההרצה הפיוטית המגולמת הולמת היטב את רוח הסיפור הרומאנטי ואת פרשנותו. מכל התוספות המובהקות בהעצמה ועיבוי של פוטנציאלים רומאנטיים מובהקים, ניתן לשחזר הנהרהפיטה, לפיה תגר ברקוביץ בכל־מאודו „לאמת" לקורא, שיילך בקריאתו־פיתנתו בכיוון זה של „רומאנטה טבורה" (כמסגרת אימפרפקטיבת) ואשר ליצור הסיפורים, זהר כבראה התוצאה האסתטיבאלית במסגרת הנסיבות, האילוצים והפואטיקה התרגומית שהכתיבו.

אהרוני, אשר מטעם בחשיבות כשרונו ומפעלו הולדני של ברקוביץ, ראה עצמו כמתרגם בלבד, שצריך להעביר טקסט „נקי" ומדויק בכל שניתן. הבחנו, בכל שניתן לשחזרה, היא שהמבטאלים הרומאנטים (במקרה „שיר השירים") המאורים (במכלול יצירתו של ש"ע) הם תוקים ואלולים דיים, כך שאין כל צורך בעיבויים נוספים למען הקורא. יתר על כן, לפי שיטתו אין זה כלל מתפקידו המוגדר והמקובל של המתרגם לעשות זאת. די לו בהיותו „ביוצר הקיקה" אמין. הפואטיקה התרגומית של אהרוני שומרת לפיכך על ערך אחר, ואחר בלבד – האמנות ללא שינוי לטקסט והתרגום; ומכאן יצא לבקש מישוואות אקוויוולנטיות ברמת־דיוק מאקסימאלית, כשהוא מנצל את הגוונים של „סגל העברית החדשה, אשר העמידה לפניו אפשרויות מגוונות, להתקרב אל מקורו.

לסיכום, „מלחמת התרגומים" איננה מזיקה כשלעצמה. אדרבה, היא עצמה חלק מתרבות תוססת, פורה ודינאמית, אלא שה„כוך" וה„מוסיקה" של קריאת ה„תור במקרה זה מרקע קצת למעלה מן המידה את עולה של תוכן ההבנה לנקודת הצבא השונה ושל הונת הכבוד לחלוציות המעשה. הכל יסכימו, קרוב לוודאי, שראוי שלום עליכם וראויים כתביו היידיים לכך שיתבודדו עימם שוב ושוב, ולו גם כפיצוי־ימה למגע האבוד עם שפת היידיש. ידוע, שהאנגלים מתרגמים את צ'כוב – ושבים – מדי כעשר שנים, כדי לשמור על רעננות השפה. ואם אצלנו יתרגמנו כתבי ש"ע מדי חמשים שנה – דיינו, והנו זו לטובה... ואם יתרגמוהו גם לשפות זרות, אדרבא ואדרבה. בתו של שלום עליכם, מארי וויפר־גולדברג, מספרת בספרה „אבי שלום עליכם", שרשימה לא מכבר באחד מספרי אביה שתורגם לסינית. והתפלאה מה עניין יש לסינים באיש כטוביה. את הספר מכרו שם בשש מאות אלף עותקים, מבלי שרוב הקוראים ראו אי־פעם יהודי. הנה בנשה ליום שם פרקי „שיר השירים" אשר לשלום עליכם יתורגמו לסינית. אני אישית מעוניין הסקרן לדעת איך, למשל, יישמע בסינית הפסוק „עד שיפוח היום ונסו הצללים"... (כן לפי כמה הנסקות.

שלמה הראל

דרושה

כתבנית אנגלית data communications ltd. RAD

הכישורים הדרושים:
בעלת שליטה מלאה באנגלית — (רצוי שפת אם), השכלה תיכונית מלאה, הדפסה טובה מאוד באנגלית, בעברית — יתרון. רצוי נסיון עם מעבד תמלילים WORDMILL וטלקס ממוחשב. נסיון קודם של 3 שנים לפחות.
אנו מציעים לך עבודה מגוונת באווירה נעימה ודינאמית ובתנאים מצויינים.
5 ימים בשבוע — א'-ה' 07.30-17.00
תחילת עבודה מידית
ארוחות צהריים ואפשרות להסעה מסודרת לתושבות גוש דן. מועמדות מתאימות מתבקשות לכתוב אלינו בצירוף פירוט נסיון מקצועי וקורות חיים לפי הכתובת: רחוב הנחושת 8, תל־אביב 69710.
כל הפונים יענו ••• סודיות מובטחת
רד תקשורת מחשבים בע"מ... חברה צעירה ודינמית...
אנו מפתחים, מייצרים ומייצאים מוצרים ומערכות בתחום תקשורת מחשבים.

דרושים במכתשים:

דרוש **אגרונום**
לתפקיד איש שדה והדרכה לעבודות פיתוח ושיווק של חומרי הדברה.
השכלה: אקדמאית בחקלאות (בוגר או מוסמך), כושר הבעה בכתב ובעל פה. בעל רשיון נהיגה חובה.
מועמדים יפנו בכתב יד ובצירוף קורות חיים ותאור נסיון קודם לאגף משאבי אנוש ת.ד. 60 באר־שבע 84100. סודיות מובטחת

דרוש **מסגר** בעל מקצוע רציני עם נסיון בייצור מחליפי חום. סודיות מובטחת. לפנות בכתב לת.ד. 1334 ת"א 1836/ח

משאויר טעינה אווירית בע"מ
דרושים
★ **מלגזנים מקצועיים**
★ **עובדים בלתי מקצועיים**
שיוכשרו לעסוק בהעמסת תוצרת חקלאית
תנאים טובים למועמדים הכוללים:
• תנאים סוציאלים מלאים
• הסעות
• ביגוד
• ארוחות
• אפשרות לקביעות
נא להתקשר לטלפון 03-9716278 לפנות למשה

לרשת ארצית דרושות **נשות מכירה**, שכר 1500 + אחזקת רכב, לכל חלקי הארץ
052-841946
04-246814
03-962898

איש רכש (קניות) עם נסיון מעוניין בעבודה לא חייב בדרום. ת.ד. 435 באר־שבע

דרוש **כימאי** עם נסיון בכרומטוגרפיה

ORS — או.אר.אס שרותי כח אדם

בכירים — מחשבים
לידיעת לקוחותינו: פתחנו מחלקה לכ"א בכיר בתחומי ניהול, מחשבים, הנדסה ומקצועות.
למחלקה דרושים:
★ **אקטואר**
★ **מנהל מפעל**
★ **כלכלן**
★ **מהנדס**
★ **סכנאי מחשב**
★ **מתכנת**
תנאים טובים למועמדים
או.אר.אס, כיכר אתרים 134 ת"א
טל. 202460 — נא לפנות לאסתי.

דרוש **מנהל עבודה בבנין**

לחברה בענף הרכב דרושים: **מחסנאים**
מנהל מחלקת צבע, צבעי רכב, לאחר שרות צבאי
03-377074

למפעל מתכת באו"ת ברקן ע"י אריאל
תכנת - טכנולוג C.N.C.
לקביעת תהליכי ייצור ותיכנון מתקנים בחריטה וכרסום רצוי מאיזור פ"ת והסביבה.
03/932434 03/9368968 (בערב)

למפעל תעשייתי דרושים/ות:
★ **איש אחזקה**
★ **עובדי ייצור**
★ **פקידה** אנגלית/עברית
לפנות לחברת "ברברה וולף" בע"מ רח' עמל 38 אזור תעשיה רעננה, טל. 052-449774

למפעל תעשייתי בגוש דן
דרושים
1. **מכונאי אחזקה**
בוגרי בי"ס מקצועי
2. **מבקרי איכות**
בוגרי 10 שנות לימוד אחראים, רציניים ומתמידים לאחר שירות צבאי, לעבודה ב־3 משמרות, מגורים באזור גוש דן - חובה.
המתאימים יפנו למחלקת כח־אדם טלפון: 03-740851.

למפעל תעשייתי גדול בבני ברק
דרושים
מכונאי אחזקה
1. בוגרי בי"ס מקצועי במגמת מכונאות
2. בעלי ידע במערכות הידראוליות ופנאומטיות.
3. נסיון בתעשיה - חובה.
להתקשר בין 8.30-14.30 03-741873 לחמדה או מיכל.

למפעל גדול בבני ברק
למשרד הייצור
דרושה
פקידה (למשרה מלאה)
• אינטלגנטית, רצינית חרוצה בעלת הניון, כושר ריכוז וידע טוב בחשבון
• השכלה תיכונית מלאה.
רצוי מעל גיל 30.
לפנות 8.30-14.30 - 03-741873 למיכל או חמדה.

טכנאי/ת שיניים
דרוש
למעבדת שיניים דוט־אור
תנאים טובים למתאימים.
לפנות לדוד 03-227637 03-228970

לשטיחי כרמל דרוש/ה
מוכר/ת מקדם/ת מכירות
למחלקות מכירה ברשתות השיווק
• גיל 25-35
• בעלי נסיון במכירה ליחידים
בקרית שמונה - העבודה בשעות אחה"צ
בטבריה - לעבודה בשעות אחה"צ וליום שלם.
נא להתקשר מ־9.00 - 18.00
טל. 06-363851 לאורנה.

עירית תל־אביב־יפו מינהל החינוך, הנוער והתרבות
מרכז קהילתי "בית־דני" שכונת התקוה, טל' 370177
דרושים
* **סגן מנהל "בית־דני".**
כישורים נדרשים:
אקדמאי ורצוי במדעי החברה, בעל נסיון מוכח בניהול חינוכי, כושר ניהול צוות.
תאור התפקיד:
אחריות לכח אדם וניהולו, אחריות לבצוע תקציב, יזום, תכנון ובצוע פעולות חינוכיות ומנהליות.
* **מדריכים/ות חברתיים.**
* **מדריכת משחקיה חינוכית.**
* **מדריכי/ות גלגליות (סקטים).**
נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים ל"בית־דני", סימטת כביר, שכונת התקוה ת"א, ת.ד. 19080, ולציין "מועמדים לעבודה".

שופרסל
ד ר ו ש י ם
קציני ביטחון
לאזור גוש דן
מועמדים בוגרי תיכון ובעלי רכב פרטי מתבקשים לפנות אישית
אל שופרסל בע"מ, רח' רוטשילד 79, פ"ת, למחלקת הביטחון, ביום ראשון 15.2.87 בין השעות 10.00-13.00, 16.00-18.00.

ל"פרסום ארז" דרושים
1. **אנשי מכירות**
+ נסיון בשטח הפרסום (לא ברכישת מודעות)
2. **גרפיקאית ביצועיסטית**
+ נסיון במשרד פרסום
3. **פקידה**
למשרה מלאה.
03-614479

כתבניות
מנוסות עברית ו/או אנגלית לעבודה מיידית לפי שעות
שכר גבוה
תיגבור
03-282257/8
ת"א רח' תל־חי 7.

הלוח הכללי — הטלפון לא מפסיק לצלצל

חוק הזדמנויות שווה בתעסוקה, תשמ"א 1981

דחפון — 24 שעות שרות מודעות טלפוני של **דחף** — **03-611001**
לבעלי כרטיס אשראי ויזה, ישראכרט, דיינרס

הלוח הכללי | הלוח הנפוץ ביותר | טלפון 261211

הצעה
שאי אפשר לסרב לה
אם את/ה משוחרר/ת צבא עד גיל 25 בעל/ת חוש מסחרי גבוה
03-370722, 379969
מבטיחה:
• הכשרה על חשבוננו
• שכר גבוה בהתאם למאמץ
• הטבות סוציאליות
• אפשרות קידום בחברה
• אחת ל־6 חודשים טיול על חשבוננו
• לאחר 6 חודשים כרטיס טיסה לחו"ל

למפעל בפ"ת
ד ר ו ש י ם
א - **עובד בפניאומטיקה והידראוליקה**
ב - **פחחי רכב**
ג - **צבעי רכב**
ד - **מסגרים כלליים**
(אפשרות גם לקבלנים)
לפנות בטל: 03-909922 03-902030

U-MAN
עבור אחת מלקוחותינו חברת מחשבים גדולה בת"א
ד ר ו ש
איש מחשבים בכיר
לפנות לת.ד. 6610 ת"א 61066, או בטל: 03-297741 לעמליה. סודיות תשמר בקפדה.

לחברה מובילה ברכש והפקת מודעות
דרושים
רוכשי מודעות מעולים
רק אם אתם מחשיבים עצמכם למצליחנים עם נסיון מוכח בפרסום
חריצות והופעה נאה.
נא לפנות לטלפון 03-658544

ד ר ו ש י ם
אנשי מכירות מנוסים
לרכש מודעות עבור עיתונות מקומית
תנאים טובים ובונוסים למתאימים
טל: 03-664193 למוטי

למלון הילטון ירושלים
ד ר ו ש / ה
מנהל/ת יחסי־ציבור

לחברה יצרנית המובילה בתחומה המשווקת מוצריה בכל הארץ
דרוש
מקדם מכירות
הכישורים הדרושים:
* השכלה מעל תיכונית רצוי אקדמאי בעל יוזמה וכושר עבודה.
* נסיון בשיווק, מוכח
* רכב רצוי
* מגורים באזור המרכז
תנאים טובים למתאימים
לפנות בכתב עד צרוף קורות חיים לת.ד. 50054 ת"א 68125

עירית יבנה דרושים
עובדים סוציאלים כלליים

מאגרי אנוש בע"מ שרותי כח אדם
דרושים:
* **מנהל/ת חשבונות**
* **עובד יצור**
* **מלחימה**
* **עובדי יצור**
* **מחסנאים**
* **דרוש בחור צעיר עם ידע בחשמל**
03-336079, 03-337578, 03-333420

מועצה אזורית הערבה
דרושים
מורים/ת
מתמטיקה-פיזיקה (ט־יב)
כימיה (ט־יב)
מדעי החיים (ט־יב)
ספרות (ט־יב)
מחשוב ובקרה (ט־יב)

UA
דרושה
מזכירה אנגלית/עברית
נסיון בהפעלת מעבד תמלילים - IBM-PC ו־Word MILL
להתקשר למר גרונר 02-248466

לחברה אלקטרוניקה
דרושים
1. **טכנאי/הנדסאי**
2. **מלחימה**
3. **אנשי מכירות**
נא לפנות בכתב לת.ד. 1252 רמת־השרון מיקוד 47100

למפעל תעשייתי באזור חיפה
דרושים/ות
מהנדס מכונות
מבקר איכות
נא לפנות בכתב לת.ד. 4496 חיפה מיקוד 31044

לאייר קונסולידיטורס ישראל - ACI
ד ר ו ש ה
פקידת הנה"ח
ידע באנגלית והדפסה רצוי
נא לפנות בכתב לת.ד. 123 נתב"ג

להדוש הקדוש לוי שמואל
מלון לרום
קלאב הוטל טבריה
דרושים
★ **מנהל/ת הזמנות**
★ **מנהל/ת קבלה**
★ **מזכירות בכירות**
★ **מנהל מזון ומשקאות**
★ **שף מטבח**
כמו כן דרושים לנו בעלי מקצוע בתחום המלונאות:
★ קבלה ★ קופה ★ מלצרות
★ מטבח ★ משק בית
על המעוניינים לפנות בכתב אל רחוב אחד העם 14222 טבריה או להגיע למלון בין השעות 09.00-14.00 מדי יום לראיונות
סודיות מובטחת

gottex
לגוטקס מודלס בע"מ
דרושה
מודליסטית
בעלת נסיון
לקו חדש, בגדיים לילדים
לפנות למר' כ"א 03-337725

unitours יוניטורס ישראל בע"מ
ISRAEL LTD.
חברת התיירות הדינמית מציעה לך להצטרף לענף המתפתח ולפתוח חלון לעולם הגדול
★ **Booking Clerk**
למחלקת תיירות יוצאת. טיפול בנסיעות עסקיות, נסיון קודם הכרחי.
★ **שליח**
אחרי צבא, עם אופנוע.
כל התפקידים - משרה מלאה.
לקביעת ראיון נא להתקשר 03-246261

Hertz
למשרדנו בנמל התעופה בן־גוריון
ד ר ו ש ה
דיילת השכרה
- אנגלית מושלמת
- ידיעת השפה העברית - שפות נוספות יתרון
- רשיון נהיגה
- נסיון במכירות
- הופעה נאה
לפנות ישירות "הרץ" קרליבך 10 ת"א 03-203121

שופרסל
לסניף בן־יהודה 79 ת"א
ד ר ו ש י ם
עובדי מאפית
מועמדים מתבקשים לפנות במקום, ביום ראשון 15.2.87 בין השעות 09.00-13.00 למר צביקה כץ.

חוק הזדמנויות שווה בתעסוקה, תשמ"א 1981

דחפון — 24 שעות שרות מודעות טלפוני של **דחף** — **03-611001**
לבעלי כרטיס אשראי ויזה, ישראכרט, דיינרס

هكذا من الأصل

طبق الأصل

הלוח הכללי | ידיעות אחרונות | הלוח הנפוץ ביותר | דבר ראשון בבוקר

דירות

וילות ובתים

■ בנאות אפקה קוטג' 300 מ"ר בנוי למגורים +140 מ"ר +מרתף גמור למשרד 320,000 דולר, בבית 229833 במשרד 250784 (#20314)

● 885־885, טלפון מיוחד למסירת מודעות לוח ומשפחתיות 24 שעות ביממה 03-885־885 "פרסומאוף"

ת"א-יפו

וילות ובתים

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

■ בשבילך לי דירות לאורחלום מיידי 5 חדרים ברחוב לוי־אשכול 40, לפרטים וחברת "אנביבי" 03-7512203 (#20874)

דירות למכירה 3-3½ חדרים

דירות למכירה 2-2½ חדרים

■ באוחודקה דירות לאור־לום מיידי 4 חדרים ברחוב רוטשילד 20 18 לפרטים: חברת "אנביבי" 03-7512203 (#20880)

דירות למכירה 1-1½ חדרים

קבלנים מציעים

דירות למכירה

■ אמריקה בגבעתיים: "פרסום שגרת קמות ריגום בגבעתיים דירות 4½, 5, 5½, 6 חדרים ללא תקציב בנייה מעולה, בפנים בהשקעה 03-200485 (#8731)

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה, תשמ"א 1981

כפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה. העבריינים צפויים לעונש על פי החוק.

■ יבואנים/יצרנים אוריגינל הביטל־אומיים לכל המקצועות להזמנת יבוא/ייצוא 20 שנה בדרך סית 7 03-612192 (#20188)

חולון-בת ים

דירות להחלפה

ביקוש דירות

דירות בשכירות

■ קו להוליכה בג באזורי ת"א +משכנת 03-591306 (#540)

מחסנים

אולמות

חנויות

משרדים

■ להשכרה בבית מבולות, ביהודה אלנבי, קומה נשי־כה 950 מטר, טלפונים, מי־זוג אויר, שמירות, ארונות קיר, הניין צבור, חלוקה להדרים לפי דרישה 03-630440-1-2 (#20939)

■ להשכרה במרכז חולון בבנין מפואר משרדים בכל הגדלים בהזדמנות. 03-889147-8 (#14382)

עסקים

שרון

דרום

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

מבני תעשיה

■ בגבר בית ספר מקצועי, ללמוד מקצוע +שכר הולם בתקופת ההכשרה "א.נ.ת" 03-203852-3 (#20587)

מגרשים

ROSENZWEIG YAC OB HANSA STR 14 8000 MUNCHEN 21 W. GERMANY

הצעות עבודה

■ להנות מעמל להלבשת בתרה +ביטוח, הוצאה באה ומוטורבורה 03-259832 (#21092)

■ "1200 שייח לחודש לבי־קורים/ות יתבונדו הבינל־אומיים אלנבי 128 ת"א (#20717)

■ דרוש מלצן/ מחסנאי למחסן עצים בת"א 03-371547 03-381917 (#20715)

■ קונגאי מנוע בעל ניסיון במכר בנק) לעבודה קבועה. 03-282487 "יק.א.ג.ב" (#20697)

■ דרושים מכשף מבוסס לי משרה מלאה באריינבקנדוקמ־טור (#20683) 03-298846

■ ילמד ומרי דרוש מבהל משמרות הבשורה תתגנן בסר קום לקביעת ראיון (#20470) 03-486115

■ נקבנות בעלות נסיון לעי־בודת בוקר ועבר תבצוע בי־תים (#20420) 331124

■ לפעיל בעבה הרכב דרוש מבהל עבודה בעל ניסיון בה־פעלת צוות עובדים 03-784808 03-781248 (#20295)

פקידים/ות

■ קונים כללים לרשת שי־ווק לאזורים: תל-אביב, רמת־אביב. 03-240207-8 (#8275)

■ דרושות בנלאים 40-35 לעבודה במשמרות בוקר ו/או אחה"צ בבריכות השרון. (#8760) 03-281858

■ קופאים/ות לרשת שיווק לאזורים: תל-אביב רמת-אביב, פתח-תקוה, רמת-גן 03-340207-8 (#8605)

■ בחורים לפני או אחרי צבא 12 שנות לימוד עבודה לשלושה חודשים (#8578) 03-222171

■ לפקידה/טוקוס מבוכה ביצוא 03-313860 הקבלה לעבודה בבניין בתל־ (#20886) 03-282487

■ תבלינות, מתנבות, מר־כזיות, דוהנויים תלמוד בבניה ישראלי 03-774212 (#20585) 03-774851

■ בישראל נפתחים קור־סים: קלדנות, תבלינות, מזכירות, רכיה 03-624144 052-444242 (#20851)

■ לשוטפויות, להבוגת אחר־בה, לקבלנים וללוגדת שבוד דרדורים, דרדונים ויללדם ישוים/ות ורכובים/ות. ת"ז קשור לוורקורים ממדריך בע"מ. 03-281891 (#14267) 03-298545

■ בעל/ת מקצוע דוסה המ־עת וקייריגה בילה קרר־ והי בכמת הכ (#14193)

■ קונה בניל 40 50 מטר ירוע טבבי 03-255586 מי (#20072) 19.00-16.00

■ מבהל עבודה להנבדה קבל־נית לשרותי אחזקה וניקיון, לעבודה קבועה 03-228588 (#20811)

■ ליופורד שוקוי יבואנים המוכשרים להמבורי חשמל והל־קטרוניקה דרוש מכון מבי־רות דינמי בעל בבגבל מר־בכרות ונסיון בביכורה. (#14119) 052-31568

■ לצעבודות אורנסט דוד־שים/ות מוכשרים/ות מר־תולים/ות וממובחים/ות בעל: (#16886) 03-379910

■ אשת מכירות למגבוה בי.אן עם ידע בשרותים אחרזי"ב 7519322 (#8886) 052-551762

■ מבהל מכירות לעמעל לי־צור גידולים +ביטוח המבל־בות בלבה: 03-662858 לצי־ביקה (#8825)

■ כמכורורות מטמחסים רדור־שים לבאר מקצועי משמר בבמובה, הרבת מטואר גורות, כנוך, נמבוי ח"א (#20247) 03-814258

■ מכינות מסלוגים הנוי־המקהגגים הבאים לב־מזכיר תופוסת, מזכירות (#20663) 06-860199 06-860111

■ להברה המובחת בייצוד דוגמה לחובר ממ־לאו, ד"ר (#14296) 03-250147

■ קורי יבוא למפעל גלוני־גים (בשוטורית) לאזורים: (#8897) 03-340207-8

מחשבים

[illegible]

עוזרות ומטפלות

[illegible]

טבחים – קונדיטורים

[illegible]

גזירה ותפירה

[illegible]

שרטוט וגרפיקה

[illegible]

חשמל ואלקטרוניקה

[illegible]

הנהלת חשבונות

[illegible]

מחסנאים

[illegible]

עובדי יהלומים

[illegible]

טכנאים הנדסאים

[illegible]

ספרים/ות

[illegible]

נגרים

[illegible]

נהגים

[illegible]

מוכרים/ות

[illegible]

סוכנים – מקדמי מכירות

[illegible]

פועלים/ות

[illegible]

שרותי אחיות

[illegible]

שליחים

[illegible]

עובדי ניקיון

[illegible]

עובדי מתכת

[illegible]

ביקוש עבודה

[illegible]

ירושלים

דירות

דירות למכירה

אשדוד

עסקים

מגרשים

אילת

דירות

מכוניות

[illegible]

עובדי מוסך

[illegible]

שומרים

[illegible]

אאודי

[illegible]

אוטוביאנקי

[illegible]

אופטין

[illegible]

אופל

[illegible]

אלפא רומיאו

[illegible]

אמריקאיות

[illegible]

אר.ס.וו

[illegible]

במוו

[illegible]

ג'יפים

[illegible]

דייהטסו

[illegible]

וולבו

[illegible]

פולקסוואגן

[illegible]

טלבוט

[illegible]

מכان الأصل

هكذا من الأصل

טנדרים
[illegible]

לנציה
[illegible]

מיני מינור
[illegible]

מסחריות
[illegible]

פולקסוואגן
[illegible]

פיאט
[illegible]

סוזוקי
[illegible]

סוסיתא
[illegible]

פורד
[illegible]

סיאט
[illegible]

סיטרואן
[illegible]

סימקה-קרייזלר
[illegible]

הלוח הכללי
הטלפון לא מפסיק לצלצל

טיולי השלושה בע"מ
דרושים
נהגי אוטובוסים
עם נסיון
אפשרות להשקעה.
טל: 052-81060,
051-82991

ליקב ראשל"צ
דרוש:
מלגזן
מנוסה
מלפון: 03-942021
החל מיום א'.

דרוש/ה
גרפיקאי/ת ביצועיסטית
נסיון של שנה הכרחי
למשרד פרסום וגרפיקה
טל: 02-733176

דרושים
ל-
הל לביטוח
מוכשרים בעלי מוטיבציה

מוזמנים להצטרף אלינו!!
★ מתמיד הרוצה להצליח בעסק עצמאי
★ מנהיג, ישר, בעל אופי ורצון חזק להצליח
...אנשי מקצוע מנוסים יכשירו אותך בדרך הטובה ביותר להצלחה בקורס מקצועי יסודי של ביטוח חיים וביטוח כללי כולל הכנה לבחינות האוצר!
★
דרוש סוכן ביטוח
עצמאי / שכיר
[illegible]
הל לביטוח
טלפן עוד היום לקביעת פגישה היכולה לשנות את מהלך חייך ולשפר את מעמדך הכלכלי
03-221573
03-242142
08.00-19.00 פרט ליום שישי וערבי חג
יום ו' עד 15.00
תנאים טובים מאוד למתאימים!
יש לך מקום ב-
הל לביטוח

כתיבה טכנית/הנדסה בע"מ
ש"ד ירושלים 164, חולון
דרושים:
★ **מנב** – כלכלן בעל נסיון של כ-5 שנים בתעשיה עתירת ידע
★ **מהנדס/טכנאי חשמל** – יוצא חיל-אויר המכיר את מטוס הפאנטום
★ **מזכירה** – בעלת נסיון בניהול משרד. ידע בהדפסה בעברית הכרחי. רצוי גם באנגלית.
★ **עורך/תגיה** – בעברית + ידע בהגהות באנגלית, מנוסה – רצוי על חומר טכני
★ **דפס** – מנוסה למכונות מולטיליט וגסטליט ¼,½.
העבודה במשרה מלאה, באוירה נעימה 5 ימים בשבוע. העבודה מיועדת לנשים וגברים כאחד.
המעוניינים יפנו לריקי ברמן טל. 03-5562555

רשף טכנולוגיות צבאיות בע"מ
דרושה
פקידה/ טלפנית
בדבר פרטים נוספים נא לפנות לטלי
טל': 03-984165, 03-985984
reshef

ההסתדרות הציונית העולמית
[illegible]
למוסד חינוכי לנוער מחו"ל דרוש/ה
מדריך/ה
דובר/ת אנגלית ועברית (ספרדית יתרון), עם נסיון בהדרכה, חברתית, יכולת יצירת קשר עם חניכים בני 18, בוגר/ת תיכון, בוגר/ת שירות צבאי/לאומי, גיל 21 עד 28.
מגורים במקום חובה.
המעוניינים יתקשרו לטלפון 02-717421 שלוחה 29, 31, 32.

לחברה בתל-אביב
דרוש
מפעיל
למחשב יבמ 4331 בעל נסיון של שנה לפחות למערכת הפעלה DOS/VSE
נא להתקשר 03-664977

דרוש
טכנאי מיזוג אויר
לאחזקת מערכות מרכזיות באזור תל-אביב
לפנות ל י.ב. אחזקת מערכות
טלפונים: 03-822868
057-37501, 37740

אחים רויכמן (שומרון) בע"מ
חברה קבלנית לכבישים ועבודות צבוריות רח' האורנים פרדס-חנה טל. 06-370555
דרושים:
1. מנהלי עבודה
לעבודות סלילת כבישים בעלי נסיון של 5 שנים לפחות בהפעלת צוותים וציוד כבד.
2. מפעילי ציוד הנדסי כבד
להפעלת יעה אופני וחלי דחפורים ומפלסות, בעלי נסיון של 3 שנים לפחות בהפעלת ציוד הנדסי כבד.
המעוניינים העונים לדרישות הנ"ל יפנו טלפונית למס. 06-370555 מחלקת כ"א לקביעת ראיון.

למוסד ציבורי דרושה
מזכירה
למחלקת הפרסום
הכישורים הדרושים:
1. בוגרת תיכון
2. עדיפות לבעלת נסיון בהדפסה
3. חברותית ובעלת יכולת לעבוד במצבי לחץ.
4. נסיון 3 שנים לפחות
תקן התפקיד דרגה י"ד-ט"ו של הדירוג האחיד.
נא לפנות בכתב יד לת.ד. 7019 ת"א מיקוד 61070 עבור מזכירה
– סודיות מובטחת –

Rachel LTD.
רחל בע"מ
למפעל לקונפקציה.
דרושים/ות
מנהל/ת מתפרה
מבקר/ת טיב והדרכה
ברמה גבוהה ומעולה.
בשטח הסריגים, פוטר וטריקו
תנאים טובים!
בהצעות רציניות ובהמלצות לפנות
לחברת רחל בע"מ
03-837724, 03-831491

לאקדמון
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות ראשי
דרישות המשרה:
נסיון וידע בניהול מחלקת הנהלת חשבונות מסחרית, רצוי ממוחשבת.
לפנות בכתב בצירוף קורות חיים
לאקדמון ת.ד. 41 ירושלים 91000

U-MAN
עבור אחד מלקוחותינו בת"א חברת מימון מבוססת וותיקה
דרוש
איש מכירות
מנוסה, בעל מרץ ויוזמה לעבודה עם לקוחות קיימים וחדשים. יכולת טובה בניהול מו"מ וכושר מעלה ביחסי אנוש הכרחיים.
תנאים טובים, משכורת בסיס + עמלות ואחזקת רכב למתאים.
הזדמנות לעבודה עם אתגר, ענין ושכר גבוה מאד.
לפנות ליהודה - טל: 03-295694, משרה 758.

דל-תה מוצרי איכות חשמליים בע"מ
ליד בורסת היהלומים ברמת-גן
דרושים
★ **סוכן מכירות** למוסדות/סיטונאים
★ **סוכן להפצה** לרשתות השיווק
★ **נהג למחסן**
נא לפנות מיום א' לטלי 03-7518710
03-7518705/6

U-MAN
עבור אחת מלקוחותינו, חב' מעבדות עורון בע"מ – אשדוד, דרוש/ה
טכנולוג/כימאי מזון
לעבודת קידום מכירות של מוצרים כימיים לתעשיות מזון, תרופות ותמרוקים.
נסיון מוכח במכירות של חומרי עזר לתעשיית מזון – הכרחי.
לפנות בכתב לת.ד. 6610 ת"א 61066
או ליהודה – בטל. 03/295694.
סודיות תשמר בקפידה. משרה 550.

U-MAN
לחברה פיננסית בת"א
דרוש/ה
יועץ/ת השקעות
[illegible]
שכר נאה למתאים/ה.
לפנות לעמליה בטל. 03-297741 עבור משרה 502.

U-MAN
עבור אחת מלקוחותינו, חברה הותיקה בתחום המזון, דרוש
מנהל מכירות
לאזור באר-שבע והדרום
בעל נסיון והצלחה מוכחת במכירות, חוש מסחרי מפותח ויכולת מנהיגות. התפקיד כרוך בתפעול אנשי מכירות ובחלוקים עצמאיים, בנהול מו"מ עם מפיצים. שכר הולם ורכב למתאים.
לפנות ליהודה – טל. 03, 295694. משרה 761.
סודיות תשמר בקפידה.

למפעל לפלסטיק באבן-יהודה
דרושים:
1. מנהלי משמרות
בעלי נסיון בניהול צוות של כ-30 עובדים, ותק של 5 שנים לפחות, בוגרי ביה"ס מקצועי.
עבודה במשמרות.
2. חרט
בעל ותק של 5 שנים לפחות.
עדיפות תינתן לתושבי האזור.
נא לפנות למנהל כח-אדם
טלפון: 053-699190.

למסעדה ובית-קפה
שייפתחו בדיזנגוף סנטר
דרוש/ה
★ **טבח/ית ראשי/ת**
★ **אחראי/ת משמרת**
נסיון קודם הכרחי.
לקביעת ראיון נא להתקשר 03-233871.

דרושים
יצרני בגדי אופנה
להתקשרות עם חברה בעלת רשת חנויות ורשת שיווק ארצית
פרסים 03-336571 - אודי.

דרושים באזור המרכז
1. נהג משאית
2. מפעילים ל-950 ול-955 מקצועיים.
3. פועלים עם ידע בעבודות עפר.
לפנות לטל: 03-477938.

לחברה תעשייתית בראשל"צ
מזכירה מנוסה
לנהול משרד
לפנות בכתב יד בתאור קורות חיים לת.ד. 16880 ת"א.
עבור 100

[illegible]
דרושים
★ מזכירה בעלת ידע בעבוד תמלילים
★ גרפיקאית מתכננת בוגרת בצלאל או ויצו עם נסיון של 3 שנים
טל 330320, 333732

למחלקה כלכלית דינמית
בחברה פיננסית מובילה הפועלת בשוק ההון
– דרוש/ה –
כלכלן/ית
הכשורים:
* מוסמך/ת במינהל עסקים – מימון,
או בוגר/ת כלכלה – מינהל עסקים/ניהול,
הלומד/ת לקראת הסמכה במינהל עסקים – מימון.
* נסיון מעשי בעיסוק בתחום כלכלי.
התפקיד כולל: עיסוק בניתוחים פיננסיים וסיוע בפיתוח מערכות מידע ממוחשבות.
מועמדים מתאימים המעוניינים בעבודה מקצועית מעניינת יפנו בכתב-יד, בצרוף קורות-חיים, השכלה ונסיון לת.ד. 31296 ת"א 61312 "למחלקה כלכלית"
– סודיות תשמר בקפידה –

לחברה לשילוח בינלאומי
דרושים
★ **אחראי מחלקה אווירית**
נסיון הכרחי שפת אם אנגלית יתרון
★ **פקיד יבוא ים**
רקע ביבוא
שפת אם אנגלית יתרון
★ **איש שיווק ומכירות**
נסיון במכירות הכרחי
לפנות טל' 378121 לדוד לוי
★ **פקידת הנהלת חשבונות**
סוג 2
לפנות טל': 03-378121 ליעקב

JERROLD
מס' 1 בטלוויזיה בכבלים

דרושים מיידית
מהנדסים/טכנאי אלקטרוניקה
לתכנון בצוע ושווק
מערכות טל"כ – CATV גדולות

רצוי ידע ב־CATV אנטנות, שידור וקליטה, לוויינים, תקשורת ומחשבים
אתגר, ענין ותנאים למועמדים המתאימים
נא לפנות בצרוף פרוט מלא של קורות חיים ונסיון עבודה קודם אל:

טלמוסיקה
ת.ד. 45 גבעתיים 53100

הדר
חברה לבטוח בע"מ
לאגף לבטוח חיים
ד ר ו ש
מפקח רכישה
מהשורה הראשונה
להפעלת קבוצה מגובשת
של סוכנים פעילים
נא לפנות בכתב יד בלבד, בצרוף תולדות חיים ופרוט הנסיון בענף ובתפקיד.
נא להפנות המכתב אל: הדר חברה לבטוח, רח' בן יהודה 3-1 ת"א אל מנהל האגף אישית.
סודיות מוחלטת מובטחת

לחברת אלקטרוניקה פרטית
ד ר ו ש ה
מזכירה למנכ"ל
שליטה מלאה והדפסה מושלמת בעברית ובאנגלית
נא לפנות בצרוף פרוט מלא של קורות חיים ונסיון עבודה קודם אל: ת.ד. 16480 תל־אביב 61163.

לחברה דינמית מובילה בענף הקונפקציה
ד ר ו ש
מינהלן ייצור
ליחידת ייצור בעלת כ-100 עובדים.
כישורים נדרשים:
• נסיון עשיר בניהול מתפרה.
• ידע רב בתפירה.
• דינמיות ופתיחות לאתגרים.
מקום העבודה בצפון.
רכב + תנאים טובים למועמד המתאים.
נא לפנות לת.ד. 13056 ת"א 61130 לציין "מינהלן מתפרה"

לחברה מסחרית במרכז הארץ העוסקת בשיווק מוצרי מזון דרוש:
מחלק/מוכר
• בעל רשיון נהיגה ב'
• השכלה תיכונית מלאה/חלקית
• נמרץ ובעל נכונות לעבודה מאומצת יועדף בעל נסיון בחלוקה או מכירת מוצרי מזון.
המעוניינים יפנו לטל' 03-803216

לרשת שיווק מטבחים ארצית בעלת מוניטין
דרוש
יצרן מטבחים
בשיטה תעשייתית
לפנות בכתב לת.ד. 729
ת"א 61007 עבור "מטבחים"

למפעל "רם תעשיות אשדוד"
דרושים
א. הנדסאי חשמל בתעשיה
עם נסיון ותעודות
עדיפות לבעלי רשיון במתח גבוה.
(העבודה במשמרות).
ב. מנופאי
בעל רשיון עד 30 טון
ג. אחראי משמרת
(העבודה במשמרות)
למתאימים תנאים טובים
לפנות ליהודה מ"רם תעשיות"
טלפון: 055-32435

לקיבוץ שפיים
דרוש
עובד מוסמך
עם נסיון
052-523536 -523461

דרושים
1) **רופאי שיניים**
2) **אורטודנט**
3) **סייעת**
לעבודה באשדוד
טל: 055-57962—35523

רשת מלונות **בזל**
דרושים
למלון סיטי (★★★)
מלצרים
לפנות לאברהם בהולץ
טבחים
לפנות לחיים אמיר
טלפון: 03-246253
למלון קונקורד (★★★★)
טבח - אחראי משמרת
לפנות ליורם לרר
חדרניות
לפנות ליונה גולדמן
טלפון: 03-659241
למלון בזל (★★★★)
מלצרים
בעלי נסיון. לפנות לישראל לבדי
טבח מנוסה
אחראית חדר אוכל עובדים
לפנות לאהרון עמדי
טלפון: 03-244161
למלון טל (★★★★)
מנהלת משק
לפנות לבני דרור
מלצרים
בר-מן
[illegible]
לפנות לפרוה ארז
טלפון: 03-455281

בן־יקר גת
חברה להנדסה ולבנין בע"מ
ד ר ו ש
מנהל עבודה
לגמר ושלד
לאזור המרכז
לקביעת ראיון נא לפנות לטלפון 03-331307, 03-332614, 03-332901

למוסד פיננסי בת"א
ד ר ו ש ה
חניכה
לעבודות משרד
להתקשר בשעות הבוקר לטל': 221161 פנימי 58

המועצה המקומית **אור-יהודה**
דרושים
למועדונים למוגבלים בשכלם, בוגרים וצעירים:
1. שתי מדריכות אחראיות לריכוז ועבודה ישירה לחצי משרה כל אחת.
כישורים: רצוי בוגרות חינוך מיוחד, או מדעי החברה.
2. מדריכה– בוגרת 12 שנות לימוד, ל-9 שעות בשבוע.
לקביעת ראיון יש להתקשר למח' רווחה [illegible]

לחברת ביטוח בתל־אביב
דרוש/ה
מקבל/ת עסקים בענפי האלמנטרי
דרוש נסיון קודם של 3 שנים לפחות
נא לפנות לטל. 03-298896 שלוחה 225

MACPELL
למפעל תעשיות אופנה
ד ר ו ש י ם
1. מנהל/ת ייצור
למפעל בעפולה על המועמד להיות בוגר/ת הנדסת ייצור ותעשייה רצוי נסיון קודם בענף הטכסטיל.
2. מנהל/ת מתפרה
למתפרה בעפולה
3. אלקטרונאי/מכונאי
למכונות תפירה
לקבלת פרטים 065-95724/2 לפנות לאסנת

רימד בע"מ
חברה צעירה המפתחת, מייצרת ומשווקת מערכות אלקטרוניות־רפואיות עם הרחבת הפעילות העיסקית בארץ ובחו"ל
דרושים
הנדסאי/טכנאי אלקטרוניקה
לבצוע מגוון פעילויות הכולל:
- אינטגרציה ובדיקות סופיות.
- תכנון ומימוש שפורים בתוכנה.
- העברת מערכת מפתוח לייצור.
למועמד האופטימלי תהיינה התכונות הבאות:
- יכולת לעבודה עצמאית.
- יכולת נהול.
- נסיון בפתוח אלקט. דיגיטלית ובעברת מערכת מפתוח לייצור.
פקידה
נסיון קודם בתחומים הבאים־יתרון:
- עבודה במחלקת שווק של חברה לאלקטרוניקה.
- עבודה על מחשב אישי.
יש לפנות בכתב יד תוך ציון שם, טלפון וכתובת, פירוט קורות חיים ונסיון מקצועי קודם ל"רימד בע"מ", ת.ד. 4879 ת"א 61048.
– סודיות מובטחת –

ליקב ראשל"צ דרושים:
עובדי יצור
★ שומרי שבת
★ לעבודה קבועה
טלפון 03-942021 החל מיום א'.

לחברה תעשייתית דינמית ומתפתחת באזור המרכז – דרוש
מנהל חשבונות
למחלקת הנהלת חשבונות
הכישורים הדרושים:
בעל נסיון; 12 שנות לימוד; בעל יוזמה, חריצות והתמדה; נכונות לעבוד מעבר לשעות העבודה המקובלות.
מועמדים מתאימים עד גיל 30, מתבקשים לפנות בכתב־יד בציון קורות־חיים ונסיון קודם לת.ד. 3953, פתח־תקוה 49517 או טלפונית לטובה: 03-9234424/7, שלוחה 147 – טובה או שלוחה 148 – לאריה.
סודיות מובטחת.

בעלי רשת קליניקות ארצית
בעלת משאבים / פרסום ארצי קבוע ומשרדים לקבלת קהל.
מעוניינים להכניס נושאים חדשים כגון: הרזיה, אקופנקטורה ועוד...
בהצעות לפנות לטל' – 03-660881 03-660893.

לחברה קבלנית דרוש
מהנדס ביצוע
בתחום המתכת והתקמה של מתקנים ומבנים לתעשיה בעל נסיון.
כושר ארגון וניהול ונכונות לניידות
נא לשלוח קורות חיים בכתב יד לת.ד. 32 אזור מיקוד 58190

לחברה ארצית ותיקה העוסקת ביבוא ומכירת מכונות לתעשיית המתכת (שובבות בלעדיות) דרוש
משקיע פעיל
[illegible] ידע רחב בנושא
נא לפנות בכתב יד עם פירוט נסיון קודם ורקע. רק המתאימים יענו.
– סודיות מובטחת –
ת.ד. 48162 ת"א, 61480.

למשרד מהנדסים לניהול, תאום ופקוח
דרוש:
מהנדס בנין
בעל נסיון רב בתאום ובפקוח צמוד על פרוייקטים גדולים ומורכבים, שליטה מלאה בעברית הכרחית.
לפנות ת.ד. 50016 תל־אביב.
סודיות מובטחת.

טלמניה Telemenia
למפעלנו בחולון
1) מזכירה
* משרה מלאה 07:00-16:00
* שליטה מלאה בהבנות עברית ואנגלית
* ידע בהפעלת טלקס והפעלת מחשב
2) חשמלאי התקנות
עדיפות לבעלי רישיון ב'
3) מסגר רתך לעבודות חוץ
4) שליח עם רשיון נהיגה
נא לפנות לטל. 03-804010

למעבדות גלקסי אלקטרוניקס
דרושים
טכנאי אלקטרוניקה
עם ידע בתום התקשורת, R.F
חיוגים טלפונים לחצנים
טלפון 03-382970 לרוני
סוכן מכירות
לציוד תקשורת
בעל רשיון נהיגה ונסיון במכירות, לאחר שרות צבאי.
טלפון 8-03-7519876 לשמואל.

דרוש
רכז משאבות
דרישות התפקיד:
★ הפעלת משאבות
★ 3 שנות נסיון באחזקה ואיתור תקלות מכניות
★ נסיון במשאבות "ויבאור"
★ נכונות לעבודה מעבר לשעות המקובלות
בפרטים נא להתקשר 052-540898

למשרד עו"ד
בתחום המסחרי
דרוש
עורך־דין
בעל ותק של 3-2 שנים.
שליטה באנגלית רצויה
לכתוב בכתב־יד לת.ד. 3316
עבור עו"ד ת"א

לבית־חרושת "פרוגרס" לשוקולד
ד ר ו ש י ם :
פועלי ייצור + פועלים/ות לאריזה
אפשרות לשלב פנסיונרים ות. 5 ימי עבודה בשבוע במשמרות מוגברות.
המעוניינים יפנו ישירות למפעל אזור התעשייה בחולון, המלאכה 23, ביום ראשון 15.2.87 בין 8.00—15.00.

לבניס קייטרינג
דרושים:
1. טבחים
2. עוזרי טבחים
בעלי נסיון
נא לפנות טלפונית 03-304833.

שופר־סל
לסניף רמת־השרון
רח' סוקולוב 48
ד ר ו ש י ם
★ **עובד/מאפית**
★ **קופאיות**
– תנאי שכר טובים.
– העבודה במשמרות, בוקר ואחה"צ לסירוגין.
– הכשרה תינתן במקום.
המעוניינים מתבקשים לפנות למנהל הסניף במקום.

למשרד פרסום גדול דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
סוג 3 עם 3 שנות נסיון
למשרה מלאה.
5 ימי עבודה 17.00 - 08.30
נא לפנות בפרטים מלאים לת.ד. 7095 תל־אביב 61070 עבור "מנהח"ש".

לסטודיו מספר 1
אוסישקין 45 רמת־השרון
דרושים
1. **ספרים/יות**
2. **מורים לספרות**
ברמה גבוהה לחצי יום
תנאים מצויינים למתאימים
נא לפנות לטלפון 03-403661 403063 לשמעון.

לחברת יבוא קיבוצית
דרושות/ים
פקידות ופקידי יבוא
הכישורים הנדרשים:
★ השכלה אקדמית B.A.
★ עצמאות בעבודה
★ ידיעת אנגלית (רצויות שפות נוספות)
מילוי טפסים ייעשה במשרדנו רחוב סוטין 27 תל־אביב (בית התק"מ קומה א')
לפנות לחוה שניאור

כפר הנופש נואייבה
הים תיכונית
מגבש את צוות הבידור
לעונת 87
דרושים
בחורים/ות
בעלי הופעה נאה וכשרוניים בתחומים: משחק, שירה, ריקוד, מוסיקה והפעלה חברתית/בידורית
לפנות בשעות 9.00-16.00 לאסתי
טל. 96397, 053-93113/4

לאקטו כימיקלים
דרושים
סוכני הפצה עצמאיים
בעלי רכב
להפצת סדרת מוצרי נקיון חדשה
נא להתקשר ליעקב או לאליעזר, טל. 03-9231606

למושב קדש ברנע
(ליד מסוף ניצנה)
דרושים:
1. **מנהל בית אריזה לאלונים**
(תחילת עבודה מרץ 87)
2. **עובד אחזקת מטעים — מגג.**
טלפונים: 77278, 057-79107
משעות: 07.00 – 16.00

למפעל מזון גדול
דרוש:
אחראי מחסן כללי
★ בעל נסיון בהפעלת מחסן ובעבודה עם מחשב.
★ גיל 35—25.
★ עדיפות למפ"ט (יוצא צבא).
★ תושב מרכז הארץ.
נא לפנות בכתב יד בפירוט קורות חיים ונסיון בעבודה לת.ד. 23032, ת"א מיקוד 61230 עבור מס' 260.

להוצאת ספרים
בגוש דן דרוש
מנהל חשבונות
+ נסיון בהפעלת מערכות ממוחשבות.
נא לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים לת.ד. 7284, רמת־גן 52172

כימוביל בע"מ
דרושים
נהגי סמיטריילר
העונים לדרישות הבאות:
1. מגורים באזור חיפה־קריות
2. גיל 28 ומעלה
3. 5 שנות נסיון בנהיגת גורר/תומך
מועמדים העונים על הדרישות הנ"ל בלבד מתבקשים לפנות בטלפון 04-722237 לשאול.

ליקב ראשל"צ דרוש:
נהג משאית
★ לחלוקת סחורה
טלפון 03-942021 החל מיום א'.

היפרכל ראשל"צ
אזור התעשיה החדש
דרוש
אחראי מחלקת חלב
המעוניינים מתבקשים לפנות למנהל ההיפרכל, שד' לישנסקי 83, מול נעלי גלי.
אוטובוסים: 19, 73.

משרד העבודה והרווחה
האגף להכשרה ולפיתוח כח אדם
המכון להכשרה
המרכז הלימודי לטכנולוגיות הבניה "מלט־בי"
דרוש מיידית
מורה/מדריך למיזוג אויר וקירור
מעוניינים יפנו למזכירות המרכז, 03-884288.

לחברה מסחרית גדולה
דרוש/ה
פקיד/ת דוקומנטציה באזור חיפה
דרישות התפקיד:
★ הכרת מערכת הדוקומנטציה של היצוא החקלאי והיצוא תימי.
★ הוצאת חשבונות וטלקסים.
★ ניהול טעינת אניות.
★ שעות עבודה בלתי שגרתיות – משמרות.
★ מגורים באזור חיפה והקריות.
★ בעל רשיון נהיגה.
★ 12 שנות לימוד לפחות.
★ ידיעת השפה האנגלית.
★ עד גיל 30.
מועמדים הרואים עצמם מתאימים מתבקשים לפנות בכתב יד, בצירוף קורות חיים ורקע מתאים, לת.ד. 33022 חיפה.

לחברת יבוא בתל אביב
דרוש
בחור צעיר ונמרץ
אשר יוכשר
כאיש מכירות
רכב פרטי חובה!
מגורים באיזור המרכז
טלפון 03-823755

לרהיטי אלפא בניר־צבי
(ליד רמלה)
דרושים:
עובדי ייצור
בוגרי צבא.
לעבודה בעץ מלא.
– נסיון קודם – לא הכרחי –
לפנות לטלפונים: 08-225641 08-246499

לחברה מסחרית בת"א
דרוש
מפיץ עצמאי
בעל רכב מסחרי להפצת מוצר ביתי ומשרדי לבתי עסק וחנויות. דרושות ערבויות.
לפנות לת.ד. 11333 ת"א 61112 עבור "מפיץ".

משרד עו"ד
העוסק בשטח העסקי־אזרחי
מחפש
עו"ד צעיר
בעל 3-2 שנות נסיון
ובעל יוזמה ותושיה
המסוגל לבצע עבודה עצמאית
לפנות לטל' 03-202987

לנתיבי לוד 2000 בע"מ
דרושים:
נהגי סמיטריילר
★ לעבודות ציוד כבד הנדסי
★ נהגים בעלי 15 טון בעלי נסיון בכבוק
באזור רמלה – לוד – יהוד [illegible]
08-226867

ל"שגם" רהיטים בע"מ
דרוש דחוף
מנהל מרפדיה
לספות נוער
9611941
9612351
אזור התעשייה החדש ראשל"צ.

לשכונת ביטוח
פקידות תביעות מקצועניות באלמנטרי
טל' 03-611016

במתנ"ס הקהילתי תל־מונד
דרוש/ה
עובד/ת קהילתי/ת
בוגר/ת עבודה סוציאלית בבניה קהילתית
לעבודה במשרה מלאה
לפנות 052-61801 לשבתאי.

לירחון צבע יחיד במינו
דרושה
מנהלת רכש/עוזרת הפקה
הכישורים הנדרשים:
● נסיון מוכח ברכש מודעות.
● קשרים טובים עם משרדי פרסום ומפרסמים.
● ידע בסיסי בתהליכי דפוס.
● תנאים טובים למועמד המתאים.
נא לפנות בכתב יד, בפירוט נסיון קודם, לת.ד. 11296, ת"א 61112 עבור "מנהלת רכש".

משוחררי צבא! סטודנטים/ות!
עבודה גם בשעות גמישות
רוצים כסף? זאת הכתובת
"בנין דיזי" – יחזקאל 15 ת"א
ראיונות א, ב, ג 16.00-19.00. 03-445836

אגיש בע"מ
פקידי רישוי
[illegible] רח' [illegible] 18 תל־אביב
03-371282

החברה להגנת הטבע
אם בית
[illegible]
03-742586

דרוש
מנהל עבודה לבנין
5 שנות נסיון בבניה ציבורית
03-476118

לנגריית [illegible]
דרושים
נגרים מעולים.
03-519884

למשרד אדריכלים
1. **אדריכל/ית**
2. **שרטט/ת**
עם נסיון בתכנון פנים
לעבודה מלאה
טל. 03-229490

לחנות כתר פלסטיק ביפו
דרוש
מוכר
(רצוי בעל נסיון)
שעות העבודה: ימים א'–ה' 8.30 עד 16.30
יום ו' 8.30 עד 14.00
טלפון: 03-839281 לפנות למוטי

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

יוסי פולק. שחקן / עירית נחמני

עין אחת בחוץ

"לקהל נראה שאני חי את התפקיד, אבל המקצוע שלי הוא משחק, וכך בדיוק אני ניגש לעבודה. אני משחק. משקיע בכך מעורבות כמו שילדים משקיעים במשחקים שלהם"

כאשר צילצלתי לברך אותו על קבלת פרס פינקל, לא ידע יוסי פולק על מה אני מדברת. אחר־כך שאל, את יודעת במקרה כמה כסף זה? השאלה הישירה הזו לא הסתדרה לי עם הדמות שתוארה לי ומהצטברות של דימויו התקשורתי שהדביקה לו תוית של חריג, ידוע במתחים שהוא יוצר עם הקאסט, אלים. הוא, אמרו אחרים, יכול להיות נורא נחמד, אבל אולי תתפסי אותו בקריזה. אולי כך ואולי כך, אמרו לי, אצלו אי אפשר לדעת.

פולק לא שמח במיוחד, למען האמת נשמע אדיש למדי וקולו היה יותר משמץ הסתייגות.. כמעט בסוף שיחתנו, אחרי שעברו שעתיים, נפתח קצת: "מה שאנשים יודעים עלי רחוק מהמציאות, אבל זהו חלק ממשחק שאני לא רוצה להשתתף בו". ראיון נחשב אצלו ל"משהו לא אמיתי, זיוף טוטאלי. משרת איזה תיאבון רכילותי". "החלום שלי", הוא אומר, "זה להפסיק להתראיין". אז למה אתה מסכים להתראיין, אני שואלת. אני אסביר לך, הוא אומר, מביט בתקרה, וממולל פיסת נייר. מדבר לאט יוסי פולק, בקול עמוק צרוד משהו. "טוב תראי, אני חלש. באמת, לא מספיק חזק בעיני עצמי. בעצם, להתראיין זה לא להיעלם, נותנים לי במה ואני לא אנצל אותה? אבל אם היה לי יותר בטחון, הייתי מנצל את הזמן הזה שאני מקדיש לראיון למשהו אחר ולא לסוג כזה של התערטלות. את מבינה? זה לא נראה לי חשוב לשום דבר. אני גם רואה איך אנשים קוראים. וגם זה מעייף אותי".

הוא מתייחס לעימות שהיה בינו ובין מבקר התיאטרון מיכאל הנדלזלץ בהצגת הבכורה של "רובינזון קרוזו": "הארוע עם הנדלזלץ היה במסגרת ההצגה. אבל מה שאני אגיד לא משנה. התקשורת מוסרת תמונה מעוותת. לתקשורת טוב כנראה להגיד הוא אלים, הוא לא מסתדר עם המימסד". הנדלזלץ עצמו סרב להתייחס ליוסי פולק. שיחת הטלפון בינינו היתה קצרה. "אין לי מה להגיד עליו יותר ממה שיש לי לומר על כל אדם אחר", ענה לי, ומה שאני חושב עליו בתור שחקן כתבתי בהרבה ביקורות ומה שהיה בינינו סודר בשיחה.

יאיר גרבוז, חבר טוב של יוסי פולק, חושב שהאירוע נופח מעל ומעבר לכל פרופורציה. "היו לו שתיים וחצי תקריות שנופחו, זה עושה אותו אלים? הוא שחקן נהדר, אומר גרבוז, מגיע למיטבו ביצירות של תיאטרון טוטאלי. אחרי שראיתי אותו ב'צוענים של יפו' הרגשתי שאני רוצה להכיר את הבחור. הוא מנצל את כשרון המשחק שלו אבל אין לו השפעה על חיי התיאטרון. יש בו רצון לעצב תיאטרון ולכן הוא מתוסכל".

גם נסים עזיקרי יספר לי שלפולק יש רצון עז ליצור, לביים. "אם נספור את הפעמים שעמדנו לעשות דברים ביחד, נמצא שאנחנו באמת קבוצה מגובשת. כמעט עשינו את 'סוף משחק' של בקט ב'קאמרי' ואת 'משחקי בילוש' ב'בית לסין', מה – שמכל מיני סיבות לא יצא. החברים שלי הם שחקנים טובים ויוסי פולק הוא שחקן טוב ופארטנר נהדר על הבמה. ב'דוד ונה' יצרנו שפה משותפת, נותנים אחד לשני פידבק שגורם לנו להתעלות". פולק ועזיקרי חברים גם מחוץ לקרשי הבמה.

לפולק ילד בן ארבע וחצי. אנחנו נפגשים בשמונה בבוקר בביתו בשכונת נוה צדק. דקות מספר אחרי שאני מגיעה, יוצאים האשה והילד "שלום אבא" הוא צועק מהדלת. "רגע רגע מה זה?" רועם פולק בחיבה "ואיפה נשיקה." הילד רץ חזרה, מדביק לאבא נשיקה חפוזה וממהר להסתלק. פולק עוצר אותו, מחבק חזק ורק אז משחרר את הנמרץ. בבית מסתובב כלב ידידותי. יותר מדי ידידותי, אומר פולק, והתהלה מעוררת התפעלות ש"לפעמים מתנהגת כמו ציפור". על הקירות תמונות שמן ענקיות שציירה אשתו הצעירה היפה של פולק. רהיטים ישנים נצבעו מחדש בתכלת, אפור וורוד, חלונות גדולים מקושתים, בפינה תנור נפט ענקל, שתי מזוודות אחת על השניה. מהסלון יורדים במדרגות אל שאר חדרי הבית. כלבן נעים. בפינה אחרת של הסלון עומד תווים ומטרונום. פולק לומד לנגן על סקסופון בשביל הצגה החדשה של נסים אלוני ב"הבימה" – "אין מקקים בישראל".

הוא מדבר על אלוני באהבה והערצה גדולים. "היום אני יכול להגיד שהוא חבר שלי. פעם לא הייתי אומר. לקח לי הרבה זמן עד שהצלחתי להגיע אליו הביתה. בעצם התפלחתי אליו. ניצלתי הזדמנות שהוא העביר רהיטים והצעתי לעזור. גם היום הוא חושב שאני עוד צעיר, נותן לי לעשות פעילויות על הבמה שכבר מקשות עלי. לא, באמת, אל תצחקי. אני זה שצריך לרוץ הרבה על הבמה, אתמול חזרתי מהחזרה על ארבע".

איך התקבלת לתיאטרון? "את רואה", הוא אומר, זה העניין בראיונות, שאתה צריך לחזור על עצמך כל הזמן. יש לי כבר סיפורים קבועים שאני מספר כל פעם. יש לי סיפור ילדות, הקבלה לתיאטרון..." פולק שחזר מאנגליה שם רצה ללמוד קולנוע, אבל ויתר בגלל סיבות כספיות, התקשר לתיאטראות. אין צורך, אמר לו ב"הבימה", צבי רוזן. פולק התעקש, רוזן נזכר שאלוני מחפש שחקן גבוה. "אני יוסי פולק, אמרתי לאלוני, "טוב" אמר לי, אז מה. "לא תבחן אותי?" "אני לא יודע לבחון". "אז מה נעשה", שואל פולק, "אני באמת לא יודע", משיב אלוני. ישבו ושתקו. "אני מחפש שחקן גבוה" אמר אלוני לבסוף. "אני גבוה" ענה פולק וקם. אלוני הביט בו והפטיר "גבוה מדי". פולק מתעקש "אז אתכופף". אחרי שבררו ביניהם והסתבר שפולק גם יודע לנגן על מפוחית, קיבל אותו אלוני.

את תקופת הלימודים בבית צבי הוא זוכר כתקופה סוערת של פריקת עול. "הייתי מאחר, לא קם בבוקר עד שמנהל בית הספר, אברהם אסיאו, קנה לי שעון מעורר. למד איתי גם שלום חנוך, היינו חברים טובים, גרנו יחד". שני החברים ניגשו לבחינות ללהקה צבאית ו...לא התקבלו. סידרו להם בחינה חוזרת, חנוך חזר והתקבל. פולק אפילו לא טרח לבוא. הדבר לא היה מספיק חשוב בשבילו.

מה חשוב לו? חשוב לו שהצגה שהוא משתתף בה תצליח. מדיום התיאטרון בנוי על קשר עם הקהל וככל שהצגה שהוא משתתף בה מצליחה יותר, רואה אותה יותר קהל, ו"מכיוון שאני פרילאנס ועובד מהצגה להצגה, אני יודע שכשהצגות שאני משתתף בהן מצליחות, זה נכנס לשיקולים של ההנהלות להזמין אותי לשחק שוב". עם הנהלות התיאטראות הוא שומר על יחסים שהוא מגדיר כ"סבירים", וטענות אין לו. "כשהתחלתי להיות שחקן לפני 19 שנה, שחקנים סביבי רצו קביעות. זה נותן בטחון, ומעין הכרה באיכות. לי זה נראה רחוק ולא התעסקתי בזה. אם אשאר במקום אחד אפסיד דברים במקום אחר, ועבורי השיטה הטובה ביותר היא לעשות רק את הדברים הטובים".

האם הוא מוצא מפלט בתפקידים שהוא מגלם? פולק לא מפתח יחס אישי לתפקידים. אף פעם לא נכנס ממש פנימה, תמיד נשאר עם עין אחת בחוץ. הוא משקיע בתפקיד את האנרגיה הדרושה אבל לא יותר מכך. ככל שהזמן עובר, צורת העבודה היא יותר טכנית. "למרות שלקהל נראה שאני חי את התפקיד, אבל המקצוע שלי הוא משחק, וכך בדיוק אני ניגש לעבודה. אני משחק ומשקיע בכך מעורבות כמו שילדים משקיעים במשחקים שלהם".

הוא אינדיבידואליסט אמיתי וחשובה לו החירות לבחור את הדברים אותם יעשה. חופש הבחירה היה חשוב לו כבר בילדותו. כשהיה בן עשר ביקש ללכת ללמוד בקיבוץ. אני מנסה לגשש האם יש כאן סיפור של ילדות קשה. הוא מחייך. לא, אני לא רגיש לנושא הילדות. הוריו התגרשו כשהיה בן שנה והוא חי אצל דודים ברחובות. היתה זו אחות סבתו ובעלה, אנשים מבוגרים, דתיים, קשי יום. אבי המשפחה היה עגלון, עבד קשה לפרנסת המשפחה. "בזמן ההוא היה דבר כזה להיות עני, לא כמו היום שיש הרגשה של שפע למרות שזה לא כך, אז ידעת שאתה בבית שאין בו כסף, הייתי מבקש מעט ומקבל עוד פחות" אנו מדברים על תחילת שנות החמישים, תקופת הצנע. "כל החברים שלי היו ב"שומר הצעיר" אבל לי היה אסור ללכת. חבר שלי הלך לקיבוץ וכשביקרתי אותו זה נראה לי כמו לצאת לעולם הגדול הרחב. זה היה נהדר". הוא גדל בקיבוץ עין דור ואחר־כך למד ב"הרסים". למרות שאהב את החיים בקיבוץ, הוא זוכר את הרגשת הזרות. "הרגשתי שונה. בני הקיבוץ היו סגורים מאד. היה קשה לחדור אליהם".

"יש לי מעט חברים שחקנים", הוא מספר. "החברים שלי הם דווקא ציירים". כשאנו מדברים על הביקורת הוא מביא לי דוגמא מקהילית הציירים – את רפי לביא, אמן שהוא גם מבקר. "בשביל ציירים רבים הוא אוטוריטה. בתיאטרון אין דבר כזה. התשובות לשאלות מי נעשה מבקר ומה הם כישוריו אינן ברורות. גם אם כותבים עליך טוב, זה לא אומר כלום. תגידי, אני נחשב שחקן טוב", הוא שואל אותי.

יוסי פולק מגדיר מבקרי תיאטרון כ"כלי קטן שמספק לך הנאה לקרוא דברים רעים על חברים שלך. כבוא המועד, גם התור שלך מגיע".

אני שואלת אותו האם יש תפקיד שהיה רוצה לגלם, האם יש לו חלום. "אין דבר כזה", הוא עונה, "זה לא מעשי, מה זה נותן לך בכלל? אתה כל הזמן עושה תפקידים אז למה לך לחלום? אני עובד על שלושה־ארבעה דברים, אז אני עוד אחלום על משהו? לחלום זה... נו...ברחה לי המילה... אה, כן. פריבילגיה. לחלום זה פריבילגיה".

קולנוע אמריקאי / "אקונומיסט"

הסנדקים

שני יוצרי הסרטים המפורסמים ביותר באמריקה בשנות ה־80, סטיבן ספילברג ופרנסיס קופולה, עשויים, בסופו של דבר, לזכות בהערצה על היותם סנדקים של במאים אחרים, כפי שזכו להערצה על הסרטים שעשו

הצלחתו של סטיבן ספילברג בהוליווד היא כה גדולה (ארבעה מן הסרטים שביים נמצאים ברשימת עשרת הסרטים הרווחיים ביותר), עד כי חברת "יוניברסל" הקימה עבורו, בהוצאה של שישה מיליון דולר, בניין משרדים מיוחד, בתחום אולפני ההסרטה שלה. מחווה זו של "יוניברסל" סייעה לספילברג לא רק להמשיך ולהפיק את סרטיו שוברי השיאים, אלא גם לטפח יוצרים אחרים. אחרי שעשה את "מלתעות", שנחשב אז לשובר הקופות מספר אחד בכל הזמנים, שכנע ספילברג את "יוניברסל" לתמוך ב"אני רוצה לאחוז בידך" – סרטו הראשון של רוברט זמקיס, חבר משכבר הימים. סרט זה הפסיד יותר מכל סרט שעשתה "יוניברסל" אי־פעם, ספילברג הוסיף לתמוך בו גם כשעשה את סרטו השני "מכוניות משומשות", שאף הוא נחשב לכשלון. זמקיס היה אחר־כך שותף לכתיבת התסריט ל"1941" – היחיד מבין סרטיו של ספילברג, שנכשל בדרכו לקופות. אלא שאז עשה זמקיס את הסרט המצליח "Romancing the stone" וחזר לספילברג עם תסריט שלא הצליח לממן. ספילברג לקח את התסריט לחו"ל, לקח על עצמו את ההפקה, ועשה שינויים קיצוניים בליהוק – "בחזרה לעתיד" היה אחד הלהיטים המצליחים ביותר בשנת 1985.

באותה שנה היה ספילברג האיש שמאחרי "הגוניס", שביים ריצ'ארד דונר, אך הושלם על־ידי ספילברג עצמו. על הסרטים האלה שורה הפשטנות הילדותית כלשונו של ספילברג, שמאחוריה נרמז משהו מבוגר יותר (אחד הנושאים של "בחזרה לעתיד" היה, אחרי הכל, יחסי אינצסט). איכות אפלה זו היתה לתופעה חוזרת בסרטים שבהם תמך ספילברג, במקום לביים בעצמו. "פולטרגייסט" ו"אי.טי" אשר הופצו באותו זמן משאירים רושם דומה. תפאורות העיר הקטנה בשני הסרטים מורכבת מאותם בניינים, אך תמונת האימה ששרטט טובי הופר ב"פולטרגייסט" (שבו נשאבים אנשים אל תוך מכשירי הטלויזיה שלהם) לא יכולה להיות שונה יותר מאווירת ההרפתקנות הסנטימנטלית של "אי.טי". מדוע אם כן הסכים ספילברג להשאיל את שמו לסרט שנעשה על־ידי הופר, הבמאי של "טבח המשור בטקסס"? תשובה אפשרית לכך היא שהוא מוצא אפשרות להביע את עצמו גם באמצעות עבודות של בני חסותו.

ספילברג אינו יחיד במינו. במאי שלהוט לא פחות ממנו לקדם ולעודד במאים אחרים הוא פרנסיס פורד קופולה, שנחל תהילה לאחר שעשה את שני חלקי "הסנדק". כיוצר סרטים וכדמות אב הוא הוליך אחריו צבא של כשרונות צעירים, כשהוא עצמו בעקבותיו של רוג'ר קורמן, המפיק שממנו קיבל את ההזדמנות הראשונה. קופולה לא שכח מעולם את הזכות והימים ההם שהוא חב לקורמן ותמיד שאף לייסד "גן ילדים" דומה. את הגרעין לכך מצא ב־1969, כשרכש קבוצת בניינים בסן־פרנסיסקו. קופולה תכנן להקים שם מרכז הפקה ליוצרי סרטים צעירים וקרא את שמו "אמריקן זיוטרופ". אחד ממנהלי הנשיא הראשונים שם היה ג'ורג' לוקאס, האיש שנודע אחר־כך בזכות "מלחמות הכוכבים". אחד הפרוייקטים הראשונים שהתבצעו בסטודיו היה סרטו הראשון של לוקאס כבמאי, סרט מדע בדיוני שנקרא "ט.ה.קס. 1138". איש מלבד קופולה לא הבין אז מדוע טורח לוקאס לעסוק בז'אנר שנראה כל־כך לא מבטיח.

שותפתו של קופולה לנסיון ה"זיוטרופ" היתה חברת "האחים ורנר", שהיתה כה נלהבת עד שהסכימה להזרים לפרוייקט 600 אלף דולר. קופולה היה אמור למסור שבעה תסריטים של כשרונות צעירים ומבטיחים ובמשך השנה הראשונה הקצף בהצעות. "האחים ורנר", בינתיים, לא התייחסו יפה ל"ט.ה.קס 1138" וערכו אותו מחדש לפני הקרנתו ב־1971. היא העריפה את עבודתו של בן־חסות אחר של קופולה, ג'ון מיליוס, אשר כתב את הגרסה הראשונה של התסריט, שאחר־כך הפך לסרט "אפוקליפסה עכשיו", שקופולה עשה ב־1979. האחים ורנר שהתלהבו מתסריטו של מיליוס ל"אפוקליפסה עכשיו" קנו גרסה מוקדמת שלו ל"ג'רמיה ג'ונסון" והטילו עליו לכתוב את התסריט של "חייו וזמנו של השופט־רוי בין". מיליוס נעשה יותר מאוחר לבמאי בזכות עצמו.

כמו האולפנים הגדולים, בימים ההם, התחיל קופולה להחתים שחקנים ושחקניות על בסיס חוזים. בין אלה שהצטרפו אליו היו טרי גאר, ראול ג'וליה, פרדריק פורסט, לייני קאזאן ונסטסיה קינסקי, שאת כולם ליהק בסרטו "אחד מהלב".

בתחילה היו אולפני "זיוטרופ" שוקקי חיים. התקיימו שם סמינרים שבועיים לכתיבת תסריטים, סדנה לאנשי קולנוע צעירים, שלימדו בה יוצרים בולטים בקולנוע האמריקאי, ביניהם דאגלס גודאר, הבריטי הוותיק מיכאל פאואל והרקדן ג'ין קלי. קופולה עודד גם במאים אחרים לעשות את צעדיהם הראשונים במסגרת האולפנים. כלב דשאנל, אשר צילם את "הסייח השחור", ביים את "אמן הבריחה" ורוברט דאלווה עשה את "הסייח השחור חוזר". קופולה החל גם להשתמש בהשפעה הרבה שהיתה לו כדי לתמוך ולממן את עבודתם של יוצרי סרטים בין־לאומיים חשובים. סיועם של קופולה ולוקאס היה ב־1980 הגורם המכריע בהצלחתו של אקירה קוראסאוה "להרים" את סרטו "קאגמושה". גם השחזור ההיסטורי־אמנותי שעשה זיברברג הגרמני בסרטו בן שבע השעות, "היטלר" זכה להקרנה בלעדית בארה"ב בחסותו של קופולה. מפרייתו של קופולה נפרשה גם מעל הגרסה המשופצת של האפוס "נפוליאון", הסרט האילם שביים אבל גאנס ב־1927. את הקרנת הסרט, כדרך הסרטים האילמים, ליוותה באולמות הקולנוע תזמורת שניגנה את לחניו של המוסיקאי כארמין קופולה, אביו של פרנסיס פורד.

אך באותה עת נתקלו אולפני "זיוטרופ" בקשיים. "המלט", שביים וים ונדרס, תחת השגחתו של קופולה, התגלה כהפקה בעייתית ו"אחד מהלב" נחל כשלון חרוץ בקופות, מוטט את האולפנים והביא על קופולה מכבית חיסול.

אף־על־פי־כן השיטה עדיין עובדת ואולפני "זיוטרופ", אף שעברו לידיו של ג'ק סינגר, שותפו לשעבר של קופולה, ממשיכים להשתתף בהפקת סרטיו של קופולה (לאחרונה הופק שם הסרט "פגי־סו מתחתנת") ולהיות גורם־משפיע בהפצתם של אחרים. כך הופץ הסרט "קויאניסקטסי" של גודפרי רג'יו על־ידי "זיוטרופ" ואילו "מישימה" של פול שרדר זכה לשירותיו של קופולה כמפיק בפועל.

שישי־אישי / אהוד מנור

הלב נשבר

למראה הכוכבים,
הלב נשבר.
לפרידת החצבים,
הלב נשבר.
לצלצול המטר, לארשת המדבר,
הלב נשבר.
למעוף הפרפר, לזרימת הנהר,
הלב נשבר.

כשהאוהבים שרים,
הלב נשבר.
כשחולפים הנעורים,
הלב נשבר.
כשהערב נגמר וירח ניגר,
הלב נשבר.
כשהבית נסגר והחלון בו מואר,
הלב נשבר.

וכל מה ששובר את הלב
הוא רק צד במטבע הטוב.
לב אוהב הוא גם לב מתעצב
ואין חיים בלא מכאוב.

בבמה מלות פרידה,
הלב נשבר.
בסופה של החידה,
הלב נשבר.
בסיפור המוכר, בראי האכזר,
הלב נשבר.
בכל מה שעבר ובמה שנשאר,
הלב נשבר.

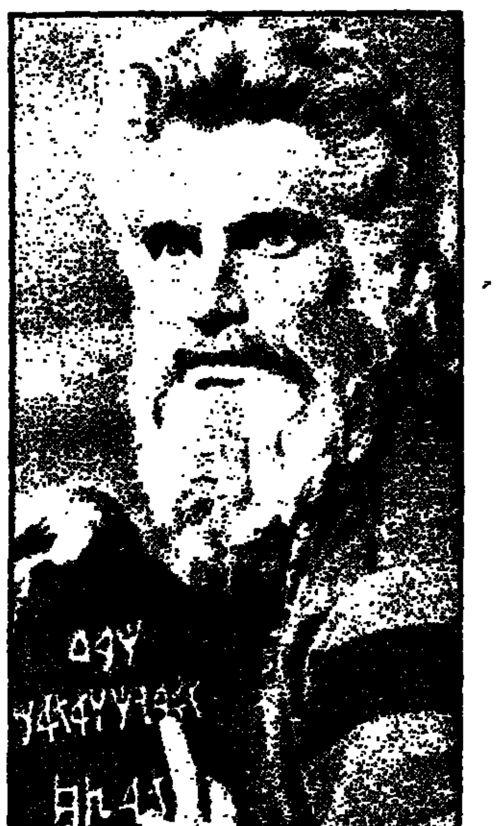

וכל מה ששובר את הלב
הוא רק צד במטבע הטוב.
לב אוהב הוא גם לב מתעצב
ואין חיים בלא מכאוב.

(השיר הולחן בידי חנן יובל)

כל הזכויות שמורות, ניו־יורק / מרים פוקס

כחרב על חירות היצירה

שני פסקי־דין שנפסקו לאחרונה בבתי־המשפט בארה"ב מעוררים חששות בקרב הקהילה הספרותית וקובעים אמות־מידה חדשות לחופש היצירה והבדיון ולאפשרות הפלישה לחיי הפרט

בשני משפטים שנערכו לאחרונה בבתי־המשפט הפדראליים של ניו־יורק ובוסטון הועלו לדיון נושאים עקרוניים הקשורים לאיזון העדין בין הזכות לחופש ההבעה ובין זכותו של האדם לפרטיות – מהו מרחב התמרון של היוצר המשתמש בדמויות מן המציאות כהשראה לדמויות בכתביו ובאיזו מידה יכול סופר להשתמש בכתבים או במכתבים של אדם שעליו הוא כותב, בלא הסכמתו.

פסקי הדין בשני המשפטים מעוררים הרהורים וחששות בקהילה הספרותית בארה"ב. במשפט הראשון, שנערך בבוסטון, תבעה ד"ר ג'ין אנדרסון, רופאה פסיכיאטרית בבית־הספר לרפואה של אוניברסיטת הרווארד שישה מיליון דולר ממחברי התסריט ומפיקי הסרט "פעמון זכוכית", כפיצוי על סבל שנגרם לה בשל הוצאת דיבה ופלישה לחייה הפרטיים. הסרט "פעמון הזכוכית", הופק בשנת 1979 על־פי ספרה של הסופרת והמשוררת סילביה פלאת שהתאבדה בשנת 1963, בהיותה בת 31. הספר מבוסס על סיפור חייה של פלאת והדמויות המתוארות בו נכתבו בהשראת דמויות מן המציאות. אחת מהן היא זו של ג'ין גילינג, שעוצבה על־פי דמותה האמיתית של ד"ר ג'ין אנדרסון.

כשהסרט עלה על המסכים גילתה ד"ר אנדרסון לתדהמתה, כי בת־דמותה בסרט ג'ין גילינג מתוארת כבעלת נטיות לסביות, המנסה להתאבד ואף לשכנע את גיבורת הסרט סילביה פלאת שתתאבד גם היא. העובדה ששימשה השראה לכותבי התסריט בעיצוב דמותה של גילינג היתה ידועה לאנשים רבים. במשך שלוש שנים ניסתה ד"ר אנדרסון – כך נטען בתביעה המשפטית שהגישה ב־1982 – להתעלם מן הפרטים הבדיוניים ש"הודבקו" לה בסרט. אך לאחר שסבעה, לדבריה, סבל ובושה, החליטה לתבוע פיצויים מיוצרי הסרט.

לאחר דיונים ממושכים, בתוכם גם הקרנת הסרט בבית־המשפט, החליטו שני הצדדים על הסדר פשרה, שלפיו הוסכם כי ד"ר אנדרסון אכן הושמצה בסרט, אולם הדבר לא נעשה בזדון. מפיקי הסרט הסכימו לפצות את התובעת בסכום של 150,000 דולר, והפיצוי נחשב גם כהתנצלות על הפגיעה בשמה הטוב של התובעת. ד"ר אנדרסון ויתרה על הסעיף המאשים את הנתבעים בפלישה לחייה הפרטיים.

ההסכם, שקיבל תוקף של פסק־דין, עשוי להיות תקדים לתביעות דומות בעילה של זכות האדם לעמוד על ההבחנה שבין מציאות ובדיון, וכנגד חירותו של היוצר, שתקדים כזה עלול לסכן אותה. מה היה עולה לו, סומרסט מוהם אילו חשש מתביעת דיבה של אשתו של תומאס הארדי, שממנה נגזרה אחת הדמויות בספרו "עוגיות ושיכר". או לארנסט המינגווי, שהשתמש בדמויות מחוג ידידיו באירופה, כהשראה לגיבורי ספרו "וזרח השמש": בלשי ספרות רבים מתחבטים עדיין בשאלה, על־פי מידותיו של מי גזר סקוט פיצג'ראלד את "גאטסבי הגדול". ואכן, בעקבות משפט אנדרסון הביעו יוצרים רבים את החשש, שמא כל דמות ספרותית שיעצבו תשמש מושא לתביעה משפטית על־ידי מי שיראו עצמם נפגעים מזיהוי בינה לבינם.

המשפט השני הסתיים בשבוע שעבר בניו־יורק ובו נדונה תביעתו של הסופר ג'.ד. סאלינג'ר נגד הוצאת הספרים "ראנדום האוז", שממנה ביקש למנוע את פירסום הביוגרפיה שלו. סאלינג'ר היה – על אף היקפה המצומצם של עבודתו הספרותית – רומן אחד "התפסן בשדה השיפון" וקבצים של סיפורים קצרים – נושא הערצה של קוראים אמריקאים ואחרים, בעיקר בשנות ה־50 וה־60. זה 22 שנה שסאלינג'ר חי בבדידות בעיירה קטנה בניו־האמפשייר, אינו מפרסם דבר ומתנזר כמי שנשר מן החברה. שבועון אמריקאי תיאר אותו כמי שימלט כל עוד רוחו בו אם יפנה אליו זר ברחוב.

תחילתו של הסיפור היתה לפני שלוש שנים, כשהעורך הספרותי של ה"סאנדיי טיימס" הבריטי, יאן המילטון, כתב לסאלינג'ר כי הוצאת הספרים הבריטית "ראנדום האוז" הטילה עליו לכתוב את הביוגרפיה שלו. במכתב תשובה כתב לו סאלינג'ר: "אמרת שהוטל עליך לכתוב ספר עלי ועל עבודתי". אתה כותב זאת, ייתכן שלא בכוונה בסוד זה. צר לי לומר שאין לי כל סיבה להטיל ספק בדבריך. אוסיף רק אולי לא בחכמה, שהרי זה מופלא בעיני ולא ניתן לעיכול, שלפי החוק מותר לעתון או להוצאת ספרים "להטיל" על מישהו ולא במיוחד בשם עתונות טובה או מחקר אקדמאי בסיסי, לחדור לפרטיותו של אדם שאינו חשוד בפעילות פלילית, ולא רק לשלו, אלא גם לזו של בני משפחתו וידידיו. אני מניח שאיני יכול למנוע ממך או מ"ראנדום האוז" את מה שהחלטתם לבצע, אולם אני חש שעלי לומר לך, עד כמה שזה שווה, שאני סבור כי כבר סבלתי את כל הניצול ואבדן הפרטיות שאני יכול לשאת במהלך חיי".

על אף המכתב המשיך המילטון באיסוף החומר לצורך כתיבת הספר. הוא החל לתור אחרי מכתבים של סאלינג'ר שעדיין לא פורסמו ומצא אותם בספריות של אוניברסיטאות פרינסטון, טקסס והארוארד. כשנודע הדבר לסאלינג'ר מיהר הסופר לרשום זכויות יוצרים על כל מכתביו. המילטון לא נרתע והמשיך בכתיבת הספר. לפיכך פנה סאלינג'ר לבית־המשפט הפדראלי בניו־יורק וטען, כי המילטון וההוצאה הפרו את זכויות היוצרים שלו. בית־המשפט דחה את התביעה, סאלינג'ר ערער והערעור התקבל. בית־המשפט העליון של ניו־יורק פסק, כי אין לפרסם את הספר במתכונתו הנוכחית. אפשר להפר זכויות יוצרים במקרים כאלה, פסק בית־המשפט, רק על־ידי "שימוש הוגן" בחומר. פירושו של זה – ללמוד מן הכתובים המוגנים בזכויות יוצרים על אירועים או תהליכים, אבל בודאי לא לצטט ציטוט ארוך ומפורט או להשתמש בציטוטים אלה כדי למשוך את לב הקוראים.

הצלחתה של תביעת סאלינג'ר הדהימה והדאיגה ביוגראפים ומו"לים רבים. רוברט קארו, הביוגרף של הנשיא ג'ונסון, אמר, כי אישים רבים בעולם הפוליטי משתמשים כיום בשיטות מתוחכמות יותר ויותר כדי להסתיר עבודות מביוגרפים והיסטוריונים. רבים מהם משתמשים בארכיונים, וגנוזים בהם הם מפקידים את מסמכיהם תוך הגבלת זכויות השימוש. בנוסף לתופעה זו, המצמצמת במידה רבה את האפשרות לשימוש בחומר כתוב, שלא בהסכמת כותבו, עלול פסק־הדין בפרשת סאלינג'ר ליצור תקדים ולעודד רבים להגיש תביעות דומות. הכותבים חוששים שלדרישות עבודתם יעמוד מעתה חומר מצומצם יותר ויותר, ואם לא ישתמשו בו בזהירות יהיו חשופים לתביעות. המו"לים חוששים, שכל תביעה יביא לעליה בתעריפי הכיסוי שלהם, ויצור מערכת שיקולים חדשה בבחירת נושאים לפרסום, שלא לטובת הקוראים.

עם זאת, המערכה לא הסתיימה עדיין. השבוע הודיעה הוצאת "ראנדום האוז" כי תערער על פסק־הדין. ייתכן שהפתרון, בסופו של דבר, יהיה שאנשים יחדלו לכתוב מכתבים וידברו רק בטלפון.